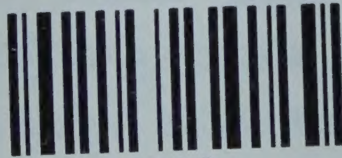

ಪೀಠಿಕೆ

ತಿಣಿಕಿದನು ಫಣಿರಾಯು ರಾಮಾ ।
ಯಣದ ಕವಿಗಳ ಭಾರದಲಿ ತಿಂ।
ಥಿಣಿಯು ರಘುವರ ಚರಿತೆಯ್ರಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ತೆರಪಿಲ್ಲ ॥

ಹೀಗೆಂದು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ರಾಮಾಯಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತು. ರಾಮಾಯಣ, ಭಾರತ, ಈ ಎರಡು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು. ಯಾವ ಗ್ರಂಥಕರ್ತ ಯಾವ ಕವಿ ಏನ ಬರೆದಾಗ್ಯೂ ಈ ಕಾವ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರೆ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚರಿತ್ರೆ, ಇವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತುಂಬಿರುವುದೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮನೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ, ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರು ದೋಷರಹಿತರಾಗಿಯೂ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟರಾಗಿಯೂ ಇರುವುದನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಸಾಧಾರಣ ಮರ್ತ್ಯರಂ[illegible] ಇವರೂ ಲೋಕದ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತು ತಿಳಿಯದವರಿಗೆ ದೈವಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಲೆಂದು ತೆಗೆದ ಸುಲಭವಾದ ದಾರಿಯೇ ಹೊರತು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಧಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ನಿರ್ಮಲವಾದ ಗುಣದಲ್ಲಿ ದೋಷವಿದೆ ಎಂದರೆ ಆಭಾಸ ತೋರದೇ ಇರಲಾರದು. ಇಂಥಾ ನಿರ್ಮಲ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯು ಎಷ್ಟು ಆನಂದವನ್ನೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಕಾಲಾನುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿ ಜಡ್ಡುಕಟ್ಟಿ [illegible]ರೆಯು ನಿಜವಾದ ಪ್ರಯೋಜನವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ದೊರೆಯದಂತೆ ಆಗಬಹುದು. "ದುಃಖ ಬೆರೆಸದ ಸುಖವದಾರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ?" ಎಂಬ ಮಾತು [illegible]ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲ. ಸಹಜವಾಗಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರುವ [illegible]ತ್ತವನ್ನು ದೋಷರಹಿತವಾದದೆಂದು [illegible] ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ವಿಧದಲ್ಲಿ [illegible]ರ್ಣಿಸಿದಾಗ್ಯೂ [illegible]ಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವ [illegible]ಹಗ್ಗದಂತಾಗುವು[illegible] [illegible]ಕ್ತೀಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತಿ [illegible]ಬುಂಟಾದಂತಾ[illegible] [illegible]ಭಾವ ಶಾಶ್ವತ[illegible]ವಾಗುವುದು.

ಇಂಥಾ ನಿರ್ದುಷ್ಟಪದಾರ್ಥಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದರೆ, ಬುದ್ಧಿಯ ಜೋವು ಬಿಟ್ಟಂತಾಗುವುದು. ಅಂಥಾ ನಿರ್ಮಲಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀರಾಮ–ಸೀತಾದೇವಿ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರ–ದ್ರೌಪದಿ, ಇವರುಗಳ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಲೋಕದ ಲತಾಡಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರೂ, ತಮ್ಮ ಧೀರೋದಾತ್ತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಿಡದೇ ಇರತಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರದವರಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡೋ ಊಹಿಸಿಕೊಂಡೋ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಕರ್ಷಣಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧರು ವ್ಯಾಕರಣದ ಸೂತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮನುಷ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಧೀರರು ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಭಾವವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳ ಗುಣದೋಷಗಳು ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ತಲೆದೋರಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವ ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಅಸಂಬದ್ಧವೆಂದು ತೋರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಥೆಯ ಅಂಗಗಳಾಗಿವೆ. ಲಂಚಕೋರರು ಅವರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಪ್ರಮಾದಗಳು ; ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಕ್ಷಿ ಅದರ ದೋಷಗಳು ; ಮೈಸೂರ ಮುಮ್ಮಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಜ ಪ್ರಭುವಿನ ಆಸ್ಥಾನ, ಅವರ ಮಹತ್ತರವಾದ ಔದಾರ್ಯ ; ಆಸ್ಥಾನದ ನಕಲಿ ; ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಂಬುವ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳು ; ಪತಿವ್ರತಾ ಚರಿತ್ರೆ ; ಸಹಗಮನ ; ಗ್ರಾಮಗಳ ಕೊಳಚೆ ; ಅತ್ತೆಸೊಸೆಯರ ಪರಸ್ಪರ ಕಿರುಕುಳ ; ಮಠದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಅವನ ಕ್ರೌರ್ಯ, ಬಾಲಕರಿಗೆ ಅವ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷೆ, ಅವನ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕೃತಘ್ನತೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರೂರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆ, ಅದರ ಧರ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ; ಕಾಪಟ್ಯ, ಅದರ ನೀಚಕೃತ್ಯಗಳು; ನಿಜವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಮಾಡುವ ವರ್ಣನೆ ; ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಭಂಗಮಾಡಲು ನಡೆಸಿದ ಅತಿ ಹೇಯವಾದ ಪ್ರಯತ್ನ ; ಶಾಬರ ಪ್ರಯೋಗದ ನೀಚಕೃತ್ಯ; ಒಬ್ಬ ಐಲು ಮನುಷ್ಯನ ಹರಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಹಾಸ್ಯ ; ಒಬ್ಬ ಹುಟ್ಟುಕಳ್ಳ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವವಿಚಾರದ ಕಥೆ ; ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅತಿಭಯಂಕರವಾದ ವಿಷಯ ; ಒಬ್ಬ ಮಹಾಮಂತ್ರವಾದಿ ಮಾಡಿದ ಅದ್ಭುತವಾದ ಕಾರ್ಯ ; ಮತ್ತು ಅವನ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತೆ ; ಆದ್ಯಂತವಾಗಿರುವ ನೀತಿಯ ಸಾರಾಂಶ ; ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿದ ಸಹನಕ್ಕಾಗಿ ಮ|| ಸಬ್‌ಜಡ್ಜಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಣ್ಣೈಯ್ಯನವರು, ಮೈಸೂರು ಸಿಟಿ ಮೇಜಿಸ್ಟ್ರೇಟು ಮ|| ಬಸವಾರಾಧ್ಯರು, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಇಲಾಖಾ ಅ. ಅ. ಮ|| ರಾಮಸ್ವಾಮೈಯ್ಯನವರು, ಡಿ|| ಸ್ಕೂಲ್ ಹೆ.ಮಾ. ಮ|| ರಘುನಾಥರಾಯರು, ಇವರುಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಇಲಾಖಾ ಇ.ಜ. ರಾವ್ ಬಹಾದೂರ್ ಮ|| ಶ್ಯಾಮರಾವ್ ಎಂ. ಎ. ಯವರಿಗೆ ಈ ಮೂಲಕ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಬಸವನಗುಡಿ,
ಆನಂದ ಸಂ|| ಮಾಘ ಶು|| ೧೫
ಭಾನುವಾರ.

ಎಂ. ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ

ಎಂ. ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು

(ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವನ ಚರಿತೆ)

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಆನಂದನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ೧೮೫೪ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಬಲಿಪಾಡ್ಯಮಿಯ ದಿನ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆಯವರು ಚನ್ನಪಟ್ಟಣದ ಸ್ಥಳಮಂದಿಗರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಜನಿಸಿದ್ದು ಅವರ ತಾಯಿಯ ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಇವರು ಜನಿಸಿದ ಹತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಮಾತೃವಿಯೋಗವಾಯಿತು. ಇವರ ಸೋದರಮಾವಂದಿರೇ ಇವರನ್ನು ಸಾಕಿದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಈಗ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಾಗಿರುವ ರಾಜಾ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿ ಎಫ್. ಎ., ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದರು ; ಬಿ. ಎ., ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಧಾತು ಈಶ್ವರ ಸಂವತ್ಸರಗಳ ಕ್ಷಾಮ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ೧೮೭೮ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರದ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನ ಸಹಾಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರು. ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸು ಬಂದರು. ಶ್ರೀ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರವರು ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರ ಸೂತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದ ಉತ್ಸಾಹಿಗಳಾದ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಇವರೂ ಸೇರಿದ್ದರು. ೧೮೮೧ ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಆಗ ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಸಿ. ರಂಗಾಚಾರ್ಲುರವರೂ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಮಿ|| ರೈಸ್ ರವರೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಮೇರೆ "ಹಿಂದೂ ಚರಿತ್ರ ದರ್ಪಣ" ವೆಂಬ ಎರಡು ಭಾಗವುಳ್ಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂ. ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರೊಂದಿಗೆ ರಚಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಇದಲ್ಲದೆ "ಹಿಂದೂ ಚರಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹ"ವೆಂಬ ಸಣ್ಣ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಹ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ರಚಿಸಿದರು. ಸುಮಾರು ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ "ನೀತಿ ಚಿಂತಾಮಣಿ" ಯನ್ನು, ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಕವಿಯ 'ಸಿಂಬಿಲೈನ್' ಎಂಬ ನಾಟಕದ ಅನುವಾದವಾದ "ಜಯಸಿಂಹ ರಾಜಚರಿತ್ರೆ" ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಾಟಕ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಕಥಾರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ರಚಿಸಿದರು. ೧೮[illegible]ನೇ ಇಸವಿ

ಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಶ್ರೀ ಎಂ. ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರೊಂದಿಗೆ "ಹಿತ ಬೋಧಿನಿ" ಎಂಬ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿ, ಸುಮಾರು ಒಂದು ವರ್ಷದ ತರುವಾಯ ತಮ್ಮ ಬಿ. ಎ., ಪರೀಕ್ಷೆಯ ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೀರ್ತಿ ಶೇಷರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ. ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ನವರು ೧೮೮೫ರಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎ., ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದರು. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೂ ಆಗ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರಾಗಿದ್ದ ಮಿ|| ಹೆಚ್. ಜೆ. ಭಾಭಾರವರಿಗೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳುಂಟಾದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜಿನಾಮೆ ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಮೈಸೂರು ಛೀಫ್ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಕಾರರಾಗಿ (Translator) ನೇಮಕ ವಾದರು ೧೮೯೭ನೇ ಇಸವಿಯವರೆಗೆ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಆ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ "ಸುಮತಿ ಮದನ ಕುಮಾರರ ಚರಿತ್ರೆ" "ಕಾಂಪೂಷನ ಚರಿತ್ರೆ" ಮತ್ತು ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಕವಿಯ "ಕಿಂಗ್ ಲಿಯರ್" ಎಂಬ ನಾಟಕದ ಅನುವಾದ ವಾದ "ಹೇಮಚಂದ್ರರಾಜ ವಿಲಾಸ" ಮತ್ತು "ಕನ್ನಡ ಒಂದನೆ ರೀಡರ್" ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

೧೮೯೭ನೇ ಇಸವಿ ನವೆಂಬರು ಮಾಹೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಚಿತ್ರ ದುರ್ಗದ ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಮಲ್ದಾರರಾಗಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ರುವಾಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ವಂಶಸ್ಥರ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಓಲೆಗರಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ನೆಲಮಂಗಲ, ಚಾಮರಾಜನಗರ, ಬಾಗೆಪಲ್ಲಿ, ಮುಳ ಬಾಗಿಲು ಮತ್ತು ಹೊಸದುರ್ಗ ಈ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಮಾಲ್ದಾರರಾಗಿದ್ದು ೧೯೧೮ನೇ ಇಸವಿ ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸದಿಂದ ನಿವೃತ್ತ ರಾದರು. ಅಮಲ್ದಾರಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರಿಗೆ ಯಾವ ಹೊಸ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ನಿವೃತ್ತರಾದ ನಂತರ "ಕುಣಿಗಲು ರಾಮಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ" ಎಂಬ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಯನ್ನೂ "ಮಹಮ್ಮದ್ ಗವಾನನ ಚರಿತ್ರೆ" "ಸರ್ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗರ ಚರಿತ್ರೆ" ಎಂಬ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ "ಮಾಡಿದ್ದುಣ್ಣೋ ಮಹಾರಾಯ"

"ಮುಸುಗ ತೆಗೆಯೇ ಮಾಯಾಂಗನೆ" "ಪೇಟೆ ಮಾತೇನಜ್ಜಿ" ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ "ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಗುಮ್ಮನಾಯಕನ ಪಾಳ್ಯ, ಇಕ್ಕೇರಿ, ಹಾಗಲ್ವಾಡಿ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಚರಿತ್ರೆ"ಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಐದು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು (Extension Lectures) ಕೊಟ್ಟು ಆ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿರು ತ್ತಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯರಚನಾಕ್ರಮ ಗಳನ್ನು ಕುರಿತು "ಲೇಖನ ಲಕ್ಷಣ"ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ರಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ೧೮೯೦-೯೧, ೧೮೯೧-೯೨ ಈ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳು ಮದರಾಸು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕನ್ನಡ ಪರೀಕ್ಷಕರಾಗಿಯೂ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಪ್ಪರ್ ಮತ್ತು ಲೋವರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯ ಪರೀಕ್ಷಕರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಟೆಕ್ಸ್ಟ್ ಬುಕ್ ಕಮಿಟಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿಯೂ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಇದ್ದರು.

೧೯೧೫ರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸ್ಥಾಪನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ಸೇರಿದ್ದದ್ದಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಯಾಗಿಯೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು ೧೯೩೦ನೇ ಇಸವಿ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತ ರಾದರು. ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿರು ತ್ತಿದ್ದರು.

ಭಾಷಾಂತರವಲ್ಲದ ಅಸಲು (Original) ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ರಚಿಸಿದವರು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನವರು. ಇವರ ಶೈಲಿ ಸರಳವಾದುದು. ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯ ತಕ್ಕದ್ದು ಉಚಿತವೆಂದು ಇವರ ಮತ.

ಎಂ. ಪಿ. ಸೋಮಶೇಖರರಾವ್

ಶ್ರೀರಾಮ

ಮಾಡಿದ್ದುಣ್ಣೋ ಮಹಾರಾಯ

೧ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಶುಭಮಸ್ತು—ನಿರ್ವಿಘ್ನಮಸ್ತು

ಕಿಟ್ಟಜೋಯಿಸರು—ಶುಭಮಸ್ತು, ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ । ಶಶಿವರ್ಣಂ ಚತುರ್ಭುಜಂ । ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಧ್ಯಾಯೇ । ತ್ಸರ್ವವಿಘ್ನೋಪ ಶಾಂತಯೇ ॥

ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕಾದಿಯಾಗಿ ಸಂದ ವರ್ಷಂಗಳೊಳು ಪ್ರಭವಾದಿ ಷಷ್ಠಿಸಂವತ್ಸರದೊಳು ಪ್ರಮಾದ ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಗೀಶ್ವರ ಶುದ್ಧ ೪ ಮಂಗಳವಾರ ೬೩-೮೨ ; ಧನಿಷ್ಠಾ ನಕ್ಷತ್ರ ೫-೦ ; ವೈಧೃತಿ ೬೦-೭೨ ; ಬಾಲಕರಣ ೩೩-೪ ; ದಿವದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ, ರಾತ್ರೆ ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಲೆ, ಮುಸಣಕಮ್ಮನ ರಥೋತ್ಸವ, ಶ್ರೀರಂಗ ದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹದೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿರಥ, ಏಸಾಳ್ವಾರು ತಿರುನಕ್ಷತ್ರಂ. ಇವತ್ತೆಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ವ್ಯತೀಪಾತವಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು. ನಾಳೆಯೆಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ವೈಧೃತಿಯಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು. ಇವತ್ತು ನಾಳೆ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು. ನಾಳೆಯಿಂದ ಧನಿಷ್ಠಾಪಂಚಕ ಮೊದಲಾಗುವಂಥಾದ್ದು, ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು. ಸ್ವಸ್ತಿಸ್ಸರ್ವೇ ಗ್ರಹಾಸ್ಸುನಕ್ಷತ್ರಾ ಶ್ಶುಭಏಕಾದಶ ಸ್ಥಾನ ಫಲ ಸಿದ್ಧಿರಸ್ತು ॥ ರಾಜದ್ವಾರೇ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಸ್ತು ॥ ಸಮಸ್ತ ಸನ್ಮಂಗಳಾನಿ ಭವಂತು ॥ ಧನಧಾನ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿರಸ್ತು—ಈ ದಿವಸ ನಾಳೆ ದಿನಶುದ್ಧಿ ಹೀಗೆ ಇದೆ.

ಮಾರಮಣರಾಯರು ಈ ಪಂಚಾಂಗ ಶ್ರವಣವಾಗುವಾಗ್ಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗಮನಕೊಡದೇ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು "ರಾಜದ್ವಾರೇ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಸ್ತು" ಎಂದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಹೇಬರ ದಯೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ "ಧನಧಾನ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿರಸ್ತು" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಜೋಯಿಸರ ತುಟಿಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ

ಹೊರಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ದಫೇದಾರ ವೀರನಾಯಕ ಬಂದು—ಬುದ್ಧಿ, ಪಟೇಲ ಸಂಗೇಗೌಡ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ಎಂದನು.

ಮಾರಮಣರಾಯ—ಜೋಸ್ಯರೇ, ನಿಮ್ಮ ವಾಕ್ಕಿನಾಗೆ ಅಮೃತ ಇರಾದು, ನೀವು ಧನಧಾನ್ಯ ಅಂಬೋವೇಳೆಗೆ ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಬಂಧಾಂಗಾಯಿತು, ಏನ್ನೈಯ್ಯ, ಬಂದಿ, ಸಂಗಣ್ಣ ?

ಸಂಗೇಗೌಡ—ಬಂದಿ ಬುದ್ಧಿ, ಪಾದ್ದಲ್ಲಿ.

ಮಾರಮ—ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಬಂತಾ ?

ಸಂಗೇ—"ಬುದ್ಧಿ ಬಂತು" ಎಂದು ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ತಂದು ಎಣಿಸಿ ಸುಬೇದಾರರ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿದನು.

ಮಾರಮ—(ಹಣ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂತೋಷಿಯಾಗಿ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಗಂಟು ಹಾಕಿದ ಹುಬ್ಬಿನಿಂದ ಕೋಪವನ್ನು ತೋರಿಸುವವನ ಹಾಗೆ ನಟಿಸುತ್ತಾ) ಬಾಕಿ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕಡಿಮಿ ಮಾಡಿದಿ, ನಿಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಪುತ್ತಿ ಇಲ್ಲ, ಅದು ಬರೋವರೆಗೆ ಫೈಸಲ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗೋದಾ ? ಹೇಳಿದ್ದು ೨೦೦, ತಂದದ್ದು ೧೦೦, ಒಂದೊಂದು ಹೀಂಗೆ ಕಡಿಮಿ ಮಾಡ್ವಿ, ಹೀಂಗೆ ಕೊಂಚ ಕೊಂಚಕ್ಕೆ ಏನಾಗೋದು, ಇದಕ್ಕಾ ನಾವು ದೇಶ ಬಿಟ್ಟು ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದೇವು ? ಏನ ಕಣೋ ?

ಸಂಗೇ—ನಾಳೆ ಬತ್ತದೆ ಬುದ್ಧಿ.

ಮಾರಮ—ಜೋಸ್ಯರೆ, ನಮ್ಮಕಡಿ ಹೀಂಗಿಲ್ಲ, ಮಾತು ಒಂದು ಕೆಲಸ ಒಂದು, ಇರಾದು. ಇಲ್ಲಿ ದಾವುದೂ ನಿಜ ಇಲ್ಲ, ಈ ಸೀಮಿ ನಮ್ಮ ಸೀಮಿಹಾಂಗೆ ಧರ್ಮಸೀಮಿ ಇಲ್ಲ, ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ.

ಜೋಯಿಸ—ಆಹ, ಅಪ್ಪಣೆಯಾದ್ದು ಸರಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಉಂಟೆ ? ಶಾಸ್ತ್ರ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರರಾಜ ತನಯಾಂ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾರೆ. ಪೂರ್ಣಾಧಿಕಾರ, ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು ! ಅನೇಕ ಸುಬೇದಾರರು ಬಂದರು, ಈ ಸಂಪತ್ತು ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ.

ಮಾರಮ—ಸಂಗಣ್ಣ, ಕೇಳೋ ಕಣೋ ಜೋಸ್ಯರು ಹೇಳಾದು. ಅವರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಕೊಡೇನು ?

ಸಂಗ—ಏನೂ ತರ್ನಿಲ್ಲ ಎಳಿ.

ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಂಗಣ್ಣನು ತನ್ನ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಚೀಲಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿ ಹುಡುಕಿ ಮೂರುಕಾಸಿನ ಬಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಜೋಯಿಸರ ಕೈಗೆ

ಕೊಟ್ಟನು. ಕಿಟ್ಟನು ಬಂದಷ್ಟೇ ಲಾಭವೆಂದು ಆಗ್ಗೆ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಸುಬೇದಾರರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ಅದನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ, ಅದು ಸಮಕಲ ಕಾಸಾಗಿತ್ತು. ಲಭ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಎಂದುಕೊಂಡು ಅವನು ಪೇಟೇ ಕಡೆ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲು, ಸುಬೇದಾರರ ದಿವಾನಖಾನೆಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದ ಸಂಗಣ್ಣನನ್ನು ಕಂಡು, ಒಳಗಿದ್ದ ಅಮ್ಮಾ ಅವರು—ಗ್ಯವಡ, ಬೇಳಿ ಇಲ್ಲ, ಹತ್ತು ಪಲ್ಲ ಬೇಳಿ ತರಬಾರದಾ ? ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗಾದರೆ ಆಗಾದು. ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುತಾ ಗಂಡನಾದ ಸುಬೇದಾರನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ— ಅವನು ಬರೀ ಕೈ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತಾನ, ಸುಮ್ಮನೆ ಇರಾದು, ಎಂಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾರಿಯಾಗಲಿ ಬೇಳೀ ಸಾರು ಬೇಡವ ?

ಸಂಗೇ—ನಮ್ಮ ದಿಕ್ಕ ತುಗರಿ ಒಂದು ಕಾಳಾಗಲಿಲ್ಲ ಕಣವ್ವ.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುಬೇದಾರರ ಮಗಳು ಓಡಿ ಬಂದು ಸಂಗಣ್ಣನ ಸಮೀಪ ದಲ್ಲಿ ನಿಂತು—ಏನಕಣಾ ಗ್ಯವಡ, ಕಾಶು ಕೊಡಾದಿಲ್ಲವಾ ? ಎಂದಳು. ಆಗ ಸಂಗಣ್ಣನು ವಟ್ಟದ ಚೀಲದಿಂದ ಒಂದು ಪಾವಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಆ ತರು ಣಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸುಬೇದಾರರ ಅಡಿಗೇ ಮನೆ ಯಿಂದ ಒಂದು ನಾಯಿ ಬಗುಳುತಾ ಗೌಡನನ್ನು ಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂತು. ಇದರಿಂದ ಆವನಿಗೆ ಸದ್ಯ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಕಷ್ಟ ತಪ್ಪಲು ಸಮಯ ದೊರೆ ಯಿತು. ಸಂಗಣ್ಣನು ಆಚೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗಲು ಕಾಲನ್ನು ತೆಗೆದನು. ಆಗ ಸುಬೇದಾರರು ದಿವಾನಖಾನೆಯ ಕಿಟಕೀಬಾಗಿಲ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಕೊಂಡರು. ಅವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತಾ ಅವರ ಮನೇ ಅಡಿಗೆಯವ ನಾದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನು—ಸಂಗೇಗೌಡ, ಒಂದು ಮಣ ಹಸುವಿನ ಬೆಣ್ಣೇ ಕಳುಹಿಸು. ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ತುಪ್ಪ ಯಾವುದೂ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದನು. ಆಗಲಿ ಕಣಪ್ಪ, ಸುಬ್ಬಪ್ಪ, ಎಂದು ಸಂಗಣ್ಣ ಹೋಗುತಿರುವಾಗ ದಫೇದಾರನು—ಗವುಡ, ಏನೋ ನೂರು ಇನ್ನೂರು ಆದರೂ ತೆರುತಿಯೆ, ಎರಡು ಕಂಡಗ ರಾಗಿ ಕೊಡಯ್ಯ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲವೆ ?

ಗೌಡ—ಅಯ್ ; ಈಗ ಮಾರಿಹಬ್ಬದ ಗಜಾಲಲ್ಲವ ? ಎಲ್ಲಾ ತೀರಲಿ ಕಳಗಸುತ್ತೇನೆ. ಓ ಮರತಿ—ಎಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತಾ ನಿಂತ ಸುಬೇದಾರರನ್ನು ಕಂಡು—ಬುದ್ಧಿ, ಹೊತಾರೆ ನಮ್ಮೂರ ಮಾರೀಹಬ್ಬ. ಅದಕೆ ಲೇಸ್ರ ಬೇಕಾ ?

ಮಾರಮಣ—ಲೇಸ್ರ ಇಲ್ಲಾದೆ ಹಬ್ಬ ಉಂಟಾ ?

ಸಂಗೇ—ಏನ ಕೊಡಬೇಕೋ ಬುದ್ಧಿ ?

ಮಾರವು—ಟಾಂಪು ೮ ಆಣಿ, ನಮ್ಮ ಫೀಸು ೫೦ ರೂಪಾ.

ಆಗ ಗೌಡನು—ಆಗಲಿ ಬುದ್ಧಿ, ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತಾ ನಿಂತಿದ್ದ ಕಿಟ್ಟ ಜೋಯಿಸನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಈ ಸಂಗೇಗೌಡ ಸುಬೇದಾರರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಬಲನಾಗಿ ದಾನೆ. ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಇವನ ಮಾತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತೆ. ಇವನಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳಿಸಬೇಕು. ಪಟೇಲನಾದ ಇವನನ್ನು ನಾವು ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಸಂಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳು ವುದು ಕಷ್ಟ. ಸಂಗಣ್ಣನೇನೋ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯುವನೇ. ನಾವು ಇವರ ಮನೆಗೆ ಕುಲಪುರೋಹಿತರಲ್ಲವೆ ? ಹೀಗಾದರೂ ಇವನು ಸುಬೇದಾರನ ಮಗಳಿಗೆ ಪಾವಲಿ ಕೊಟ್ಟ, ನನಗೆ ಸಮುಕಲಕಾಸ ಕೊಟ್ಟ. ಈಗ್ಗೆ ಹೋಗಲಿ. ಇವರ ಅಪ್ಪನ ತಿತಿ ಹತ್ತಿರವಾಯಿತು. ಆಗ ತರ್ಪಣ ಬಿಡಿಸುವಾಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಹೆಸರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕಾಸನ್ನು ಎಳೆಯುಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಅರ್ಧ ಜಾಣತನ ಅರ್ಧ ಬೆಪ್ಪುತನ ಎರಡನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೋಗುತಾ ಇದ್ದ ಕಿಟ್ಟಜೋಯಿಸನು ಕಾಲನ್ನು ಚುರುಕುಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಬಿರುವಾಗಿ ಹೋಗುತಾ ಇದ್ದ ಸಂಗೇಗೌಡನನ್ನು ನೋಡಿ—ಎಲೋ ಸಂಗಣ್ಣ, ಏನೋ ಓಡುತೀಯೆ ? ನಿನಗೇ ಕಾಲಿದೆ ನನಗೆ ಇಲ್ಲವೇನೋ ? ಮಾತ ಕೂಡ ಆಡದೆ ಓಡುತೀಯೆ ? ಎಂದನು.

ಸಂಗ—ಜಂಬ್ರೈತೆ ಕಣಪ್ಪ, ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ.

ಕಿಟ್ಟ—ನಿಂತುಕೊಳ್ಳೊ ; ಬಲ್ಲೆ, ನೆಶ್ಯಾ ಕೊಡೊ, ಹಳೇ ಕಾಸ ಕೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೋ.

ಸಂಗಣ್ಣ—ಎಲ್ಲಿ ತರಲಿ, ಏನು ಸುಲಿದು ತಿಂತೀ ಹಾರವ್ರೈಯ್ಯ ನೀನು ?

ಕಿಟ್ಟ—ಓಹೊ ! ಸುಬೇದಾರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೇ ಬಿಟ್ಟರೇನೋ ? ಮನೆಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆ ? ಅವರ ಮಗಳು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಬಿಡದೆ ಕಾಸ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ನನಗೆ ಮಬಿ ನೆಶ್ಯಾ ಕೊಟ್ಟರೆ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಗಂಟು ಹೋಗುತ್ತೆ !

ಸಂಗಣ್ಣ—ಈ ಮಾತ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬುಟ್ಟುಬುಡು. ಏನ್ರೈಯ್ಯ ಹರಟೆ ಹೊಡೆದೀಯೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಮಾತು ನಿನಗೇಕೆಲೆ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಹಾಗಾದರೆ, ಕಳ್ಳಿ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಮೂರು ಕಾಸ ಕೊಡೊ, ಒಂದು ಕಾಸ ಕೊಡೊ ಹೋಗಲಿ, ಉಪ್ಪುಕಳ್ಳಿಗೆ.

ಸಂಗಣ್ಣ—ನಾಳೆ ಚಿನಕುರಳಿ ಕೊಡುತೀನಿ, ಸುಮ್ಮನಿರು ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ. ನಿಮ್ಮ ಬಾವನಿಗೆ ಹೇಳಬೇಡ.

ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದು ಕಿಟ್ಟಜೋಯಿಸನು ಹೊರಟುಹೋಗಲು, ಸಂಗಣ್ಣನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಈ ಜೋಯಿಸರ ಹುಡುಗನ ಎದುರಿಗೆ ಸುಬೇದಾರನನ್ನು ಕಾಣಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಇವನೆದುರಿಗೆ ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತು. ಸುಬೇದಾರನ ಮಗಳು ಆ ಚಂದುಳ್ಳಿ ಚೆಲುವೇ ಕೈಗೆ ಪಾವಲಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದೂ ಪೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಈ ಪೆದ್ದನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೊರಗೆ ಬಿತ್ತಿಯಾನೋ ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೂ, ಸುಬೇದಾರರು ನಮ್ಮ ಮಾತ ಕೇಳುತಾರೆ ಎಂಬ ವಾರ್ತೆ ನಮಗೆ ಕೆಟ್ಟದೂ ಎನ್ನಕೂಡದು. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಇತರರು ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗುತ್ತೆ. ಹೀಗೆಂದುಕೊಳ್ಳುತಾ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು.

೨ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸಂಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರ ಕಡೆಯಿಂದ ವಲಸೆ ಹೋದ ಒಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಸಾರವಿತ್ತು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು ಈತನ ಹಿರೀ ಹೆಂಡತಿಯು ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಹಡೆದು ಸತ್ತುಹೋದಳು ಆಗ ಮಗುವಿಗೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ಈತನಿಗೆ ವೃದ್ಧಳಾದ ಒಬ್ಬ ತಾಯಿವಿನಾ ಮತ್ತೆ ಯಾರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಗೂ ವಯಸ್ಸಾಗಿತ್ತು, ಕಿವಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥವಾಗಿತ್ತು, ಮನೇ ಕೆಲಸ ಯಾವುದೂ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥಾ ಮುದುಕಿಯು ಈ ಎಳೇ ಮಗುವನ್ನು ಸಾಕಿಕೊಂಡು ಮನೇ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ತೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮಗುವಿಗೆ ಕೂಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಹಾಲು ಕೊಡುತಿದ್ದ ಮರಿಯು ಮಗುವಿಗೂ ಮನೆಯವರಿಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಿರುಕುಳ ಮಾಡುತಿದ್ದಳು. ಒಂದಾ

ನೊಂದು ದಿವಸ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರೆ ೧೦ ಘಂಟೇವರೆಗೂ ಮರಿಯು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮಗುವಿನ ರೋದನ ಬಲವಾಯಿತು. ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಅದು ಕೈ ಬಿಡದೇ ಹೋಯಿತು. ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಮಗುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯೆಲ್ಲಾ ಊದಿ ಹೋಯಿತು. ಯಾರು ಸುದಾರಿಸಿದರೂ ಸುಮ್ಮನಾಗದೆ ಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಮರಿ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಅಮ್ಮಾ, ಮಗು ಹೀಗೆ ಅಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆ, ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದೇಶಾಂತರ ಹೋಗುತೇನೆ, ಮಗುವನ್ನು ಸಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡೋಣ, ಎಂದು ದುಃಖಪಟ್ಟನು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನೂ ಅಳುತಾ ಇದ್ದಳು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ರಾತ್ರೆ ೧೦ ಘಂಟೆಯ ಮೇಲೆ ದಾದಿಯು ಬಂದಳು. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಮುದುಕಮ್ಮನು ಮನಸ್ಸಿರೋಸಿ,—ಎಲೆ ಪಾಪಿ, ನಮ್ಮ ಗೋಳನ್ನು ಯಾಕೆ ಹುಯಿದುಕೊಳ್ಳುತೀಯೆ ? ಈ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಂದಾದರೂ ಬಿಡು, ಎಂದು ಮಗುವನ್ನು ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಎತ್ತಿ ತಂದು ನಿಂತನಿಲುವಿಗೂ ಅವಳ ಕಾಲಮೇಲೆ ಎತ್ತಿಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಳು. ಮಗುವಿಗೆ ಮೂರ್ಛೆ ಬಂತು. ಆಗ ದಾದಿಯು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಊದಿ ಬಾಯಬಿಡಿಸಿ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಜ್ಞಾನ ಬಂತು. ಇಂಥಾ ಹೊಡೆಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಕಳೆಯುವುದು ಒಂದು ಯುಗವಾಗಿತ್ತು.

ಹೆಂಡತಿ ಸಾಯುವಾಗ್ಗೆ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನಿಗೆ ೩೦ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ಈತನು ಕೆಂಪಗೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದನು, ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಋಗ್ವೇದ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿತ್ತು. ಜಾತಕವನ್ನೂ ಪಂಚಾಂಗವನ್ನೂ ಗುಣಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜ್ಯೋತಿಷ ಬರುತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾರ ಮನೆಗೂ ಪಂಚಾಂಗ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾವ್ಯ ಪುರಾಣ ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಯಾರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಟ್ಟೆಪುರಾಣ ಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವಾಪರಪ್ರಯೋಗವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಹಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಡೆ ಆಮಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುತಿರಲಿಲ್ಲ. ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬರೀ ಒಣ ವೇದಾಂತಿಯಾಗಿ ಪುರಾಣ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈತನಿಗೆ ಲೌಕಿಕ ಪ್ರವರ್ತನೆಯೂ ತಕ್ಕ

ಮುಟ್ಟಿಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಜಗಳಗಂಟರಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಹಾಕುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥಕಾಲಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನಿಗೆ ರಾಜಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮವಿತ್ತು. ಮೈಸೂರಲ್ಲಿದ್ದ ಈತನ ಸೋದರಮಾವನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮುಖದ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದನು. ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂದು ಆತನ ಹೆಸರು. ಇವನಿಗೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಂಬಳವೆಂತ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೫ ವರಹ ಬರುತಾ ಇತ್ತು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಭಾರೀ ಸಂಬಳವೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಈ ಸೋದರಮಾವನ ಮೂಲಕ ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಮಾವನ ಸಂಗಡ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತಲೂ ಇದ್ದನು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರ ಬಂದಾಗ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಕೆಚ್ಚು ಸುಮ್ಮನೇ ಇರಗೊಡಿಸುತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನೂ ಬಾಯಿಹಾಕಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ನುಗ್ಗುತಿದ್ದನು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಅರಮನೆಯ ನಾಮತೀರ್ಥದ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಖಾಸಾ ಶಿವಪೂಜೆ ನಡೆಯುತಿರುವಾಗ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಿಚಾರ ಬಂತು. ಆಗ ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತ ಮಾಡಿದ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜಪ್ರಭುವು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು— ಇವನು ಯಾರೈಯ್ಯ ಸಿಡಿಲಮರಿಯಾಗಿದಾನೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ದಿನವೇ ೨ ವರಹ ಸಂಬಳವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿದೆಯೆಂದರೆ ಸಾಕು. ಯಾರ ಒತ್ತಾಸೆಯೂ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಭುವು ಗುಣದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನಿಟ್ಟು ಪುರಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ರಾಜಪೂಜ್ಯತೆಯೂ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಆದಾಗ್ಗೂ ತಾಯಿ ಮುದುಕಿ, ಮಗು ಇನ್ನೂ ಎಳೇದು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೇ ಹೆಣ್ಣುದಿಕ್ಕಾಗಲಿ ಗಂಡುದಿಕ್ಕಾಗಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಸೋದರಮಾವನ ಬಲವಂತಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಮಾತೃವಾಕ್ಯಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿಯೂ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಮನಸೊಪ್ಪಿದನು. ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯುತ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುತಾ ಇರುವಾಗ್ಗೆ ಸಂಜವಾಡಿಯ ಜೋಯಿಸರ ಮಗಳು ಒಂದು ಕನ್ಯೆ ಇದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಈ ಹುಡುಗಿಗೆ ಎಂಟನೇ ವರುಷವಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರೋತ್ರಿಯನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದ ಆ ಜೋಯಿಸನು ಮಗಳಿಗೆ ಎಂಟು ವರುಷ ಮೀರಿ ಮದುವೆ ವಯಸ್ಸು ಮಿಂಚಿಹೋಗುತ್ತೆಂದು ಯೋಚಿಸುತಾ, ಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದರೆ ಎರಡನೇ ವರವಾದಾಗ್ಗೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ,

ತೊಳೆದ ಕಾಲನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮೂಳಪ್ರತಿಷ್ಟೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಜೋಯಿಸನು ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟು ನಕ್ಷತ್ರಾನುಕೂಲ್ಯವನ್ನುನೋಡಲಾಗಿ ಹನ್ನೊಂದು ಕೂಟ ಸರಿ ಬಂತು. ಆಗ ನಡೆಯುತಾ ಇದ್ದ ಮಾಘಾದಿ ಪಂಚಕದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಈ ಮದುವೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಭುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿ ಹಣ್ಣು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನೂ ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗಿ, ೨೦೦ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ಅಡಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸೋಬಸ್ಕರ, ಒಂದು ಪೀತಾಂಬರದ ಪಟ್ಟೇ ಸೀರೆ, ಒಂದು ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ, ಎರಡು ಜೊತೆ ಧೋತ್ರ, ನಗದು ೧೦೦ರೂಪಾಯಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸುವಂತೆ ದೊರೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ಆದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಏನು ? ದೇವರು ವರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಬರೀ ಬಾಯಿ ಮಾತಾಯಿತು. ಪೂಜಾರಿಯ ವರವೇ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾದ್ದು. ಆಗ ತಿಮ್ಮಣ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆಂಬುವರು ರಾಜರಲ್ಲಿ ಆಪ್ತರಾಗಿ ನಿಂತು ಅರಿಯದವರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ, ಮಂತ್ರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರನು ಸಂಪಾದಿಸುತಾ ಇದ್ದರು. ಅರಮನೇ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಿ ದೊರೆಗೆ ಊರಟೆ ಮಾಡುತೇನೆಂದು ನಟಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಅಪ್ಪಣೆ ಯಾಗಿದ್ದ ಇನಾಮಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ ದನು. ಸಂಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಸಂಜವಾಡಿ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಭೂಸ್ಥಿತಿ ಮೊದಲಾದ್ದು ಇತ್ತು, ಕಾಲಕ್ಕೆ ೨೦೦ ಕಂಡಗ ದವಸ ಬರುತಿತ್ತು. ಸಂವತ್ಸರಕ್ಕೆ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿ ರೊಕ್ಕವಾಗಿ ಬರುವ ಒಂದು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಿತ್ತು. ಚೀಟಿ ಪಾಟಿ ಗಳು ಎರಡು ಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಬಾಳುವ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಇತ್ತು. ಜಾತಕ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಪ್ರಶ್ನಭಾಗದಲ್ಲೂ ನಾಲ್ಕು ಗಾವುದ ಸುತ್ತಲೂ ಈತ ನನ್ನು ಮೀರಿಸಿದವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರವರೆಗೂ ಈತನ ಹೆಸರು ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಚಾಮರಾಜ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಸಂಜವಾಡಿಯ ನೀಲಕಂಠಜೋಯಿಸರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಜಾತಕವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು, ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಹೀಗೆ ರಾಜರು ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದರು. ಜಾತಕ ಭಾಗವನ್ನು ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಸ್ವಯಂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಪುಡಿ ಜೋಯಿಸರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವರೆದುರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಹೆದರುತಿದ್ದರು. ಪದೇಪದೇ ರಾಜರು ಕರೆಯಿಸಿ ಜ್ಯೋತಿಷ

ವಿಚಾರವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತಾ ಇರಬೇಕಾದರೆ, ನೀಲಕಂಠಜೋಯಿಸನ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಸಾಧಾರಣ ಯೋಗ್ಯತೆ ಎನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಜೋಯಿಸನಿಗೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಇದ್ದಳು. ಇವಳನ್ನೇ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಗಂಡುಮಗನಿದ್ದನು. ಇವನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಲ್ಲ. ಐಲಾಟವನ್ನು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಅಲೆಯುತಾ ಇದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠಜೋಯಿಸನಿಗೆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಉಪಾಧೆಯುಂಟಾಗಿ ಅವಸಾನಕಾಲ ಸಂಭವಿಸಿತು. ಆಗ ಅಳಿಯನಾದ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕರೆದು ತರುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ಆಳನ್ನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆಳು ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ—

ಚಿರಂಜೀವಿ ನಮ್ಮ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತರಿಗೆ ಅನೇಕಾಶೀರ್ವಾದ.

ಈ ಬಹುಳ ೧೧ ಶುಕ್ರವಾರದವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವರೂ ಕ್ಷೇಮ ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಬರಿಸಬೇಕು. ಅದಾಗಿ,

ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಈಗ ತಿಂಗಳಿಂದ ಕೇವಲವಾಗಿ ಅಲಸಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಜ್ವರ ಬಂದು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿತ್ರಾಣ ಮಾಡಿತು. ಶೋಭೆಕಾಣಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ ದೇಹ ಉಳಿಯುತ್ತೆಂಬ ಭರವಸವು ನನಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕ ಮುದುಕಿ, ನಮಗೂ ನಿಮಗೂ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆದ ವರುಷ ದಿಂದಲೂ ಚಿ॥ ಕೃಷ್ಣನ ಸ್ಥಿತಿ ಗೊತ್ತಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಈ ಕಾಗದ ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವಿದ್ದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಮಾತ ನಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಪಶುಪತಿಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೇ ಪಡೆದು ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ನೀವು ಹೊರಟುಬರಬೇಕು. ಕಾಗದ ಗೊತ್ತಾಗಿ ತಲಪಲೆಂದು ಆಳಿನ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಿದೆ. ಇತ್ಯಾಶಿಷಃ.

ನೀಲಕಂಠಜೋಯಿಸ.

ಹೀಗೆ ಒಕ್ಕಣಿಸಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಎಂಟು ದಿವಸಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಆ ದಿವಸವೇ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಮಾರನೇ ದಿವಸ ಸಾಯಂಕಾಲವೇ ಸಂಜವಾಡಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ಆಗ ಜೋಯಿಸನು ಎದ್ದು ಕೂತುಕೊಂಡು ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಗಳನ್ನು ಮಾಡುತಾ—ನಿಮಗೆ ಊಟವಾಗಲಿ, ಆಮೇಲೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ

ಮಾತನಾಡತಕ್ಕದ್ದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ, ಎಂದು ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಆ ರಾತ್ರೆ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡನು.

ರಾತ್ರೆ ಮೂರುಗಂಟೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೋಯಿಸನು ಅಳಿಯನನ್ನು ಕೂಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಭಾಷಣಾಕ್ರಮ ಹೇಗೆಂದರೆ :

ಜೋಯಿಸ—ಆಯಾಸಪಟ್ಟು ಬಂದ ನಿಮಗೆ ನನ್ನಿಂದ ನಿದ್ರಾಭಂಗವೂ ಆಗಬೇಕಾಯಿತು. ನನಗೆ ಉಪದ್ರವ ಹೆಚ್ಚುತಾ ಇದೆ. ನೀವು ಬರಲೆಂದು ನಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದೆ, ನೀವು ಬಂದಿರಿ, ನನಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ದಿಕ್ಕು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನ ಐಲುತನ ಗೊತ್ತಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಕೊನೆಗಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಹೇಳಿಬಿಡುತೇನೆ. ನನ್ನ ಆಸ್ತಿಯು ಬಲವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತರುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಬೀಗದಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಿರಿ, ನನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟದೇನೆ. ನನ್ನ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಬೇಕಾದ ಆದಾಯ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನಡಿಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ನೀವು ಯಾರಿಗೂ ಲೆಕ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಯಾರೂ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಕ್ಕೂ ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಯೋಗ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಜಾತಕವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ನನ್ನ ತಲೆಗೇ ನನ್ನ ಮನೆಯು ಹೋಯಿತು ಎನ್ನಿಸದೆ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನನ್ನೂ, ಏನೂ ಅರಿಯದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ನನಗೆ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲ. ಉಸಿರು ಹತ್ತಿರ ಬರುತಿದೆ. ಈ ಊರು ಸಾಧಾರಣವಾದ್ದಲ್ಲ. ಪಟೇಲನಾದರೊ ಶುದ್ಧ ಹಗಲುಗಳ್ಳ, ಶಾನುಭೋಗನಾದರೋ ಶುದ್ಧ ಘಟಿಂಗ, ಪರಸ್ವತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ತಾಲ್ಲೋಕು ಅಧಿಕಾರಿಗಳೋ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ತಂಟೆಗೂ ಹೋಗದೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಳುತಾ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ದಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿದೆ. ನಾನು ಸತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಕಾದಿದಾರೆ. ಈಶ್ವರನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗಾಗಲಿ. ಆದರೆ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಆವಶ್ಯಕವಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲಾರೆ.

ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತ—ಮಾವಯ್ಯ, ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ ಸಂಗತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದೆ, ಅಷ್ಟು ದೂರ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ವೇನೂ ಈಗ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಸುಮಾರು ಸರಿಹೊತ್ತಾಗಿದೆ. ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆರೋಗ್ಯ. ಬೆಳಗಾದಮೇಲೆ ಯೋಚಿಸೋಣ.

ಜೋಯಿಸ—ನಿದ್ರೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಗಿದ್ರೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸುಸ್ತು ಹೆಚ್ಚುತಾ ಇದೆ. ಮಾತನಾಡಲಾರೆ.

ಹೀಗೆನ್ನುತಾ ಜೋಯಿಸನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡನು. ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿಹೋದ ಸೂಚನೆ ಕಂಡಿತು. ದೀಪ ತಂದು ನೋಡುವಾಗ್ಗೆ ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಹೋಗಿತ್ತು. ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಹುಡುಗರು ಮೊದಲಾಗಿ ಮನೇ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಎದ್ದರು. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಊದಿದರೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಗೊರ್‌ಗೊರ್ ಎಂದು ಶ್ವಾಸ ಎಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭ ವಾಯಿತು. ಗಾಬರಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು, ಬೀದೀಬಾಗಿಲ ಸಮೀಪದ ಕಿರುಮನೆಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ಸಹಿತವಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಪಂಚಾಂಗ ನೋಡಲಾಗಿ ತ್ರಿಪಾದಿ ನಕ್ಷತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಕಿಟ್ಟನು—ಅಪ್ಪ ಗೊರಕೇ ಹೊಡೆಯುತಾನೆ, ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನೇ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಭಾವ. ತಿಮ್ಮ, ಎದುರು ಮನೆ ಪಾಪಯ್ಯನವರ ಪಾತಕ್ಕ ಪುಳ್ಳಂಗಾಯಿ ಉಂಡೇ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ಇರಿಸಿದ್ದೀಯೋ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆಯೋ? ನನಗೆ ಒಂದು ಚೂರೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ ಮಡಿ ಯುತ್ತೆ, ಎಂದನು. ಇವನ ಬೆಪ್ಪುತನವನ್ನು ನೋಡಿ, ಪೇಚಾಡುತಾ, ಸದಾ ಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು—ಕಿಟ್ಟ, ಉದ್ಧರಣೆಯಿಂದ ಎರಡು ಸಾರಿ ದೀಕ್ಷಿತರ ಬಾಯಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಕು ಎಂದನು. ಕೂಡಲೆ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಹೋಯಿತು.

ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಅಲ್ಲಿನ ಆದಾಯವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಕೂಡಲೆ ನೀಲಕಂಠಜೋಯಿಸರ ಅಕ್ಕನಾದ ವೆಂಕಮ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು,

ಸದಾಶಿವ—ದೊಡ್ಡಮ್ಮ, ಊರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಏಕಾಏಕಿ ನಾನು ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ. ಮೈಸೂರಿಗೆ ನಾನು ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಮಾವಂದಿರ ಲ್ಲಿಯೂ ಯೋಚನೆಮಾಡಿ ಎಂಟು ದಿವಸದೊಳಗಾಗಿ ಬರುತೇನೆ.

ವೆಂಕಮ್ಮ—ಇಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಈ ಹಾಳ ಊರಲ್ಲಿ ತುಂಟರು ಹೆಚ್ಚು, ಯಾವ ಗಳಿಗೆಗೆ ಏನೋ?

ಸದಾಶಿವ—ನೀವು ಯೋಚಿಸಬೇಡಿ, ನಾನು ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಕೂಡಲೆ ಬಂದೂಬರುತ್ತೇನೆ.

ಹೀಗೆಂದು ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದು ಸೋದರ ಮಾವನಾದ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಗೆ ಸಂಜವಾಡಿಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆ ದಿವಸ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನೂ ಪಶುಪತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯೂ ಕೂಡಿ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಂಬಾವಿಲಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಭೇಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ದೊರೆ—ಏನು, ಸಿಡಿಲಮರಿ, ಯಾವಾಗ ಬಂದೆ ?

ಸದಾಶಿವ—ಈ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ನಮ್ಮ ಮಾವಂದಿರಾದ ಜೋಯಿಸರು ದೈವಾಧೀನರಾದರು. ನಾನು ಹೋದಾಗ ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಅವರ ರೋಗದ ಸ್ಥಿತಿ ಇಂಥಾದ್ದೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿತ್ರಾಣವಿತ್ತು. ನಾನು ಹೋದ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ ಸರಿಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗಿ ತಮ್ಮ ಆದಾಯ ವೆಚ್ಚವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿ "ನನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ನೀನು ಉಳಿಸಬೇಕು, ಸಂಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ಇದ್ದು ಗೃಹಕೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿಕೋ, ಇನ್ನು ಯಾರೂ ನನಗೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ," ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಅವರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ವಾಸ ತುಯ್ಯುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಲಿ ಪ್ರಾಣ ಹೋಯಿತು.

ದೊರೆ—ಅಯ್ಯೋ, ನೀಲಕಂಠಜೋಯಿಸರು ದೈವಾಧೀನರಾದರೆ ? ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಜ್ಯೋತಿಷದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಅವರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಒಳ್ಳೇಯೋಗ್ಯರು. ಅರಮನೇ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿತ್ತು. ಚಾಮರಾಜನಗರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಜ್ಞಾಪಕಬರುವುದು, ಮೈಸೂರಿಗೆ ನಾನು ಬಂದಾಗ ಮರೆತುಹೋಗುವುದು, ಹೀಗೆಯೇ ಆಗುತಾಬಂತು. ನನ್ನಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಉಪಕಾರವೂ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ನನಗೂ ಅವರಿಗೂ ಇದ್ದ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಋಣಾನುಋಣೀಭಾವವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೇನೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಪ್ರತಿಕೂಲಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲೆ. ಮಗ ಚಿಕ್ಕ, ಹೇಪ, ಇನ್ನು ಯಾರೂ ದಕ್ಷರಾದವರು ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅವರ ಮನೆಯೇ ಹಾಳಾದಹಾಗಾಯಿತು. ಸಿಡಿಲಮರಿ, ನೀನು ಅಲ್ಲಿ

ಹೋಗಿ ನಿಂತು, ಮನೆ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡ್ತೈಯ್ಯ, ಅಗತ್ಯವಾದಾಗ ಬಾ, ಬೇಕಾದಾಗ ನಿನ್ನ ಸಂಬಳವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ. ನನಗೂ ಜೋಯಿಸರಿಗೂ ಇದ್ದ ಸ್ನೇಹದಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಈ ಮಾತನ್ನು ನಡಿಸು. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹಳ್ಳಿಗಾಡನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ, ನಿನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೇನೂ ಲೋಪವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸದಾಶಿವ—ನಾನು ಅರಿಕೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲಾ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಮೇಲೆ ಅದರಂತೆ ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನೂ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಆಗ ದೀಕ್ಷಿತನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಅಮ್ಮಾ, ಮಾವನವರು ತೀರಿಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಭಾರಿ ಸ್ವತ್ತು ಕಾಡುಪಾಲಾಗುವ ಸಂದರ್ಭವಂಶೂ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ಮುದುಕಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಅಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಗು ಸಣ್ಣದು, ಅದರ ಪೋಷಣೆಯೂ ಆಗಬೇಕು. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಏನೂ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಸಂಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಹುದು, ಸಂಬಳಕ್ಕೇನೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶವನ್ನೂ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟರು. ನೀನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಹಾಗೆ. ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡನೆಂಬ ಒಂದು ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಉಂಟು, ಎಂದನು. ಆಗ

ಪಶುಪತಿ—ಅಕ್ಕ, ಯಾವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ್ಲೂ ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಮೇಲೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತಮ್ಮ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಕೆಲಸ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ ತಾಯಿ ಸತ್ತ ಮಗುವನ್ನು ಪೋಷಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೇ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಬರೀ ಬಾಯಿಮಾತಲ್ಲ

ಪಾರ್ವತಮ್ಮ—ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿ, ನನಗೇನು ತಿಳಿಯುತ್ತೆ ? ಸಾಯುವ ಮುದುಕಿ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನೂ ಭೂಮಿಕಾಣಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೋವರಮ್ಮನವನ

ವಶಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು.

೩ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಾಜನಗರದ ಚಾಮರಾಜೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಇತ್ತು. ಹೀಗೆಯೇ ನಂಜನಗೂಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಯ ಹೊರಪ್ರಾಕಾರ, ಒಳಕೈಸಾಲೆ, ಹೊರಕೈಸಾಲೆ, ಶಿವಕೂಟದ ಭೋಜನಶಾಲೆ, ಹೊರಗಡೆ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ಏಳುಕಣ್ಣಿನ ಗೋಪುರ, ಈ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಕೆಲಸವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಚಾಮುಂಡೀ ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರೀ ಅಮ್ಮನವರ ಗುಡಿಯ ಹೊರಪ್ರಾಕಾರ, ಮಹಾದ್ವಾರದ ದೊಡ್ಡಗೋಪುರ, ಈ ಕಟ್ಟಡವೂ ಜರುಗುತಾ ಇತ್ತು. ಮೇಲುಕೋಟೆಯ ಚೆಲುವರಾಯ ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರಿಯಾದ ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯುತಾ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯ ಬರುತ್ತೆ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರಿಯಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಕಟ್ಟಲ್ಪಡುತಾ ಇದ್ದವು. ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೃಷ್ಣರಾಜಪ್ರಭುವು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಮಾಡಿಸುತಾ ಆ ಕೆಲಸ ಜರುಗುತಾ ಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸ್ವತಃ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಇದ್ದರು. ಈಶ್ವರಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಸಾಹವಿತ್ತು. ದೇಹಶ್ರಮವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಣವನ್ನು ಮುಖನೋಡದೆ ವೆಚ್ಚಮಾಡುತಾ ಇದ್ದರು. ಆಗ ಅವರು ನಡೆಯಿಸಿದ್ದು ಅನೇಕ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿನ ಕಾಮಗಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಚಾಮರಾಜೇಶ್ವರ, ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರ, ಮೈಸೂರ ಪ್ರಸನ್ನ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ, ಮೇಲುಕೋಟೇ ಚೆಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಈ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೂ ಅಮ್ಮನವರುಗಳಿಗೂ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಬಾಳುವ ರತ್ನಪಡಿ ಒಡವೆಗಳು ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳೀ ಸಾಮಾನುಗಳು ಪಾತ್ರೆಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದಾರೆ. ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮಕೆಲಸಗಳನೇಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದಾರೆ. ಇಂಥಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆ

ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರ ಕೈಗೆ ತಡೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ಅನ್ನಸತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆದು ಜನರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದರು. ಲೆಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ಈ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ರೂಪಾಯಿ ವೆಚ್ಚವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಇವುಗಳ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಮೇಸ್ತ್ರಿಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಂಥಾ ಭಾರಿ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಕಟ್ಟಿದ ಕೆಲವು ದಿವಸದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಿದ್ದು ಹೋದರೆ—ಎರಡು ಎಸೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಬಿರುಕುಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು, ಇಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಇತ್ತು, ಅದು ಬೇಯಲಿಲ್ಲ. ಸುಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಬೂದಿ ಇತ್ತು ಅದು ಅಂಟಲಿಲ್ಲ, ಮರದಲ್ಲಿ ಟೊಳ್ಳು ಇತ್ತು, ಅದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ, ಎಂದು ತಿಪ್ಪೆಸಾರಿಸಿ, ಭಾರೀ ಹಣಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಅಂದಾಜುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಜಾಸ್ತಿ ದರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ತಾವೂ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರೂ ಸಹಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬದುಕುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕುತಾ ಇದ್ದ ಶಿಲ್ಪಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ಆಗ ತಯಾರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇಸಾರಿ ಕಟ್ಟುವುದು, ಕಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಭದ್ರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು, ಹೀಗೆ ಇತ್ತು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಈಗ ಒಡೆಯುಲು ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ದಿನಗೂಲಿ ಚೆಂಗೂಲಿ ಜನರು ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದರು. ಮೇಲುವಿಚಾರಣೆಗೆ ಸದ್ದೀವಾಲರು ಎಂದು ನೇಮಕವಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಕೆಲಸಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಜರುಗುತಾ ಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಕೃಷ್ಣರಾಜಒಡೆಯರೇ ಸ್ವತಃ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಇದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಂಜನಗೂಡಲ್ಲಿ ಚಾಮರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುತಾ ಇದ್ದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಮೇಲುವಿಚಾರಣೆಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಖಾಸಸವಾರಿ ಹೋಗುತಾ ಇತ್ತು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೋಡು ಕುದುರೇ ಸಾರೋಟೇ ಅತಿವೇಗವಾದ ಚಲನಯಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ದೊರೆತನ ಮಾಡತಕ್ಕವರೇ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವತಃ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ಶ್ರಮವು ಅಲ್ಪವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣವಾದ ಮಾರ್ಗಾಯಾಸ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ದೇಹಾಲಸ್ಯ, ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಅಪಾಯಗಳು,

ಸಾಧಾರಣ ಜನರಿಗೇ ಬೇಸರಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಸುಕುಮಾರರಾಗಿ ಪದವಿಯಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು ? ಆದರೂ ನಮ್ಮ ದೊರೆಯು ಇದು ಯಾವುದನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡದೆ ತಾನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ತಿರುಗಾಡುವಾಗ್ಗೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಸಾರಿ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು. ಕುದುರೇ ಟಪಾಲನ್ನು ಇಡಿಸಿ, ಸಾರೋಟಿನಲ್ಲಿ ಸವಾರಿಯು ಚಾಮರಾಜನಗರದಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಆರು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಡಕೊಳದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಛಟ್ಟನೆ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಖಾಸಸವಾರಿಯ ಸಾರೋಟನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರೌನ್ ಎಂಬ ಚಟ್ಟೀಗಾರನು ಆ ದಿವಸ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುತಾ ಇದ್ದನು. ಅದೇನು ಸದ್ದು ? ಎಂದು ದೊರೆ ಕೇಳಿದರು. ಖಾವಿಂದ್ ವಿಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಎಂದು ಬ್ರೌನ್ ಹೇಳಿದನು. ಸಾರೋಟು ಮೈಸೂರ ಅರಮನೇ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂತು. ಅದು ನಿಲ್ಲುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರೌನನು ಗಾಡಿಯಿಂದ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಸಾರೋಟಿನ ಮುಂಭಾಗದ ಒಂದು ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ದೊರೆಯು ಗಾಡಿಯಿಂದ ಇಳಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಬ್ರೌನನನ್ನು ನೋಡಿ,

ದೊರೆ—ಯಾಕೆ ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತುಕೊಂಡೆ ?

ಬ್ರೌನ್—ಜಿಹುಜುರವರ್, ಪಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿ ಚಕ್ರಮುರಿಯುವ ಹಾಗೆ ಇದೆ. ಗಾಡಿಬಿದ್ದು ಹೋದೀತೆಂದು ಖಾವಂದರ ಪಾದ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆ.

ದೊರೆ—ಯಾವಾಗ ಚಕ್ರದ ಪಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು ?

ಬ್ರೌನ್—ಕಡಕೊಳದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸದ್ದಾದದ್ದು ಇದೇ.

ದೊರೆ—ಚಕ್ರ ಇಷ್ಟು ಮುರಿದುಹೋಗಿರುವಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ಬೀಳದೇ ಹೋದದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಗಾಡಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಕೈಕಾಲು ಮುರಿಯುವುದೋ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವುದೋ, ಏನೋ ಅಪಾಯವಾಗುತಾ ಇತಲ್ಲ !

ಬ್ರೌನ್—ಖಾವಿಂದ್, ಚಕ್ರಹೋದರೂ ಅಪಾಯವಾಗದೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯತಕ್ಕ ಚಮತ್ಕೃತಿಯ ಫಲವಾಗಿದೆ.

ದೊರೆ—ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತೈಯ್ಯ. ಗಾಡಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿ ಅಪಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಏನು ಮಾಡುತಿದ್ದೆ ? ಗಾಡಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸ

ಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಬ್ರೌನ್—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಗಾಡಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರೆ ಅಪಾಯ ವಾಗುತಾ ಇತ್ತು. ಮತ್ತು ಸವಾರಿಗೆ ಬೇರೆಗಾಡಿ ಬರುವತನಕ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಖಾವಂದರು ನಿಂತಿರಬೇಕಾಗುತಿತ್ತು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಕತ್ತಲೇಕಾಲ, ಮೋಡವೂ ಕಟ್ಟಿತ್ತು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯೋಚಿಸಿ ಪಾದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ತೊಂದರೆಯೂ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದು ತಂದಿದೇನೆ, ಮಾಫ್ ಮಾಡಬೇಕು.

ದೊರೆ—ಬ್ರೌನ್ ಸಾಬಿ, ನೀನು ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ತೀರದು. ಇಂದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿದೆಯಲ್ಲಾ! ಇನ್ನೇನುಬೇಕು?

ದೊರೆಯು ಹೀಗೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಬ್ರೌನ್‌ಸಾಬಿಗೆ ಭಾರಿಯಾದ ಇನಾಮನ್ನು ಕೊಟ್ಟು—ಈ ಬ್ರೌನ್‌ಸಾಬಿಯು ಇನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಚಾಕರಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಖಾಸ ತಬೇಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲು ವಿಚಾರಣೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನ ಸಂಬಳವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತಾ ಇರಲಿ, ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು.

ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತಾ ಇದ್ದ ಗುಡಿಯ ಕಾಮಗಾರಿ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಜರುಗಲು ಸ್ಥಳದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಅಮಿಲನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅವಶ್ಯಕವಷ್ಟೆ. ಇದರಂತೆ ಚಾಮರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಾಜೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಕಾಮ ಗಾರಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬಿನ್ನವತ್ತಲೇ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಅಮಿಲ ಮಾರಮಣರಾಯನಿಗೆ ದೊರೆಯು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅಮಿಲನು ಯಾವ ಕೆಲಸವಿದ್ದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಗುಡೀ ಕಟ್ಟಡದ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಇದ್ದನು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅಮಿಲನಲ್ಲಿ ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭಿ ಮಾನವಿತ್ತು. ಚಾಮರಾಜನಗರಕ್ಕೆ ಸವಾರಿ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಯಾವು ದೊಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ರಮಣ್ಣಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆ ಎಂದು ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಯಾಗುತಿತ್ತು. ದೊರೆ ಕರೆಯಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ರುಮಾ ಲನ್ನು ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅಂಗಿಯನ್ನು ತಳ ಮೇಲಾಗಿ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸೊಂಟವನ್ನು ಹರಹರಕಲಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮುಖವನ್ನು ಏನೂ ಅರಿಯದವನ ಹಾಗೆ ಸೊಟ್ಟಸೊಟ್ಟನಾಗಿ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು, ಅವಸರ ಅವಸರವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು, ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೋಕೆಯನ್ನು ಅರಿಯದವನ ಹಾಗೆ ನಟಿಸುವುದು, ಅಪ್ಪಣೆಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಬಹಳ ಅವಸರವಾಗಿ ಬಂದವನ ಹಾಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸಿ ದಾಸದಂಡವನ್ನು ಹಾಕುವುದು, ಯಾವ ಮಾತು ರಾಜರ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟರೂ— "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಅಪ್ಪಣೆ ಆದಂತೆ ತಯಾರುಮಾಡಿದ್ದೇನು, ಏನು ಇದ್ದರೂ ಒಂದು ನಿಮಿಷದಾಗ ಮಾಡಿಸುಥೇನು, ಅರಾ ? ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಏನದ ? ಆಹ, ಆಗಬಹುದು, ಛೆಲೋ ಅಪ್ಪಣೆ," ಎಂದು ಸಮಯಬಂದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೊಗಳುವುದು; ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಟಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಕಾರಣ, ಈ ರಮಣ್ಣಯ್ಯನು ಏನೂ ಅರಿತವನಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯವನು, ಸರ್ಕಾರದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕವನು, ಎಂದು ದೊರೆಯು ಇವನಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಇವನನ್ನು ಬಹಳ ದಿವಸ ಆ ತಾಲೋಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿಸಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ತನಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ರಾಜಪೂಜ್ಯತೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಏನ ಮಾಡಿದಾಗ್ಗೂ ನಡೆಯುತ್ತೆಂದು ಈ ಆಮೀಲನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಇವನ ಚರಿತ್ರೆ ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಇವನಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರರು ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಓಡಿಯಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಮೂಲಕ ಒಂದೊಂದು ಮೊಕದ್ದಮೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಳಲಂಚ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತಿತ್ತು. ಹಣಗಾರರಾದ ಜನರು ಕಕ್ಷಿಗಾರರಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಸುಬೇದಾರರ ಜಾಳಿಗೆಯು ನೂರಾರು ಕಟ್ಟಳೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬುತಾ ಇತ್ತು. ಈ ಆದಾಯವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೂ ಇತ್ತು. ಕೊಟಾರದ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಜವಾನರು ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪಟೇಲರ ಮುಖಾಂತರ ಒಕ್ಕಲುತನದವರಿಂದ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದವಸವನ್ನೂ ಹುಲ್ಲನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸುಬೇದಾರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟವಾಗಿ ಬಂದ ಹಣ ಸುಬೇದಾರರ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಆ ಆಮೀಲರು ಯಾರನ್ನು ಕಂಡಾಗ್ಗೂ—ಏನಕಣೋ ಗ್ಯವಡ, ನಾಳೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಿಥಿ ಬರಾದು, ತರಕಾರಿ ಬಾಳೆಯಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ತಂದುಕೊಡೇನು ? ಎಂದು ಹೇಳುತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬಂದ ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಯೇ ಇರುತಿತ್ತು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರ್ಕಾರದ ಜವಾನರು ಮಾರಿ ದುಡ್ಡನ್ನು ತಂದು ಅಮ್ಮನವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುತಿದ್ದರು. ಆಮೀಲರು ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಒಂದಕ್ಕೆ

ಹತ್ತರಷ್ಟು ಸೋಬಸ್ಕರವನ್ನು ರೈತರ ಮನೆಯಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಊರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆಮೀಲನು ಜವಳೀ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಬೇಕಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರ ಕ್ರಯವನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ವರ್ತಕರು ಭಯಪಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತಿದ್ದರು. ಆಮೀಲರು ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಿಗೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹೋದಾಗ ಸ್ತ್ರೀ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇವರು ನಡೆಸುತಿದ್ದ ಚರ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತೆ. ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಚೇರಿಯ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರು ಜನರಿಂದ ಕೂತರೆ ನಿಂತರೆ ಒಳಲಂಚವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುತಾ ಧನಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆಮೀಲನಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಚರಾದಾಯದಷ್ಟು ಇತರ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರಿಗೆ ಬರುತಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನಮೇಲೆ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ದ್ವೇಷವು ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೇ ತುಂಬಿತ್ತು. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ದೊರೆಗಳ ದಯಕ್ಕೆ ಆಮೀಲನು ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಇವನ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಒಳದುಃಖವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೂದಿಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡದ ಹಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಕೆಂಡವು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ಉರಿಯಾಗಿ ಏಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಮಯಬಂತು. ಆ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಲಿಗರು ಅಥವಾ ಮೇಲು ಸಕ್ಕರೆಯವರು, ಪರಿವಾರದವರು ಅಥವಾ ತೊರೆಯರು, ಎಂದು ಎರಡು ಜಾತಿಯ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಇದಾರೆ. ಈ ಜಾತಿಯವರ ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಬೀದೀ ಮೆರವಣಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಕುರಿತು ಇವರಿವರಿಗೆ ಬಹು ದಿವಸದಿಂದಲೂ ವಿವಾದ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಹೀಗಿರಲು ಹಣಗಾರನಾದ ಒಬ್ಬ ತೊರೆಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಪುಣ್ಯವಂತನಾದ ಇವನ ಮನೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತಕ್ಕೆ ಆ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಗ್ರಾಮಗಳ ತೊರೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಮದುವೆಯು ಅಟ್ಟಹಾಸವಾಗಿಯೇ ಜರುಗಿತು. ಇವನು ಸರ್ಕಾರದ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದಿದ್ದನು. ಆಮೀಲರೂ ಕಿಲ್ಲೇದಾರರೂ ಶಿರಸ್ತೇದಾರರೂ ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಔತಣ ಉಡುಗರೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು. ಆ ಮದುವೆಯಾದ ಮದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಸ್ತಮಾಡಿದ ಯಜಮಾನನು ಆಮೀಲರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದನು. ಆ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿಯೇ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರರು ಬಂದು ಮಾತನಾಡಿ ಆಮೀಲರ [illegible] ಕಟ್ಟು [illegible]ವಾದ

ಅಮ್ಮನವರ ಕೈಗೆ ನೂರು ಇಕ್ಕೇರಿ ವರಹಗಳನ್ನು ತಂದು ಎಣಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಉಪ್ಪಲಿಗರ ಕಡೆಯವರಿಗೆ ಒಳಗುಟ್ಟು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವರು ಎದುರು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ತಂದು ಅಮಿಲ್ದಾರರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರು. ತೊರೆಯರು ಒಂಭತ್ತು ಪಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು, ಪಲ್ಲಕ್ಕೀ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಪ್ಪಲಿಗರೇ ಮೊದಲಾದ ಹದಿನೆಂಟು ಪಣದವರು ಇರುವ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲ. ತೊರೆಯರಿಗೆ ಲೈಸೆನ್ಸನ್ನು ಕೊಡಕೂಡದು, ಎಂದು ಆ ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿತ್ತು. ಈ ತಕರಾರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಮಿಲ್ದಾರರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರರು ಅಮಿಲ್ದಾರರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಭೇಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಮಂಚ್ಚಿನಮೇಲೆ ಮಾತು ನಡೆಯುತಾ ಇತ್ತು. ಅಮ್ಮನವರು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಒಂದುನೂರು ವರಹ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಉಪ್ಪಲಿಗರ ಕಡೆಯವರು ಹೇಳಿದರು.

ಅಮಿಲ್ದಾರ—ಅದು ಹ್ಯಾಂಗ ಆಗಾದು ? ತೊರೆಯರ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಮೂಲು ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ವೇಳೆಗೆ ಉಪ್ಪಲಿಗರು ತಕರಾರು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮಾಮೂಲು ಉಂಟೆ ?

ಉಪ್ಪಲಿಗರು—ಬುದ್ಧಿ, ಹಾಗಲ್ಲ. ತೊರೆಯರ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹಿಂದೆ ನಡೆದಿದ್ದರೆ, ನಾವೂ ತಕರಾರು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆವು. ಆಗ ತಕರಾರೂ ಮಾಮೂಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಮಿಲ್ದಾರ—ನೀವು ತಕರಾರು ಮಾಡುತೀರೆಂಬ ಸಂಗತಿ ತೊರೆಯರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಲೈಸೆನ್ಸಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಕೊಡಬಹುದೊಂದು, ನಿಮ್ಮ ತಕರಾರು ಹೀಂಗೆ ಎಂದು ಅವರು ಅರಿಯರು. ಹವುದೋ ? ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಅರ್ಜಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಜಿಕೊಟ್ಟ ಮಾಮೂಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಉಪ್ಪ—ತೊರೆಯರ ಅರ್ಜಿಯು ಮಾಮೂಲಿನ ವಿಚಾರವಲ್ಲ ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿ, ಮೆರವಣಿಗೇ ಮಾಮೂಲಿನ ವಿಚಾರ.

ಅಮಿ—ಇದು ಸರ್ಕಾರದ ಮಾತು. ಕಾನೂನೆಲ್ಲಾ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟೆ ?

ಉಪ್ಪ—ಅದೆಲ್ಲಾ ನಮಗೇನು ಗೊತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ? ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ, ಸ್ವಾಮಿ ನಮ್ಮ ಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಒಂದುನೂರು ವರಹ ವನ್ನು ಪಾದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುತೇವೆ.

ಅಮ್ಮನವರು—೧೨೦ ವರಹ ತೊರೆಯರು ಕೊಡುತೇವೆಂದು ಹೇಳು

ತಾರ. ನೀವು ೧೫೦ ವರಹ ಕೊಟ್ಟರೆ ಲೇಸನ್ ದೊರೆಯೋದು.

ಉಪ್ಪ—ನಮಗೆ ಲೇಸನ್ ಬೇಡಿ ತಾಯಿ, ತೊರೆಯರಿಗೆ ಲೇಸನ್ ಕೊಡಕೂಡದು. ಇಷ್ಟೇ ತಾಯಿ ನಾವು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅದೇ ೧೨೦ ವರಹ ನಾವು ಒಪ್ಪಿಸುತೇವೆ.

ಆಮಿ—ಆ ಲೈಸೆನ್ಸಿನ ತೂಕ ನಿಮಗೆ ಹ್ಯಾಂಗ ಗೊತ್ತಾಗಾದು? ಏನೋ ನೀವು ಹೇಳಿದಹಾಂಗೇ ಆಗಲಿ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಉಪ್ಪಲಿಗರ ಕಡೆಯುವರು ಹೊರಟು ಹೋದಮೇಲೆ, ಅಮ್ಮನವರು ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು—ನಾನು ಹೇಳಿದಹಾಂಗೇ ೧೫೦ ವರಹ ಕೊಡಾರು? ನೀವು ೧೨೦ಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕೆಡಿಸಿಟ್ಟರಿ. ಒಂದೊಂದೂ ಹೀಂಗ ಮಾಡಿದರ ನಾನು ಏನ ಹೊಡಕೊಳ್ಳಿ? ಎಂದು ಗಂಡನನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗಡಾವಣೆಯಿಂದ ಹೊರಟಳು. ಆಗ ಆಮಿಾಲನು,—ಇರಲಿ, ಇನ್ನೊಂದು ವೇಳೆ ಸೆಳೆದು ಹಾಕಥೇನು, ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದನು.

ಮಾಮೂಲಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗದ ಹಾಗೆ ನೀವು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಬರೆದು ಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ಲೈಸನ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಬಂದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ದೋಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾರಮಣರಾಯನಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಜಾಣತನವೂ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಮೇಲಿನ ಲೈಸೆನ್ಸನ್ನು ಒಕ್ಕಣಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮುನಷಿಗಳು ಗುಮಾಸ್ತರು ಇವರ ಕೈವಾಡವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿವಾರದವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಯನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಅದನ್ನು ಚಿನ್ನವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಕೂತರೆ ನಿಂತರೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣ ವನ್ನೂ ಸೆಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪ್ರೌಢರಾಗಿದ್ದ ಮುನಷಿ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಪರಿವಾರಗಳಿಗೂ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮಿಾರಿ ಚಿನ್ನದ ಹಣ ಗಳನ್ನೂ ಬೆಳ್ಳೀ ಹಣಗಳನ್ನೂ ತೆತ್ತರು.

ಉಪ್ಪಲಿಗರ ಕಡೆಯುವರು ಒಳಸಂಚು ಇಟ್ಟು ಈ ಒಳಗಿನ ಗುಟ್ಟ ನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ತೊರೆಯರ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಟರೆ ತಾವು ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದ ಮುಸ್ತೈದುಗಳು ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ರಾತ್ರೀ ಹೊತ್ತು ಬಂದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅರಿಯದ ಹಾಗೆ ಗುಂಪುಸೇರಿ ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಪರಿವಾರದವರಾದರೋ, ಸುಬೇದಾರರ ಬಲದಿಂದ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ನೆರವೇರಿತೆಂದು ಬಹು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಮೆರವಣಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಚಾಮರಾಜನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಗುಡಿಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಮುಖ್ಯವಾದ ರಾಜಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ರಾತ್ರಿ ೧೨ ಗಂಟೇಹೊತ್ತಿಗೆ ಮನೆಸೇರಿ, ಮದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಆರತಿಅಕ್ಷತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾಯಿತು. ಇವರಿಗೆ ಯಾವುದು ತಾನೇ ಅಸಾಧ್ಯ ? ಸುಬೇದಾರರು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಇತರ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರೆಲ್ಲಾ ಕೈವಶರಾ ದಾರೆ, ಕಿಲ್ಲೇದಾರರಂತು ತೊರೆಯರೆಂಬ ಮಹಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮದಗಜವಾಗಿ ಅಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ತೊರೆಯರ ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳ ಮಹಾಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಲೋಲರಾಗಿರುವಾಗ್ಗೆ ತೊರೆಯರಿಗೆ ಯಾವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ?

ಸುಬೇದಾರರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಕಿಲ್ಲೇದಾರರು ತಮ್ಮ ಕಂದಾಚಾರದವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಯಾವ ಗಜಾಲೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡಸಲು ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ತೊರೆಯರ ಮಂಡಲಿಯೆಲ್ಲಾ ಆ ದಿವಸ ಚಾಮರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ನಿಂತಿತು. ಮುಂದೆ ಕೊಂಬು, ತಮಟೆ, ಅದರ ಹಿಂದೆ ರಣಭೇರಿ, ಅದರ ಹಿಂದೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಓಲಗವನ್ನು ಮಾಡುವ ಎರಡು ಗುಂಪಿನ ಓಲಗದವರು, ಅವರ ಹಿಂದೆ ವಿಧವಿಧವಾದ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಗಂಡಸರ ಗುಂಪು, ಅದರ ಹಿಂದೆ ಕಂದಾಚಾರದ ಜವಾನರಿಂದ ಆವೃತರಾಗಿ ಕುದುರೇಮೇಲೆ ಕೂತು ಬರುತಿರುವ ಕಿಲ್ಲೇದಾರ್ ಸಾಲಾರ್ ಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರು, ಇವರ ಹಿಂದೆ ಮದುಮಕ್ಕಳು ಕೂತಿರುವ ಹೂವಿನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಇದರ ಹಿಂದೆ ಬೇಕಾದ ಒಡವೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಬಗೆ ಬಗೇ ಸೀರೆಗಳನ್ನುಟ್ಟು ಬೇಕುಬೇಕಾದ ಸಿಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕನ್ನಡಿ ಕಳಶ ಸುತ್ತು ವೀಳಯ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಬಾಳೇ ಹಣ್ಣು ಈ ಬಗೆ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು, ಹಿಡಿದು, ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತಾ ಬರುವ ತೊರತಿಯರ ಸಂಘ, ಇವರ ಹಿಂದೆ ಸಾಧಾರಣ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಕಂಬಳಿಗಳನ್ನೂ ಹೊದ್ದು ಬರುತಾ ಇರುವ ಗಂಡಸರ ಹೆಚ್ಚಾದ ಗುಂಪು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಒರಟು ಒರಟಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತಿದ್ದಾಗ್ಗೂ, ಮುಂದಿರುವ ಚೆಂಡುಮಲ್ಲಿಗೇ ಹೂವಿನ ವಾಸನೆ, ಕೈಯೆಣ್ಣೆಯ ಮಣಕು ವಾಸನೆ, ನೀರುಳ್ಳಿ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯ

ವೃಗಟು ವಾಸನೆ, ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಚ್ಚುತ್ತಿ ಇರುವ ಬೆವರ ವಾಸನೆ, ಇವುಗಳು ತುಂಬಿದ್ದ ಕಾರಣ ಇಂಥಾ ಗವಲನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಅರಿಯದವರ ಮೂಗು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸೊಟ್ಟ ಸೊಟ್ಟನಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಸುಬೇದಾರರ ಮನೆ ಹಟಹಾದು ಪೇಟೆಯುವರೆಗೂ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಗುಂಪಿನೊಳಕ್ಕೆ ೧೦–೧೨ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬಿದ್ದವು. ಜನ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಕಲ್ಲು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೋ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಕಂದಾಚಾರದ ಜವಾನರು ಓಡಿಹೋದರು ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲ್ಲಿನ ಮಳೆಯೇ ಸುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಮಧ್ಯೇಮಧ್ಯೆ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿದ್ದವು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ ಹಣೆಮಟ್ಟದ ದೊಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರತಕ್ಕ ದುಂಡಾಳುಗಳ ಗುಂಪುಗಳು ನುಗ್ಗಿದವು. ಕಿಲ್ಲೇದಾರರ ಕುದುರೆಗೆ ಬಲವಾದ ಏಟು ಬಿದ್ದು ಅದರ ಕಾಲು ಮುರಿದುಹೋಯಿತು. ಸಾಲಾರಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರು. ಕೂಡಲೆ ಅವರಿಗೆ ದೊಣ್ಣೇ ಪೆಟ್ಟುಗಳು ಬಲವಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಕಾಲು ಮುರಿದು ಹೋಯಿತು. ಮುಖ ಜಜ್ಜಿಹೋಗಿ ರಾಮರಕ್ತ ಸುರಿಯಿತು. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಯಾರೋ ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ಎಳೆದು ಹಾಕಿದರು. ಸಾಬರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ತಪ್ಪಿ ಹೋಯಿತು. ಜವಾನರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಉಪ್ಪಲಿಗರು ಕೆಲವರು ತೊರೆಯರು. ಇವರೆಲ್ಲಾ ತಂತಮ್ಮ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಕಾಯುವವರೇ ಕೊಲ್ಲುವವರಾದರು. ತೊರೆಯರ ಗುಂಪಿನವರಿಗೆ ಬಲವಾದ ಏಟು ಬಿತ್ತು. ಕೆಲವರು ಸತ್ತುಹೋದರು. ಕೆಲವರು ಜ್ಞಾನತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದರು. ಮದುಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಡೀ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರು. ಜನರೆಲ್ಲಾ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡರು. ಈ ಗಲಾಟೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಸುಬೇದಾರರ ಸವಾರಿಯು ಬೀದೀಬಾಗಿಲ ಜಗಲೀ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಉಪ್ಪಲಿಗರ ಬಲವಾದ ಒಂದು ಗುಂಪು ಇವರ ಮನೇಮುಂದೆ ಬಂದು— ಏನು ಸ್ವಾಮಿ, ಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ನೀವು ಲೇಸನ್ಸನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಿ ? ಎಂದು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿತು ಆಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಗ್ರಹದಿಂದ—ಸರ್ಕಾರದ ರಸ್ತೆ, ಬೇಕಾದವರು ಹೋಗಬಹುದು. ನಿಮ್ಮ ಅಡ್ಡಿ ಏನು ? ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕತ್ತಲೇಮನೆಗೆ ಕೂಡಿ ಪಹರೆಯಲ್ಲಿಡುವಂತೆ ಆಮಿಲ್ದಾರರು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಉಪ್ಪಲಿಗರು— ನಾವೇ ಹೋಗುತೇವೆ. ನೀವೇನು

ಕೊಡುವುದು ? ಆದ್ದೆಲ್ಲಾ ಆಗಲಿ ! ಎಂದು ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಕತ್ತಲೇಕೊಠಡಿಗೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ಕತ್ತಲೇ ಕೊಠಡಿ, ಸೊಳ್ಳೆಮನೆ, ನೆಲ ಮಾಳಿಗೆ, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಉಪ್ಪಲಿಗರು ತಾವಾಗಿಯೇ ನುಗ್ಗಿದರು. ತಾಲ್ಲೋಕು ಕಚೇರಿಯೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಜನ ನುಗ್ಗುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಕಚೇರೀ ತಲೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗಹಾಕಿದರು. ಉಳಿದ ಗುಂಪೆಲ್ಲಾ ಸುಬೇದಾರನ ಮನೇಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿತು. ಸುಬೇದಾರರು ಹೆದರಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲಾ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಮಚ್ಚಿನಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕೂತುಕೊಂಡರು. ಗುಂಪಿನ ಜನರು ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ಕಲ್ಲು, ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಹಳೇ ಪಾಪಾಸು, ಎಕ್ಕಡ ಇವುಗಳನ್ನು ಆಮಿಲನ ಮನೇಮೇಲೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಎಸೆದರು. ಗೂಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚದರಿಹೋದ ಬಡಹಕ್ಕಿಗಳು ಹಾರಾಡುವ ಹಾಗೆ ಜೋಡು ಹಾರಾಡಿತು. ಮಚ್ಚಿನಮೇಲಿನ ಕಿಟಕಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ಕಲ್ಲು, ಸಗಣಿ, ಮೊದಲಾದ ಕೆಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಒಳಕ್ಕೆ ಆಮಿಲರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿದ್ದವು. ಉಪ್ಪಲಿಗರ ಹೆಂಗಸರು ಗುಂಪುಸೇರಿಕೊಂಡು ಆಮಿಲನ ಮನೇಮುಂದೆ ಬಂದುನಿಂತು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಹಾಗೆ ಬಯ್ಯುತ್ತಾ ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯ ನೆರಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಕೈಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೂ ಕೆಳಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ ಅತ್ಯಂತ ಆಭಾಸವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರು. ಊರೆಲ್ಲಾ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿಹೋಯಿತು. ಮೂರು ದಿವಸದವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಮನೇಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಬಾರು ಸಿಪಾಯಿಗಳೂ ಸಿಲೇದಾರರ ಕುದುರೆಯವರೂ ಬಂದು ಈ ದೊಂಬಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರು. ಸರ್ಕಾರದ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರ ಅವಿವೇಕದಿಂದಲೂ ಅವರ ದುರಾಶೆಯಿಂದಲೂ ಇಂಥಾ ಅನಾಹುತ ನಡೆಯಿತೆಂದು ಎದುರೆದುರಿಗೇ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಬಾಳು ಅಬ್ಬೆಯಾಯಿತು. ಈ ಅವಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆಮಿಲನ ತಲೆ ಹೋಗುತ್ತೆಂದು ಜನರೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿದ್ದರು.

ಈ ದೊಂಬೀ ವಿಚಾರವು ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಈ ಆಮಿಲನು ರಾಜಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೆದರಿ ಆಮಿಲನಿಂದ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿಕೆಮಾಡಿದರು. "ರಮಣ್ಣಯ್ಯ ಏನನ್ನೂ ಅರಿತ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲ. ಈ ದೊಂಬಿಯನ್ನು ಅವನು ಎಬ್ಬಿಸಿರಲಾರ, ಇದೆಲ್ಲಾ ಕೆಲವು ಪುಂಡುಜನರ ಕೆಲಸವೇ ಸರಿ" ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತಂತೆ. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಿ

ಕೊಂಡು ಕೃತ್ರಿಮ ಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದ ಕೆಲವರ ಮುಖೇನ ಈ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿಯಿತು. ಆಗಿನಿಂದ ಮಾರಮಣರಾಯನ ಡೊಂಕು ನಡತೆ ಹೆಚ್ಚುತಾ ಇನ್ನೂ ಇತರ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸುತಾ ಬಂತು. ಇದರ ಫಲ ಮುಂದೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

೪ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅತ್ತ ಸಂಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತನು ತನ್ನ ತಾಯಿ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ, ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಮಹಾದೇವ ಇವರೊಡನೆ ವಲಸೆ ಬಂದುನಿಂತು ಮಾವಂದಿರಾದ ನೀಲಕಂಠಜೋಯಿಸರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ರೂಢಿಸಿ ಗೌರವದಿಂದ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ದೊಡ್ಡವಳಾದಳು. ಈಕೆಗೆ ಮಹಾದೇವನ ಮೇಲೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಲತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಇರತಕ್ಕ ಅಸೂಯೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹುಡುಗನು ಕೆಂಪಗೆ ಬಹಳ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದನು. ಅಂಗಾಂಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಮುಖ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು. ಜುಟ್ಟು ಉದ್ದವಾಗಿತ್ತು. ಯಾವಾಗಲೂ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತಿದ್ದನು. ಯಾರು ನೋಡಿದರೂ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ, ಒಳ್ಳೇ ಪುಣ್ಯವಂತನಾಗಿ ಬದುಕುವ ಲಕ್ಷಣವೆಲ್ಲಾ ಇದೆ, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂಥವರಿಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಈ ಮಗುವನ್ನು ತಿರುಗಿ ನೋಡೋಣವೆನ್ನುವಹಾಗೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಇತ್ತು. ಗುಣವೂ ರೂಪಿಗೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳುವುದು, ಎಷ್ಟು ತಿಂಡೀಕೊಟ್ಟರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿ. ಹೋರಾಟವಿಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳ ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಬೇಡವೆಂದರೆ ಬಿಡುವುದು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಮಹಾದೇವನ ಗುಣಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಹುಡುಗನಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಬಹಳ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಎತ್ತುವುದು, ಆಡಿಸುವುದು, ಬೇಕಾದ ತಿಂಡೀ ಕೊಡುವುದು, ಯಾವಾಗಲೂ ಆದರಿಸುವುದು, ಇದೆಲ್ಲಾ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ತಾನು ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೆಂದು ಆಚರಿಸುತಿದ್ದಳು. ಅವನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲಾದರೂ ಅತ್ತರೆ, ಇವನಿಗೆ

ಸಮಾಧಾನಮಾಡುವವರೆಗೂ ಇವಳ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳವಾಗಿ ಕಳವಳಗೊಳ್ಳುತಾ ಇತ್ತು. ಹುಡುಗರು ಹುಡುಗರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅನುರಾಗವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೂ, ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದಲೂ ಒಳ್ಳೇ ಸ್ವಭಾವದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದಲೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಹುಟ್ಟತಕ್ಕ ಅಭಿಮಾನವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೂ, ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಮತೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಿತ್ತು. ಈ ಮಗುವಿಗೆ ಕೊಡದೇ ತಾನು ಯಾವ ತಿಂಡಿಯನ್ನೂ ತಿನ್ನುತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಗು ಊಟ ಮಾಡುವವರೆಗೂ ತಾನು ಊಟ ಮಾಡುತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. (ಲಾಲಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳು, ಪೂಜಿಸಿದರೆ ದೇವರು, ಹೂಡಿದರೆ ಒಲೆ, ಕೂಡಿದರೆ ಗಂಡ, ಮಾಡಿದರೆ ಸಂಸಾರ,) ಎಂಬ ಗಾದೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದ ಲಾಲನೆಯಿಂದ ಆ ಹುಡುಗನಿಗೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಇತ್ತು. ಮಗುವು ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನೆಂದು ಕರೆಯುತಾ ಅವಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಅವಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಓಡಿಯಾಡುತಾ ಇತ್ತು.

ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸವಾಯಿತು. ಆ ಊರಲ್ಲಿಯೇ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆ ಮಠಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವೂ ಈ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಬರುತಿತ್ತು. ಈಗ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆ ಹೇಗೋ, ಆಗ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಅಥವಾ ಹಿಂದವಿಯು ಹಾಗೆ, ರಾಜಭಾಷೆ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತಿದ್ದ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತಿತ್ತು. ಸರ್ಕಾರದ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಹಿಂದವಿ ಬಲ್ಲವರಿಗೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೊರೆಯುತಿದ್ದವು. ಪುನಹ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಬಾಜೀರಾಯರು ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಜೈಸಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಠಾಣ್ಯವನ್ನು ಇರಿಸಿ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ರಮವನ್ನೇ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದರು ; ದೊಡ್ಡ ನವಾಬನೆಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಡಿದ್ದ ಹೈದರಲಿಯು ಕೆಲವು ಮರಾಟೀ ಸೀಮೆಗಳನ್ನು ಜೈಸಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಡೇ ಕರಣೀಕರನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕೋಸ್ಕರವೂ, ಮಗಾಟಿಯವರು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಈ ಸೀಮೆಯ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ತಂದನು. ಅವರು ಹಿಂದವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತಾ

ಬಂದರು. ಈ ಭಾಷೆಯು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ದಿವಸದಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೂ ವೃದ್ಧಿಗೆ ಬಂತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ರಾಜಭಾಷೆಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಪಂತೋಜಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಇತರ ಕನ್ನಡ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗಿಂತಲೂ ಇವರಿಗೆ ಗೌರವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಹುಡುಗರೂ ಸಹಿತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರುತಿದ್ದರು. ಪಂತೋಜಿಗಳ ವರಮಾನವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಈ ಮಠಗಳಿಗೆ ಸಾಲೆ ಎಂದು ಹೇಳುತಾರೆ. ಹೀಗಿರಲು, ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ತಾರಾಬಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಒಳ್ಳೇ ದಿವಸ ಎಣ್ಣೇಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎರೆದು ಹತ್ತು ಗಂಟೇಮೇಲೆ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಹನ್ನೊಂದನೇಕಡೆ ಗುರು ಇರಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೂ ಸಂತರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿ ಆರತಿ ಅಕ್ಷತೆ ಮಾಡಿ ಉಂಡೆಚಕ್ಕುಲಿ ಬಾಗಿನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಮಹಾದೇವನು ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಹಾ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುತಾ ಬಂದನು. ಏಟುಮುಂಚು ಪಾಠು ಹಿಂಚು, ಎಂದುಕೊಂಡು ಹುಡುಗರನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಡೆದು ಹೆದರಿಸುತಾ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಹೇಳುತಾ ಇದ್ದ, ಈ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಕೈಯಿಂದ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುತಿತ್ತು.

ಈ ಪಂತೋಜಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದಾಗ ಮಹಾದೇವನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನೀರು ಬರುತಾ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಇತರ ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಾಗ ಅವರು ದುಃಖಪಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾದೇವನು ಬಹಳವಾಗಿ ಅಳುತಿದ್ದನು. ಇವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ,

ಸದಾಶಿವ—ಯಾಕೆ ಮಗು, ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

ಮಹಾದೇವ—ಪಂತರು ಹೊಡೆಯುತಾರೆ.

ಸದಾ—ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದರೆ ? ಯಾವಾಗ ? ಯಾಕೆ ?

ಮಹಾ—ಭಾವ, ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದರೂ ಹೊಡೆಯಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಗರನ್ನೂ ಹೊಡೆಯುತಾರೆ. ಆ ಹುಡುಗರು ಅಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಏನೋ ಸಂಕಟವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುತ್ತೆ.

ಸದಾ—ಹುಡುಗರು ತಪ್ಪಿದರೆ ಹೊಡೆಯುತಾರೆ.

ಮಹಾ—ಪಾಠ ಕೊಟ್ಟರೂ ಹೊಡೆಯುತಾರೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೊಡೆಯುತಾರೆ, ತುಂಟತನ ಮಾಡಿದರೂ ಹೊಡೆಯುತಾರೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೊಡೆಯುತಾರೆ.

ಸದಾ—ಅದು ಹೇಗೆ ?

ಮಹಾ—ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಳುತೇನೆ ಕೇಳು. ಹುಡುಗರು ಏನಾದರೂ ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದಾಗ ಪಂತರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅಂಥಾ ಹುಡುಗರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆಯುತಾರೆ. ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಹುಡುಗರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಗದ್ದಲ ಮಾಡಿದರೆ ತಮ್ಮ ಜಗಲೀಮೇಲಿನಿಂದ ದುಮಿಕಿ ಬಂದು ಹತ್ತಿರ ಯಾವ ಹುಡುಗ ಕೈಗೆಸಿಕ್ಕುತಾನೊ ಅವನನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಹೊಡೆಯುತಾರೆ. ತಪ್ಪಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೊಡೆಯುತಾರೆ.

ಸದಾ—ನಾನಲ್ಲ ಎಂದು ಆ ಹುಡುಗ ಹೇಳಬೇಕು.

ಮಹಾ—ಹಾಗೆ ಅವ ಅಂದರೆ ಅವನ ಆಶೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಬೆತ್ತ ಮುರಿಯ ಹೊಡೆಯುತಾರೆ. ಅದೂ ಸಾಲದೆ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಮಟ್ಟಿ ಮಟ್ಟಿ ತಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹರಳಕಾಯಿ ಮಾಡುತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೋಷದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಮೊಳಕೈಯಿಂದ ತಲೆಯ ಮೇಲೂ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೂ ಕುಕ್ಕುತಾರೆ, ಕಿವಿಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತುತಾರೆ, ಒಳಸುಂಟಿಗಳಂತೂ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ ಆ ಗೋಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಲಾರೆ ಭಾವ.

ಸದಾ—ಇಷ್ಟೇ‌ತಾನೆ !

ಮಹಾ—ಇನ್ನೂ ಹೇಳುತೇನೆ ಕೇಳು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವರ ಜಗಲೀಮೇಲೆ ಹಾಕಿರುವ ಚಾಪೇಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ತೂಕಡಿಸುತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಗೊರ್ ಗೊರ್ ಎಂದು ನಿದ್ರೇಮಾಡುತಾರೆ. ಆಗ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಪಿಸಪಿಸನೆ ಮಾತನಾಡುತಾರೆ. ಸಿದ್ದ ಎನ್ನುವ ಹುಡುಗ ಇದಾನೆ. ಇವನು ಪಂತರಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕಾಸಿನ ನೆಸ್ಯ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಮೇಲೆ ಎಲೆ ಅಡಕೆ ತಂದುಕೊಡುತಾನೆ. ಇವನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಪಂತರು ಇವನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಇವನಿಗೆ ತಿಂಡೀ ತಂದುಕೊಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪಂತರಸಂಗಡ ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಚಾಡಿಹೇಳುತಾನೆ. ತಾನೇ ಹುಡುಗರನ್ನು ಚಿವುಟುವುದು ಅವರು ಚಿವುಟಿದರೆಂದು ತಾನೇ ಅವರ ಮೇಲೆ ಚಾಡಿ ಹೇಳುವುದು. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಏನೇನೋ ತುಂಟತನ ಮಾಡುತಾನೆ. ಈ ಸಿದ್ದನು ಅವ ಬೈದ ಇವ

ಉಗುಳಿದ ಅಂತ ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳು ಕೂಗುತಾನೆ. ಆಗ ಪಂತರು ನಿದ್ದೆಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಬಂದು ಬೆತ್ತದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾಲ್ಕುನಾಲ್ಕು ಏಟು ಹೊಡೆಯುತಾರೆ. ಸಿದ್ದನ್ನ ಹೊಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಚಾಡೀ ಹೇಳುವವರನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಏಟು.

ಸದಾ—ನಿನ್ನನ್ನು ಹಾಗೆ ಹೊಡೆದರೆ ?

ಮಹಾ—ನಿತ್ಯವೂ ಹೊಡೆಯುತಾರೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಬೆಕ್ಕಿನ ಮುಖ ನೋಡಬೇಡ, ಉಪಾದ್ರು ಹೊಡೆಯುತಾರೆ ಎಂದು ಅಜ್ಜಿ ಹೇಳಿದಾಳೆ. ನಾನು ಬೆಕ್ಕಿನ ಮುಖ ನೋಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಆದರೂ ನನಗೆ ಏಟು ಬೀಳುತ್ತೆ. ರಾತ್ರಿ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮಾನ್ಯ ಸೊನ್ನೆ ಹಾಕುವಾಗುವಂತೂ ಗೊತ್ತೇಯಿಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾನು ಮೊದಲು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಹುಡುಗರೂ ಬಂದರು. ನಾನು ಅವಲಕ್ಕಿಪುರಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಸಿದ್ದ—ಮಹಾದೇವ ಹದಿನೈದನೆಯವನು ಎಂದು ಸುಳ್ಳಾಗಿ ಕೂಗಿದ. ಪಂತರು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳದೆ, ನನಗೆ ಹದಿನೈದು ಏಟುಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆದರು. ಕೈ ಊಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸದಾ—ಹಾಗೆ ಹೊಡೆಯಬೇಡಿ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತೇನೆ, ಸುಮ್ಮನಿರು.

ಮಹಾ—ನಾಳೆಯಿಂದ ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಓದುತೇನೆ, ಪಾಠವನ್ನೆಲಾ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸುತೇನೆ.

ಸದಾ—ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ಮಹಾ—ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ನನಗೆ ಅಳು ಬರುತ್ತೆ. ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದರೂ ಹೊಡೆಯಲಿ, ಚಿಕ್ಕಹುಡುಗರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಹಳವಾಗಿ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುತಾರೆ. ತಪ್ಪಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದೇ ಇರಲಿ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕೋದಂಡಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ತೂಗಕಟ್ಟಿ ಕಾಲಮೇಲೆ ಹೊಡೆಯುತಾರೆ. ಗುಗ್ಗರಗೋಲು ಹಾಕಿ ಹಿಂದುಗಡೆ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಹೊಗೇ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಗೋಡೆಗೆ ಕುರುಚಿ ಕೂರಿಸಿ ಹಲಗೆ, ಚಪ್ಪಡೀಕಲ್ಲು, ಏನು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅದನ್ನು ತಂದು ಹೇರುತಾರೆ. ಆ ಹುಡುಗರು ಅಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಅಳುಬರುತ್ತೆ. ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಪಂತರು ನೋಡಿ—ನೀನು ಯಾಕೆ ಅಳುತೀಯೆಲಾ ಎಂದು ಕೂಗುತಾ ಬೆತ್ತದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆಯುತಾರೆ. ಪುಂಡಮಾತ ಬೈಯುತಾರೆ,

ಸದಾ—ನಾನು ಪಂತರನ್ನು ಕಂಡು ಹೊಡೆಯಬೇಡಿ ಎಂದು ಹೇಳು

ತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಈ ದಿವಸ ಹೋಗಿಬಾ.

ಹೀಗೆ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಇರುವಾಗ ಮಠದಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ಬಂದು—ಮಹಾದೇವ, ಯಾಕಪ್ಪ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಪಂತರು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಹೇಳಿದರು, ನಿಮಗೆ ಆಗುತ್ತೆ ಬನ್ನಿ, ಎಂದರು. ಆಗ ಮಹಾದೇವನು ಅಳುತ್ತಾ ತಂದೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಿಕ್ಕಳಿಸುತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—ಅಯ್ಯೋ, ಈ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನು ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೊಡೆಯುತಾನೋ ತಿಳಿಯದಲ್ಲ. ಹೊಡೆದರೆ ವಿದ್ಯೆ ಬರುತ್ತೆಯೆ? ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದದ್ದೂ ಮೊಂಡಿಗೆ ಬೀಳುತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಿನ ಭಯದಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದೂ ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ತೆ, ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮಠದ ಹುಡುಗರನ್ನು ಕುರಿತು—ಎಲ ಹುಡುಗರ, ನಮ್ಮ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಡಿ ಎಂದು ಪಂತರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ನಾನು ಹೇಳಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಿ. ಹೀಗೆಂದು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಸಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಪಂತನು ಮಠದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಉದ್ದವಾದ ಸಣ್ಣ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಳ್ಳಾಡಿಸುತ್ತಾ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಡುಗರ ಸಂಗಡ ಮಹಾದೇವ ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು—ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿರೊ ಅವನನ್ನ, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಬರುವುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಆಲಿ ಅಬ್ಬರಿಸುತಾ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಹಾಗೆ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿ—ನಿನ್ನನ್ನು ಮಠದಲ್ಲಿ ಗುಂಡೀತೋಡಿ ಹೂಳಿಬಿಡುತೇನೆ, ಎಂದನು. ಆಗ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕರೆದು ತಂದ ಹುಡುಗರು—ಪಂತರೆ, ಮಹಾದೇವನ ಅಪ್ಪ ನಿಮಗೆ ಹೊಡೆಯ ಬೇಡಿ ಯಂತ ಹೇಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನು ಶಿಪಾರ್ಶಿ ತಂದೆಯೇನೋ ಶಿಪಾರ್ಶಿ? ಎನ್ನುತಾ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಏಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಕಿದನು. ಮಹಾದೇವನು ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಸಂಕಟಪಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮಠದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಇಂಥಾ ಒಳ್ಳೇ ಹುಡುಗನನ್ನು ಹೀಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹೊಡೆದರಲ್ಲಾ ಎಂದು ಅಳುತಾ ಇರುವ ಮಹಾದೇವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ತಾವೂ ಅಳುವವರ ಹಾಗೆ ಮುಖರಸವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಪರಿತಾಪ ಪಡುತ್ತಾ, ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಗುಸಗುಸನೆ ಏನೋ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ದಿವಸವೆಲ್ಲಾ ಪಂತನ ಕೋಪ ಇಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಹಲಗೇ ಬರೆಯುವ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕೈ ಬೆರಳ ಗಿಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಏಟು ಬಿತ್ತು. ಕರಡು ಎಂದರೆ

ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಬರೆದು ಮಸುಕು ಮಾಡುವ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೆಟ್ಟುಬಿತ್ತು. ಮರಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುವ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗರ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲಂತೂ ಬೆತ್ತ ಸೀಳಿ ಮುರಿದುಹೋಗುವ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಛಡಿಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಬಾಲಕರಿಗೂ ಆ ದಿವಸ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬಾಸುಂಡೆ ಬಂತು.

ತರುವಾಯ ಪ್ರದೋಷ ಬಂತು. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಸರಸ್ವತೀಪೂಜೆ ಮೊದಲಾದದ್ದು ಜರುಗಿತು. ವಾಡಿಕೇಮೇರೆ ಕಾಗದ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವ ಹುಡುಗರು ತಲೆಗೆ ಒಂದು ದುಡ್ಡನ್ನೂ, ಹಲಗೇ ಬರೆಯುವವರು ಮೂರು ಕಾಸನ್ನೂ, ನೆಲದಮೇಲೆ ಪಳ್ಳಿ ಬರೆಯುವವರು ಎರಡು ಕಾಸನ್ನೂ ತಂದು ಪಂತರಿಗೆ ಆ ದಿವಸ ಕೊಟ್ಟು ಶಾರದಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಪಂತರಿಗೆ ಆ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆಗ ಆ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ—ಪಂತರೇ, ನಾಳೆಯಿಂದ ಮೂರು ದಿವಸ ಅನಧ್ಯಯನ. ಸಾಲೆಯಿಲ್ಲ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಸ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ, ಈ ಮೂರು ದಿವಸದೊಳಗಾಗಿ ಗುಡಿಸಿ ಸಾರಿಸಿ ಚೊಕ್ಕಟ ಮಾಡುತೇವೆ ಎಂದರು. ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನು ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ರೂಪಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿಯೂ, ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಟುವಾಗಿಯೂ, ಗುಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಇದ್ದ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಏಟಿನ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಪದೇಪದೇ ಮಠದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಹೊರಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಇದ್ದರು. ಪಂತರು ಇತರ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಏಟೂ ಅವರು ಸಂಕಟ ಪಡುವುದೂ ಸಹಿತ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಈ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಬಸವನೆಂಬ ಸುಮಾರು ಹದಿನೆಂಟು ವರುಷದ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನಿದ್ದನು. ಇವನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗುತಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಇವನ ಕಾಲಿಗೆ ಒಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಣಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಹುಣಿಸೇ ಕೊರಡನ್ನು ತಗಲಿಸಿದ್ದರು. ಇವನು ತುಂಟ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಯಾವ ಕೆಟ್ಟತನಕ್ಕೂ ಗಣೇಶನ ಪೂಜೆ ಇವನದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಪಂತೋಜಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ಹಲವು ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಈ ಬಸವನ ಮೈ ಜಡ್ಡು ಕಟ್ಟಿಹೋಗಿತ್ತು. ಇವನು ಇತರರನ್ನು ಕುರಿತು—ಈ ಸರಪಣಿಯನ್ನೂ ಕೊರ

ಡನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ನೀವೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆಯಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಈ ಹಾಳು ಪಂತನ ಕಾಟ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ನಾನು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತೇನೆ ಎಂದನು. ಪಡ್ಡೀ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಚೆಂಡಾಡುವ ನೆವದಲ್ಲಿ ಹೊಲಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬಸವನ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಕೊರಡನ್ನು ಕಡಿದು, ಸರಪಣಿಯ ಕೊಂಡಿಯನ್ನು ಮುರಿದುಬಿಟ್ಟರು. ಬಸವನ ಕಾಲಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಕೋಲೆ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಇವನನ್ನು ಮುಂದಾಳಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಮಠವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾರಿಸಿ ಗುಡಿಸಿದರು. ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ಪಂತೋಜಿಯು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚೌಕನಾಗಿರತಕ್ಕ ಒಂದು ಜಗಲಿ ಇತ್ತು. ಪಂತನು ತನ್ನ ನೆಸ್ಯದ ಸಿಂಬಳವನ್ನು ಒರೆಯಿಸಿ ಒರೆಯಿಸಿ ಪಕ್ಕದ ಗೋಡೆಯೆಲ್ಲಾ ಕರ್‍ರಗಾಗಿತ್ತು. ಪಂತನು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವ ಹಳೇ ಚಾಪೆಯ ಕೆಳಗೆ ಅವನು ಸೀತ ಸಿಂಬಳವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕರೆಕಟ್ಟಿತ್ತು. ಹುಡುಗರು ಆ ಚಾಪೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಬೇರೆ ಹೊಸಚಾಪೆಯನ್ನು ತಂದುಹಾಕಿ ಪಕ್ಕದ ಗೋಡೆಗೆ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ತೊಡೆದು ದಿಟ್ಟನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ತ್ರಯೋದಶಿಯ ದಿವಸ ಪಂತನು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಹೊಡೆದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬಾಸುಂಡೆಯಾಗಿ ರಕ್ತ ಉಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಬರುತಿತ್ತು. ಈ ಹುಡುಗನು ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿ ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿಕೊಂಡು ಗೋಳೋ ಎಂದು ಅಳುತಾ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು, ಇವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಜ್ಜಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನು ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಇವನನ್ನು ಮಗುವಿನಿಂದಲೂ ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಲನೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟನಾಯಿತು. ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ಮಗುವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿ ಚಿಕ್ಕದನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಗುಣವಂತನಾದ ಹುಡುಗನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾದ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿರುವುದು ಅನುಭವಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆಗ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಹುಡುಗನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರಹಾಕುವವರೆಗೂ ಒಳಗೆ ಪೇಚಾಡುತಾ ಮಗುವಿಗೆ ಆಗಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿನ ಗಾಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದನು. ಮಗನನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನು ಯಾವ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಗೌರವ ಕೆಟ್ಟೀತು, ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಹುಟ್ಟೀತು, ಹಾಗಾದರೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಏನಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಾಗ್ಗೂ ಅದು ಹುಡುಗನಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂಬ

ಯೋಚನೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಗನಕಡೆಗೆ ವಾಲದೇ ತೂಕಮಾಡಿದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೂರದರ್ಶಿಯಾದ. ಸದಾ-ಶಿವದೀಕ್ಷಿತನಿಂದ ಕೂಡ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಮೇಲೆ ಆಕ್ಷೇಪಣರೂಪವಾಗಿ ಹಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆ ತರಳನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೊರಡಿಸಿತು. ಆಗ ಆತನು ಮಗುವನ್ನು ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಾಕಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತೆ, ಎಂದುಕೊಂಡು ಒಳಗೇ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಾ ಮಗುವನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿದನು. ಪೆಟ್ಟಿನ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಡಿಕೊಂಡು ಚತುರ್ದಶಿ ಆದಿಯಾದ ಮೂರು ದಿವಸವನ್ನೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಬಹುವಾಗಿ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಉಪಚರಿಸಿದರು. ಪೆದ್ದನಾದ ಕಿಟ್ಟನೂ ಸಹಿತ ಹಾರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು. ಇವನು ಆಗ--ತಿಮ್ಮಾ, ಮಗೂನ ಆ ಹಾಳ ಮಠಕ್ಕೆ ಕಳೀಸಬೇಡ ಕಣೆ, ಭಾವ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಲಿ, ಈ ಕುಂಟು ಪಾದ್ರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಕಲಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಬುದ್ದೀನ, ನನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದ. ನಾನು ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧೀ ಹೇಳಿದ್ದೇ ಕೆಲಸ! ಅಷ್ಟಲ್ಲದೇ ಏನು? ನಮ್ಮ ಮಗುವನ್ನು ಇವನು ಯಾಕೆ ಹೊಡೆಯುವುದು, ಇವನ ಮಗುವನ್ನು ನಾವೇನಾದರೂ ಹೊಡೆದೆವೆ? ಅವನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಇವನ ಧಾರಾಳವನ್ನು ನಾವೇನೂ ಕಾಣೆವೋ? ಅವತ್ತು ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆ ನಶ್ಯಾಕೊಡೊ ಎಂದರೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಇವರ ಅಪ್ಪನ ಗಂಟು ಹೋಗುತಿತ್ತೋ! ಭಾವ, ಈ ಉಪಾದ್ರೀ ಮಠಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಡ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಗೀಗೆ ನಾನು ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ಕಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹರಟೀಹೊಡೆದನು. ಆಗ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಇವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಪಂತನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಗೌರವತಪ್ಪದ ಹಾಗೂ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಆಪ್ಯಾಯನವಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಅನಧ್ಯಯನ ಕಳೆಯಿತು. ಬಿದಿಗೆ ದಿವಸ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತೊಳೆದು ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು--ನೀನು ಮಠಕ್ಕೆ ನಡೆ, ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತೇನೆ, ಹೊಡೆಯಬೇಡಿ ಎಂದು ಪಂತರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಡೆ--ಎಂದು ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ದಫ್ತರವನ್ನು ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಒಳ್ಳೇಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ತಿರುಗಿ ಮಗನನ್ನು ದೀಕ್ಷಿತನ ಮಠಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ದಿನವಹಿ ಹೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದ

ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಆ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಹಾದೇವ ಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇವನೂ ಹೋಗಿ ಅವರ ಸಂಗಡ ಸೇರಿದನು. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಡುಗರು ಬಹಳವಾಗಿ ಉಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಕನಿಕರವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಯಾರೂ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳದೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಹಿರೀಹುಡುಗರು ಗುಸಗುಸನೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಇದ್ದರು.

ಆಗ ಪಂತರ ಸವಾರಿ ಬಂತು. ಆ ದಿನ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನು ಉದ್ದವಾದ ಹೊಸಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ಅಳ್ಳಾಡಿಸುತಾ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು—ಯಾಕರೆಲಾ, ಓದದೇ ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂತಿದೀರಿ ? ಎಂದು ಕೂಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರಿಗೆ ಎರಡೇಟು ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಎಂದೂ ಕೂತುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಜಗಲೀ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿದನು. ಸುತ್ತಲೂ ಗೋಡೆಗೆಲ್ಲಾ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ತೊಡೆದು ಜಗಲಿಯಮೇಲೆ ಹೊಸಚಾಪೆಯನ್ನು ಹಾಸಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು—ದಿನವೂ ಹೀಗೆ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೇನು ಕೇಡುಬಂದಿದೆ ? ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತಾ ಎಂದೂ ತಾನು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡನು. ಅಯ್ಯೋ ! ಆಗ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ ? ಉಪಾಧ್ಯಾಯನು ಕೂತುಕೊಂಡಕೂಡಲೆ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ್ದ ಹೊಸಚಾಪೆ ದೊಸಕೊಂಡಿತು. ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನು ಕಿಟ್ಟನೆ ಕಿರುಚಿಕೊಂಡನು. ದೂರದೂರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಕೂಗದೆ ದುಡದುಡನೆ ಓಡಿ ಹೋದರು. ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿಗೆ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಾವು ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಓದಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಕೂತಿದ್ದ ಮಹಾದೇವನೇ ಮೊದಲಾದ ೩–೪ ಜನ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರು ಈ ಕಿರುಚಲನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಜಗಲೀ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಬಾಯಿಯನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಓಡಿಹೋದರು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಆಗ ಕೂಡಲೆ ಮಹಾದೇವನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಪ್ರಾತರಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವತಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಗಂಧವನ್ನು ತೇಯುತಾ ದೇವರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದ ತಂದೆಯಮುಂದೆ ಬಂದು ಅಳುತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಉಪಾಧ್ಯಾಯನು ಪುನಃ ಹೊಡೆದನೋ ಏನೋ ಆದ್ದರಿಂದ

ಮಗುವು ಹೀಗೆ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಾ ಓಡಿಬಂತು, ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ—ಯಾಕಪ್ಪ, ಏನಾಯಿತು, ಉಪಾಧ್ರಿ ಹೊಡೆದನೆ ? ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾ ಹುಡುಗನ ಹಿಂದೆಯೇ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಓಡಿಬಂದರು. ಹುಡುಗನು ಯಾರ ಸಂಗಡಲೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಅಳುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದನು ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ದೀಕ್ಷಿತನು—ಏನಾಯಿತಪ್ಪ, ಯಾಕೆ ಅಳುತೀಯೆ, ಉಪಾಧ್ರು, ಹೊಡೆದರೆ ? ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಆತನ ಕೆಟ್ಟಚಾಳಿಯನ್ನು ಆತ ಬಿಟ್ಟಾನೆ ! ಎಂದನು ಆಗ ಮಹಾದೇವನು—ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲ, ಉಪಾಧ್ರು ಜಗಲೀಮೇಲೆ ಹಳ್ಳದೊಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ, ಒಂದುಸಾರಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಿರುಚಿಕೊಂಡರು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ಮಠದಿಂದ ಓಡಿಹೋದರು, ನಾನೂ ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಹುಡುಗರೂ ಮಾತ್ರ ಜಗಲೀಬಳಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆವು, ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು, ನಾವು ಓಡಿಬಂದೆವು, ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ ! ಉಪಾಧ್ರು ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಬಂದು ನೋಡು, ಈಗಲೇ ಬರಬೇಕು ಎಂದನು. ಆಗ ದೀಕ್ಷಿತನು—ಅಯ್ಯೋ ಏನಾಯಿತೋ ಕಾಣೆ, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಎಂದು ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆಹೊರೆಯವರಿಬ್ಬರು ಮಠದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು—ಒಳ್ಳೇಕೆಲಸವಾಯಿತು, ಅವನು ಹುಡುಗರ ಗೋಳನ್ನು ಹೊಯಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದ. ಅವರ ಗೋಳೆಲ್ಲಾ ಅವನಿಗೆ ತಟ್ಟಿತು, ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತನು ಮಠದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಆ ಜನರೂ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಪ್ರಮಾದವನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿವರಿಸೋಣ ! ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಕಂಣುಗುಡ್ಡೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿತ್ತು. ಜ್ಞಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆಹಾಸಿದ್ದ ಈಚಲ ಚಾಪೆ ಸಹಿತವಾಗಿ ಪಂತನು ಸುಮಾರು ಸೊಂಟದುದ್ದ ದೊಸಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಕತ್ತು, ಭುಜ, ಬೆನ್ನು, ಮಗ್ಗುಲು, ಹಸ್ತ, ಪೃಷ್ಠಭಾಗ, ತೊಡೆ, ಮೊಣಕಾಲಕೆಳಗೆ ಮಾನಕಂಡ, ಇದೆಲ್ಲಾ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಒಂದುಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾದಗಳೆರಡೂ ಹಾದುಕೊಂಡು ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ಮುಖದಮೇಲೂ ಮೈಮೇಲೂ ಎಂಥಾದ್ದೋ ಪುಡಿಬಿದ್ದು ಅದು ಅಲ್ಲಿಯೆಲ್ಲಾ ಚೆಲ್ಲಾಡಿತ್ತು. ಆ ಪುಡಿಯು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಮೇಲಿನಿಂದ ಉದುರುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಜಗಲಿಯಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ್ದ ಈಚಲಚಾಪೆಯ ಅಂಚಿನ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದುಕೊನೆಗೆ

ಹೊಲಿಯುವ ದಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಬಟ್ಟೇಗಂಟಿಗೆ ಸುತ್ತಿ ಆ ಗಂಟನ್ನು ಉಪಾಧ್ರಿಯ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಚಾಪೆ ದೊಸಕೊಂಡಕೂಡಲೆ ಸಣಬದಾರ ಕಿತ್ತುಹೋಯಿತು. ಮೇಲುಗಡೆ ಇದ್ದ ಚೀಲದ ಬಾಯಿ ತೆರೆದುಹೋಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಸಣ ಹುಡಿ ಸುರಿದು ಚೆಲ್ಲಾಡಿತ್ತು, ಇನ್ನೂ ಸುರಿಯುತ್ತಲೂ ಇತ್ತು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನೋಡುವಾಗ್ಗೆ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನ ಮೈಗೆ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಚಾಪೆಯ ಕೆಳಗೆಲ್ಲಾ ನೆಗ್ಗಲಮುಳ್ಳು ಹರಡಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಜಗಲಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ದೀಕ್ಷಿತನಲ್ಲಿ ಆವೂರ ಜನರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಾದ ಗೌರವವಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಈತನ ಮಾತಿನಂತೆ ೧೫—೨೦ ಜನರು ಸೇರಿದರು. ಉಪಾಯವಾಗಿ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದರು. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಮೂರ್ಛೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮುಳ್ಳು ಚಾಪೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಹಾದು ದೇಹಕ್ಕೆ ನಾಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮುಳ್ಳು ನಾಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾರಣ ಚಾಪೆಯನ್ನು ಕೀಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸೂಜಿ ಊರುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮುಳ್ಳು ರೋಮ ರೋಮದ ಕುಳಿಗೂ ಬಲಿದಿತ್ತು. ಚಾಪೆಯನ್ನೇ ಕಿತ್ತರೆ ದೇಹದ ಕಂಡವೇ ಕಿತ್ತುಬರುವ ಹಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಮುಳ್ಳನ್ನು ಕೀಳುವುದೂ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿಸುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಕೂರಿಸುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ಉಭಯ ವೇಥೆ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ದೇಹದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ಬಲಿದಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆ ಬಡಪಾಯಿಯನ್ನು ಮುಖ ಅಡಿಯಾಗಿ ಮಲಗಿಸಿ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಚಿಮ್ಮುಟದಿಂದ ಮುಳ್ಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕಿತ್ತುಹಾಕಲು ತೊಡಗಿದರು. ಉಪಾಧ್ರಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ನೀರನ್ನು ತಂದು ದೀಕ್ಷಿತನು ಹಾಕಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಊದಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಜ್ಞೆಬಂತು, ಕಣ್ಣಬಿಟ್ಟನು, ಮುಳ್ಳನ್ನು ಕಿತ್ತ ಕೂಡಲೆ ರಕ್ತ ಸುರಿಯಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಿಂತಲೂ ಪೃಷ್ಠ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಪಾಯಕರವಾಗಿತ್ತು. ಅಸನದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಉದ್ದವಾದ ಪಾಪಾಸುಕಳ್ಳಿಯ ಮುಳ್ಳು ನಾಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಹೀಗೆಹಾಗೆ ಅಲುಗುವುದಕ್ಕೂ ಆಸ್ಪದವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮುಳ್ಳನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಕಿತ್ತರು. ಅದರಿಂದ ರಕ್ತದ ಪ್ರವಾಹವೇ ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಅದುವರೆಗೆ ಪಂತನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಇಳಿಸಿ ಒರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದವರ ಮೈಕೈಗೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಮೇಲೆ ಸುರಿದಿದ್ದ ಪುಡಿಯು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಕಡಿತಕ್ಕೂ

ಉರಿಗೂ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಕೆರೆದು ಸಾಕಾಗಿ ಮೈಕೈಯೆಲ್ಲಾ ಕೆಂಪಗೆ ಗಂಡೆಯಾಯಿತು. ಬಟ್ಟೇಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಿಯು ಜಗಲೀಮೇಲು ಗಡೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದು ತರುವಾಯ ಅವ ದೊಸಗೊಂಡಾಗ ದಾರಕಿತ್ತು. ಗಂಟುಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಗಿ ಉದುರಿದ ಈ ಹುಡಿಯು ನಸುಗನ್ನೀಕಾಯಿಯು ಚೂರ್ಣವೆಂದು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದರು. ಪಂತನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಈ ಪುಡಿ ಸೋಕಿದೊಡನೆಯೇ ಗಾಯದಲ್ಲಿ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಕೆರೆದರೆ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ಹುಣ್ಣಾಗುವ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಪಾಯ ವಾಗಿ ಕೂಡಿದಮಟ್ಟಿಗೂ ತೆಗೆದರು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆ ಪುಡಿಯು ತನ್ನ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ತಾನು ತೋರಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟಿತು. ತಣ್ಣೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊಳೆದರು. ಈ ಬಡ ಉಪಾಧ್ಯಿಯು ಹೆಂಡತಿ ಹೆರಿಗೆಗೆ ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ದ್ದಳು, ಇನ್ನು ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ತಾನೇ ಅಡಿಗೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದನು. ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿವರ ಮನೆಗೆ ಔತಣಕ್ಕೆ ಹೇಳುತಿದ್ದರು. ಇಂಥಾ ಅಸಂದರ್ಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಪತ್ತು ಸಂಭವಿಸಿತು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮರುಕದಿಂದ ದುಬಟೆಯು ಜೋಳನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಇತ್ತ ಉಪಾಧ್ಯಿಯು ಗದಿಗೇಮೇಲೆ ನೋಡಲಾಗಿ ಇವನು ಕೂತು ಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದ ಕಡೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹಳ್ಳವನ್ನು ತೋಡಿದ್ದರು. ಅದರೊಳಗೆ ಗೊಬ್ಬಳೀಮುಳ್ಳು, ಕೊಳವಳಿಕೇಮುಳ್ಳು, ಗುಬ್ಬೀಮುಳ್ಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ತಂದು ತುಂಬಿದ್ದರು ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದ್ದ ಪಾಪಾಸುಕಳ್ಳೀ ಮುಳ್ಳೂ ಗಾಜೂ ಸೇರಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗುಂಡಿಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ತೆಗೆದು ನೋಡಲಾಗಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಮೊಳೆಗಳೂ ಮುರುಕುಸೂಜಿಗಳೂ ಸಹಿತ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದವು. ಒಂದು ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ್ದು ಗಾಜಿನ ಸಾಮಾನುಗಳೂ ಪಿಂಗಾಣೀ ಬಟ್ಟಲುಗಳೂ, ಸೀಸೆಗಳೂ ಹಡಗುಗಳ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರುವಹಾಗೆ ಆಗ ಬರುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಾಜು ಆಗ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತೋ ತಿಳಿಯದು. ನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೋ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೋ ಉಪಾಧ್ಯಿಯು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಆ ಪುರಜನರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಮಾಡಿದ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಡತಕ್ಕವರು ಕೆಲವರು. ಬಾಲಕರ ದೌಷ್ಟ್ಯವನ್ನೇ ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಬೈದು

ಯಾರಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕು. ಈ ಹಾರವಯ್ಯನ ಸಂಕಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾರು ಸಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹಾರಾಡಿದ ವಾಕ್ ಪೌರುಷದ ಗೃಹಸ್ಥರು ಕೆಲವರು. ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ಆ ಗುಂಡಿಯಿಂದ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು ಬಹಳ ಶ್ರಮವಾದ್ದರಿಂದ ಅದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಂಕೀಹಾಕಿ ಸುಟ್ಟು ಜಗಲಿಯ ಹಳ್ಳವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟರು.

ಪಂತನು ಹಳ್ಳದೊಳಕ್ಕೆ ದೊಸಕೊಂಡ ಕೂಡಲೆ ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೂ ಓಡಿಹೋದ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜನ ೨-೩ ದಿವಸವಾದರೂ ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಲೇಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಜನ ಆ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲವೊ ಮಾರನೇದಿನವೋ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಆಯಾ ಹುಡುಗರ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದಂತೆ ಬಾಲಕರು ಮಾಡಿದ ರಾಕ್ಷಸಕೃತ್ಯದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು.

ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಉಪಾಧ್ರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಗಾಯದೆಂಣೆ, ಅಂಟುಮುಲಾಮು ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಹಾಕುತಾ, ಬೇಕಾದಾಗ ಕಾಡೀನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಂಣುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುತಾ ಪುನಃ ಅದಕ್ಕೆ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಹಾಕುತಾ ಪಂತನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪಥ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಉಪಚರಿಸುತಾ ಇದ್ದನು. ಮನೇಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಆತನನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿದರು. ಎಷ್ಟುಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಪಂತನಿಗೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಗುಣವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕುತಿಂಗಳ ಮೇಲಾಯಿತು.

೫ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಚಾಮರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಲಿಗರಿಗೂ ಪರಿವಾರದವರಿಗೂ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನಡೆದ ಕಲಹವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಿಂದೆ ಸೂಚಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಈ ಎರಡು ಜಾತಿಯವರಿಗೂ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷವು ಆಗತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ನಡೆದುಬರುವ ಈ ವೈಷಮ್ಯವು ಆಯಾ ಕುಲಕ್ಕೇ

ಬಂದದ್ದು. ಚಾಮರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಈ ಜಾತಿಯ ಜನಗಳು ನಡಸಿದ ಗಲಭೆಯ ಶಖೆಯು ಆವೂರಮಟ್ಟಿಗೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇರುವ ಊರುಗಳಿಗೂ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಪನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸಂಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಲಿಗರ ಒಕ್ಕಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೂ ಪರಿವಾರದವರ ಮನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ, ಜಾತಿವೈರವೇನೋ ಏಕರೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಿಶೇಷಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಇದ್ದ ಬೆಂಕಿಯ ಹೊಗೆ ಕಂಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತಾ ಇತ್ತೇ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತೊರೆಯರೂ ಉಪ್ಪಲಿಗರೂ ಸಹಾ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮಿತ್ರಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತಾ ಇದ್ದರು.

ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಲಿಗರೇ ಆಗಲಿ ಪರಿವಾರದವರೇ ಆಗಲಿ ಸಮಯಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದ ಹೊಲೆಯರೇ ಆಗಲಿ ಸುಖಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಇರುತಾ ಮನೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನ ನಂಟರಿಷ್ಟರು ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಚೊಕ್ಕಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತಾ ಇದ್ದರು. ಇವರ ಉಡುಪು ಇವರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಅಂತಸ್ತು ಮೀರಿತ್ತು. ಇವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರಾಗಲಿ ಗಂಡಸರಾಗಲಿ ಯಾರೂ ಮೈಮೇಲೆ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ನಗಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಮೊದಲಾದ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆದಾಗ ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸರು ಆದಿಯಾಗಿ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಜವಾಡಿಯವರಿಂದ ಇತರರು ದಿವ್ಯವಾದ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಎರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತಿದ್ದರು. ಸುತ್ತಲೂ ಹತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಸ್ತ ಸಮಾರಾಧನೆ ಮೊದಲಾದ್ದು ಜರುಗಿದಾಗ್ಯೂ ಸಂಜವಾಡಿಯವರ ಮನೆಯ ಭಾರೀಕಡಾಯಿ ಮೊದಲಾದ್ದು ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ಮನೆಗಳು ತೊಟ್ಟಿ ತಿರುಗಿ ಬಲವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆಯಾ ಸಂಸಾರದವರ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಎರಡೂ ಮೂರೂ ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಗಾರೇಹಾಕಿ ಹಾಲಚೆಲ್ಲಿದರೆ ಹಾಲ ಎತ್ತಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಈ ಊರಿಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಆಟದವರು, ಸಂಗೀತಗಾರರು, ನಾಟ್ಯ ಕಟ್ಟುವ ನಾಯಕಸಾನಿಯರು, ಹಾಸ್ಯಗಾರರು, ಯಕ್ಷಿಣಿ ಆಟದವರು, ಕುಸ್ತಿ

ಮಾಡುವ ಪೈಲವಾನರು, ಹೀಗೆಯೇ ವಿನೋದ ಗೋಷ್ಠಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಒಬ್ಬರಲ್ಲದೆ ಆ ಊರಿನ ಹತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಭೆಯಾಗಿ ೮-೧೦ ಊರಸುತ್ತಿದರೂ ಆಗದೆ ಇರುವ ಪ್ರಯೋಜನ ಈ ಒಂದು ಸಂಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗುತಿತ್ತು. ಆಟ ಮೊದಲಾದ್ದೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ಮುಖ್ಯ ಯಜಮಾನನೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಿ ಸಭೆಗೆ ಸೇರಿದ ಜನರಲ್ಲಿ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಬಹುಮಾನರೂಪ ವಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ, ನಗಗಳನ್ನೂ, ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಂಥಾ ಆಟಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಆ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು, ಕೊಟ್ಟ ದಾತನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೊಗಳತಕ್ಕ ವಾಡಿಕೆ ಈಗಲೂ ಹಳ್ಳಿಗರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಈ ಕರ್ಣಾಟಕ ಪದ್ಧತಿಯು ಹೇರಳವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಟ್ಟವರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೂ ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟವರನ್ನು ಕಡಮೆಯಾಗಿಯೂ ಆಟ ಗಾರರು ಹೊಗಳುತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾದ ಕಾರಣ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇನಾಮನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾನುತಾನೆಂದು ಆ ಊರಿನ ಚತುರ್ಥಮಹಾಜನಗಳು ಮುಂದುವರಿಯುತಾ ಇದ್ದರು. ಆಟಗಾರರ ಸಂಪಾದನೆ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಇದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥಾ ಆಟ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಹೂಡಿದ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ನಗರದ ಸಭೇ ದಾರರೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದು ಬಹುಬಗೆಯಾಗಿ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನೂ ಹೆಬ್ಬುಬ್ಬನ್ನೂ ತೋರ್ಪಡಿಸುತಿದ್ದರು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಬಹು ವಿನೋದವಾಗಿತ್ತು.

ಸರಕಾರದ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರು ಸಹಿತ ಈ ಊರಜನರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕುಣಿಯುತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಶಕ್ತಿ ಯಾತರದು ? ಈ ಊರಿ ನವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಕಾಶದಿಂದ ಸುವರ್ಣವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತೆ ? ಅಥವಾ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೂ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳೇನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದವೆ ?

ಆ ಸಂಜವಾಡಿ ಊರಮುಂದೆ ಒಂದು ಮಾರೀಗುಡಿ ಒಂದು ಗಣೇಶನ ಗುಡಿ ಇವುಗಳ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗರಡೀಮನೆ ಇದ್ದವು. ಆ ಊರಿನ ತುಂಡಾಂಡಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಆ ಗುಡಿಯ ಕೈಸಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗರಡೀಮನೆ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸೇರುತಿದ್ದರು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಗಸ್ತಿಹೊಡೆಡುವತನಕ ಈ ಜನರು ದಂಡೆ, ಹೊರಳಿಕೆ ಬೈಸಿಗೆ, ಪರಟೆ, ಕಂಬಕಟ್ಟುವುದು, ಕೋಣತ ಕಟ್ಟುವುದು, ಕುಸ್ತಿ, ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬೊಂಣೇವರಸೆ, ಕತ್ತಿವರಸೆ, ಪಟಾವರಸೆ,

ಈ ಬಗೆ ಸಾಧಕಗಳನ್ನು ಮಾಡುತಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯೆ ಪಗಡೆ, ದಚ್ಚಿಬಾರ, ಹುಲೀ ಕಲ್ಲು ಮೊದಲಾದ ಆಟಗಳನ್ನು ಆಡಿ ಚಿಕ್ಕ ಬೆಳ್ಳಿಹಣ ದೊಡ್ಡ ಬೆಳ್ಳಿ ಹಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಹಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಾಡುತಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಗಳ ಹುಟ್ಟುವುದು ಸಹಜವಾದ್ದಷ್ಟೆ. ಹಾಗೆ ಜಗಳಬಂದಾಗ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕಾದು ಜಗಳವಾಡಿ ತಲೇ ಒಡೆದುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ಈ ವ್ಯಾಜ್ಯವೆಲ್ಲಾ ತಂತಮ್ಮೊಳಗೇ ಫೈಸಲಾಗುತಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಕಚೇರಿವರೆಗೂ ಹೋಗುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಳ ೧೦ ಮೊದಲುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶುದ್ಧ ೫ರವರೆಗೂ ಈ ಜನರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಊರಲ್ಲಿರುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ದಿವಸಗಳು ಬಂದರೆ ಇವರು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತಿದ್ದರು. ಯಾವ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುತಾರೆಂಬುವುದು ಇವರಿವರ ಮನೇ ಜನರಿಗೂ ಸಹಾ ತಿಳಿಯದು. ಇವರುಗಳ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, "ಈ ದಿವಸ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೋದರು, ಸಾಯಂಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ ಬರುತಾರೆ" ಎಂದು ಹೆಂಗಸರೂ ಹುಡುಗರೂ ಏಕರೀತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳುತಿದ್ದರು.

ಈ ಜನರು ಈ ಬಗೆಯಾದ ಮೋಹಿಂ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಮುಂಚೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತಿದ್ದರು. ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕೊರಮರವನು ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಆ ದೇವರಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದವರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಮಾನ್ಯದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ನಡಸುತಿದ್ದನು.

ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರದ ದಂಡಿನವರು ಅದುವರೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಜಯಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಸರುಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂಥಾ ದಂಡಿಗೆ ಬಕ್ಷಿ ರಾಮರಾಯರೂ ಇವರ ಅಂಣನ ಮಗ ಬಕ್ಷಿ ಭೀಮರಾಯರೂ ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಖ್ಯಾತಿಯು ಅನಂತಶಯನದಿಂದ ದಿಳ್ಳೀವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಈ ಸರದಾರರುಗಳಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಧಣಿಗಳಾದ ಮೈಸೂರು ರಾಜರಿಗಾಗಲಿ ಕುಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರದವರಿಗಾಗಲಿ ಎರಡೆಣಿಸದೆ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ಇವರ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಮೇಲೂ ಸಾಹಸದಿಂದ ಮೈಸೂರ ಸೀಮೆಯ ಸೇನೆಗೆ ಬಂದ ಹೆಸರುವಾಸಿಯು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಯೂರೋಪು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಆ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಇವರು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂತಂತೆ ಸೇನೆಯವರು ಆ ಊರನ್ನು

ಕೊಳ್ಳೇ ಹೊಡೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು, ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗುಡಿ ಇದೆ. ಈ ದೇವರಿಗೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಶಕ್ತಿ ನಡೆಯುವುದೆಂದು ಪ್ರವಾದವಿದೆ. ಶಾಕ್ತೇಯರಿಗೆ ಇದು ಒಂದು ದಿವ್ಯಸ್ಥಳ. ವೀರಾವೇಶದಿಂದಲೂ ದುರಾಶೆಯಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸುಬಂದಹಾಗೆ ಹಾವಳಿ ಮಾಡುವ ಸೇನೆಯವರು ಈ ಊರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲೂಟೀಮಾಡುತಿರುವಾಗ ಇವರಿಗೆ ಉಚ್ಚವೂ ಇಲ್ಲ ನೀಚವೂ ಇಲ್ಲ. ಬಹುದಿವಸದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಗುಡಿಗೆ ಅನೇಕ ರಾಜರು ಬೇಕಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದಾರೆ. ಅನೇಕಜನ ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಹರಕೆಯಾಗಿಯೂ ಮುಡುಪಾಗಿಯೂ ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದಾರೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ. ಇಂಥಾದ್ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾರೆ ? ಈ ಗುಡಿತಂಟೆಗೆ ಹೋಗದೆ ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ದಂಡಿನವರು ಅಂಥಾ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವದೇನು ? ಇಂಥಾ ಸಮಯ ದೊರೆತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತೆ ? ದಂಡಿನವರು ಗುಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿಯೇ ನುಗ್ಗಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನವರ ಮೂಗಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಮೂಗುತಿಯ ಗಾತ್ರವಾದ ಮುತ್ತನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರಂತೆ. ಆಗ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಆಗ್ರಹ ಬಂದು ಈ ಮುತ್ತು ಯಾವ ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವಾಂತಿಭೇದಿ ರೋಗ ಆಗ ಹುಟ್ಟಿ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಜನರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿತಂತೆ. ಸಾಧಾರಣ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ನಂಬಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅನೇಕ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ವಾಗ್ಭಟ ಅಥವಾ ಬಾಹಟವೆಂಬ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷೂಚಿ ಜಾಡ್ಯವೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದಾರೆ. ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವಾಂತಿಭೇದಿಜಾಡ್ಯವು ಮೈಸೂರ ಸೇನೆಯವರು ಕೊಲ್ಲಾಪುರದಮ್ಮನ ಮೂಗುತಿಯ ಮುತ್ತನ್ನು ತಂದಾಗಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ ? ಏವಂಚ ಈ ವಿಷೂಚಿಯು ಆಗಿನಿಂದ ಈಚೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡದ್ದೇನೋ ನಿಜ.

ಅದು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಈ ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಅನೇಕವೇಳೆ ವರುಷಕ್ಕೆ ಎರಡುಸಾರಿ ವರುಷಕ್ಕೆ ಒಂದುಸಾರಿ ಈ ರೋಗ ಬಂದು ಮನೆಮನೆಗೂ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತಿತ್ತು. ಆಗ ಊರಜನರೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಇದು ಮಾರೀ ಉಪದ್ರವೆಂಬುದಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ

ಆವೂರ ದೇವತೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ಆ ದೇವರಿಗೆ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವರ ಭಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ದೇವರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತು ಹೆಚ್ಚುತಾ ಬಂತು. ಈ ದೇವರಿಗೆ ಮೀಸಲಗಂಟು. ಕಪ್ಪದ ಮುಡುಪು, ಕಾಣಿಕೆದುಡ್ಡು, ಗೋಲಕದ ಪುಡಿ ಕಾಸು ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವರಮಾನವಾಗಿ ಬರುತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲಿದ್ದ ಹಳೇ ಪೂಜಾರಿ ಸತ್ತುಹೋದನು. ಅವನ ವಂಶದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಮೀಪದ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಕೊಂಡು ಊರೂರನ್ನು ಅಲೆಯುತಾ ಹಗಲಿನ ಹೊಟ್ಟೆಗೂ ರಾತ್ರೆ ಅಂಬ ಲಿಗೂ ಸಹ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ ಸಿದ್ದನೆಂಬ ಕೊರಮನು ಸತ್ತುಹೋದ ಪೂಜಾರಿಗೆ ತಾನು ಸಮೀಪ ದಾಯಾದಿ ಎಂತಲೂ, ತಾನು ಸಂಜವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತೇನೆಂತಲೂ, ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೆಲ್ಲ ರಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಆ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಅದುವರೆಗೆ ಆ ದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡತಕ್ಕವರು ಯಾರೂ ಸಿಕ್ಕಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಾತ್ಕಾ ಲಕ್ಕೆ ಸಿದ್ದನೇ ಪೂಜೆಮಾಡುತಾ ಇರಲಿ, ಇಂಥಾ ಕೆಟ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ ನವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಯಾವ ವಿಪತ್ತು ಸಂಭವಿಸೀತೋ ಎಂದು ಗ್ರಾಮದ ಮಹಾಜನಂಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಪ್ಪಿದರು. ಅದರಂತೆ ಈ ಸಿದ್ದನು ಹಳೇ ಪೂಜಾರಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿರುತಾ ಆ ದೇವದಾಯದ ಮಾನ್ಯದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತಾ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಕುಚೇಷ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಿದ್ದನು ದಿನೇದಿನೇ ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಬಂದನು. ಶುಕ್ರವಾರ ಮಂಗಳವಾರದ ಪೂಜೆ ಇದ್ದುದು ನಿತ್ಯಗಟ್ಟಲೇ ಪೂಜೆಗೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಹಗಲು ಒಂದೇ ಹೊತ್ತು ನಡೆಯುತಿದ್ದುದು ಹಗಲು ರಾತ್ರೆ ಎರಡುಹೊತ್ತೂ ಆರಾಧನೆ ಜರುಗುತಾ ಬಂತು. ದಿನಚರಿ ಒಂದೊಂದು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡು ವುದು, ಶುಕ್ರವಾರ ಮಂಗಳವಾರ ಹೆಚ್ಚಾದ ವಿಭವವನ್ನೂ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಯನ್ನೂ ಮಾಡುವುದು, ಕಾಣಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಲೋಕವಿಡಂಬ ನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಆಗಾಗ್ಗೆ ದೇವರ ನಿವೇದನಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಪಣಿವಾರವನ್ನು ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಯವರಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಅಮ್ಮನವರ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಿತವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುವುದು, ಹೀಗೆ ನಡೆಸಲು ಸಿದ್ಧನು

ಆರಂಭಿಸಿದನು.

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಈ ಹೊಸ ಪೂಜಾರಿಯು ದಿನಕ್ರಮೇಣ ಕ್ಷೌರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ದೀಕ್ಷೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೆಳ್ಳೀಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ಒಂದು ಕರೀ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದು ದಿನವಹಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಮಡಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಡುತಾ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಯನ್ನು ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುತಾ ಶುಕ್ರವಾರ ಮಂಗಳವಾರ ರಾತ್ರೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಮುಖಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಬಳಿದು ಕೊಂಡು ಕೆಂಪು ದಾಸವಾಳದ ಹುವ್ವಿನ ದಂಡೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೈ ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ದೇವರ ಮುಂದೆ ಯಾವ ಮಾತೂ ಆಡದೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತಾ ಬಂದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದುನಿಂತುಕೊಂಡು ಒಂದು ಹಿಡಿ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ತೆಗೆದು ಎರಚಿ "ದಯಮಾಡಬೇಕು ತಾಯೇ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಹಾ ತಾಯಿ, ಭಕ್ತರನ್ನು ಕಾಪಾಡಬಂದೆಯ ಮಹಾತಾಯಿ ?" ಎಂದು ಬಾಯಿ ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತಾ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡು ತಿದ್ದನು. ಅರಿಯದ ಜನರು ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಮಾಡತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಕೇಳ ಬೇಕೆ ? ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿದಳು ಎಂದು ಕೆಲವರು, ಸಿದ್ದಪ್ಪನಿಗೆ ದೇವತೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದಾಳೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು, ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಪೂಜಾ ರಿಯು ಮೌನವಾಗಿ ದೇವರಮುಂದೆ ಕೂತುಕೊಂಡಾಗ ಬೇಕಾದ ಜನರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು ತಾವು ತಾವು ಕುರಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳು ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ದನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೇ ಇರುತಾ ಕೆಲವರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ "ಮಸಗೆ" ಎಂತಲೂ "ಜಯ" ಎಂತಲೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ "ಇಲ್ಲ" ಎಂತಲೂ "ಹೋಗು" ಎಂತಲೂ, ಹೇಳುತಾ ಇದ್ದನು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ಕಣೀ ಹೇಳುವುದು ಸಹಾ ಉಂಟು. ಇದರಿಂದೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ದ ಸಿದ್ದಪ್ಪನಾದ, ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯವರಾದರು, ಸಿದ್ದಪ್ಪಾಜಿ ಯವರು ಹೋಗಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರಾದರು. ಕೊಲ್ಲಾಪುರದಮ್ಮ ಬಂದು ನೆಲಸಿದಾಳೆ. ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದಾಳೆ. ಅವರ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾದೀತೆ ? ದೇವರ ಮಹಿಮೆಗಿಂತಲೂ ಪೂಜಾರಿಯ ಮಹಿಮೆ ಹೆಚ್ಚಾ ಯಿತು. ದಿನೇ ದಿನೇ ಇವನನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ

ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಪಿಶಾಚ ಹಿಡಿದವರು, ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಹಿಡಿದವರು, ಮೋಹಿನಿಗ್ರಸ್ತರು, ಇತರ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಪೀಡಿತರು, ಇವರು ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ; ದೀರ್ಘ ರೋಗಿಗಳು, ಕುಷ್ಠರೋಗಿಗಳು, ಕುರುಡರು, ಕಿವುಡರು ಇವರು ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ; ಹೆಂಡು ಕೊಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದವರು, ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತಾ ಇರುವ ಕಕ್ಷಿಗಳು ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಇವರೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಅನೇಕರು ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ವಾರೀ ನಡೆಯುತಾ ಬಂದರು. ಗುಡಿಯು ಆವರಣವು ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಪ್ಪಾಜಿಯುವರ ಕಜಾರವೆಂದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಜಾರವೂ ಆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಯುವರ ಗದ್ದಿಗೆಯೂ ಒಂದು ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು.

ಅಪ್ಪನವರ ಪ್ರಭಾವ ಹೀಗಿರಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಸಂಜವಾಡಿಯು ಮಹಾಜನರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಹೊರಡುತಾ ಇದ್ದರಷ್ಟೆ. ಹಾಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಯುವರಲ್ಲಿ ಕಣಿಕೇಳಿ ಅಪರಲ್ಲಿ ಸೈ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊರಡುತಿದ್ದರು. ಈ ಜನರು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗುತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇವರ ದಾರಿಯು ಎಲ್ಲರೂ ತಿರುಗತಕ್ಕ ತೊಪ್ಪೂರು ಕಣಿವೆ ಗೆಜ್ಜಲಹಟ್ಟಿ ಕಣಿವೆ ಇವುಗಳಲ್ಲ. ಇವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಜನಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದ ಕಾಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಇಳಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬರುತಿದ್ದರು. ಒಂದುಸಾರಿ ಹೋಗಿಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪುನಃ ತಿರುಗಾಡುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ಬಟ್ಟೆ ಇಂಥಾದ್ದೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಊರಬಿಟ್ಟು ಇವರು ಹೊರಟ ಮೇಲೆ ಇವರ ಹೆಸರು ವೇಷ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗುತಿತ್ತು. ಪೆಟ್ಟಿಗೇಗಾಡಿ, ಸಾರೋಟುಗಾಡಿ, ಜಿಂಕೆ, ಕರಡಿ, ಹಂದಿ, ನೆಲಗವಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಸಾಗರಮುರಿ, ಹೀಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವೇಷವನ್ನೂ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ಬಂದು ನೋಡಿದರೂ ಇಂಥವನೇ ತನ್ನ ಮಗನೆಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವಹಾಗೆ ವಿರೂಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ತೆನಗು ಅರವು ಮಲೆಯಾಳಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿ ಕೊರಚರ ಮಾತು ತೊದವರಮಾತು ಲಂಬಾಣಿಯುವರ ಮಾತು ಇದೆಲ್ಲಾ ಬರುತಿತ್ತು.

ಕೊಡಗರ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡುತಿದ್ದರು. ಹಣೆಮಟ್ಟದ ದೊಣ್ಣೆ ಒಂದು, ಕೈಬಾಕು ಒಂದು, ಇದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಇತರ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಣಿವೇ ಕೆಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಜೋಗಿ, ಜಂಗಮ, ದಾಸ, ಗೊರವ, ಪಂಡಾರ, ಬುಡುಬುಡಕೆ, ಕೊರವಂಜಿ, ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ವೇಷಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬೇರೆಬೇರೆ ಇರುತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಭಾರಿವರ್ತಕರ ವೇಷವನ್ನೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವೇಷವನ್ನೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಇರುತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಊರಿಗೆ ದೂರವಾಗಿ ರಹಸ್ಯವಾದ ಒಂದುಕಡೆ ಸಮರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಬೇಕಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ಮಳೆಗಾಲ ಕತ್ತಲೇಕಾಲ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಈ ಜನರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ಇವರು ಹೋದದ್ದು ಹೇಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುತಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇವರು ಊರಿಗೆ ಬಂದದ್ದೂ ಗೊತ್ತಾಗುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದುಸಾರಿ ಹೋಗಿಬಂದರೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಇರುತಿದ್ದರು.

ಇವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಂಪಾದನೆಯು ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರು ಕಣಿಯನ್ನೂ ಶಕುನವನ್ನೂ ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ಅಮ್ಮನವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲ್ಲವೇ ಆದದ್ದು ? ಅಂಥಾ ಅಮ್ಮನವರ ಸೇವೆಗೂ ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರ ಹಸಾದಕ್ಕೂ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಆದ ಸಂಪಾದನೆ ದಕ್ಕೀತೆ ? ಆದ್ದರಿಂದ ಮೋಹಿಂ ಹೋಗಿ ಬಂದ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತಿದ್ದರು. ಹನಿಹನಿಕೂಡಿ ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರಿಗೆ ಗಂಟು ದಪ್ಪನಾಗಿಯೇ ಬರುತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಬಂದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ನಿುಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳಿಗೂ ಪೂಜಾರಿಯು ವಿನಿಯೋಗಿಸುತಿದ್ದನು. ಮದುವೆಮುಂಜಿ ಇತರ ಹವ್ಯಕವ್ಯಾದಿಗಳು ಎಂದು ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಜನರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತಿದ್ದನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಇವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಜನರು ಸೇರಿಕೊಂಡೇ ಇರುತಾ ಇವನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

೬ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅತ್ತಲಾ ಮಠದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಮಾಡಿದ್ದ ಕೆಟ್ಟತಂತ್ರದಿಂದ ಮೈ ಎಲ್ಲಾ ಗಾಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯುವುದೋ ಹೋಗುವುದೋ ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನನ್ನು ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಬೇಕಾದ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನ ಮೈಗಾಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಾಸಿ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸಂಕಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಪಾರ ಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಜೋಯಿಸರ ಮನೇಜನವೆಲ್ಲಾ ಅವನಿಗೆ ಆರೈಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಚಿರಂಜೀವಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನೂ ಕೂಡ ಈ ಪಂತನು ತನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತಿದ್ದದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತು ಬಹಳವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಉಪ ಚರಿಸುತಿದ್ದನು. ಈ ಬಾಲಕನ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪಂತನಿಗೇ ನಾಚಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ವಾಸಿಯಾಗಲು ೪–೫ ತಿಂಗಳು ಬೇಕಾಯಿತು. ಹೆರಿಗೆಗಾಗಿ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಈತನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಜಡ್ಡು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಆಕೆ ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಔಷಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತಾ ಇದ್ದಳು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಂತನು ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತನು.

ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಓದು ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಆದಕಾರಣ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಮಗನಿಗೆ ತಾನೇ ಪಾಠಹೇಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಗರ್ಭಾಷ್ಟಮದಲ್ಲಿ ಮಗನಿಗೆ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಅಮರ ಶಬ್ದಸ್ತೋತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತಿದ್ದನು. ತರುವಾಯ ಬಾಲಕನು ಎದ್ದು ಕೈಕಾಲಿಗೆ ಹೋಗಿಬಂದು ಮೈತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಸಂಧ್ಯಾ ವಂದನೆ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ, ತರುವಾಯ ರಘುವಂಶ ಮಾಘ ಮೊದಲಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದನು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಕರಡನ್ನು ಮಸಳುಮಾಡುವುದು, ಲೆಕ್ಕ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಬರೆದ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಓದುವುದು, ಈ ಪಾಠಗಳು ನಡೆಯುತಾ ಇದ್ದವು. ದೀಕ್ಷಿತನು ಮಡಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಮೇಲೆ ಮಗನಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಹೇಳುವುದೂ ಸಹಾ ಕ್ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಜರುಗುತಾ

ಇತ್ತು. ಮಹಾದೇವನು ಸಹಜವಾಗಿ ಜಾಣ. ತಂದೆಯು ಉಪಾಯ ವಾಗಿಯೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆಯೂ ಬೋಧಿಸುತಾ, ಅವರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವೂ ಬೇಸರಿಕೆಯೂ ಭೀತಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಕ್ಷರೆಯನ್ನು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಬೋಧಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಬಹಳ ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಪಾಠವನ್ನು ಓದಲಿಲ್ಲ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸವೂ ದೀಕ್ಷಿತನು ಮಗನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಜರುಗುತಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಮಹಾದೇವನು ಗಣಿತಭಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಾ ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದ ಒಂದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಎರಡು ಮೂರು ಸಾರಿ ತಂದೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು. ಎರಡು ಮೂರು ಸಾರಿಯೂ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿ ತಂದೆಗೆ ಸಾಕಾಯಿತು. ಆಗ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ದೀಕ್ಷಿತನು —ಮಹಾದೇವ, ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಮಡ್ಡಿ ಹುಡುಗ ಎಂದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುತಾ ಇದ್ದ ತಂದೆಯು ಮುಖ ವನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡು, ನೀನು ಮಡ್ಡಿ ಹುಡುಗ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನಿಂದ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಅಪಮಾನವಾದ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು. ಈ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ದಿನ ರಾತ್ರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಊಟವನ್ನೂ ನಿದ್ರೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಮಹಾದೇವ ಸುಮ್ಮನೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡನು.

ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿ ದೀಕ್ಷಿತನು ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಂಧ್ಯಾ ವಂದನೆಗಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟನು. ಪಾಠ ಹೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುತಾ ಕೂತಿದ್ದ ಉಪಾಧ್ಯ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನು ದೀಕ್ಷಿತನ ಸಂಗಡ ಹೊರಟು ಮಾತ ನಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತಾ ಇರುವಾಗ—

ನಾರಪ್ಪಯ್ಯ—ಮಹಾದೇವ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಈಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ಯಾಗಿದಾನೆ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಓದುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಮಡ್ಡಿತನ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದು ಸಹವಾಸ ದೋಷವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಂಟುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ದೀಕ್ಷಿತ—ಹುಡುಗರನ್ನು ಉಪಾಯವಾಗಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು.

ನಾರ—ಎಷ್ಟು ಉಪಾಯ ಮಾಡಿದರೂ ಹುಡುಗರು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಓದದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ?

ದೀಕ್ಷಿ—ಅವರಿಗೆ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮಮತೆ ಹುಟ್ಟುವಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಪಾಠ ಹೇಳತಕ್ಕವರ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ.

ನಾರ—ಹಾಗೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ನೋಡುತಾ ಇದೇನಷ್ಟೆ. ಪಾಠ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ತಮಗಿಂತಲೂ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಹೋಗತಕ್ಕವರನ್ನು ನಾನು ಅರಿಯೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಮಹಾದೇವ ಆ ಗಣಿತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗರು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಓದುವುದಿಲ್ಲ.

ದೀಕ್ಷಿ—ನಾನು ಹೇಳುತಿದ್ದ ಗಣಿತವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವಾದ್ದು. ಅದು ದೊಡ್ಡವರಿಗೇ ಗುಟುಕು ನೀರಾಗುತ್ತೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಇನ್ನೊಂದು ವೇಳೆ ಹೇಳಿ ವಿವರಿಸೋಣವೆಂದು ಪಾಠವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ.

ನಾರ—ತಾವು ಅಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಬೇಕು ?

ದೀಕ್ಷಿ—ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಿಂದಲೂ ಪಾಠ ಓದುತಾ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತಲೇ ಇದ್ದು ಬುದ್ಧಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಣಿದಿರುವಾಗ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾರ—ತಾವು ಹೇಳುವುದು ಯಳೀ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಹಾ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ. ನನಗಂತೂ ತಾವು ಹೇಳಿದ ಅಂಶ ಅರೆದು ಹುಯಿದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ದೀಕ್ಷಿ—ಆಗ ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಎಷ್ಟು ಆಯಾಸಪಟ್ಟಿತ್ತೋ ಅಷ್ಟು ಆಯಾಸ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಒಂದುವೇಳೆ ಅಷ್ಟು ಕ್ಲೇಶ ನಮಗೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ದೊಡ್ಡವರಾದ್ದರಿಂದ ನಾವು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆವು. ಅವನು ಇನ್ನೂ ಬಾಲಕನಾದ್ದರಿಂದ ತಡೆಯಲಾರ.

ನಾರ—ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದರೆ ಸರಿ. ದೊಡ್ಡವರೇನು ? ಚಿಕ್ಕವರೇನು ? ಬುದ್ಧಿಗೆ ಆಯಾಸವೆಂದರೇನು ? ಹುಡುಗರು ಆಟಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹಾಗೆ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಗಮನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಪಾಠವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೇ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತಾರೆ. ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಏಟನ್ನು ಸೆಳೆದರೆ ಆ ಮಂಕುತನವೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಿ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುತ್ತೆ.

ದೀಕ್ಷಿ—ಹಾಗಲ್ಲ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಮಗೂ ನಿಮಗೂ ಇರುವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಎಳೇ ಮಕ್ಕಳು ತೊದಲು ಮಾತನಾಡುತಾರೆ. ಎರಡು ಮೂರು ವರುಷ ವಯಸ್ಸು ಆದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಮಾತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಡುತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಅಕ್ಷರ

ಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಬಲ್ಲರೆ ? ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಬಲ್ಲರೆ ? ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವರುಷಗಳು ಆಗಬೇಕು. ದೇಹ ಬಲಿತಹಾಗೆಲ್ಲಾ ತಲೆಯ ಮಿದುಳೂ ಬಲಿಯುತ್ತಾ ಬರುತ್ತೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭೇದಾಭೇದಗಳನ್ನೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮ ಗಳನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತಾರೆ. ವಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಈ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತಾ ಬರುತ್ತೆ. ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ದೊಡ್ಡ ವರು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಕೆಲಸಮಾಡುತಾರೆ. ಶಕ್ತಿ ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿರುವ ಬಾಲ ಕರು ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತಾರೆ. ಹುಡುಗರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಆಯಾಸ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತೆ. ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಆಯಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೇಗೆಯೋ ದೇಹಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಇದು ಅನುಭವಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಚಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಕಡಮೆಯಾಗಿಯೂ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಬುದ್ಧಿಗೆ ಆಯಾಸವುಂಟು. ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಹುಡುಗರು ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರದ ಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನರು ಎಂದು ತಾವು ತಿಳಿಯಕೂಡದು.

ಸಾರ—ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ತಟ್ಟನೆ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರು ಉತ್ತರ ಕೊಡುತಾರಲ್ಲ ? ಉಳಿದವರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಯಾಕೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು ? ಒಂದೇ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗರು ಒಂದೇ ಪಾಠವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೇನು ? ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಗುವುದೇನು ?

ದೀಕ್ಷಿ—ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾ ಗುತ್ತೆ. ಬುದ್ಧಿಗೂ ಬುದ್ಧಿಗೂ ತಾರತಮ್ಯವಿದೆ ಚಟುವಟಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಯಾಗಿರುವುದು ಅವರವರ ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾದ ಸಹಜಧರ್ಮ. ಆದರೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿ, ಅವನು ತಿಂದಿದ್ದ ಆಹಾರ, ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಇರಬಹುದಾದ ಇತರ ಗಲಭೆ, ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಬಾಲಕನು ಗಮನಿಸಿ ಕೇಳಿದ ರೀತಿ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ತೋರಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಭೀತಿಯ ಪರಿಮಿತಿ, ಇವೇ ಮೊದ ಲಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳು ಹುಡುಗ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಇರುವ ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿವೆ. ಅದರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶೋಧಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

ನಾರ — ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಪಾಠ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ?

ದೀಕ್ಷಿ—ಹವುದು ಸಂತರೆ, ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಾಲಕನ ಬುದ್ಧಿ ಜಾತಿಯನ್ನೂ ಅದರ ತ್ರಾಣವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಪಾಠಹೇಳತಕ್ಕವರೇ ನಿಜವಾದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬೋಧೆಮಾಡುವುದೂ ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವುದೂ ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನು ನಾ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಅನುಸರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತಾನೊ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಬಂದದ್ದೂ ಬಾರದ್ದೂ ಆಗ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ. ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬರು ನಮಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುವಾಗ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗೆ ಇರುವುದು ಎಂಬ ಅಂಶ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಬೋಧಕರಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಈ ಗುಣಕ್ಕೆ ಸಹನವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ತಪ್ಪುದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವರು. ತರಳರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡರೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಯಪಡುವ ಹಾಗೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೆಂಬ ಹೆಸರಿಗೂ ಪದವಿಗೂ ಮೊದಲನೇ ಕೆಲಸವೆಂದು ಕೆಲವರು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಠ ಹೇಳುವಾಗಲೂ ಪಾಠ ಕೇಳುವಾಗಲೂ ಬಾಲಕರು ವಿಷಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಏಟಿನ ಭೀತಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಟುವಂತೆ, ಕೂತರೆ ಪೆಟ್ಟು ನಿಂತರೆ ಪೆಟ್ಟು, ಉಪಾದ್ರಿ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳಿದರು ಎಂದು ಪೆಟ್ಟು; ಕೂಡಲೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳದೇ ಹೋದರೆ ಪೆಟ್ಟು ; ಹೀಗೆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಿನ ಸೇವೆಯೇ ಮುಖ್ಯಲು ಪಾಠವಾಗುವುದು. ತಾನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಪಾಠವನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಜಾಗ್ರತೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಹತ್ತುಸಾರಿ ಒರಲಿಸು ಎಂದು ಉಪಾದ್ರಿ ಹೇಳುತಾನೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಬಹುದಾದ ಶಬ್ದವಾದರೂ, ಶಿಷ್ಯನು ಮೊದಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತಾ ಇದ್ದರೂ, ಉಪಾದ್ರಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಹೊಡೆಯುತಾನೋ ಎಂಬ ಭೀತಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾರಣ, ವೇಗವಾಗಿ ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ನಾಲಗೆ ಪಲ್ಲಟವಾಗಿ ಅಪಶಬ್ದ ಹೊರಡುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಪುನಃ ಏಟು ಬೀಳುವುದು.

ನಾರ—ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಶ್ರಮಪಟ್ಟು

ತಯಾರ್ಮಾಡಿದ್ದು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹುಣಸೇಹಣ್ಣು ಕದರಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಬಾಳು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಯಿತು !

ದೀಕ್ಷಿ—ಸಂತರೆ, ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಇದ್ದ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿದೆ.

ನಾರ—ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುತ್ತೆಂಬ ಭಯಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತಾರೆ.

ದೀಕ್ಷಿ—ಪೆಟ್ಟಿನ ಭಯವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಆಗಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಚುರುಕು ಮಾಡಬಹುದು. ಬಾಲಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೂ ಅದರ ಭಯದಿಂದ ಹೊರಡುವ ಸಂಗತಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗುವುದು. ಆ ಸಂಗತಿ ಹೇಳುವಾಗೆಲ್ಲಾ ಪೆಟ್ಟಿನ ಜ್ಞಾಪಕ ಬರುವ ಕಾರಣ, ಈ ಭಯವೂ ಆ ಅಂಶವೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಭಯವೆಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಹೇಗೆ ಓಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಂಡರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅಸಹ್ಯಪಡುವುದು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾದ್ದು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಭೀತಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾದ ಪೆಟ್ಟಿನದೆಸೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದ ಅಂಶವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮರೆತು ಹೋಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕುಸಾರಿ ಉರು ಹಾಕಿದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಅಂಶ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿದರೂ, ಆಮೇಲೆ ಮರೆಯುವುದು ಸಹಜವಾದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂಥಾದ್ದರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಭೀತಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಅಂಶ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತೀತೇ ? ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನಾವೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ ಎಂದು ಹುಡುಗರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು ನ್ಯಾಯವೆ ?

ನಾರ—ನಾನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಗರು ಮರೆತು ಬಿಡಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಪಾಠ ಮಾಡಿಸಿದ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲ ?

ದೀಕ್ಷಿ—(ವಿಷಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಮಾತನಾಡುತಾ ಇರುವಾಗ ಹಿಂದಿನ ಚರ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೋಪವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಲೆದೋರುವ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು.) ನೀವು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಪಾಠವನ್ನು ಮರೆತರೆ ಹೋಗಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಏಟನಿಂದ ಪಾಠದಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ ದ್ವೇಷ ಗುರುಗಳಾದ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೂ ತಿರುಗುವುದು. ಇದು ನಿಜವೋ ಸುಳ್ಳೊ, ನೀವೇ ಬಲ್ಲಿರಿ. ಇಷ್ಟು ದಿವಸದವರೆಗೂ ನೀವು ಅನುಭವಿಸಿದ ಯಾತನೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗಿ

ಮಠವೇ ಇಲ್ಲದೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೫ ಅಥವಾ ೬ ವರಹ ಬರುತಾ ಇದ್ದದ್ದು ತಪ್ಪಿ ಹೋದದ್ದೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಹುಡುಗರು ತಯಾರಾಗುತಾರೆ.

ನಾರ—ನನ್ನ ಮಠದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ತಯಾರಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ ?

ದೀಕ್ಷಿ—ಎಷ್ಟು ಜನ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ತಯಾರಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತೋ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ನಾರ—ಕೆಲವರಾದರೂ ತಯಾರಾದರಷ್ಟೆ ?

ದೀಕ್ಷಿ—ನೀವು ಹೊಡೆಯುತಾ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟದ್ದು ಯಾರಿಗೂ ಯಾವುದೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಭೀತಿಪಡಿಸದೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಪಾಠ ವನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ನಾನೂ ಮಠದಲ್ಲಿ ಏಟನ್ನು ತಿಂದಿದ್ದೇನೆ. ಏಟುಬಿದ್ದು ನಾನು ಭಯದಿಂದಲೂ ಗಾಬರಿಯಿಂದಲೂ ಸಂಕಟಪಡುವಾಗ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟದ್ದು ಯಾವುದೂ ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ.

ನಾರ—ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಿಂದ ನಾನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವನಾದೆನಷ್ಟೆ ?

ದೀಕ್ಷಿ—ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದ ವಸ್ತುವೂ ಇಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯನೂ ಇಲ್ಲ.

ನಾರ—ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನಿಂದ ನಾನು ಅಪ್ರಯೋಜಕನಾದೆ.

ದೀಕ್ಷಿ—ನಾನು ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನಿಂದ ತಮಗೆ ಕೋಪಬಂದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತೆ, ಪಂತರೆ. ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಕೋಪಬೇಡ ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತೇನೆ. ಕೇಳಿ. ನಾನು ಹೇಳುವ ಮಾತಿಗೆ ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂದು ನೀವು ಶಪಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಯಾರು ಹೇಳಿದರೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳ ಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು ಇನ್ನೂ ಇವೆ, ಅದನ್ನೂ ಹೇಳಿಬಿಡುತೇನೆ, ಕೇಳಿಬಿಡಿ. ನೀವು ಈಗಷ್ಟು ಆಗಷ್ಟು ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ತಮ್ಮ ಆಗ್ರಹವು ಏಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದರೂ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಲಿ.

ನಾರ—ಹಾಗಾದರೆ ಅಪ್ಪಣೇ ಕೊಡಿಸಿ.

ದೀಕ್ಷಿ—ಹೇಳುತೇನೆ ಕೇಳಿ. ಮಕ್ಕಳು ಅತ್ತರೆ ಮರುಗದ ಹೃದಯವು ಕೇವಲ ಕಠಿಣವಾದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಇಂಥಾ ಕಠಿಣಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೆ

ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದು ಅಪೂರ್ವ. ಆದರೂ ಬದುಕುವುದು ಅಪೂರ್ವ. ಮುಖ್ಯ ವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಾಗದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಹೃದಯಕಾಠಿಣ್ಯವೂ ಒಂದುಕಾರಣ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೃದಯಮಾರ್ದವ ಉಳ್ಳವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದು, ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದಹಾಗೆ ಹೃದಯಮಾರ್ದವ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ದುರ್ಬಲರಾದ ಹುಡುಗರೂ ಮುದುಕರೂ ಬಡವರೂ ಸಹ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಹೃದಯ ಪದಕಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಈ ಮೂರು ಜನರಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಅಭಿಮಾನವಿರುವುದು. ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತರಾದ ಬಾಲಕರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಮೀಪ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವರು. ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಸನಕ, ಸನಂದನ, ಸನತ್ಕುಮಾರ, ಸನತ್ಸುಜಾತರೆಂಬ ನಾಲ್ಕುಜನ ಮಹಾಯೋಗಿ ಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯೇ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಆನಂದಪಡುವನು. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಧ್ರುವ ರಾಯ ಬದುಕಿದ್ದು ಹೇಗೆ ? ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದವರು ಯಾರು ? ಕೋಳೂರು ಕೊಡಗೂಸಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಬಾಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದು ಕೊನೆಗೆ ಆ ಮಗುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲವೆ, ಆ ಪರಮೇಶ್ವರ ? ತಾಯಿಯ ಹರಕೆಗೋಸ್ಕರ ತೇರಿನ ಗಾಲೀಕೆಳಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿಶುವನ್ನು ಲೇಶವೂ ಕುಂದಕವಿಲ್ಲದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿದವರು ಯಾರು ? ಅತ್ಯಂತ ವೃದ್ಧ ರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಭಗವಂತನ ಸಮೀಪ ದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತಾರೆ. ಆ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನ ವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನೆಂಬ ಬಿರುದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮೊದಲಿ ನಿಂದಲೂ ಬಂದಿದೆ.

ಬಡವರಮೇಲಂತೂ ಅವನ ಕಟಾಕ್ಷ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವ ಅಂಶ ವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಸುಧಾಮನನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ಹೇಗೆ ಉಪಚರಿಸಿ ದನೋ ಅವನ ಬಡತನವು ಹೇಗೆ ನೀಸಿತೋ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀವೇ ಬಲ್ಲಿರಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಂಧಿಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅನೇಕ ಚಕ್ರಾಧಿಪತಿಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸತ್ಕಾರಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ನಿನಗೆ ಕೊಡಲು ನನಗೆ ಏನೂ ಗತಿ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿ, ಎಂದು ಪೇಚಾ ಡುತಾ ಇದ್ದ ವಿದುರನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಅಂಗೈಗೆ

ಹಾಕಿದ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ಹಾಲನ್ನು ನೆಕ್ಕಿ ಅವನ ಮನೇಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಲಿನ ಕೋಡಿಯನ್ನು ಹರಿಸಿದ ಆ ಭಕ್ತಪರಾಧೀನ ಮೂರ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ಅಕ್ಕರೆಯೋ ನಾನು ಅರಿಯೆ.

ನಾರ—ಏನೋ ಆ ಪುರಾಣಗಳೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಏಕೆ? ತಾವು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರು. ತಾವು ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದಮೇಲೆ ನನಗೆ ಈಗ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುತಾ ಇದೆ. ಇನ್ನು ಆಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?

ದೀಕ್ಷಿ—ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತೇನೆ ಕೇಳಿ. ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಬಾಲಕರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬರುವುದು, ಆಗ ದೇಹಕ್ಕೆ ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ಹಿಂಸೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೇ ಶಿಕ್ಷೆ, ಬೇರೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದೂ ಶಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿ ಯಿಂದಲೇ ಕಾಣುತಾ ಅವರಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅವರು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಾಗ ನಾವು ತೋರಿಸತಕ್ಕ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತರಷ್ಟು ದಂಡನೆಯಾದಂತೆ ಬಾಲ ಕರು ಭಾವಿಸುವರು.

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ದೀಕ್ಷಿತನೂ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನೂ ತಮ್ಮ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ದೀಕ್ಷಿತನು ಆಡಿದ ಮಾತು ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಂಟಿತು. ಆ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಹಿಂದೂ ಮುಂದೂ ಯೋಚಿಸುತಾ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಅದುವರೆಗೂ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದ ದೀಕ್ಷಿತನು ಪುನಃ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನನ್ನು ಕುರಿತು,

ದೀಕ್ಷಿ—ನಾನು ಹೇಳಿದ ಅಂಶವೇನೋ ನಿಷ್ಠುರೋಕ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ತೋರುತ್ತೆ. ಇನ್ನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳು ಇವೆ. ತಂದೆಯಾಗಲಿ ತಾಯಿಯಾಗಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಲಿ, ಹುಡುಗರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಯ ವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಬಂದರೆ, ಆ ಬಾಲಕರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ವರು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅವರ ಮಾತೆಲ್ಲಾ ಏಟೇ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಿಕೊಂಡು, ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವೇಷವೇ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತಾ ಬರುತ್ತೆ. ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ದ್ವೇಷಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ. ಶಿಷ್ಯರು ಗುರುವನ್ನು ಕಂಡು ದ್ವೇಷಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ. ಇದನ್ನು

ನಾವು ಎಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಅಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳು ತೋರುತಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತಾ ಉಭಯರೂ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತ ಹೇಳಿದ ಮಾತೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಂಟಿತು. ರಾತ್ರೆಯೆಲ್ಲಾ ಅಳಿದು ಸುರಿದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು, ಉಪನ್ಯಾಸ ರೂಪ ವಾದ ದೀಕ್ಷಿತರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ತನ್ನ ವಿಷಯುವಾದ ತಿರಸ್ಕಾರವು ಈ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಲಕಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸರಿಯೆ. ತನ್ನ ತನ್ನ ಲೋಪ ಬಂದರೆ ಕೋಪ ಬರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದೇ ತೊಳಲು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಿತು. ತನಗೆ ಅಪಮಾನಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ದೀಕ್ಷಿತನು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆಡಿದನೆಂಬುದಾಗಿ ಉಪಾಧ್ರಿಯು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮಷವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಹುಡುಗರು ಯಾರೂ ಬಾರದೇ ಮಠ ಒಡೆದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನು ಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತಾ ೫–೬ ತಿಂಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದನು ; ತರುವಾಯ ಗುಣವಾಗಿ ಮೈಗಾಯವೆಲ್ಲಾ ವಾಸಿಯಾದ ಮೇಲೆ, ಹೊತ್ತುಗೊತ್ತಿಗೆ ದೀಕ್ಷಿತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ ಅನ್ನ ಬೆಣ್ಣೆ ಕಾಸಿದ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಉಂಡುಂಡು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಹಗಲು ಸಾಯಂ ಕಾಲ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಅಮ್ಮನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತಾ, ಸಿದ್ದಪಾಜಿ ಯವರ ಸ್ನೇಹವನ್ನೂ ಅನುಸರಣೆಯನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುತಾ ಬಂದನು. ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೇ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಹೋಗುವ ಮಟ್ಟಿನ ಗೆಳೆತನ ಉಂಟಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಾರಪ್ಪಯ್ಯ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಕೂಡಲೆ ಸಿದ್ದಪ್ಪಾಜಿಯು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುತಿದ್ದನು. ಈ ದೆಸೆಯಿಂದ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯ ಮಹಾಜನಂಗಳ ಸ್ನೇಹವೂ ಪಂತನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಆ ಜನರು ಕತ್ತಲೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೆಯಾದ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ ಆ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನ ಸಂಗಡಲೂ ಬೇಕಾದ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದರು. ಬರುತ ಬರುತಾ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಹೊಂತಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಇವನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಈ ಉಪಾಧ್ರಿಯು ಆ ಜನರಿಗೆ ನಾನಾ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವಾಗಿ

ಅವರಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದನು. ಈ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ದೀಕ್ಷಿತರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಸಾರಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಬೂದಿಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತಾ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುತಾ ಇತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಅಪ್ರಯೋಜಕ ಎಂದನಲ್ಲ ಈ ದೀಕ್ಷಿತ ! ಎಂದು ಉಪಾಧ್ರಿಯು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತೊಳಲುತಾ ಇದ್ದನು. ತನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಹಂಕಾರ ಮೋಟನವಾದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಏನ ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರತೀಕಾರವಾಗುತ್ತೆ ಎಂದು ಸಾರಪ್ಪಯ್ಯನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಾ ತನಗೆ ಪರಮಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ಗುಡೀಸಿದ್ದಪ್ಪಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಇದ್ದನು. ಈ ಯೋಚನೆಯು ಆವರ್ತಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚುತಾ ಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅಸಮಾಧಾನವು ದ್ವೇಷ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತಾ ಬಂತು. ದೀಕ್ಷಿತನು ಇವನ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತೂ ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವೂ ಸಹಾ ಕ್ರೋಧದ ಹೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಯಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಉಪಾಧ್ರಿಯು ದೀಕ್ಷಿತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡುವುದು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಬಿಟ್ಟರೆ ಇವನಿಗೆ ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಅನ್ನ ಹುಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ ? ಎಲ್ಲರೂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತಾರೆ, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸ್ನೇಹವನ್ನು ನಟಿಸುತಾರೆ. ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಹಿಂತೆಗೆಯುತಾರೆ. ಸಾವಿರ ಸಾರಿ ಗೋವಿಂದ ಎನ್ನಬಹುದು, ಒಬ್ಬ ದಾಸಯ್ಯನಿಗೆ ಇಕ್ಕುವುದು ಕಷ್ಟ. ಉಪಾಧ್ರಿಯ ದ್ವೇಷವು ಪ್ರಚ್ಛನ್ನವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.

೭ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮಹಾದೇವನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಯಾರು ನೋಡಿದರೂ ಒಳ್ಳೇ ವಿದ್ವಾಂಸ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ಇವನ ರೂಪವನ್ನೂ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಇವರ ತಂದೆಯ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಇವನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ತಾನೆಂದು ಮೇಲಾಡುತಿದ್ದರು. ದೀಕ್ಷಿತನು ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವನಾದ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯ

ಮಾತು ವಿನಾ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವುದನ್ನೂ ಜರುಗಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಮಗನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಹನ್ನೆರಡು ಕೂಟಗಳು ಸರಿಬಂತು. ಮೈಸೂರಲ್ಲಿಯೇ ಲಗ್ನ ಬೆಳೆಯಿತು. ಹುಡುಗಿಯ ರೂಪವನ್ನೂ ಅವಳ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳನ್ನೂ ಹೀಗೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ವರ್ಣಿಸಲಾರೆ. ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಜ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಇದ್ದ ಗೌರವ ವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಈ ಸಮಯವನ್ನು ದೊರೆಯು ಬಿಡದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪ ಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮದುವೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸೋಬಸ್ಕರ ಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು ಮತ್ತು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಆ ಪ್ರಸ್ತುತದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮುಂತಾದ್ದಕ್ಕೆ ಆನೆ, ಅಂಬಾರಿ, ಮುವ್ವತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಕಟ್ಟಿಗೆ, ಕೊಂಬು, ತಮಟೆ, ತಾಸಾ ಮರಫ, ಖಾಸಾ ಓಲಗದವರು, ಒಂದು ಜೋಡಿ ತಾಫೆದವರು, ಇಲಾಲು ಗಳು, ಫರಮಾನುಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ಬತ್ತಿ ಎಂಣೆ ಸಹಾ, ಇಬ್ಬರು ಅವಸರದ ಹೋಬಳಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯವರು, ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮದುವೆಯ ಕೊನೇ ಮೆರವಣಿಗೇ ದಿವಸದವರೆಗೂ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ಅರಮನೆಯ ಅಹಲೇಕಾರರು ಕಚೇರಿಯ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರು ಸಮ್ಮುಖದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮೊದಲಾದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಔತಣ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಪ್ರಸ್ತದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ದಿವಸ ಒಂದೊಂದು ಬಗೆ ರವೆ ಭಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತಿದ್ದರು ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಆರತಿ ಅಕ್ಷತೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಯರ ಮೇಳ, ಸಂಗೀತಗಾರರ ಗಾನ, ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ನಕಲೀ ನಾರಣಪ್ಪನ ಹಾಸ್ಯ, ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವ ಹಾಗೆ ನಡೆಯುತಿದ್ದ ವೇದಘೋಷ, ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಿಚಾರ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಜರುಗಿದವು.

ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಂತೋಷಕ್ಕೂ ಅಟ್ಟಹಾಸಕ್ಕೂ ಯಾರ ಔದಾರ್ಯವು ಮುಖ್ಯವಾದ ತಲಪರಗಿಯಾಗಿತ್ತೋ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನ ಪಾದ ಸ್ಪರ್ಶವು ಪ್ರಸ್ತದ ಮನೆಗೆ ಆದಲ್ಲಿ ತಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಪ್ರಸ್ತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ವಿರಾಮ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾದಿದ್ದು ಖಾಸಾ ಶಿವಪೂಜೆಯಾದಮೇಲೆ ಆರೋಗಣೆಗೆ ಸವಾರಿ ದಯಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸಮಯವನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ, ತಟ್ಟೇ ಮೇಲೆ ತಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ

ಬಗೆಬಗೆ ಫಲಗಳು, ಹೂವು, ಮೊದಲಾದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ವಿನಯದಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನೂ ಆತನ ಸಂಗಡಲೇ ದೂರವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆಗ ದೊರೆ—ಏನು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ ಮದುವೆ ಬೆಳೆಯಿತೆ ?

ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿ—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಯಿತು.

ದೊರೆ—ಏನಯ್ಯ ಸಿಡಿಲಮರಿ, ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಬಡಾಯಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ ? (ನಗುತಾ ಹೀಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು.)

ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತ—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ! ಅಪ್ಪಣೆಯಾದ ಹಾಗೆ ನಾನು ಗರ್ವಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಸನ್ನಿಧಾನವೇ ಕಾರಣ.

ದೊರೆ—ಏನಯ್ಯ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನನ್ನ ಬುಡಕ್ಕೇ ತಂದೆ ?

ಸದಾ—ನಮ್ಮ ಮಾವಂದಿರೇನೋ ಸಮ್ಮುಖದ ಮಹಾಪಂಡಿತರು. ಅವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅರಿಕೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳೀ ಮುಕ್ಕನಾದ ನಾನು ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವೆಂದು ಗಣನೆಗೆ ಬರಲಿ ? ಹಳ್ಳಿಗೂ ದಿಳ್ಳಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧ ? ಆದಾಗ್ಯೂ ಅಲ್ಪನಾದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟುರಮಟ್ಟಿನ ಕೃಪೆ ಇರುವಾಗ ನನ್ನ ಬಡಾಯಿ ಯಾಕೆ ಹೆಚ್ಚಬಾರದು ?

ದೊರೆ—ಲಕ್ಷಾಂತರ ಹಳ್ಳೀ ಸೇರಿದ್ದರಿಂದಲ್ಲವೆ ದಿಳ್ಳಿ ದಿಳ್ಳಿಯಾಯಿತು?

ಸದಾ—ಹಳ್ಳಿ ಮಹಾ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ ?

ದೊರೆ—ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಯಾರು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಾರು ? ಮೊದಲೇ ಸಿಡಿಲಮರಿ ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ.

ಸದಾ—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಕೊಟ್ಟ ಬಿರದು.

ದೊರೆ—ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಅರಿಕೇ ಮಾಡಲಾರದೆ ಮನಸ್ಸಂಕೋಚದಿಂದ ನಿಂತಿರುವವರ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಅದೇನು ಹೇಳಿ. ಏನು ಲೋಪವಾಯಿತು ?

ಪಶುಪ—ಎಲ್ಲಾ ಸಂತೋಷಕ್ಕೂ ಕಾರಣಭೂತರಾದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದ ಐಶ್ವರ್ಯಸುಖಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುದ ಮನೆಯ ಭೂಯಿಷ್ಠವು ಪಾತ್ರವಾಗದೇ ಇರುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಲೋಪವಲ್ಲವೆ, ಮಹಾಪ್ರಭು ?

ದೊರೆ—ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂಬ ನಿಮ್ಮ ಭಾವ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಭೂಯಿಷ್ಠ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವುದೆಂಬ ಮಾತು

ಉಪಚಾರೋಕ್ತಿ. ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮಂಥಾ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಮನೆಯು ನೆಲವು ನನಗೆ ಸ್ಪರ್ಶವಾದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಪವಿತ್ರವಾಗುವುದು.

ಪಶುಪ—ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಇರುವಾಗ ಲೇಶಮಾತ್ರ ತಪಸ್ಸು ಭಂಗವಾಗಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಬಂದು ಮಹಾಪದವಿ ದೊರೆಯುವುದು. ಅಂಥಾ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಇತರರು ಪವಿತ್ರರಲ್ಲವೆ ?

ದೊರೆ—ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಮೇಲೆ ಏನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ನನಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಹೇಗೆ ಇದೆಯೋ ಹಾಗಾಗಲಿ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡುಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಯಿತು. ಗೊತ್ತಾದ ದಿವಸ ಸಾಯಂಕಾಲ ಶಿವಪೂಜೆ ಬೆಳೆದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುವು ಗುಲಾಬಿರಂಗಿನ ಶಾಲುರುಮಾಲನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಬಿಳೀಪಂದರ ಖಾನೆ ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಕಠಾರಿಕಚ್ಚೆಹಾಕಿ ಕರೀ ಅಂಚಿನ ಪಂಚೆಯನ್ನುಟ್ಟು ರತ್ನಪಡಿಕಾರ ಚುರಿಪಿಕಿಂತಾಬು ಕೆಲಸಮಾಡಿರುವ ಪಾಪಾಸನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಮೇನಾದಲ್ಲಿ ಸವಾರಿ ಬಿಜಮಾಡಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶೀರ್ವಾದ, ಫಲ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ, ಕನ್ನಡಿ ಕಲಶವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಮುತ್ತೈದೆಯರು, ಓಲಗ ಮೊದ ಲಾದ ವಾದ್ಯಗಳು, ಇವೇ ಮುಂತಾದ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಗಳೊಡನೆ ಮದುವೇ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇದಿರುಗೊಂಡು ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯೂ ಇತರರೂ ಸವಾರಿ ಯನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಜಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮೇಲುಕಟ್ಟು ಮೊದಲಾಗಿ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಶೃಂಗಾರಮಾಡಿ ರಚಿಸಿದ್ದಂಥಾ ಪೀಠದಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಪ್ರಭುಗಳು ಬಿಜಯಂಗೈದು ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವೈದಿ ಕರು ವೇದಘನಸುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿ ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಒಂದು ಪಕ್ಷ ದಲ್ಲಿ ಮದುಮಕ್ಕಳು ಹಸೆಯಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮೇಳಕಟ್ಟಿತ್ತು. ಹೆಂಗಸರು ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಮೂರುನುಡಿಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಬಹಳ ಚತುರನಾದ ಒಬ್ಬ ಸಂಗೀತಗಾರನು ಅದನ್ನು ಹಾಡುತಿದ್ದನು. ಮದುವೇ ಮನೆಯ ಗದ್ದಲದ ವಿಭವ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಇರುವಾಗ, "ಯಾ ಇಲಾಹ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲಾ, ಮೊಹಮ್ಮದ್ ರಸೂಲಿಲ್ಲಾ ! ಅಲ್ಲಾ ಹೋ ಅಕಬರ್" ಎಂದು ಸಭೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಕೂಗು ಕೇಳಿತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸದ್ದು ವೈದಿಕ ಮಂಡಲಿಯಿಂದ ಬಂತು. ತಾಳ

ಮೇಳಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಂತುಹೋದವು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿಂದ ಈ ಕೂಗು ಬಂತೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸವಾರಿಯ ಸಂಗಡ ಬಂದಿದ್ದ ಚೋಪದಾರರನ್ನು ಕರೆದು ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಾಗೆ ಕೂಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಉದಾಸೀನ ಭಾವದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಸಭೆಯು ತಂತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ಆಗ ಬಿಳೀ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಸೆರಗನ್ನು ಹೊದ್ದು ಹೆಂಗಸರ ಗುಂಪಿನೊಳಗಿನಿಂದ ಸರ್ರನೆ ಒಬ್ಬ ಮುತ್ತೈದೆಯು ಬಂದು ಹಸೇಮೇಲೆ ಕೂತಿದ್ದ ಮದುಮಕ್ಕಳ ಮುಂದೆ ಆರತಿಮಾಡಿ ಇರಿಸಿದ್ದ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಯಾರಾದರೂ ಬನ್ನಿರೆ, ಯಂಕ, ದೊಡ್ಡಚ್ಚಿ, ಯಾರಾದರೂ ಬನ್ನಿರೆ; ಪಾತಿ, ನೀ ಬಾರೆ ; ಸಾಕೆ, ನೀನು ಹಿಡಿಯೆ ; ಒಳ್ಳೇದಾಯಿತು, ಆರತಿ ಎತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ ; ಸಾಕುಕಣೆ, ಹೇಳಿ ಒಂದು ನುಡಿ ; ಸವಾರಿ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕೂತಿರಬೇಕು. ನಿಮಗೆ ಬಾರದೇ ಇದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೇದಾಯಿತು, ನಾನಾದರೂ ಒಂದುನುಡಿ ಹೇಳುತೇನೆ, ಬನ್ನಿ ;

ಅಂಗೈಯ್ಯ ಹಸೆಮಣೆಮೇಲೆ । ನೆಸ್ಯಮಾಲಕುಮಿ ಕುಳ್ಳಿರಲು॥
ಬಾಲೆಯರೆಲ್ಲಾ ಅತಿಹರುಷದಲಿ । ನೆಸ್ಯಮಾಲಕುಮಿಗು॥
ಸುಂಣದರಾಯಗು ತಿಕಸ್ಕವಾರಾತಿಯ ಬೆಳಗೀರೆ॥
ಸೋಬಾನೆ !

ಸೋಬಾನೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಕೈಲಾಗಬೇನರೆ, ಸುಪಸಾತೀರ ? ನಾನೆಲ್ಲೂ ಕಾಣೆ ನಮ್ಮಪ್ಪ, ಬಾರದೇ ಇದ್ದರೆ ಬಿಡಿ, ಆರತಿ ಹಣ ನಿಮಗೇ ಇಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮಿಂದ ನನಗೂ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಅವರು ಇನ್ನು ತಕ್ಕ್ಯೋತಾರೆ ಮೂಲೇ ಗುರಿಕಾರರನ್ನ, ರಾತ್ರೆ ಇಷ್ಟೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೆಯಲ್ಲ ಏನತಂದೆ ಎಂದು ಲಗಾಯಿಸುತಾರೆ. ನಾನು ಏನ ಜವಾಬು ಹೇಳಲಿ ? ಛೀ ! ಎಂದು ತಾನು ಮುಖವನ್ನು ಅರೆಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಇದ್ದ ಸೆರಗನ್ನು ಆಕೆಯು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಜಾರಿಸಿಬಿಡಲು, ಹೊದ್ದ ಪಂಚೆಯನ್ನೇ ಹೆಂಗಸರಹಾಗೆ ಹೊದ್ದಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೆಂಗಸಲ್ಲ, ನಕಲೀ ನಾರಣಪ್ಪನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಸಭೆಯೆಲ್ಲಾ ಹುಣ್ಣಾಗುವ ಹಾಗೆ ನಕ್ಕಿತು. ಹೆಂಣು ಗಂಡು ಆದಿಯಾಗಿ ಹಾಸ್ಯ ರಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದರು. ಆಗ ದೊರೆಯು ನಗುತಾ ಈ ಹಾಳ ನಾರಾಯಣನ ವಿಲಾಸ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಬಿಡದು ಎಂದರು.

ನಕಲಿನಾರಣಪ್ಪ—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ನಾರಾಯಣನ ವಿಲಾಸ ಯಾವಾಗ ಬಿಡುತ್ತೆ ? ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದರೆ ಹಾಸಿಗೇಮೇಲೆ ನಾರಾಯಣ, ರಾತ್ರೆ ಹಾಸಿಗೇ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವಾಗ ನಾರಾಯಣ, ಹಸಿದಿದ್ದರೆ ನಾರಾಯಣ, ಈ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮನೇ ಊಟದಹಾಗೆ ರಾಮರಗಡಾದ ಊಟ ಈಗ ೮–೧೦ ದಿವಸದಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿದಹಾಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ನಾರಾಯಣ, ಸಾಲಾ ಮಾಡುವಾಗ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ನಾರಾಯಣ, ಸಾಲಾ ತೀರಿಸುವಾಗ ಅಳುತಾ ನಾರಾಯಣ, ಎಲ್ಲಿಹೋದರೂ ನಾರಾಯಣ ವಿಲಾಸವೇ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. ದೇವರಗುಡಿಗೆ ಹೋದರೆ ನಾರಾಯಣ ವಿಲಾಸ. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಿಗಾದರೂ ಬರೋಣವೆಂದರೂ ನಾರಾಯಣ ವಿಲಾಸ, ಏನೈಯ್ಯ ಹವುದೋ, ಅಲ್ಲವೋ ?

ಆಗ ಸವಾರಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತಾ ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ಕಟ್ಟಿಗೆಯವನು ಯಾವ ಮಾತನಾಡಿದರೂ "ನಾರಾಯಣ ವಿಲಾಸ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ನಾರಾಯಣ ವಿಲಾಸ ಎಂತಲೇ ಅಡ್ಡಹೆಸರಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಕರೆಯುತಿದ್ದರು. ನಕಲೀನಾರಣಪ್ಪ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯವನು "ಸ್ವಾಮಿ ನಾರಾಯಣ ವಿಲಾಸ" ಎಂದನು. ಆಗ ನಾರಣಪ್ಪ ಹವುದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಹೇಳಯ್ಯ ಹೇಳಯ್ಯ ಎಂದು ಅವನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಪೊಳ್ಳುಗುದ್ದು ಹಾಕಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ "ನಾರಾಯಣವಿಲಾಸ, ನಾರಾಯಣ ವಿಲಾಸ" ಎಂದು ಅವನು ಕೂಗುತಾ ಬಂದನು. ಈ ವಿನೋದವನ್ನು ಸಭೆಯೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ನಕ್ಕುನಕ್ಕು ಬೇಜಾರಾದರು. ತರುವಾಯ ಹೆಂಗಸರು ಮದುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆರತಿ ಎತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಬಹುವಾಗಿ ನಾಚಿಕೊಂಡರು.

ಖಾಸಸವಾರಿಯು ಅರಮನೆಗೆ ಬಿಜಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏಳುವ ಸಮಯವಾಯಿತು. ಆಗ ನಕಲೀ ನಾರಣಪ್ಪನು—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದ ದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಅರಿಕೆ ಇದೆ. ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ದೊಡ್ಡ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಮಾಡುವ ಅಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವವರೇ ಇಲ್ಲ. ಹೇಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ಮಹಾರಾಯ ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರು ; ಅವರು ವೀಣೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೂತುಕೊಂಡರೆ ಸರಸ್ವತೀ ಮುರುಕೇ ಸರಿ, ಇತರರ ಮನೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದರೆ ಅವರು ವಿನಾಯಕನ ತುಂಡೇ ಸರಿ. ಮಹಾರಾಯ ನಮ್ಮಪ್ಪ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು, ಅವರೇ

ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅವರು ಶೋಭನ ಪ್ರಸ್ತದ ಸಮಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅದರ ವಿಜೃಂಭಣೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಹತ್ತು ಬಾಯಿ ಸಾಲದು. ಆರವತ್ತು ಬಗೆ ಅನ್ನ, ಸಾವಿರಬಗೆ ಸಾರು, ಕೋಟಿಬಗೆ ಕೋಸುಂಬರಿ ಎನ್ನುವಂಥಾ ಪಂಚಭಕ್ಷ್ಯ ಪರಮಾನ್ನದ ಸಮಾರಾಧನೇ ಊಟದ ಪರಿಕರವನ್ನು ನಾನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ! ಆದರೆ ಅಂಥಾದ್ದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕೇಸಕ್ಕಿ ಅನ್ನ ಮೆಣಸಿನನೀರು ಕಂಣೀರಮಜ್ಜಿಗೆ ಇದನ್ನು ಬಡಿಸಿ ನಮ್ಮ ಅಜೀರ್ಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದರು.

"ಅನ್ನಂ ಪಾಟಲೀಪುಷ್ಪವರ್ಣಸದೃಶಂ ಕಿಂಚ್ಚಿತ್ತುಷಾರಾನ್ವಿತಂ.... ಭಗ್ನಾ ಚ ದಂತಾವಳೀ ಆಜ್ಯಂ ದೂರತರಂ ನವಾಪಿಲವಣಂ ಶಾಖಾಸು ವಸ್ತಾನಹಿನಿತ್ಯಂ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರಭೋಜನಮಿದಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಚಾಂದ್ರಾಯಣಂ" ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮನಸ್ಸುಬಂದ ಹಾಗೆ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಎತ್ತದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾರೆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಹೀಗೆಂದು ನಕಲೀ ನಾರಣಪ್ಪನು ಕೂಗಿದನು.

ಆಗ ರಾಜರು ನಗುತಾ ಮೋಕ್ಷ ಏಳಲಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಅನೇಕ ತಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ನಸರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು ದೊರೆಯು ಮಾಡಿಕೇ ಪ್ರಕಾರ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ವಧೂವರರಿಗೆ ಖಿಲ್ಲತ್ತನ್ನು ತರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು—ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ತಲಕ್ಷಣಗಳೂ (ಮದುವೇ ಹೆಂಣನ್ನು ತೋರಿಸುತಾ) ಈ ಹೆಂಣುಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ ಈಕೆಗೆ ಸೀತಮ್ಮನೆಂದು ನೀವು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು, ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರ ಸಂಗಡಲೂ ಮಾತನಾಡಿ ಭಟರಾಜರುಗಳ ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅರಮನೆಗೆ ಬಿಜಮಾಡಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಹೊತ್ತಿನ ಆನಂದವನ್ನು ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಅರಿಯೆ ಎಂದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಭೆಯೆಲ್ಲಾ ಮಹಾರಾಜರ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ವಿನಯವನ್ನೂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವನ್ನೂ ಹತ್ತು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿದರು.

ಇಂಥಾ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಮೃದುಸ್ವಭಾವವೂ ಗಾಂಭೀರ್ಯದೊಡನೆ ಮಿಳಿತವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಡದ ಹಾಗೆ ಇರುವುದು ಬಹು ಅಪೂರ್ವ. ಮಹಾಪದವಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕವರಿಗೆ ಇಂಥಾ ಗುಣವಿರತಕ್ಕದ್ದು ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಫಲವಾಗಿದೆ. ತತ್ರಾಪಿ ಈ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ

ಸರ್ಕಾರದ ಒಂದು ಸಾಧಾರಣವಾದ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರೆತಾಗ್ಯೂ ಜನರು ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ಮೆರೆಯುತಾರೆ. ಗಣ್ಯವಾದ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರೆತರೆ ತಮ್ಮ ಗರ್ವವನ್ನು ಜನರಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯಾದ ಬಾಧೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ದೂರುಗಳನ್ನು ಕೇಳದೆ ಅವರ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಿ ದರೆ ತಮ್ಮ ಗೌರವ ಭಂಗವಾಯಿತೆಂದು ಮೆಡ ಮೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹತ್ತುತಾ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ, ಅವರ ದೂರೇ ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತಾ, ಮಾತನಾಡಿದರೆ ತುಂಟನೆನ್ನುತಾ, ನಾಲ್ಕುಮಾತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಡಿದರೆ ಅಂಥವರಮೇಲೆ ದ್ವೇಷವನ್ನಿಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತಾ, ತಾವು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ಅವಿವೇಕದಿಂದಲೂ ಕ್ರೋಧದಿಂದಲೂ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ದೊರೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಮಾಡಿದೆವೆನ್ನುತಾರೆ. ಅಗಭೋಗ ಅಗಸ್ತ್ಯೇಶ್ವರನಿಗೆ ಸತ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾರ್ಕಂಡೇಶ್ವರನಿಗೆ ಎಂಬ ಗಾದೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ, ಒಳ್ಳೇ ಕೆಲಸವೇ ನಾದರೂ ಆದರೆ ಅದನ್ನು ತಾವು ಮಾಡಿದೆವೆನ್ನುತಾ, ಕೆಟ್ಟದೇನಾದರೂ ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ದೊರೆಯ ತಲೆಯನ್ನು ಗುರಿಮಾಡಿ ಜನರು ಅರಸನ ಸಮಿಾ ಪಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾರೂ ಹೊದ್ದದಹಾಗೆ ಮಾಡುತಾ, ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾರು ಏನ ಹೇಳಿಯಾರೋ ಎಂದು ಕಾದುಕೊಂಡಿರುತಾ, ಅರಸನನ್ನು ಮುಂಪೆ ಹೊಗಳುತಾ ಹಿಂದೆ ಬಯ್ಯುತಾ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಾರೆ. ಮತ್ತರಾದ ಅರಸರು ತಮ್ಮ ಸಮಿಾಪದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯೂ ಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಜಪಿಸುವ ಜನರೇ ಆಪ್ತರೆಂದು ತಿಳಿಯುತಾರೆ. ಅಂಥವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನಡೆಯುತಕ್ಕದ್ದು ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅರಸುಗಳು ಸಮಿಾಪದಲ್ಲಿ ಸೇರತಕ್ಕವರು ಅರಸನಿಗೂ ಜನರಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತು ಕೇಣವಿಲ್ಲದೆ ಅವರವರಿಗೆ ತಂದು ಹಾಕುತಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅರಸನ ಭೇಟಿಯೇ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಾಗದಂತೆ ಮಾಡು ತಾರೆ. ಇಂಥಾ ಆಚರಣೆಯು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಾತ ನಾಡಿದರೂ ತಮ್ಮ ಗೌರವ ಭಂಗವಾಯಿತೆಂದು ಅರಸು ತಿಳಿಯುತಾನೆ. ಇಂಥಾ ನಡತೆಯಿಂದ ದೊರೆಗೂ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಗಲಿಹೋಗಿ, ಇವರ ಮನಸ್ಸು ಅವರಿಗೂ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಇವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷ ಹುಟ್ಟುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ದೊರೆಗಳು ಪ್ರಜೆ ಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕೊಡುತಾ ತಮ್ಮ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತಾರೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾದ ನಡತೆಯು ಈ ಪ್ರಾಗ್ದೇಶದ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದ್ದದು ನಿಜ. ದೊರೆಗಳು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಲಾಟರೇಖೆಯು ಏಕರೀತಿಯಾಗಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವಹಾಗೆ ರಾಜಸಗುಣವು ಈ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವುದು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಯುಗಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ನಳ ಮಾಂಧಾತ ಶ್ರೀರಾಮ ಮೊದಲಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಈಚೆಗೆ ಇದ್ದ ಅನೇಕರಾಜರೂ ಪ್ರಜೆಗಳೇ ತಮ್ಮ ದೈವವೆಂದು ತಿಳಿದು ರಾಜಸದ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಲಲಿತವಾಗಿ ಇರುತಾ ಅವರ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಲೋಕೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತಿದ್ದರು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಅನೇಕ ರಾಜರು ಪ್ರಜೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಡಂಭವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಸುಲಭರಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಪ್ರಜಾ ಪರಿಪಾಲನೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ದೊರೆಗಳೂ ಕೇವಲ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ, ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈಚೆಗೆ ಪ್ರಾಗ್ದೇಶಕ್ಕೂ ಆ ಜನರಿಗೂ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತಾ ಬಂತು. ಇಲ್ಲಿ ಆಗಿದ್ದ ದೊರೆಗಳ ಡಂಭವನ್ನು ನೋಡಿ ತಾವೂ ಅವರಂತೆ ಮತ್ತತೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತಾ ಬಂದರು. ರಾಜಸವನ್ನೂ ಪ್ರಜಾಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಾಗ್ದೇಶದ ಅರಸರಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ, ತಮ್ಮ ರಾಜರು ಹೊಸದಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ದುರ್ಗುಣದ ಫಲವನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆ ದೇಶದ ರಾಜರೊಡನೆ ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನಾಡಿ ವಿಧ ವಿಧವಾದ ಮಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಸುಗಳಿಂದ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಅರಸು ಕೆಟ್ಟರೂ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ರಾಜ್ಯವೂ ಕೆಡದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಅಭಿಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇದಾರೆ. ಹಾಗಾದರೂ ಕೂಡ ಒತ್ತಟ್ಟಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಕೈಬಲವಾಗುತ್ತಾ ಇದ್ದಾಗ್ಗೂ ಒತ್ತಟ್ಟಿ ರಾಜರ ಅಟ್ಟಹಾಸವೂ ಡಂಭವೂ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪರೆಂದು ದೂರಮಾಡುವುದೂ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನ ಪರಾಯಣರಿಗೆ ಕಿವಿಕೊಟ್ಟು ತಪ್ಪುದಾರಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದೂ ಸಹಾ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಅನುರಾಗವನ್ನು ದಿನೇ ದಿನೇ ಕಡಮೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಜನರಿಗೆ ರಾಜ

ಭಕ್ತಿ ಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದೆ ರಾಜರಿಗೆ ಅವರ ಪದವಿಯೇ ತಪ್ಪಿಹೋದ ಕಥೆಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಇವೆ. ಈ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ರಾಜರೂ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟ ಕಥೆಗಳೂ ಎಷ್ಟೋ ಇವೆ.

ಇಂಥಾ ವಿಪರೀತಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಅನೇಕವಾಗಿ ನಡೆದು ನಮ್ಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೀಗೆ ನಡೆಯದೇ ಇರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೂ ಡಂಭವೂ ನಮ್ಮ ಸೀಮೆಯ ರಾಜರುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೂ, ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ತಮ್ಮ ಪದವಿ ಎಂಬ ಪ್ರತಾಪದ ಗಂಟನ್ನು ಅತ್ತ ಇರಿಸಿ ಒಡವರಾಗಿಯೂ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಆದರದಿಂದ ಕಾಣುವ ಸಹಜವಾದ ಗುಣವು ನಮ್ಮ ಹಲವು ರಾಜರಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಎಂಥಾ ತುಂಟನಾದರೂ ರಾಜನ ಒಳ್ಳೇತನದಿಂದ ಜಿತನಾಗುವನು. ಈ ಗುಣವು ನಮ್ಮ ಅರಸರಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ರಾಜರಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಅನೇಕ ಬಾಧಕಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಈಚೆಗೆ ಯೂರೋಪಿನ ರಾಜರಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಿರ್ರನೆ ಬೀರಿಕೊಂಡು ಅಸಹ್ಯವಾದ ಮುರುಕನ್ನು ತೋರಿಸುತಾ ಇರುವುದು ತನ್ನ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ತೋರಿಸದೇ ಇರದು. ಇಂಥಾ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಸಮಿಪಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕವರ ದುರ್ಗುಣದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಧಾರಾಳವೂ ಎಂಥಾ ಶತ್ರುಗಳನ್ನಾದರೂ ಮಿತ್ರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತರುತಾ ಇದ್ದವು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಮಹಾರಾಯನ ವಿವೇಕದಿಂದಲೇ ಮೈಸೂರ ರಾಜ್ಯವು ಇದುವರೆಗೆ ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿದಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಬೀಗರ ಔತಣ, ಜೇನವಾಸದ ಮನೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಳಿಯನಿಗೆ ಚಕ್ಕುಲಿಹೆಡಿಗೆ ಸಂದಿರಿಸುವುದು, ಕಳಹುವೂಟ, ಅಳಿಯನನ್ನು ನಿಬ್ಬಣತೆರಳಿ ಸಾಗಕಳುಹಿಸುವುದು, ಇದೆಲ್ಲಾ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಜರುಗಿದವು. ಬೀಗರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಶಿಷ್ಯನಾದ ಮಹಾದೇವನ ಮದುವೆಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ನಾರಪ್ಪಯನೂ ಬಂದಿದ್ದನು. ಇವನು ಈ ವಿವಾಹದ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಉಭ ಶುಭ ಎನ್ನದೆ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ದುಮ್ಮೆಂದು

ಕೊಂಡೇ ಇರುತಿದ್ದನು.

ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ನೋಹಿ ವ್ರತಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಬೆಳೆದವು. ಮದುವೆಯಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಬಾಗಿನ ಮೊದಲಾದ್ದು ಕೊಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಮುಯ್ಯಿಗೆ ಮುಯ್ಯಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಬೀಗ ಬೀಗರಿಗೆ ಯಾವ ಗಲಗೂ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾರಿಗೂ ಮನಸ್ಸು ಕಷ್ಟಾಗದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಾ ನಡವಳಿಕೆಗಳೂ ಜರುಗಿದವು. ಕೆಲವುದಿವಸಗಳ ಮೇಲೆ ಸೀತಮ್ಮನನ್ನು ಅತ್ತೇಮನೆಗೆ ಕರೆದುತಂದು ಕೆಲವು ದಿವಸ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅಳಿಯನನ್ನು ಅತ್ತೇಮನೆಗೆ ಯುಗಾದಿ, ದೀವಳಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕರೆದು ವಿಭವವಾಗಿ ಆರತಿ ಅಕ್ಷತೆ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಕೆಲವು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಈ ಹುಡುಗಿ ಮೈನೆರೆದಳು. ಋತುಶಾಂತಿಪ್ರಸ್ತವೂ ಜರುಗಿತು. ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಅತ್ತೇಮನೆಗೆ ಕರೆದುತಂದು ಬಿಟ್ಟು ಅಳಿಯನಿಗೂ ಮಗಳಿಗೂ ಚಿನ್ನಬೆಳ್ಳೀ ಸಾಮಾನುಗಳೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಸೀತಮ್ಮನು ಅತ್ತೇಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಾಳಿಕೊಂಡಿರಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು.

೮ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ತಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಗುವಾಯಿತು. ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಸಾವಿತ್ರಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮುದ್ದಿಗೆ ಸಾತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೀತಮ್ಮ ನೆರೆದು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಸಾತಿಗೆ ಒಂಭತ್ತು ವರುಷ ತುಂಬಿತ್ತು. ಈ ಹೆಣ್ಣು ರೂಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ತಾಯಿಯನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೋತಿತ್ತು. ಈ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಅರಿಕೊಟಾರದ ದೇವರಪ್ಪ ಒಡೆಯರ ಮಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಚಾಮರಾಜನಗರಕ್ಕೆ ಅರಿಕೊಟಾರವೆಂದು ಪೂರ್ವದ ಹೆಸರು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೇ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಸಾತಿಯೇ ಆಕೆಗೆ ಕೇವಲವಾಗಿ ಮುದ್ದಿನ ಕಂದವಾಗಿದ್ದಳು. ನೋಹಿವ್ರತಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಹುಡುಗಿಯೂ ಸೀತಮ್ಮನೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಸೇರಿ ಮಾಡುತಿದ್ದರು. ವೈದಿಕರಾಗಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಸ್ತಿಕ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ

ಇದ್ದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆ ಆಚರಣೆಗಳು ಬಲವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುವವು. ಪುಣ್ಯವಂತರಾಗಿದ್ದ ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಯವರು ಯಾತರಲ್ಲಿಯೂ ಲೋಪ ವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಡೆಸುತಿದ್ದರು. ಲೋಕವಿಡಂಬನಾರ್ಥವಾಗಿ ಇದೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತಿತ್ತು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಈ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಆಗು ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಂಡರೆ ವಿಷದಂತೆ ಕಾಣುತಿದ್ದಳು. ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಮೊದಲು ಬೇರೇ ಒಂದು ಕನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲು ಮಾತು ನಡೆದಿತ್ತು. ಆ ಕನ್ಯವು ತಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಸೋದರಮಾವನ ಮೊಮ್ಮಗಳು. ಈ ಸಂಬಂಧವು ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣು ಅಷ್ಟು ಲಕ್ಷಣ ವಾದ್ದಲ್ಲ. ಆ ಸಂಬಂಧದ ಜನರು ಕೇವಲ ಜಗಳಗಂಟರು. ಸೋದರ ಮಾವನಾದ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅಪ್ಪ ಣೆಯೂ ಅದರಂತೆಯೇ ಆಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆ ಸಂಬಂಧ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗಲು ಆಸ್ಪದವಾಯಿತು. ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಇದ್ದ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ರಾಜ ಪೂಜ್ಯತೆಯೂ ಬೇರೆ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಆದರೇನಾಯಿತು ? ಇಂಥಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಮನಸ್ಸು ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಂಡತಿಯ ಮನಸ್ಸೂ ಇರುವುದು ಹೇಗೆ ? ಅವರವರ ಸಂಬಂ ಧಾನುಬಂಧಗಳೇ ಬೇರೆ. ಅವರವರ ಅಭಿಮತಗಳೇ ಬೇರೆ. ಆದಕಾರಣ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಮೈಸೂರ ನಂಟತನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಈ ವಿರೋ ಧವು ನಂಟತನದಿಂದ ಸೊಸೇ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿತು ಎಲ್ಲರ ಮೇಲಿನ ಕೋಪ ವನ್ನೂ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಸೊಸೇಮೇಲೆ ತೆಗೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದಳು.

ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಋತುಶಾಂತಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಬೆಳೆದ ತರುವಾಯ ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವಾಗ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗೂ ಮನಸ್ಸು ವಿಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕಂಣಿನಲ್ಲಿ ಚುಳ್ಳೆನ್ನುವುದು ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಡಿಕೇಪ್ರಕಾರ ಮೊಮ್ಮಗಳು ತಾತನಾದ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಆಗ ಈತನಿಗೂ ಬುದ್ಧಿ ಕಳವಳಗೊಂಡಿತು. ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ತಾಯಿ, ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತೀಯ ? ಜೋಕೆ, ಬುದ್ಧಿವಂತಳಾಗಿರು ಎಂದು ಹೇಳಿ

ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಸೀತಮ್ಮನ ನಡತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಹುಡುಗಿಯು ಅತ್ತೆ, ಮಾವ, ಗಂಡ, ಇವರು ಏನಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತಿದ್ದಳು. ಇತರರ ಸಂಗಡ ನಗುನಗುತಾ ಮಾತನಾಡುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರಪುರುಷರ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಸಂದರ್ಭ ತಪ್ಪಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ, ಆ ಪುರುಷನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡದೆ ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಗದೆ ಮಿತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಗಂಡನೇ ತನಗೆ ದೇವ ರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಮನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡು ಒಳ್ಳೇಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತಾ ಒಳ್ಳೇಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತಾ ಕೆಟ್ಟ ಜನರ ಸಂಗಡ ಸೇರದೆ ಅವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡದೆ ಇರುತಿದ್ದಳು. ತನಗೆ ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡಿದವರೇ ಕೆಟ್ಟವರೆಂದು ಈಕೆ ತಿಳಿಯುತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಗೋಜಿಗೆ ಬಾರದೇ ಇತರರಿಗೆ ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರೂ ತನಗೆ ಶತ್ರು ಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತಿದ್ದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಕರಿ ಮಾಡುವ ಬಾಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಡವೆ ಇಲ್ಲ ಸೀರೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವಳೇ ಅಲ್ಲ. ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಒಡವೆ ಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರೂ ಡಂಭವಾದ ಸೀರೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಡುತಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಇಟ್ಟ ಒಡವೆ ಇತರರಿಗೆ ಕಾಣಲೆಂದು ಸೆರಗನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದನ್ನು ಇವಳು ಅರಿಯಳು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸು ತಲೇ ಇರುತಿದ್ದಳು. ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದುಗುಣ ಈಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಯಾರ ಸಂಗಡಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತನಾಡು ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಮನೆಗೆ ಕರೆದರೂ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಇವಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತಲೇ ಇರುತಿದ್ದಳು. ಇದರಿಂದ ಈ ಹುಡುಗಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದುರಹಂಕಾರವಿದೆ ಎಂದು ಇತರರು ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗಿತ್ತು.

ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಇತ್ತು. ಮಾವನಿಗೆ ಇವಳ ನಡತೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. "ಕಾರ್ಯೇಷು ದಾಸೀ ಕರಣೇಷು ಮಂತ್ರೀ

ರೂಪೇಚ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕ್ಷಮಯಾ ಧರಿತ್ರೀ ಭೋಜ್ಯೇಷು ಮಾತಾ ಶಯನೇಷು ವೇಶ್ಯಾ ಷಡ್ಧರ್ಮಯುಕ್ತಾ ಕುಲಧರ್ಮಪತ್ನೀ"—ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಸೀತಮ್ಮ ಇದ್ದಳು. ಕಿಟ್ಟ ಜೋಯಿಸನು ಯಾರು ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಅವರಂತೆ ಹರಟೇ ಬಡಿಯುತಾ ಐಲಾಟವನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಸಾತಿಯ ರೀತಿ ಮುಂದೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ತಾನು ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸಾಕಿದ ಮಹಾದೇವನ ಸಂಸಾರ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಮುಳುಗಿದ್ದಳು. ವೆಂಕಮ್ಮನು ತನ್ನ ತಮ್ಮ ನೀಲಕಂಠ ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಯ ಹೆಸರ ವಾಸಿ ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಂತಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಹರ್ಷಿತಳಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಈಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೋಕೆಯನ್ನು ಅರಿತ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೊಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಇತ್ತು. ಸೊಸೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಇಲ್ಲದ ದೋಷಾರೋಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಸೀತಮ್ಮ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವಕ್ಕೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಎದ್ದು ಮುಖವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲನ್ನೂ ಬೃಂದಾವನದ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ಗುಡಿಸಿ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟಳು. ಆಗ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಬೆಳಗಾದಮೇಲೆ ಎದ್ದುನೋಡಿ—ಇದೇನೆ, ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸಂಣಗೆ ಕೊರೆಯುತಾ ಕುಕ್ಕರಿಸಿದ್ದೀಯೇ ? ಈ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತೆ ಎಂದು ಒಂದರಲ್ಲಿ ನಣಿಗಿಯಾಡುತಿದ್ದೀಯೆ ; ಈ ನಾಜೋಕನ್ನೂ ನಡವಳಿತವನ್ನೂ ನಾವು ಅರಿಯೆವು ನಮ್ಮಮ್ಮ. ನಮಗೇನು ತಿಳಿಯುತ್ತೆ ಹಳ್ಳಿಗಾಡವರಿಗೆ ? ಪಟ್ಟಣವಾಸದ ಚದರೇರು, ನೀವು ಬಲ್ಲಿರಿ. ಅಮ್ಮಮ್ಮ ಅವಳೇನು ಸಾಮಾನ್ಯಳೆ, ಹೇಳಿದರೆ ಬಿಡುತಾಳೆಯೆ ? ಇನ್ನು ನಾನು ತಾನೆ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರೋಳು, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಕೇಳೀಯ ? ಛಿ, ಎದ್ದು ನಡೆ ಆಚೆಗೆ. ನಾನು ಚೀಮಾರಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೇನು, ನಿನ್ನ ಹಾಳವಿದ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಕೀಹಾಕಿ ಸುಡ. ನಿನಗೆ ಕೆಲಸಾ ಕಲಿಸಿದವಳ ಮುಸುಡೀಗೆ ಎಸರಕಾಸಿದರು. ಹೇಳುತಾ ಇದ್ದರೆ ಹಾಗೇ ಆಟಾ ಹತ್ತುತಾಳೆ, ಸುಮ್ಮನೆ. ಹೀಗೆ ಕೂಗಾಡುತಾ ಅತ್ತೆಯು ಸೀತೆಯ ಕೈಯನ್ನು ಚಿವುಟಿ ಅವಳು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಕಾಲಲ್ಲಿ ಅಳಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲೀ ಮರಗಿಯನ್ನು ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಆ ಪುಡಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಚೆಲ್ಲಾಡಿದಳು. ಸೀತೆಯು ಸುಮ್ಮನೆ ಎದ್ದು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಉಷಃಕಾಲಕ್ಕೇ ಎಂದಿನಂತೆ ಎದ್ದು ಹೊರಕ್ಕೆ

ಹೋಗಿದ್ದ ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತನು ಒಗೆದ ಪಂಚೆಯ ಹಿಂಡಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಹೂ ತುಳಸಿಯ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದುನೋಡಿ—ಇಂದು ಶುಕ್ರವಾರ, ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಇಟ್ಟ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಅಳಿಸಿದೆ ? ಅಲ್ಲಿ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಚೆಲ್ಲಿಯಾಡಿದೆ ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಕೆಲವು ಕಡೆ ನಾಜೂಕಾಗಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಎಳೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದದ್ದು ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತು. ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಸೊಸೆ ಇಟ್ಟಿರ ಬೇಕು, ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಇಟ್ಟ ಎಳೆಗಳನ್ನ ಅಳಿಸಿ ಚೆಲ್ಲಿಯಾಡಿರಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತಾ ಇರುವಲ್ಲಿ, ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಇದೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆ ಮಾಡಿದ ನಾಜೋಕಿನ ಕೆಲಸ ; ಆಡಿದರೆ ನಾನೇ ಕೆಟ್ಟವಳಾಗುತ್ತೇನೆ. ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಏಳು, ಎರೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಸಟ್ಟ ಶುಕ್ರವಾರದ ದಿವಸ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ಚೆಲ್ಲಾಡಿ ಮರಗಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕಿ ಹೊರಟು ಹೋದ ಳಲ್ಲ ? ಅಬ್ಬಬ್ಬ ಅವಳೇನು ಸಾಮಾನ್ಯಳು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದೀರೋ ಕಾಣೆ, ಅದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಶಾನೆ ಶಾನೆ ಇದೆ ಎಂದಳು. ಆ ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಸಾತಿಯು ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಅತ್ತಿಗೆ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ನಿಂತು ಕೊಂಡೆಯೇ ? ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ತಿನ್ನೋಣ ಬಾರೆ, ಅಮ್ಮನ ರಗಳೆ ಕಂಡೇ ಇದೆ, ಎಂದಳು. ಸೀತಮ್ಮನು—ಸಾತಿ, ಮುಖಾ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾ, ಉಪ್ಪಿ ಟ್ಟನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುತೇನೆ ಎಂದಳು. ಆ ಕೂಡಲೆ ಸಾತಿಯು ಹಟ್ಟಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದು ರಂಗವಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪದಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡುತಾ ನಿಂತಿದ್ದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ತಿಮ್ಮ, ನೋಡೆ ಅತ್ತಿಗೆ ಅಳುತಾ ದೇವರ ಮನೇ ಜಗಲೀ ಬಳಿ ಕೂತಿದಾಳೆ. ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಕೊಡು ಎಂದರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಹೋಗು ಎಂದು ಅಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತಾಳೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ತಿಮ್ಮಮ್ಮ—(ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು) ನೋಡಿದಿರೊ ಅವಳ ಹವಿಾರ ತನವನ್ನ ? ಮಗು ಹೋಗಿ ತಿಂಡಿ ಕೇಳಿದರೆ ಹೀಗೇ ಅವಳು ಅಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳು ವುದು ? ಅದೇನು ಮಾಡಿತು ಇವಳಿಗೆ ? ಸಾತಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ವಿಷಾ ಕಕ್ಕು ತಾಳೆ. ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಬಯಸಿ ಬಯಸಿ ಬಾಳಹೊಕ್ಕರೆ ಬಡ್ಡೀಗಂಡ ದಡೀತಂದ ಎಂದಹಾಗೆ. ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ, ಹಳೇ ನಂಟತನ ನನ್ನಗು ತನ್ನದು ಎಂದು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಈಗ ನನಗೆ ಬಂದಿದೆ.

ಸದಾಶಿವ—ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗಿ ತಿಳಿಯದು. ಹೋಗಲಿಬಿಡು ಸ್ವಲ್ಪ

ಮಾತಿಗೆ ಎಷ್ಟುದೂರ ಬೆಳೆಸುವುದು ?

ತಿಮ್ಮಮ್ಮ—ನಾನೇ ಬೆಳೆಸುತೇನೆಯೋ ? ನನಗೇನುಬೇಕು ? ಎತ್ತ ಲಾಗಾದರೂ ಹೋಗಲಿ, ನಾನು ಅವಳ ಮಾತಿಗೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮಾತ್ರ ಹುಡುಗಿಯಾದಳು, ನನ್ನ ಮಗು ದೊಡ್ಡ ಮುದುಕಿಯಾದಳು.

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತಾ ಇರುವಾಗ ಮಡೀ ಹರವುವುದಕ್ಕೆ ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತ ಹಿತ್ತಲಕಡೆಗೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾದೇವನು ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಈಚೆಗೆ ಬಂದನು. ಆಗ

ತಿಮ್ಮ—ಏನೋ ಮಹಾದೇವ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುತಾ ಒಳಗೇ ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂತಿದ್ದು ಈಗ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ ?

ಮಹಾದೇವ—ನನಗೇನು ತಿಳಿಯುತ್ತೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಬುದ್ಧಿಕಲಿಸುವ ವಳು ನೀನು ಇರುವಾಗ ?

ತಿಮ್ಮ—ನಾನು ಇದೇನೆ, ನಾನು, ನಾನು ಒಂದು ಲಕ್ಷ್ಯವೆ ಅವಳಿಗೆ ಸದ್ಯ ?

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಈ ಮಾತಿನ ಬಾಲ ಆ ದಿವಸ ಸಾಯಂಕಾಲ, ರಾತ್ರೆವರೆಗೂ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು.

ಇನ್ನೊಂದು ದಿವಸ ಸೀತಮ್ಮನು ಎಂದಿನಂತೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕುವಾಗ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಎಳೆಯನ್ನು ಸಂಣ ವಾಗಿ ಹಾಕದೆ ಎರಡು ಎಳೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕದಾದ ಹಸೆಯನ್ನು ಇಕ್ಕಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ—ಇದೇನು ದನಕ್ಕೆ ಬರೆ ಹಾಕಿದಹಾಗೆ ದಪ್ಪನಾಗಿ ಎರಡೆಳೆ ಹಾಕಿ ಇರುವುದು ? ಹಾಕಿರುವ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಎಳೆಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಎಡವಿ ಬೀಳುವಹಾಗೆ ಇದೆ. ನೋಡಲಾರೆ, ಇದೇ ಪಟ್ಟಣವಾಸದ ನಾಜೋಕು, ನಿಮ್ಮವರು ಹೀಗೇ ಕೆಲಸ ಕಲಿಸಿದಾರೋ ? ನಿಮ್ಮಮ್ಮ ಅಷ್ಟು ಜಾಣೆ. ನಿನಗೆ ಕೆಲಸಾ ಕಲಿಸಿರು ವುದು ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲವೆ ? ಶುಕ್ರವಾರದ ದಿವಸ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತುಂಬಾ ನಾಜೋ ಕಾಗಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕುವವರಿಲ್ಲವೆ ? ಇದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕೆ ? ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಹೇಳಿದರೂ ಒಂದೇ, ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೆಲಸ ಬರುವುದು ಯಾವಾಗ ? ಬಹು ಲಕ್ಷಣವಾಯಿತು. ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯೇ ಕೆಟ್ಟದಾ ಗುತ್ತೆ. ನನಗೇನು ಬೇಕು. ಎತ್ತಲಾಗಾದರೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ, ನಾನು ಆ ಮಾತಿಗೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ನಮ್ಮಮ್ಮ, ನನಗೇನಾಗಬೇಕು ? ತುಂಡು ಪಿಂಡ,

ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೀರಿತು. ಬಾಳಿ ಬದುಕುವವರು ಬೇಕಾದರೆ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಿಡಿ. ಮೊನ್ನೆತಾನೆ ಅರೆಪಾವು ರಾಗಿ ಹಾಕಿ ಹತ್ತುಸೇರು ರಂಗವಲ್ಲಿ ಕೊಂಡುಕೊಂಡೆ. ಹೀಗೆ ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಳುಮಾಡಿದರೆ ನಾವು ಬದುಕುವುದು ಹೇಗೆ ? ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನೇಗಂಟಿ, ಅಷ್ಟೊಂದು ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲ ? ಈಗ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗುಡಿಸಿ ಎತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸೋಟೆ ಸಿಗಿದುಬಿಟ್ಟೇನು. ನಾನು ಯಾರೂ ಎಂತ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದೀಯೆ ? ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಬರುವಾಗ ಒಂದು ಗಾಡಿ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಹೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದುಂಪಾದೂಳಿ ಮಾಡುತೀಯೆ. ಏನಾದರೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಹಲ್ಲುಕಿರಿದುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತೀಯೆ. ನಾಚಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ? ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೀನೇನು ಮಾಡೀಯೆ. ನಮ್ಮ ಹಣೇಬರಹ. ಸಿಕ್ಕ್ಕತಾ ಸಿಕ್ಕತಾ ಇಂಥಾ ಹಾಳಮನೇ ಹೆಂಣು ಸಿಕ್ಕಬೇಕೆ ?

ಪಾರ್ವತಮ್ಮ—ತಿಮ್ಮ, ಯಾಕೆ ಹಾಳುಮನೆ ಹೆಂಣು, ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಬೈದೀಯೇ ? ಯಾವ ಕೆಲಸಾ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೊ ಹಾಗೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳು, ಮಾಡುತಾಳೆ. ನೀನಾಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ಅವಳು ಉಭಶುಭ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ.

ತಿಮ್ಮ—ನೀವು ಈ ಮಾತಿಗೆಲ್ಲಾ ಬರಬೇಡಿ. ನಾನು ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಬುದ್ಧೀ ಕಲಿಸಿಬಿಟ್ಟೇನು. ನಿಮ್ಮ ವುಸ್ತುಬಂದಿಯಿಂದಲೇ ಅವಳು ಹಮ್ಮು ಹತ್ತಿ ಸಾಯುತಾಳೆ. ಇನ್ನು ನನ್ನದೇನಿದೆ ಈ ಹಾಳಮನೇಲಿ ?

ಪಾರ್ವ—ಯಾಕೆ ಬಾಯಿಮಾತು ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಳಮನೆ ಎಂದೀಯೆ ? ಅದೂ ಹಾಳಾಗಬೇಡ, ಇದೂ ಹಾಳಾಗಬೇಡ. ಧರ್ಮದೇವತೆ ಅಸ್ತು ಅಸ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೆ. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ತಿಮ್ಮ—ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಿ, ನೀವಿದ್ದೀರಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೋರು ಲೊಳ್ಳೋರು. ಅಷ್ಟೇಸಾಕು. ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ಜನವಿರಬೇಕು ಹೀಗೆ ಅತ್ತೆ ಸೊಸೆಯರು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಜಗಳವಾಡಿ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಗೌರೀ ಹಬ್ಬ ಬಂತು. ಮೊರದಬಾಗಿನಕ್ಕೆ ಅಣಿಮಾಡು ಎಂದು ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಸೊಸೆಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಆ ಹುಡುಗಿಯು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊರದ ಬಾಗಿನಕ್ಕೆ ಅಣಿಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದವಳು, ಅದರ ಹಾಗೆಯೇ

ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಬೇಕೇನೋ ಎಂದು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಅಣಿ ಮಾಡಿದಳು. ಒಂದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಸಾಲಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸಾಲಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅತ್ತೆಗೆ ಸೊಸೆ ಹೇಳಿದಳು. ಆಗ—

ತಿಮ್ಮ—ಅಲ್ಲಕಣೆ ಗಯ್ಯಾಳಿಗೌಡಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇರಿಸು ಬಾಗಿನಕ್ಕೆ ಎಂದು ನಿನಗೆ ಯಾರೆ ಹೇಳಿದವರು ? ನಿನ್ನೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಯ್ಯುವವರು ಯಾರು ನಮ್ಮವ್ವ. ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಯಾವ ನಿಸೂರಿಸಿಂದ ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನು ಬಾಗಿನಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಇರಿಸಿದೆಯೆ ? ನಿನಗೆ ಯಾರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೊಟ್ಟವರು ? ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನಾ ತಿನ್ನುತೀಯೋ ಮಂಣ ತಿನ್ನುತೀಯೋ ? ಹೀಗೆಂದು ವಿಪ ರೀತವಾದ ಕೋಪದಿಂದ ಬಂದು ಒಂದು ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಸೊಸೆಯ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕಿದಳು. ಪೆಟ್ಟು ಬಲವಾಗಿಯೇ ಬಿತ್ತು. ಆ ಹುಡುಗಿಯು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಅಯ್ಯೋ ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿ ಯಾಗಿ ಎಂದಳು ಆಗ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಕೂಗುತೀಯ, ತೊಂಣೂರ ರಾಕ್ಷಸಿ ? ಈಗ ನಿನಗಾದ್ದೇನೆ, ಅಪತ್ತು ಬಂದು ಚಾಪೇಲಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತೇನೆ, ಗಯ್ಯಾಳಿಗೌಡಿ, ಎನ್ನುತಾ ಸೀತಮ್ಮನ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚಿವುಟಿದಳು. ಆ ಹೊಡೆದಾಟದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಮೂಗಿನಮೇಲೆಯೂ ಒಂದೇಟು ಬಿತ್ತು. ಮೂಗ ಬಟ್ಟಿನ ಕಾವು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ರಕ್ತಬಂತು. ಸೀತಮ್ಮನು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಹೋದಳು.

ಹೀಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತಿಗೆಲ್ಲಾ ಸೀತಮ್ಮನನ್ನು ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಹೀನ ಮಾನವಾಗಿ ಬೈಯುತಾ ಹಂಗಿಸುತಾ ಹೀಯಾಳಿಸುತಾ ಇದ್ದಳು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತಾ ಇರುವಾಗ್ಗೆ, ವೆಂಕಮ್ಮ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಈ ಇಬ್ಬರು ಮುದುಕರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಹಗಲಿನ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಇರಿಸುತಿದ್ದರು. ಒಂದೊಂದು ದಿವಸ ಆ ಮುದುಕಿಯರಲ್ಲಿ ಯಾರಾ ದರೂ ಎದ್ದು ಬಡಿಸುವುದು, ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನೇ ಎದ್ದು ಬಡಿಸುವುದು, ಹೀಗೆ ಇತ್ತು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡು ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಸಮಯತಪ್ಪಿ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಇವಳು ಅಡಿಗೇ ಒಲೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ, ಅನ್ನ ಮುಗಳಕ್ಕಿಯೋ ಇಲ್ಲ ಮಿಡ್ಡಿಯೋ ಆಗುತಿತ್ತು. ಹುಳಿಗೆ ಉಪ್ಪು ಹೆಚ್ಚು, ಎಸರಿಗೆ ಹುಳಿ ಹೆಚ್ಚು, ಒಗ್ಗರಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ತಾಳಿದ, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ನಾಲ್ಕು ಜನ ಇವಳ

ಸುತ್ತ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಉಪ್ಪು ಇಷ್ಟುಹಾಕು, ಹುಳಿ ಅಷ್ಟುಹಾಕು, ಕಾರ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅದಕ್ಕೆ ಕಡಮೆ, ಎಂದು ಹೇಳ ತಕ್ಕವರು ನಿಂತೇ ಇರಬೇಕು. ಈ ಪೈಕಿ ಯಾರಾದರೂ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಹೋದರೆ, ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಷ್ಟೋ, ಆಲಿ ಅಬ್ಬರಿಸುವುದೆಷ್ಟೋ. ಸಿಕ್ಕಿದವರನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿದಹಾಗೆ ಅಂದು ಆಡುವುದೆಷ್ಟೋ, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೂ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಯಾರಿಗೂ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆ ಅನ್ನವೂ ದೊರೆಯದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತಿದ್ದಳು. ಮಧ್ಯೆಮಧ್ಯೆ ದೇವರಿಗೆ ನಿವೇದನವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಬಡಿಸುತಿದ್ದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಬರುತಬರುತಾ ರಾತ್ರೆ ಹೊತ್ತಿನ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಸೀತಮ್ಮನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಸೀತಮ್ಮನು ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತಿದ್ದಳು. ಪಾಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದರೂ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಊಟ ಮಾಡುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಗನಿಗೆ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯಾಗುವುದಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಪೇಚಾಟದಿಂದ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನು ದಿನವಹಿ ತಾನೇ ಅಡಿಗೆಗೆ ನಿಲ್ಲುತಿದ್ದಳು. ಬರುಬರುತಾ ಪ್ರಾಯ ಬರುತ್ತೆಯೆ? ಮೊದಲೇ ಮುದುಕಿ, ಈಚೆಗೆ ಶಕ್ತಿ ಕಡಮೆಯಾಯಿತು. ವೆಂಕಮ್ಮ ಈಕೆಗಿಂತಲೂ ವಯಸ್ಸಾದವಳು. ಆದರೂ ಈ ಇಬ್ಬರು ಮುದುಕರು ಸವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಕೆಲಸವಂತೂ ಕಂಡೇ ಇದೆ. ಮುದುಕರ ನೆರವಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾರಿದಾರೆ? ಸೀತಮ್ಮನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಾಗುವವರೆಗೆ ಮುದುಕಿಯರು ಯಾರೂ ಇವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಂದು ಹೊತ್ತು ತಾವೇ ಮುದುಕಿಯರು ಯಾರಾದರೂ ಮಾಡಿ ಇರಿಸುತಿದ್ದರು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನಿಗೆ ರಾತ್ರೆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಣು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸದಹಾಗೆ ಆಗುತ ಬಂತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ರಾತ್ರೆ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲೆಗಳಿಯುತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ—

ಸದಾಶಿವ—ನಮ್ಮ ಸೀತಮ್ಮ ಪಟ್ಟಣವಾಸದವಳು. ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳು. ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಜನವೇನೂ ಕಡಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಕೂತುಕೊಂಡು ಇವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುತಾರೆಯೆ? ಆದಾಗ್ಯೂ ಇವಳಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಲಿಸಿದಾರಲ್ಲ?

ಪಾರ್ವ—ಅದೇ ನಾನು ಹೇಳುವುದು? ಇದು ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಮಗು

ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ನಾಜೋಕಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಸೀತನಿಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ಬರುತ್ತೆ ಆ ಕೆಲಸ ಬಾರದು ಎಂತ ಇಲ್ಲ ನೋಡು.

ತಿಮ್ಮ—ಹವುದು, ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆಯೇ ಜಾಣೆ, ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಜಾಣೆಯನ್ನೇ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಪ್ಪೆ. ನಾನು ಹುಚ್ಚಿ, ಬೆಪ್ಪಿ. ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲಾರೆ, ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಬಾರದು. ನನ್ನ ಅನ್ನುವು ದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲವೆ ಇಷ್ಟೂವೆ? ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನೇನು ಬರುತ್ತೋ ಎಲ್ಲಾ ಅನ್ನಿ. ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೇ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಯಾವಾಗ ಸತ್ತನೋ ಆಗಲೇ ಆಯಿತು. ಇನ್ನು ಅದೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ? ಸಿಕ್ಕಿ ದವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಆಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಇಷ್ಟು ಹಂಗಿನ ಕೂಳತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನೂ ಏನೇನು ಆಗುತ್ತೋ ಆಗಲಿ.

ಸದಾ—ನೀನು ಯಾಕೆ, ಇಲ್ಲದ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಡಬೇಕು? ಉಳ್ಳೀ ತಿಂದವ್ಮನಿಗೆ ಉಳುಕಿತು ಎಂದಹಾಗಾಯಿತು.

ತಿಮ್ಮ—ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ಅವಳೇ ಮಾಡಲಿ. ನನಗೂ ಸರಾಗವೇ ಆಯಿತು. ನಾನೂ ಕಾಲಚಾಚಿಕೊಂಡು ಊಟಾಮಾಡುತೇನೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಾತು ನಡೆಯಿತು. ಸೀತಮ್ಮನೇ ರಾತ್ರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದು, ಇಕ್ಕುವುದು, ಇರಿಸುವುದು, ರಾತ್ರೆಯೇ ಮುಸುರೆ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೊಳೆದು ಉಪಕರಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊಳೆದು ಇರಿಸಿ, ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಪ್ಪುಹಾಕಿ, ತರುವಾಯ ತಾನು ಊಟ ಮಾಡಿ ರಾತ್ರೆಯೇ ಕಸ ಮುಸುರೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಚ್ಚಿರಿಸುವುದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರಿಸಿ, ಮಲಗಿ ಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಒಪ್ಪ ಓರಣವನ್ನು ಅವಳಿಂದ ಇತರರು ಕಲಿತು ಕೊಳ್ಳುವಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ಇವಳು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚುವ ಹಾಗೆ ಇತ್ತೇ ಹೊರತು, ಯಾರೂ ಹೀಗಲ್ಲ ಹಾಗೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲಾ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಸೈರಣೆ ಇಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಸಿಕ್ಕೀತೆ, ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಅಂದೇನೆ ಎಂದು ಅತ್ತೆಯು ಕಾದುಕೊಂಡೇ ಇರುತಿದ್ದಳು. ಅದೇ ಕೆಲಸವಾಗಿ ಕೂತುಕೊಂಡು ತಪ್ಪು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬದಾಗಿ ಕಣ್ಣೂಣಕ ಎಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವರಿಗೆ ಏನಾ ದರೂ ಒಂದು ತಪ್ಪು ನೆಪ್ಪು ಸಿಕ್ಕಿಯೇ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದ ಮಾಡಿದರೆ ಅದೇ ತಪ್ಪು, ಯಾವುದ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದೇ ತಪ್ಪು, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಮೇಲೆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ

ಮಾಡುವುದು, ಹಂಗಿಸುವುದು, ಮೂದಲಿಸುವುದು, ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಸೀತೆಯ ತೌರುಮನೆಯವರನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವುದು. ಇದೆಲ್ಲಾ ದಿನಗಟ್ಟಲೇ ಚರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಮಧ್ಯೆಮಧ್ಯೆ ಸಾಕಿಯ ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಬಹು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿವಸ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮಡಿ ವುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಲೆಯಮೇಲೆ ಅನ್ನಕ್ಕೂ ಸಾರಿಗೂ ಎಸರ ಇರಿಸಿ ನೀರನ್ನು ಸೇದಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸೀತೆಯು ಹಿತ್ತಲಕಡೆಗೆ ಬಿಂದಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಾಕಿಯು ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅನ್ನದ ಎಸರ ಇರಿಸಿದ್ದ ತಪ್ಪಲೆಗೆ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಉಪ್ಪನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹೊರಟುಬಂದಳು. ಸೀತಮ್ಮನು ಅದು ಹೀಗಾಯಿತೆಂದು ಅನುಮಾನಪಡುವುದಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವಳು ಒಂದು ಬಿಂದಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಎಡದ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ಬಿಂದಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದಳು. ಯಥಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಗಂಡಸರೂ ಇತರರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಎದ್ದರು. ಮಹಾದೇವನು ಮಡಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಿ ದೇವರಿಗೆ ಮಂಗಳಾರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತರುವಾಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಣೆಯನ್ನೂ ಎಲೆಯನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಎಲೆಗೆ ನೀರನ್ನು ಚಿಮುಕಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದನು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತ ಮೈಸೂರಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ನೆಂಟರು ೧೦–೧೫ ವರುಷದಿಂದಲೂ ದೀಕ್ಷಿತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಊಟಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಉಪಾಧ್ರಿ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಎಡೆಯಮೇಲೆ ಬಂದು ಕೂತುಕೊಂಡರು ತಂದೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಾಕಿಯೂ ಬಂದು ಎಲೇ ಮುಂದೆ ಕೂತುಕೊಂಡಳು. ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಬಡಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಸೀತಮ್ಮನು ಅನ್ನವನ್ನು ತಂದು ಬಡಿಸಿದಳು. ತಂದೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕೂತಿದ್ದ ಸಾಕಿಯು ಇತರರು ಪರಿಷೇಚನೆಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ—ಅಪ್ಪಾ, ಅನ್ನವೆಲ್ಲಾ ಉಪ್ಪಿನ ಕ್ಷಾರವಾಗಿದೆ, ಎಂದಳು. ದೊಡ್ಡವರು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹುಡುಗರು ಎಡೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲ. ಇತರರು ಪರಿಷೇಚನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡದೆ ಇರುವಾಗ ಸಾಕಿಗೆ ಅನ್ನ ಉಪ್ಪಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದದ್ದು ಹೇಗೆ? ಇದು ಹಾಗಿರಲಿ, ಅಂತೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಪೋಶನ

ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾಯಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡರು. ಅನ್ನವೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪ್ಪಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಅನ್ನವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. ಕೂಡಲೆ ಬೇರೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ಳಲ್ಲಾ ಎಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತಿದ್ದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಗ್ರಹ ಬಂತು.

ಸದಾ—ಏನು ಸೀತಮ್ಮ, ಅಡಿಗೇ ಬಲ್ಲ ಜಾಣೆ ಎಂದು ಅಂದಳದ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿದರೆ ಚಕ್ಕೋತನ ಸೊಪ್ಪಿಗೆ ಏಸು ಮೊಗೆ ನೀರು ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಸೊಸೆಯ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತಲ್ಲಾ ?

ಉಪಾಧ್ರಿ—ಏನೋ ಹುಡುಗಿ, ಅರಿಯದೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿರಬಹುದು.

ಪಾರ್ವ—ಏನು ಸೀತೆ, ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಡಿಗೇ ಮಾಡುತಿದ್ದೆಯಲ್ಲ ? ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕುತಾರೆಯೇ ? ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಉಪ್ಪು ಬೆರೆದಿತ್ತೆ ?

ಸೀತ—ಉಪ್ಪು ಬೆರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ನಾನು ಅರಕನಚಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತೊಳೆದು ಬಸೀಹಾಕಿ ತಪ್ಪಲೆಗೆ ಹಾಕಿದೆ. ಅನ್ನದೆಸರಿಗೆ ಉಪ್ಪು ನೀರನ್ನೂ ನಾನು ಇರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಳೇ ನೀರನ್ನೇ ಇರಿಸಿದೆ.

ತಿಮ್ಮ—ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಬಂದು ಅನ್ನದ ತಪ್ಪಲೆಗೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿದರೊ ? ಬಿನ್ನಾಣವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತೀಯೆ, ಮುಚ್ಚು ಬಾಯನ್ನ ತಿರುಗೆ. ಯಾರಿಗೂ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆಯೂ ಇಲ್ಲದಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲೆ, ತಟವಾಣಿ, ನಿನ್ನ ಹಾಳವಿದ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಕೀ ಹಾಕ. ಸೊಸೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತಾಳೆ ಎಂದು ಮಾನನವರು ಮೆಚ್ಚಿದರು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅವಳು ಗಗನಕ್ಕೆ ಏರಿದಳು. ಹಾಳಮನೇ ಹೆಣ್ಣ ತಂದು ಇಷ್ಟು ಹಗರಣವಾಯಿತು. ನೀನು ಯಾಕೇ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿದ್ದು ? (ಎಂದು ಅಡಿಗೇ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತಿದ್ದ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೀತಮ್ಮನ ಬಲಗೈ ಮೇಲೆ ಎಳೆದಳು.)

ಸೀತಮ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಅದುವರೆಗೆ ಇಂಥಾ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅಭ್ಯಾಸವಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಸುಖವಾಗಿ ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹುಡುಗಿಯಾದ್ದರಿಂದಲೂ ತೋಳು ಕೈ ಸಹಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸುಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಸೀರೆಯ ಸೆರಗೂ ಸುಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಆ ಹುಡುಗಿಯು "ಹಾ" ಎಂಪು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದಳು. ಆಗ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಅತಿ ರೋಷದಿಂದ—ನಾಲಿಗೆ ಮಾಡುತೀಯ, ಶೂರ್ಪನಖಿ, ಎಂದು ಅದೇ ಕೊಳ್ಳಿಯ

ಹಿನ್ನೆಯಿಂದ ಸೊಸೆಯ ತಲೆಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕಿದಳು. ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಹುಡುಗಿಯು ಕುಕ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಳು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಬಂದು,—ಹೀಗೆ ಹೊಡೆಯುತಾರೆಯೇನೆ, ತಿಮ್ಮು? ಬೇಕೆಂದು ಅವಳು ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕುತಾಳೆಯೆ? ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಪುಣ್ಯವಂತರ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಇದ್ದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಂದದ್ದು ಅದರ ಜೀವಸಹಿತ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಯಿತು, ಹೀಗೆಂದು ಆ ಮುದುಕಿಯು ಸೀತೆಯನ್ನು ಆ ಮಾರಿಯ ಎದುರಿನಿಂದ ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಸೀತಮ್ಮ ರಾತ್ರೆ ಊಟವೇ ಮಾಡದೆ ಮಡಿಸೀರೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೂತುಕೊಂಡಳು. ಅತ್ತೆಯು ತಲೇಮೇಲೆ ಹೊಡೆದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ಕೈಮೇಲಿನ ಬರೆಯ ಉರಿಯಿಂದಲೂ ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂತು. ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ರಾತ್ರೆಯಲ್ಲಾ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಕೊಳ್ಳೀ ಬರೆಯ ಗಾಯ ಕೀತುಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾತನೆಯಾಯಿತು. ವಾಸಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಎಂಟು ಹತ್ತು ದಿವಸ ಬೇಕಾಯಿತು.

ಈ ಹಗರಣವೆಲ್ಲಾ ಆದಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿವಸ ಸೀತಮ್ಮನು ರಾತ್ರೆ ಅತ್ತೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಅಡಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಗಂಡನ ಚಿಕ್ಕಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯು ಗಂಡನಿಗೆ ಎಲೆ ಅಡಕೆಯನ್ನು ಮಡಿಸಿಕೊಡುತಿರುವಾಗ ಗಂಡನ ಕೈ ಸೀತಮ್ಮನ ಬರೇ ಗಾಯಕ್ಕೆ ತಗುಲಿತು. ಆಗ ಸೀತಮ್ಮನು "ಹಾ" ಎಂದಳು.

ಮಹಾ—ಯಾಕೆ "ಹಾ" ಎನ್ನುತೀಯೆ? ಕೈ ಏನಾಗಿದೆ?

ಸೀತ—ಗಾಯವಾಗಿ ಊದಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಮಹಾ—ಎಲ್ಲಿ ಗಾಯವಾಯಿತು? ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಗಾಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ತಗಲಿತೆ? ಕಾರಣವೇನು?

ಸೀತ—ವಾಸಿಯಾಗುತಾ ಇದೆ.

ಮಹಾ—ಇಂಥಾ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

ಸೀತ—ಏನೋ ತಗಲಿತು.

ಮಹಾ—ಏನು ತಗಲಿತು?

ಸೀತೆ—ಕೊಳ್ಳಿ ತಗಲಿತು.

ಮಹಾ—ಕೊಳ್ಳಿ ತಗಲಿಸಿಕೊಂಡು ಇಷ್ಟು ಗಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆ? ಪುಣ್ಯವಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆದವಳು. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟರೆ ಕೈ ಮೈ ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ.

ಅದುವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿಕೆ, ದುಃಖ, ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅತ್ತೆಯ ಭಯ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮುಖ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಯಿತು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂತು. ಹಾಕಿದ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತಾ ನೋಡುತಾ ಕಣ್ಣನ್ನು ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಮಹಾದೇವನು ಈ ಗಾಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಏನೋ ಹೆಚ್ಚಾದ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಭಯದಿಂದಲೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನ್ನಾಡದೆ ತಾನೂ ಮೌನವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಮೂರನೇ ದಿವಸ ಗಂಡಸರು ಯಾರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಮೂರನೇ ಜಾವದಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಎಲೆ ಸೀತೆ, ಅದೇನೆ ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರೆ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತಿದ್ದೆ ? ಗುಸಗುಸ ಪಿಸಿಪಿಸಿ ಬಹು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು, ಯಾವ ಕೋಟೇ ಸಾಧನೆಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡಿದಿರಿ ? ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ನನ್ನನ್ನು ಮನೇಬಿಟ್ಟು ದಾಟಿಸಿಬಿಡಿ. ಅದು ಒಂದೇ ನನಗೆ ಆಗಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ. ಅದೂ ಆಗಲಿ ; ಆ ಹೆಣ್ಣನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮುಳುಗಿಕೊಂಡು ಸಾಯುತೇನೆ. ನಾನು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಇಷ್ಟೂವೆ ? ಆ ಪಾಪದ ಕೇಡು ಉಂಟೆ ? ನಾನೂ ಕಂಡದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡೆ, ಇಂಥಾ ಗಂಡಹೆಂಡಿರನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ತಾಟಕಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರತಕ್ಕವಳೆ ? ಗಂಡನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬೋಧನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಮಾಡಿ ತನ್ನಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಯಾವಯಾವುದು ಬಾರದು ? ಮೈಸೂರು ಸೂಳೆಯರು ಸಾವಿರ ಜನಸತ್ತು ಇವಳೊಬ್ಬಳು ಹುಟ್ಟಿದಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಯಾವುದು ಬಾರದು ? ನಾನೂ ಕಂಡದ್ದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡೆ ಇಂಥವಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅರಿಯೆ. ಅದೇನೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದು ಹೇಳು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಯೇನು—ಹೀಗೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟು ಹೀನವಾದ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಡಿದ ಅತ್ತೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದೇ ಸೀತನ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮೈಸೂರ ಸೂಳೆಯರಿಗೆ ಅತ್ತೆಯು ತನ್ನನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದ್ದೂ ತನ್ನ ಗಂಡನಾದ ಮಹಾದೇವನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದೂ ಸಹಾ ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಆಗ—

ಸೀತ—ಅಮ್ಮ ಯಾಕೆ ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತೀರಿ ? ನಾನು

ಯಾರನ್ನೂ ಏನೂ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ.

ತಿಮ್ಮ—ಮಾತಿಗೆ ಮಾತಕೊಡುವ ಹಾಗಾದೆಯೇನೆ? ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟನೋ? ಅವನನ್ನೂ ನಿನ್ನಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ; ಇನ್ನೇನು ? ಮನೆ ನಿಮ್ಮದಾಯಿತು, ಬಾಗಿಲು ನಿಮ್ಮದಾಯಿತು, ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಆಸ್ತಿ ಯೆಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಮ್ಮದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನನ್ನ ತಲೆಗೆ ಮೂಗಳ ಬೂದೀ ಸುರಿದು ಆಚೆಗೆ ದಾಟಿಸುವುದು ಒಂದೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಈ ಹಾಳ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ತೀರದು. ಇಷ್ಟು ತಂಡು ಇಷ್ಟು ಪಿಂಡ, ಎರಡರಲ್ಲಿರಿಸಿ ದ್ದೀರಿ. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಅದನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸಿ ಆಚೆಗೆ ಅಟ್ಟಿಸುತ್ತೀರಿ, ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ಏನೇನು ಹೇಳಿ ಏನೇನು ಮಾಡುವ ಹಾಗಿದ್ದೀಯೆ? ಛೀ! ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮಾಟ ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೇನು.

ಸಾತಿ—ಅಮ್ಮ, ನಾನು ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿದೆನಂತೆ, ಅತ್ತಿಗೆ ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ಹೇಳುತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅವರ ಚಿಕ್ಕಮನೇ ಗಳುವಿನ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ಕೇಳುತಾ ಇದ್ದೆ ಕಣಮ್ಮ. ಇವಳು ಏನೇನೋ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಯ್ಯುತಾ ಇದ್ದಳು.

ಸೀತ—ನಾನು ಯಾರನ್ನೂ ಬಯ್ಯಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಆಡಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹುಳು ಸುರಿಯಲಿ.

ತಿಮ್ಮ—ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಮಗು ಸುಳ್ಳ ಹೇಳುತ್ತೆಯೆ ? ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ಏನತಾನೇ ಹೇಳಿದೆ, ನೀನು ಏನಮಾಡಬಲ್ಲೆ? ಅವ ಏನ ಮಾಡಬಲ್ಲ ? ನಮ್ಮ ಸಾತಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪುಹಾಕಿದಳೆ ? ಬಹು ಚೆನ್ನಾ ಯಿತು, ಅವಳು ಉಪ್ಪುಹಾಕಿದಳು ಎಂದು ನೀನು ಕಂಡೆಯು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದೆ ? ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಂಡು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ನಾನು ಸುಮ್ಮನೇ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಕಿವಿಕಿತ್ತು ಪಡವಲಕಾಯಿ ಹೋಳಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟೇನು. ಯಾರು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀಯೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ. ಈ ಹೊತ್ತು ಅವರು ಬರಲಿ. ಎರಡ ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಂಟಾಗಬೇಕು. ಅರಿಯದ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆಯೇ ನಿನ್ನ ಚೋಡಿ ? ಅವಳೇನು ನಿನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕಲ್ಲ ಎತ್ತಿಹಾಕಿರುವುದು. ಇವತ್ತು ಆದ್ದೆಲ್ಲಾ ಆಗಲಿ, ನಿನ್ನಿಂದ ನನಗೆ ಎತ್ತಿಬರುವ ಮಾಗಡೀಮಣಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆ ನಾಳೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಹೇಳುತೀಯೆ ನೀನು ಯಾತಕ್ಕೆ ಹೇಸುತೀಯೆ ? ಇಲ್ಲಿ ಬಾರೆ ಇಲ್ಲಿ, ಮಾಡಿದ್ದ ಮಾಡಿ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಕೂತೆ ಎಂತ, ಆಡುವಮಾತ ಆಡಿ

ಹೊರಹೊರಗೇ ತಿರುಗುತೀಯೆ. ಅವರು ಬರಲಿ ಮನೆಗೆ. ಇಲ್ಲ ನಾನು ಇದ್ದ ದೊಂದು ಇಲ್ಲ ನೀನು ಇದ್ದದ್ದೊಂದು.

ಸೀತ—(ಅತ್ತೇ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು) ಅಮ್ಮ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲಮ್ಮ.

ಸದಾ—(ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮನೆಗೆಬಂದು) ಇದೇನು ನಮ್ಮಮನೇ ಕೂಗಾಟಕ್ಕೆ ಕೊನೆಮಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ?

ತಿಮ್ಮ—ಅಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಸಾತಿ ಆ ದಿನ ರಾತ್ರೆ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿ ದಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಳಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆ ? ಸಾತೀನೇ ಕೇಳಿ ಬೇಕಾದರೆ, ನಾನಂತು ಕೆಟ್ಟವಳು, ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡವಾದವಳು.

ಸಾತಿ—ಹೌದಪ್ಪ, ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರೆ ಅತ್ತಿಗೆ ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ಹೇಳುತಾ ಇದ್ದಳು.

ಸದಾ—ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ?

ಸಾತಿ—ಅಂಣನ ಚಿಕ್ಕಮನೇಗಳುವಿನ ಅಟ್ಟದಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ನಾನು ಕೇಳುತಾ ಇದ್ದೆ, ನಿನ್ನೆರಾತ್ರೆ, ಆಗ ಅತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೈದಳು.

ಸದಾ—ಬೈದಮಾತಿರಲಿ. ನೀನು ಅನ್ನದ ತಪ್ಪಲೆಗೆ ಉಪ್ಪುಹಾಕಿದಳು ಎಂದಳೆ ? ಅಷ್ಟೆ ಹೇಳು.

ಸಾತಿ—ಅದೇನೋ, ಗುಸಗುಸ ಅನ್ನುತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಸದಾ—ಛೀ, ನೀನು ಹಾಗೆ ಅವರ ಚಿಕ್ಕಮನೇ ಅಟ್ಟದಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ಸಂಚುಕೇಳಿದ್ದು ಯಾಕೆ ? ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರು ಮಲಗಿರುವಾಗ ನೀನು ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಬಹುದೆ ? ಅದು ಗಳುವಿನ ಅಟ್ಟ, ಬಿದರು ದೂರ ದೂರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದೆ. ಮೇಲೆ ಮಂಣು ಹಾಕಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಹದಿಮೂರು ವರುಷ ವಾಗುತಾ ಬಂತು. ಮೈನೆರೆಯಲಾದ ಹುಡುಗಿ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಬಾರದು.

ತಿಮ್ಮ—ಅದನ್ನೇ ಅನ್ನುತೀರಿ, ಏನೂ ಅರಿಯದ ಹಸುಳೆಯನ್ನ. ಆ ಪೂತನಿ ಅಂದದ್ದೂ ಆಡಿದ್ದೂ ಎಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೋಯಿತು, ಆ ಹೆಂಣಿನಮೇಲೆಯೇ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ?

ಸದಾ—ಏನ ಅಂದದ್ದೂ ಆಡಿದ್ದೂ ಎಂದು ಇಲ್ಲದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಪೇಚಾಡುತೀಯೆ ? ತನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾತಿಯೇ ಹೇಳುತಾಳಲ್ಲ. ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರು ಮಲಗಿರುವಾಗ ಅಟ್ಟದಮೇಲೆ ಕೂತು ಈ

ಏಲಹೆಂಣು ನೋಡಿದ್ದೂ ಸಂಚುಕೇಳಿದ್ದೂ ಮೊದಲು ತಪ್ಪು. ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ಆಲೋಚಿಸದೆ ಮಾತಸಾಡಬಾರದು. ಆಡೋರು ಇಬ್ಬರು ನೋಡೋರು ಹಲವುಮಂದಿ. ಈ ಅವಿವೇಕದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನೆರೆಹೊರೆಯುವರು ಏನೆಂದಾರು ? ಸುಮ್ಮನಿರಿ. ಹೋಗಲಿ. ನಾಚಿಕೆ ಕೇಡು, ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ ನಕ್ಕಾರು.

ತಿಮ್ಮ—ನಗೂಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತು ನನ್ನ ಬಾಳು. ನನ್ನ ತಲೆಗೂ ನನ್ನ ಮಗುವಿನ ತಲೆಗೂ ಮೂಗಳಬೂದಿ ಹುಯಿದು ಆಚೆಗೆ ದಾಟಿಸಿಯೇನೆ ಎಂದು ಕಾದುಕೊಂಡಿದೀರಿ.

ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಹೀಗೆ ಎನ್ನುತಾ ಇರುವಾಗ ದೀಕ್ಷಿತನು ಈ ಗಲಭೆಗೆ ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿರದೆ ಪುನಃ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಗಂಡನು ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದನೆ ಸೊಸೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದನೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಆ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರ್ಭಟಿಸಿ, ಮನೆಯ ಜನರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೈದು, ಅಂದು, ಹಣೆ ಹಣೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಂಡು ರೋಷಾವೇಶದಲ್ಲಿ ತಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೆದರಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು. ಊಟಕ್ಕೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಸೀತಮ್ಮನು ರಾತ್ರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಡಿಗೆಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿ ಅತ್ತೆ ಊಟಮಾಡ ಲಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ ತಾನೂ ಊಟಮಾಡದೆ ಮಡಿಸೀರೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೂತುಕೂತು ಸಾಕಾಗಿ, ಅಡಿಗೇ ಒಲೇ ಮುಂದೆಯೇ ನೆಲದಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಕೊಂಡಳು ಸೀತೆಗೆ ನಿದ್ರೆಬರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ದಣಿದದ್ದು ಒತ್ತಟ್ಟೆ, ಮುನ್ನಾದಿನ ರಾತ್ರೆ ಸಾತಿಯು ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕೂತು ತಾವು ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ಮಲಗಿದ್ದದನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾದಿರಂಪ ಬೀದಿರಂಪ ಮಾಡಿದಳಲ್ಲಾ ಎಂಬ ನಾಚಿಕೆಯೊತ್ತಟ್ಟೆ, ಹೀಗೆ ತನಗೆ ಮಾನ ಹೋಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂಬ ವ್ಯಸನ ಒತ್ತಟ್ಟೆ, ಹಸಿದ ಹಾವಿನಹಾಗೆ ಮಲಗಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಅತ್ತೆ ಬೆಳಗಾದಮೇಲೆ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಯೋ ಎಂಬ ಭಯ ಒತ್ತಟ್ಟೆ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದ ಸಂಕಟ ಒತ್ತಟ್ಟೆ, ಹೀಗೆ ಬಗೆಬಗೆ ಯಾದ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಸೀತನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಾರದೆ ಹೋಯಿತು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪಟ್ಟೆ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತಿದ್ದ ಸುಕುಮಾರಿಯು ಆ ಮುರುಡು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡರೆ ನಿದ್ರೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೀತು ?

ಬೆಳಗಾದಮೇಲೆಯೂ ಯಾರು ಎಬ್ಬಿಸಿದರೂ ಏಳದೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಮಹಾಮಾಯಿಯಾದ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಮೇಲೆ ಎದ್ದು ತಾನೇ ಮಡಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒದ್ದೆ ಉಟ್ಟು ಬಚ್ಚಲಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಗೊಜ್ಜು ಅನ್ನವನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಯಾರ ಸಂಗಡಲೂ ಮಾತನಾಡದೆ ದುಮುದುಮುಗುಟ್ಟುತಾ ಹಾರಾಡುತಾ ಇದ್ದ ಈ ದುಮುಕನು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕುಕ್ಕುತಾ ಎಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಎಲಿಹೆಂಣೆ, ಸಾತಿ, ಬಾ ನನ್ನಮ್ಮಾ ಬಾ, ಎಂದು ಒಂದು ಪಿಡಿಚೆ ಗೊಜ್ಜು ಅನ್ನವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಊಟಮಾಡಿ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ನೆರೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮನೆಯ ಮಾತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರು ಕಳಿಸಿ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಮಾಡುತಾ ಹರಟೆ ಬಡಿಯುತಾ ಕೂತುಕೊಂಡಳು.

೯ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಋಷಿಪಂಚಮಿ ಬಂತು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ವೆಂಕಮ್ಮ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ವ್ರತವಾದಕಾರಣ ಇವರು ಯಾರೂ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಮಡಿಉಟ್ಟು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹೊಳೆಗೆ ಈ ಮುದುಕರು ಇಬ್ಬರೂ ಹೋದರು. ಪ್ರತಾಂಗವಾಗಿ ೩೬೦ ಸಾರಿ ಮೃತ್ತಿಕಾಶೌಚ, ೩೬೦ ಸಾರಿ ದಂತಧಾವನ, ೩೬೦ ಸಾರಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು, ಇದೇ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿಯಿತು. ಈ ಮುದುಕಿಯರಿಗೆ ಆ ದಿವಸ ಉಪವಾಸವಾದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಹಗಲಿನ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನೇಮದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಸೀತಮ್ಮನೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಅಡಿಗೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆ ದಿವಸ ಮನೆಗೆ ಯಾರೋ ನಂಟರು ಕೆಲವು ಅಭ್ಯಾಗತರು ಸಹಾ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆ ದಿವಸ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು—ಸೀತಮ್ಮ, ನಿನ್ನೆ ವಿನಾಯಕಚೌತಿಯಾಯಿತು. ಕಡುಬಿನ ದಾನ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಈ ದಿವಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದಾರೆ. ಕರಿಗಡಬನ್ನು ಮಾಡು, ಮೋದಕದಾನ ಕೊಡೋಣ. ಈ ದಿನವೂ ಹಬ್ಬವೇ. ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ

ತೋಯಿ ಎಸರು ಪಾಯಸ ಚಿತ್ರಾನ್ನ ಮಾಡು ಎಂದನು. ಇಷ್ಟರವುಟ್ಟಿನ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ತಾನು ಮಾಡಬಲ್ಲಳು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಮಾವನವರಿಗೆ ಇದೆ ಯಲ್ಲಾ, ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅಡಿಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿಯೂ, ರುಚಿರುಚಿಯಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಔತ್ಸುಕ್ಯದಿಂದ. ಸೀತಮ್ಮನು ಮೇಲೋಗರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ಇರಿಸಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನು ಒಡೆದು ತಾನೇ ತುರಿದು ಕಾಯತುರಿಯನ್ನು ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ ಒಂದು ಮರದ ಮರಗಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಬೆಲ್ಲದ ಅಚ್ಚನ್ನು ತಾನೇ ತೆಳ್ಳಗೆ ಹೆರೆದು ಆ ಹುಡಿಯನ್ನು ಬೇರೇ ಮರಗಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಎಲ್ಲದರಮೇಲೂ ಮುಚ್ಚಿ ಇರಿಸಿದಳು. ಸಾತಿಯು ಅತ್ತಿಗೇ ಸಂಗಡ ತಾನೂ ಅಡಿಗೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಳಕ್ಕೂ ಹೊರಕ್ಕೂ ಓಡಿಯಾ ಡುತಾ ಸೀತಮ್ಮ ಮಡಿಗೆ ಹೋದ್ದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಇದ್ದು, ಅವಳು ಇರಿಸಿದ್ದ ತೆಂಗಿನಕಾಯತುರಿಯನ್ನೂ ಬೆಲ್ಲದ ಹುಡಿಯನ್ನೂ ಬೆರೆಸಿ ಅದನ್ನು ಎಣ್ಣೇ ಬಾಣಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಹುರಿಯುತೇನೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಡೀ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಳಕ್ಕೆ ಸೀತೆಯು ಬಂದುನೋಡಿ,— ಸಾಕಮ್ಮ, ಮಡಿ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಬಾರದು, ಕಾಯಿ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಈಗಲೇ ಯಾಕೆ ಬೆರಸಿದೆ ? ದೇವರ ನಿವೇದನ ಮಾಡಿ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮಾವಯ್ಯ ಹೇಳಿದಾರೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡ ಬೇಕಮ್ಮ, ಎಂದಳು. ಸಾತಿಯು—ಹಾಗಾದರೆ ನೀನೇ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊ ಎನ್ನುತಾ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಸೀತೆಯು ಅಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಭಕ್ಷ್ಯ ವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಪೂರೈಸಿದಳು. ಗಂಡಸರೆಲ್ಲಾ ಮಡಿ ಉಟ್ಟು ಆಹ್ನಿಕಗಳನ್ನೂ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಊಟಕ್ಕೆ ಎಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರು. ಮಹಾದೇವನು ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಪೂರೈಸಿದನು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಮೋದಕದಾನ ವನ್ನು ವಿನಾಯಕ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಎಡೆಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಡಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಪೋಶನವನ್ನು ಹಾಕಿ ತಾನೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತುಕೊಂಡನು. ಅಡಿಗೆ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತಾ ಎಲ್ಲರೂ ಭೋಜನ ಮಾಡುತಿದ್ದರು. ಆಗ ಸೀತೆಯು ಕರಿಗಡುಬನ್ನು ತಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಡಿಸಿದಳು. ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತಿದ್ದವರು ಅದನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಅಗಿಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರ ಹಲ್ಲೂ ಗರಗರಗುಟ್ಟಿ ಹೋಯಿತು. ಹೂರಣದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಮರಳು ಬೆರೆದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ವಿಶಿಷ್ಟರೂ ಕರಿಗಡುಬನ್ನು

ಚೆಲ್ಲಿಬಿಟ್ಟರು. ಸೀತೆಯ ಸೋದರಮಾವನೂ ಆ ದಿವಸ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತಿದ್ದನು. ಆತನು—ಏನು ಸೀತಮ್ಮ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಮರಳನ್ನು ಹನುಮಂತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಿಂದಲೇ ತರಿಸಿದೆಯ ? ಎಂದು ಕುಚೋದ್ಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಹೂರಣದಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚದೆ ತೆಗೆದು ಇರಿಸಿದ್ದೆಯ ? ಮಣ್ಣು ಏನಾದರೂ ಉದುರಿತೆ ? ಇಷ್ಟು ಮರಳು ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಸೀತಮ್ಮ ? ಎಂದು ಮಾವನವರು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಯಾವ ಮಾತಿಗೂ ಕುಂದಣದ ಬಾಯಿ ಓಡು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಎಂದು ಸಾತಿಯು—ಅಪ್ಪಾ ಹಾಗಲ್ಲ, ಇಳಿಗೆ ಮಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯತುರಿ ಇರಿಸಿದ್ದಳು. ಅತ್ತಿಗೆ ಅದನ್ನು ಮರಿಗೆಗೆ ಹಾಕುವಾಗ ಅದೆಲ್ಲಾ ಕೆಳಗೆ ಚೆಲ್ಲಿಹೋಯಿತು. ಉಪಕರಣೆ ತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣ ಮರಳು ಅಲ್ಲಿ ತಂದುಹಾಕಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಯಿತುರಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ಮೇಲೆಮೇಲೆಯೇ ಬವರಿಬವರಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿ ಬೆರೆಯಿಸಿದಳು. ಬೇಡಕಣೆ ಮರಳು ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಆಗ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು—ಆ ಹಾಳ ಕಾಯಿತುರಿ ಹೋದರೆ ಹೋಯಿತು ಬೇರೆ ಕಾಯಿ ಒಡೆದು ತುರಿಯಬಾರದಿತ್ತೆ ? ಎಂದು ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಸೀತಮ್ಮನು ಏನ ಮಾತನಾಡಿಯಾಳು ? ತಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಗೋಡೆಕಡೆ ಮುಖವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡುಸುಮ್ಮನೆನಿಂತುಕೊಂಡು ಇದ್ದಳು. ಅತ್ತೆ ಇನ್ನೇನು ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡುತಾಳೊ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಯೋಚಿಸುತಿದ್ದಳು. ಹಾಗೆ ಎಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಹಗರಣಗಾತಿಯಾದ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ಸೊಸೆಯನ್ನು ನೋಡಿ—ಕಾಯಿಹೂರಣಕ್ಕೆ ಮರಳನ್ನು ಬೆರೆಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇತ್ತೇ ಇಲ್ಲವೇ ? ಮಾಡಿದ ಪದಾರ್ಥವೆಲ್ಲಾ ಹಾಳಾಯಿತಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದಿದ್ದೆಯ ಸಾಮಾನನ್ನು ? ಆ ಕಡಬನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀನೇ ತಿನ್ನು. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸುವತನಕ ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಅನ್ನ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಹಾಗೆ ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಬೈದು ಬಂದ ನಂತರ ಎದುರಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ರಂಪಮಾಡಿದಳು. ಸೊಸೆಯ ತೌರು ಮನೆಯವರಿಗಂತೂ ಹಿಡಿ ಶಾಪವಾಯಿತು. ಆಗ ಸೀತಮ್ಮನ ಸೋದರಮಾವನು—ಅಮ್ಮ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ತೌರುಮನೆಯವರನ್ನು ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಬಯ್ಯುತೀರಿ ? ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಬೇಕೆಂದು ಹೂರಣಕ್ಕೆ ಮರಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಬೆರೆಯಿಸಿಯಾರೆ? ಏನೋ

ತಿಳುವಳಿಕೆ ಸಾಲದೆ ಕೈತಪ್ಪಿತು. ಮರಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಕಾಯನ್ನು ಎತ್ತ ಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಏನೋ ಕೈತಪ್ಪಿತು. ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಿ. ಅವರ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ನೀವು ಹೀಗೆ ಬಯ್ಯಬಾರದು, ಎಂದನು. ಆಗ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ—ನಮ್ಮ ಮನೇ ಮಾತಿಗೆ ನೀವು ಯಾಕೆ ಬರುತೀರಿ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ನೀವು ಯಾರು ? ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ನ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೇನೋ ಇಲ್ಲಿಗೆ? ಬಂದಿರಿ. ಊಟವಾಯಿತಲ್ಲಾ ಇನ್ನೇನು ? ನಾವು ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. ತೌರು ಮನೆಯವರನ್ನೂ ಅನ್ನುತಾರೆ, ಸಿಕ್ಕಿದವರ ಗ್ರಹಚಾರ ಬಿಡಿಸಿಬಿಡುತಾರೆ. ಅವರ ಮನೆ ಹಾಳಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಮನೆ ಹಾಳಾಗಲಿ ಎಂತ ಹೆಣ್ಣುಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಮಾಡಿದ ಮಾಟವೇ, ಅವರು ಮಾಡಿದ ದುರ್ಬೋಧನೆಯೇ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಂದಿತು ; ಹೀಗೆ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಬಾಯಿ ಹಿಡಿಯದ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಖ ನೋಡದೆ ಅಂದಳು.

ಸದಾ—ಅವರ ಸಂಗಡ ಏನು ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಮಾತನಾಡುತೀಯೆ ? ಬಹು ಲಕ್ಷಣವಾಯಿತು, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರಹ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾರೆ ? ಏನುಮಾತು ? ಶಂಕರಪ್ಪನವರೆ, ತಾವು ಕೋಪಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಅವಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನೀವು ಅರಿಯಿರಿ, ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದನು.

ಈ ನರರಾಕ್ಷಸಿಯ ಆರ್ಭಟಕ್ಕೆ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಸೀತಮ್ಮನು ಹದುಗಿ ಹೋದಳು. ಕೊನೆಗೂ ಅವಳಿಗೆ ಅತ್ತೆಯು ಬೇರೇ ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕಗೊಳಿ ಸಲಿಲ್ಲ. ಸೀತೆಯು ಕೈಲಾದ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಉಪವಾಸಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಆ ಕರಿಗಡುಬಿನ ಹೂರಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅತ್ತೆ ಕಾಣದಹಾಗೆ ಆಚೆಗೆ ಚೆಲ್ಲುತಾ ಅದರ ಮೇಲುಗಡೆ ಹಿಟ್ಟಿನ ಹಪ್ಪಳದ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿದಳು ಈ ಒಳಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಬಹುಕಷ್ಟ, ಅನುಭವಿಸುವುದು ಮತ್ತೂ ಕಷ್ಟ.

ಇನ್ನೊಂದು ದಿವಸ ಬೇರೇ ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಲೆ ನಡೆಯಿತು ಸೀತಮ್ಮನು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಸೀರೆಯನ್ನೂ ಇತರರ ಸೀರೆಯನ್ನೂ ಬೇರೇ ಒಂದು ಕಡೆ ಮಡಿ ಹರವುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹರವಿದ್ದಳು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಡಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಡಿಸೀರೆಯನ್ನು ಗಳುವಿನಮೇಲಿನಿಂದ ಮಡಿ ಕೋಲಿನಲ್ಲಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದಳು. ಸೀರೆಯಾದ ಸೀರೆಯೆಲ್ಲಾ ಅಂಗೈ ಅಂಗೈಯಗಲಕ್ಕೆ ಹರಿದು ತೂತುಬಿದ್ದು

ಹೋಗಿತ್ತು. ಅದು ಹೊಸಚಟ್ಟ ಹೊಸಸೀರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ಎಂಟು ಹುಂಚಕಡಿ ಸೀರೆ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಮಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ತೌರುಮನೆಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು. ಅದರ ಅಗಲವೊಳವೂ ವರ್ಣವೂ ಅಂಚೂ ಸೆರಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಬಹು ಥಡೂತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅತ್ತೆಗೆ ಸೀತೆಯು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಈ ಮಹಾಮಾತೆಗೆ ಕಂಣು ಕೆಂಪಗಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಸಮಯ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಅಯ್ಯೋ! ಅವಳಿಗೇನು ಬೇಕಾದ ಸೀರೆಯನ್ನು ತೌರುಮನೆಯಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಾಳೆ. ಬೇಕಬೇಕಾದವರ ಕೈಲಿ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಾಳೆ. ಬೇಕು ಎಂದರೆ ಇನ್ನೂ ಭಾರಿ ಸೀರೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅವಳಿಗೆ ಬರುತ್ತೆ. ನನ್ನ ಯಾರು ಕೇಳುತಾರೆ, ನನ್ನ ಯಾರು ಸೀಯುತಾರೆ ? ಅವರಪ್ಪನಿಗೂ ಅಜ್ಜನಿಗೂ ದೊರೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದಾನೆ. ನಮ್ಮಪ್ಪ ಬಡವ. ಇಂಥಾ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಬಾ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೀತು ? ಹೀಗೆ ನಾನಾ ವಿಧದಲ್ಲಿ ನೆವನೆವದಲ್ಲಿ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಅನ್ನುತಾ ಹಳಿಯುತಾಲೇ ಇದ್ದಳು ತಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಈ ಸೀರೆಯಮೇಲೆ ಬಹುವಾಗಿ ಕಂಣು ಇತ್ತು. ಹೇಗೋ ಏನೋ ಎಂತೋ ಸೀರೆಯೆಲ್ಲಾ ಅಂಗೈ ಅಂಗೈಅಗಲಕ್ಕೆ ತಾತಾಪಊತಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದು ಬೇರೆ ಮಡಿಸೀರೆ ಇಲ್ಲ. ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ದಿವಸ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮಡಿಕೆಲಸ ಬೇರೆ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅತ್ತೆಯು ಅಗ್ರಹಶಿಖಿಯು ಆಕಾಶಕ್ಕೂ ಭೂಮಿಗೂ ಏಕವಾಗುವುದು. ತನಗಾದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಕಷ್ಟ, ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಕಷ್ಟ. ಏನಮಾಡಬೇಕು ? ಹಾಗೆಯೇ ತಾನು ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಒದ್ದೇ ಸೀರೆಯನ್ನೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಂಡಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಮಡಿಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಬೇರೇ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಈ ಒದ್ದೆಯನ್ನು ಒಣಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಹರುಕು ಸೀರೆಯನ್ನು ಬೇರೇ ಕಟ್ಟಿ ಇರಿಸಿ ಯಾರಸಂಗಡಲೂ ಹೇಳದೆ ಆ ದುಃಖವನ್ನು ತಾನೇ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

ಇನ್ನೊಂದು ದಿವಸ ಏನೋ ಹಬ್ಬವಾಯಿತು. ಸೀತಮ್ಮನು ಮಡಿ ಉಟುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತಾನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ ಡಾಬನ್ನೂ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಕಠಾಣಿಯನ್ನೂ ತೆಗೆದು ಉಪ್ಪುಮೆಣಸಿನ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿರಿಸಿ ಬಚ್ಚಲ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ಈ ಎರಡು ಆಭರಣಗಳೂ ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಗೆ

ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಪೈತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಉಪ್ಪುಮೆಣಸಿನ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಏಳುಎಳೆ ಕಠಾಣಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಎಳೆ ಇದೆ ಮೂರೆಳೆ ಇಲ್ಲ. ಚಿನ್ನದ ಡಾಬು ಎರಡು ತುಂಡಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಸೀತಮ್ಮನ ಸೊಂಟದ ಅಳತೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬೆಟ್ಟು ಉದ್ದ ಕಡಮೆ ಯಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸೀತೆಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖ ಬಂತು. ಬಂದರೇನು ? ಇವಳು ಯಾರನ್ನೇನುಮಾಡುವಹಾಗಿದಾಳೆ ? ಕೂಗದಹಾಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಆ ದಿನ ರಾತ್ರೆ ಗಂಡನ ಸಂಗಡ ತನ್ನ ಸೀರೆಗೂ ಒಡವೆಗೂ ಬಂದ ದುರವಸ್ಥೆ ಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಂಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರ ಹಾಕಿದಳು. ಮಹಾದೇವನು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ವ್ಯಸನಸೂಚಕವಾಗಿ ಒಂದೆರಡುಸಾರಿ ಲೊಚಗುಟ್ಟಿ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಅವನು ಮತ್ತೇನಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವರಾಗಿ ಎಷ್ಟು ದಿವಸದಿಂದ ಬಾಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಹೆಂಡತಿಯು ಮಾತನ್ನು ಗಂಡನೂ ಗಂಡನ ಮಾತನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯೂ ಹಿರಿಯರ ಸಂಗಡ ಆಡುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ನಾಚಿಕೆ. ಎರಡನೆಯದು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರೇ ಎಲ್ಲರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವರೆಂಬ ನಿಬಂಧನೆ. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯು ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಗಂಡನಾಗಲಿ ಗಂಡನ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಂಡತಿಯಾಗಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಯಜಮಾನ್ಯದ ಬಿಗಿ ಕಡಮೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬಹಾಗೆ ಆಗಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದು ಮರ್‍ಯಾದೆಗೂ ಕಡಮೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಭಯವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ್ದು. ಹೀಗೆ ನಾನಾ ವಿಧದ ಒಳಸಂಕಟಗಳು ಇದ್ದಕಾರಣ ಬಂದ ಕಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಲೋಕಾಪವಾದವೂ ಇತರ ಹಿಂಸೆಗಳೂ ಸಂಭವಿ ಸುವುವು ಎಂದು ಆ ಯೌವನಸ್ಥನು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ರಾತ್ರೆಹೊತ್ತು ನಿಯತವಾಗಿ ಸೀತಮ್ಮನೇ ಅಡಿಗೆಮಾಡಿ ಬಡಿಸು ತಿದ್ದಳಷ್ಟೆ. ಒಂದುರಾತ್ರೆ ಇಬ್ಬರು ಮೂರುಜನ ಊಟಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮಾಡಿ ದ್ದರಲ್ಲಿ ಮೂರಾಳು ಅನ್ನಮಿಕ್ಕಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಸೊಸೆ ಯನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಹಾಗೆ ಬೈದು—ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನೆ ಯಿಂದ ತಂದಿದ್ದೆಯೇನೆ ದಂಡರಹಾಳೆ ? ಮಿಕ್ಕ ತಂಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಚೆಗೆ

ಹಾಕದೆ ನೀನೆ ತಿಂದು ಮುಗಿಸಬೇಕು, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ತಲೆಗೆ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಬೈದಳು. ಸೀತಮ್ಮನು ಹೆದರಿ ಕೊಂಡು ಮಾರನೇದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ತಂಗಳನ್ನು ಉಂಡಳು. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯೂ ಅದನ್ನೇ ಇಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಭುಂಜಿಸಿದಳು. ತಂಗಳನ್ನು ತಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಇವ ಳಿಗೆ ಕಡಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸೀತೆಯು ಎರಡು ಹೊತ್ತಿನಿಂದಲೂ ಉಂಡದ್ದು ೧-೧॥ ಪಾವು ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನ ಹೋಗಲಾಗಿ ಉಳಿದ ಮೂರು ಪಾವು ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನವು ಹಳಸಿಹೋಯಿತು. ನೆರೆಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿ ಯಾದ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನೆಂಬಾಕೆಯ ಸಂಗಡ ಯಾರೂ ಕಾಣದಹಾಗೆ ಸೀತ ಮ್ಮನು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ತನ್ನ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವಾಡಿಕೆ ಯಿತ್ತು. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಲಿ ಸಂಕಟ ಉಂಟಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಇತರರ ಸಂಗಡ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದು ಬಹುಶ್ರಮ ಹಾಗೆ ಸಹಿಸಿ ಕೊಂಡು ತಮ್ಮೊಳಗೇ ಅದನ್ನು ಅಳೆದು ಸುರಿದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ವ್ಯಥೆಯ ಚುರುಕು ಬಹುವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಇತರರ ಸಂಗಡ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಅಂಥಾ ಇತರರೂ ಅನು ತಾಪ ಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅನ್ಯಾಯವಾದ್ದಲ್ಲ, ಇತರರೂ ನಮ್ಮಂ ತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಭಾವಿಸುತಾರೆ ಎಂಬ ಒಂದು ಧೈರ ವು ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶ್ವಾಯನವಾಗಿರುವುದು. ಮೇಲಾಗಿ ಹಾಗೆ ಆ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂದರೂ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಗದ್ಗದ ಸ್ವರಹುಟ್ಟಿದರೂ ದುಃಖದ ವೇಗ ಲೇಶವಾದರೂ ಕಡಮೆಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ತನಗೆ ಸಂಭವಿ ಸಿದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಸುಬ್ಬಮ್ಮನ ಸಂಗಡ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಹಳಸಿದ ಅನ್ನದ ಪ್ರಸ್ತಾಪಬಂತು. ಆ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಈ ಹುಡುಗಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಿರುವ ಹಿಂಸೆಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಮರುಗುತಾ ಆ ತಂಗಳನ್ನವನ್ನು ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಇರಿಸಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಹಿಂಡಿಹಾಕಿದರೆ ತಂಗುಳಿನ ದೋಷವೂ ವಾಸನೆಯೂ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಳು. ಅದರಂತೆ ಸೀತಮ್ಮನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು.

ಇನ್ನೊಂದು ದಿವಸ ಸೀತಮ್ಮನು ಅಡಿಗೆಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿದಳು. ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಅಗುಳೊಂದು ಕೂದಲು ಒಂದು ಹೀಗೆ ಕೂದಲು ಮಿಶ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಊಟ ಮಾಡುವುದು ಬಹುಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆಗ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು —ಸೀತಮ್ಮ,

ಅಡಿಗೇ ಮಾಡಿದ ದಿವಸವೆಲ್ಲಾ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ದೋಷವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೊ ನಾನರಿಯೆ ಎಂದು ಅಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಆಗ ಮಹಾದೇವನು ಸುಮ್ಮನಿರದೆ ಒಂದು ಅಗುಳಿಗೆ ಒಂದು ಕೂದಲು ಇದೆ ಎಂದನು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮ—ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ರಂಭೆ ಮಾಡಿದ ಅಡಿಗೇ ರುಚಿ ಅಪ್ಸರವುಟ್ಟಿಗೆ ಇದೆ : ಇಲ್ಲಿಯೇ ತಲೇಬಾಚಿಕೊಂಡ ಕೂದಲನ್ನು ಹಾಕಿ ನೋಡದೆ ಮಾಡದೆಯುಲ್ಲರ ಹೊಟ್ಟೆಗೂ ಕೂದಲ ತೊಂಪೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದಳು, ಎಂದಳು. ಮಹಾದೇವನು ಸುಮ್ಮನಿರದೆ—ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕೂದಲೆಲ್ಲಾ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿವೆ. ಚೋಟುದ್ದದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಉದ್ದವಾದ ಕೂದಲು ಒಂದು ಇಲ್ಲ, ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ—ಉರಿಮಾರಿಯ ಹಾಗೆ ಕಂಣ ಬಿಡುತಾ—ಏನೋ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡೇ ಮಾತನಾಡುತೀಯೆ ? ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೂದಲು ಉದ್ದ, ನಮ್ಮ ಹೆಂಣಿನ ಕೂದಲು ತುಂಡು ಎಂದಲ್ಲವೆ ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ? ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸಾತಿ ಹಾಕಿತೋ ಅನ್ನದ ತಪ್ಪಲೆಗೆ ಕೂದಲನ್ನು ? ದೈವವೇ ಎಂದು ಆದರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಆಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಏನು ಇವಳಿಗೆ ಚೋಡಿ ? ಆ ಹೆಂಣನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ತಳ್ಳಿಬಿಡಲಿ ? ನಿಮ್ಮ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಾಳಲಾರೆ. ಅದನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೊಳೆಗೆ ತಳ್ಳಿ ನಾನೂ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಾ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತೇನೆ. ಈ ಯಮಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬಾಳಿಯಾರು ? ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲಿನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ನೀನು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡೀಯೆ ? ಎಲ್ಲಾ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮನ್ನು ಮನೇಚಟ್ಟು ದಾಟಿಸುವುದು ತಾನೆ ಉಳಿದಿದೆ ? ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಲ ಹುಯಿದಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತೆ. ನೀವು ತಂದೆಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲಲ್ಲವೆ ಇದೆ ? ಹೀಗೆಂದು ವಿಧವಿಧದಲ್ಲಿ ಬಾಯಿ ಹಿಡಿಯದ ಮಾತನ್ನು ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವನು—ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ನಾನು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ, ಕೂದಲು ಉದ್ದವಾದ್ದಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಂದು ನಮ್ಮ ಗ್ರಹಚಾರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ, ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುತಾ ಆಚೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ತರುವಾಯ ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಯಿತು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಕುಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಬಡಿದುಕೊಂಡು, ಅತ್ತು ಕರೆದು, ರಂಪಮಾಡಿದಳು.

ಅತ್ತೆಗೂ ನಾದಿನಿಗೂ ಎರೆದ ತರುವಾಯ ತಾನು ಎರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದ

ಕ್ಕಾಗಿ ಸೀತಮ್ಮನು ತಲೆಗೆ ಎಂಣೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಇವಳಿಗೆ ಎಂಣೆಯನ್ನು ಒತ್ತುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವಳೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಂಣೇ ಒತ್ತಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇವಳಿಗೆ ಒಂದು ವಿಳ್ಳೆ ಎಂಣೆಯೂ ಸಿಕ್ಕುತಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಇವಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೀರನ್ನು ಎರೆಯುತಿದ್ದಳು, ಇವಳಿಗೆ ಎರೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಎರಡು ಕೊಡ ನೀರೂ ದೊರೆಯುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುದ್ದೆಮುದ್ದೆ ಸೀಗೇಕಾಯನ್ನು ಇವಳು ತಿರುವಿ ಇರಿಸುತಿದ್ದಳು. ಇವಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗಜ್ಜು ಗದಷ್ಟು ಸೀಗೇಕಾಯಿಯೂ ಸಿಕ್ಕುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಹಂಡೆ ಬರೀದು, ಅತ್ತ ಎಣ್ಣೇಸವಟು ಬರೀದು, ಅತ್ತ ಮರಗಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೀಗೇಕಾಯಿ ಇದ್ದರೂ ಮಂಗಳಮಾಯವಾಗಿ ಅದೂ ಬರೀದು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಸೊಸೆ ಎರೆದುಕೊಳ್ಳುವು ದಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕರೆ ಯಾವ ಎಂಣೆಯೂ ಸಾಲದು ಯಾವ ನೀರೂ ಸಾಲದು ಎಂಬ ದೂರು ಮಾತ್ರ ಬಹು ಗನವಾಗಿರುತಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ ಹರಿ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಭಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ಬೇಗ ತೆಗೆದು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಳತನಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಾನೇ ಬಡಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡುತಾ ಇದ್ದ ಸೀತನಿಗೆ ಒಂದು ಚೂರನ್ನು ಹಾಕದೆ ಹೋಗುತಿದ್ದಳು. ಸೀತನಿಗೆ ಬಡಿಸಿತೆ ಕೊಟ್ಟಿತೆ ಎಂದು ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಕಾವೇರಮ್ಮ ಮೊದಲಾದಮುದುಕರು ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ,—ಅಯ್ಯೋ ನಾನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ, ಇವಳಿಗೆ ಕೊಡುವುದೇನು ಬಡಿಸುವುದೇನು ? ಇರಿಸಿದ್ದ ಕಡೆ ತಾನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತಾಳೆ ಪಾಪ ಅವಳು ತಿನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ ! ಪದಾರ್ಥ ಇದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಯವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಹೋಗುತ್ತೆ ಅವಳ ವಿಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಜಂಕೇಹಾಕಿದರು ಉಳಿದವರು ಅದರ ಮುಖವನ್ನೇ ಕಾಣೆವು. ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಈಚೆಗೆ ಬರಬೇಕು. ನಾನಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಹೆಂಣಾಗಲಿ ಅದರ ಸೆಲೆ ಹೇಗೆ ಇದೆಯೋ ಕಾಣೆವು ಮಾಡಿದ ದಿವಸ ಎಡೆಗೆ ಬಡಿಸಿದ್ದು ಎಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೇ ನಮ್ಮವು. ಮಾಡಿ ದ್ದೆಲ್ಲಾ ಅವರು ಗಂಡಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿಯೇ ಐಕ್ಯವಾಗುತ್ತೆ ಆ ಹಾಳ ವಿದ್ಯವ ನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿದು ಕುಯಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿ ದ್ದಾಳೆ. ಆ ಮಾಯಾಂಗನೆ ಏನು ಸಾಧಾರಣಳೆ ? ಅದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರೆ ಚೆನ್ನಿಲ್ಲ. ಹೀಗಲ್ಲ ಹಾಗೆ ಎಂದರೆ ತೋಂಣೂರ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಹಾಗೆ ಬರುತಾಳೆ. ಎತ್ತಲಾಗಾದರೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ, ನನ್ನ ತಾಯಿ ; ಅವಳ ಗೋಜೇ

ನನಗೆ ಬೇಡ, ಹೀಗೆಂದು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಅನನ್ವಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡು ತಿದ್ದಳು.

೧೧ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸೀತಮ್ಮನು ಈ ಹುರಿಪತವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಲೇಶವೂ ಪಾತಿ ವ್ರತ್ಯಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದಳು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ರಾತ್ರೀಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆವೂರ ಈಶ್ವರನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳುತಿದ್ದನು. ಸ್ವತಃ ಪಂಡಿತ, ಕೇವಲ ಸ್ವಧರ್ಮನಿರತ, ಸಾತ್ವಿಕ, ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ಅಂತರ್ಮುಖಿ ; ಇಂಥಾ ಪುರುಷನು ಹೇಳುವ ಪುರಾಣವು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಪಾಮರರಿಗೂ ರಂಜನೆಯಾಗಿಯೇ ಇರುತಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪಗ್ರಾಮದ ಜನರೂ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬರು ತಿದ್ದರು. ಸೀತಮ್ಮ ಹೊರತು ಉಳಿದ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ಪುರಾಣವನ್ನು ಕೇಳುವು ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಹೋಗುತಿದ್ದರು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ಮಹತ್ತನ್ನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಮಾರನೇ ದಿವಸ ದ್ವಾದಶಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಪುರಾಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಪಾರಣೆ ಯಾಯಿತು. ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮ, ವೆಂಕಮ್ಮ, ಪಾರ್ವತಮ್ಮ, ನೆರೆಮನೇ ಸುಬ್ಬಕ್ಕ, ಹೊರಮನೇ ರಾಧಾಬಾಯಿ ಇವರೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಮೂರನೇ ಜಾವಕ್ಕೆ ಜೋಯಿಸರ ಮನೇ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆಯನ್ನು ತಂದುಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಊಟದೆಲೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸುತ್ತಾ ಮುನ್ನಾದಿವಸದ ಪುರಾಣ ಬಹುಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತೆಂತಲೂ, ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮ ವನ್ನೂ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ದೀಕ್ಷಿತರು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದ ರೆಂತಲೂ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು—ಇದ್ದರೆ ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಹಾಳ ಜನ್ಮವನ್ನು ಎತ್ತಲೇಬಾರದು. ನಾಲ್ಕು ಜನರಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಮೇಲೆ ಅದು ಎಂಥಾ ಬಾಳು ಎಂದಳು.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಆಕೆಯು—ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಂಥಾ ಮಹಾತ್ಮರ ಗುಣಲಭಿಸೀತೆ ? ಹಾಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ವರ ಇಟ್ಟರೆ ಶಾಪ ಎನ್ನುವಂಥ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಯಾರೂ ಕಾಣಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ ಅಥವಾ ಇದ್ದರೂ ಈಗ ಅದೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಎಂದಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಅದೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಕೂಡದು, ಇದು ಕಲಿಯುಗ, ಇಂಥಾ ಇಂಥಾ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರ ನಡತೆ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುವುದೆಂದು ಯುಗಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ದೀಕ್ಷಿತರು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇರಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಕಷ್ಟ ಎಂದಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯು—ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯವರು ಕೆಟ್ಟವರು ಎಂದು ಇರಲಿಲ್ಲವೆ ? ಅವರವರ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತವಿದ್ದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯುತ್ತೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಳೆಬೆಳೆ ಆದೀತೆ ? ಈಗಲೂ ಯಾವ ಮಹಾರಾಯತಿ ಇದಾಳೋ ಅವಳ ಪಾದವೇ ಗತಿ ಎಂದಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗರತಿಯು—ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತವೆಂದೂ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಹೋಗುತ್ತೆಂದೂ ಹೇಳಿದರೆ ಹೇಗೆ ಆದೀತು ? ಕೆಟ್ಟ ದಾರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಟ್ಟತನದಲ್ಲಿ ಆಳಿ ಮುಳುಗಿ "ಇದು ನನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನಕರ್ಮ, ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭವೂ ಕೂಡಿತು, ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ನಮಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿತು, ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೂ ಆಗದು, ಕೆಟ್ಟದೋ ಒಳ್ಳೆಯದೋ ನಮ್ಮ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಂತೆ ಆಗುತೆ, ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ತಪ್ಪಿಸಲಾರರು." ಎಂದು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ದುರ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ತಡೆಯೇನಿದೆ ? ಎಂದಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಜಾಣೆಯು ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತಕರ್ಮ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹರೀಬಿಡತಕ್ಕದಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಿತವಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಯತ್ನಮಾಡಿದರೆ, ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಕೆಟ್ಟಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಅದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸೀತು ಹೋಗುವುದು ಎಂದಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಚತುರೆಯು—ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಕರ್ಮ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದುಷ್ಕರ್ಮವಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಹಾಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೇ ಇಲ್ಲ, ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಹುಟ್ಟುತ್ತೋ ಅದು ಜನ್ಮಾಂತರವಾಸನೆಯಿಂದ ಆಗತಕ್ಕದ್ದೇ ಸರಿ ಎಂದು ದೀಕ್ಷಿತರು ಹೇಳಿದರಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಾವು ಅಡಗು

ಮೆಟ್ಟುತಾ ಮೆಟ್ಟುತಾ ಅಭ್ಯಾಸವಾದರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಕರ್ಮಫಲವು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತೆ. ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವಾಗಿ ಹೋದ್ದರ ವಾಸನೆ ಮುಂದಿನಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಯಾವಾಗ ಕಾರ್ಯ ವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತೋ ಆಗಲೇ ಆ ಕಾರ್ಯದಫಲ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾಶ ವಾಗದೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂತಲೂ ವಿಸ್ತಾರ ವಾಗಿ ಓದಿ ಹೇಳಿದರಪ್ಪ, ಎಂದಳು. ಮಗದೊಬ್ಬಾಕೆಯು—ಈ ಕಲಿಯುಗ ದಲ್ಲಿ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ತೋರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೆ. ಮುಂದಿನ ತನಕ ನಿಲ್ಲುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದಳು. ಪುನಃ ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು—ಪಾಪವೋ ಪುಣ್ಯವೋ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಈಗಲೇ ಅದರ ಫಲ ತೋರುತ್ತೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಬರುತಿರುತ್ತೆ ಎಂದಳು. ಆಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗರತಿಯು—ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ನಮ್ಮ ಕೈಲಿದ್ದರೆ ಮುಂದಕೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒಂದೇ ಮಾತನಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದಳು.

ಹೀಗೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಸಂಗತಿ ಕುರಿತು ತಮ್ಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿದ್ದಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಎಲೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸುತಿರು ವಾಗ, ಅದುವರೆಗೂ ಯಾವಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಇದ್ದ ಮುದುಕಿ ಯಾದ ವೆಂಕಮ್ಮನು—ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದರ ಫಲವೆಂತ ಲಾದರೂ ಹೇಳಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಕಾರಣವೆಂತಲಾದರೂ ಹೇಳಿ, ಒಳ್ಳೆಯವರು ಈಗಿಲ್ಲ ಆಗಿದ್ದರು ಎಂತ ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ ? ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯವರೂ ಉಂಟು, ಕೆಟ್ಟವರೂ ಉಂಟು. ನೋಡು ಭಾಗೀರಥಿ, ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮ ಇದ್ದಳು. ಅವಳು ಯಾರಿಗೆ ಕಡಮೆಯಾಗಿದ್ದಳು ? ನೀನೂ ಬಲ್ಲೆ ಯಷ್ಟೆ ? ಎಂದಳು. ಆಗ ಭಾಗೀರಥಮ್ಮನು—ಅಯ್ಯೋ ನಾನು ಅರಿಯೆನೆ ಅರುಂದಮ್ಮನವರನ್ನು ? ಬೆಂಕಿಯಂಥಾ ಹೆಂಗಸು, ಇನ್ನು ಅಂಥವರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆ ಬೆಳೆಯುವವರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆ, ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಪುನಃ ವೆಂಕಮ್ಮನು ಅರುಂದಮ್ಮನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದು ಹೇಗೆಂದರೆ :—

ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನ ಹೆಸರು ಅರುಂದಮ್ಮ ಎನ್ನುವರು. ಅರಿಯದವರು ಅರವಿಂದಮ್ಮ ಎನ್ನುತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಹೆತ್ತಯ್ಯನು ಹೇಳುತಿದ್ದರು. ನಾವೆಲ್ಲ ಹುಡುಗರು, ನಮ್ಮನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದಾಗ ಹಳೇ ಕಥೆಯ

ನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನ ಜಾತಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಅರುಂಧತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಲ್ಲುವುದು ಎಂದರಂತೆ. ನಾಮಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಟ್ಟರಂತೆ. ಅವಳನ್ನು ಅರುಂಧತಿಯಮ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾರದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅರುಂಡಮ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತಿದ್ದರು. ಅವಳು ಹುಟ್ಟಿದ ನಕ್ಷತ್ರದ ಫಲದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟರಂತೆ. ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ದೇವರು ಹಿರಿಯರು ಗುರುಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಈ ಭಕ್ತಿ ಅವಳು ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಇತ್ತು. ತನಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಸೀರೆ ಬೇಕು, ಒಳ್ಳೇ ಒಡವೆ ಬೇಕು, ಈ ತಿಂಡಿ ಬೇಕು, ಆ ಹೂವು ಬೇಕು ಎಂದು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹಠ ಮಾಡಿದವಳೇ ಅಲ್ಲವಂತೆ. ಏಳು ವರುಷದ ಹುಡುಗಿಯಿಂದಲೂ ತನಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಗಂಡ ಬರಲಿ ಎಂದು ನಿತ್ಯವೂ ಬಹು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗೌರೀ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತಿದ್ದಳಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಒಳ್ಳೇ ಗಂಡನೇ ಸಿಕ್ಕಿದ. ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ವಿದ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂಥಾ ದೊಡ್ಡವರೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೋ ಗುಣದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದರು. ಮೊದಲು ನಮ್ಮಪ್ಪ ಬಹು ಬಡವರು. ನಮ್ಮ ತಾಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೈಗೂಡಿ ಮಂಣುಹಿಡಿದರೂ ಹೊನ್ನಾಗುತಾ ಬಂತಂತೆ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಬಹು ಪ್ರೇಮವಿತ್ತು. ನೊಂದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನುಡಿಯುತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವಳ ಗುಣವನ್ನೂ ನಡತೆಯನ್ನೂ ಕಂಡರೆ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರಿಗೂ ಎಷ್ಟೋ ವಿಶ್ವಾಸ. ನಮ್ಮ ಭಾಗದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬೆಳಕುಮಾಡಿದಳು. ರೂಪಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆದಿಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಹಾಗಿದಾಳೆ. ಅವಳ ನಡತೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮವಾಗಿಯೇ ಇದೆ, ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡುತಿದ್ದರು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಉಷಃಕಾಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಮನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಡಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತಾಲೇ ನಿತ್ಯಗೌರೀಪೂಜೆಯನೂ ಬೃಂದಾವನದ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿ ಅತ್ತೆಮಾವಂದಿರಿಗೂ ಗಂಡನಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತಿದ್ದಳು. ಸಾಯಂಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆಯೂ ಇದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾಡುತಿದ್ದಳು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯವೂ ಗಂಡನಕಾಲನ್ನು ತೊಳೆದು ಆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹೊರತು ಊಟಮಾಡುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಬೇರೇ ಒಂದು ಲೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಗಂಡ ಊರಿಗೆ ಕೇರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದಳು. ಇವಳಿಗಿಂತಲೂ ಹಿರಿಯರಾದವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇವಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತಿತ್ತು.

ಎಲ್ಲರೂ ಇವಳಿಗೆ ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಆದ್ದು ಎರಡೇ ಮಕ್ಕಳು. ನಾನು ಚೆಚ್ಚಲು, ನಮ್ಮ ನೀಲಕಂಠನೇ ಮರಚಲು. ಇನ್ನು ಮಕ್ಕಳಾಗಲೇಇಲ್ಲ. ಅವಳು ಆಡಿದಮಾತು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪುತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ಸಾರಿ ಮಗ್ಗಲಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮನೇ ಅಳಿಯನಾದ ಗೋಪಾಲ ನೆಂಬುವನು ಇದ್ದನು. ಇವನಿಗೆ ಬಹು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗಂಡುಮಗು ವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮನೆಗೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಇದ್ದ ನಮ್ಮ ಗೋಡೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿ ಬಹುದಿವಸದಿಂದಲೂ ಹಿಂಸೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪನು ಆ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಸಲು ಹದೀ ತೆಗೆಯಿಸಿದರು. ಆಗ ಆ ಗೋಪಾಲನೆಂಬ ವನು ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಫಿರ್ಯಾದುಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ಬಹಳ ಹಿಂಸೆ ಪಡಿಸಿ ದನು. ಗಂಡನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಸಂತೋಷವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಕಾರಣ ನಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಕೇವಲ ಮಾನಭಂಗವಾಗುವಂತೆ ಸಂದರ್ಭ ವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟು ಗೋಪಾಲನು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಮಾನಹೋದೀತಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ನೆರೆಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ—ಗೋಪಾಲ, ನೀನು ಚಿಕ್ಕವನು, ಆದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಹೇಳಿದವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾನಿಷ್ಠರಾದ ನಮ್ಮ ಮಾನ ವನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡುತೇನಪ್ಪ, ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ದುರುಳನಾದ ಆ ಗೋಪಾಲನು ಈ ಬಿನ್ನಾಣವನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಕಲಿಸುತೀಯೇ ? ಸೂಳೆಯ ಹಾಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಕೈಬಾಯಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದೆಯ ? ಎಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅರುಂದಮ್ಮನ ಕಂಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರುಬಂತು. ಆ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು—ಎಲಾ ಗೋಪಾಲ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬೈಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಕೂಳು ಹುಟ್ಟ ಬೇಡ ; ನನ್ನೆರಡುಮಕ್ಕಳೂ ಈಗಲೇ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಲಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಿದ್ದರೆ ನಾನು ಹೇಳುತೇನೆ ಕೇಳು, ಈ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಸಾಕ್ಷಿ ಯಾಗಿದಾನೆ. ನಾನು ಪತಿವ್ರತೆ. ನಿನ್ನ ಎರಡುಕಾಲಿಗೂ ಕುಷ್ಠರೋಗ ಬಂದು ಬಿದ್ದುಹೋಗುತ್ತೆ. ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಸೆಳೆದುಹೋಗುತ್ತೆ. ನೀರೂ ನೆರಳೂ ಇಲ್ಲದ ಕಡೆ ನೀನು ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟು ಅಂತರ್ಪಿಶಾಚಿಯಾಗುತೀಯೆ, ಎಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರೌದ್ರಾಕಾರದಿಂದ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಹಾಗೆ ಏಂಥಹಾಗೆಯೇ ಆ ಗೋಪಾಲನಿಗೆ ಕೆಲವುಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಜ್ವರ ಬಂತು,

ಕಾಲುಗಳೆರಡೂ ಬಾತುಕೊಂಡು ಒಡೆದು ನೀರು ಸುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಎರಡುಕಾಲೂ ಹುಣ್ಣಾಗಿ ಎರಡುಪಾದಗಳೂ ಕೊಳೆತು ಹುಳುಬಿದ್ದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಮೂಳೆಸಹಿತ ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಒಂದುಪಾದ ಬಿದ್ದೇ ಹೋಯಿತು. ಆ ರಾತ್ರೆಯೇ ಗೋಪಾಲನಿಗೆ ರಣಸನ್ನಿಯಾಗಿ ನಾಲಿಗೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಸೇದಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ವೈದ್ಯರಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನನ್ನು ಗಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತಿರುವಾಗ ರಾಮಸಮುದ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಚಾಮರಾಜನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಕಟ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗಾಡೀಮೇಲೆಯೇ ಗೋಪಾಲನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಹೋಯಿತು. ಇನ್ನೇನು ದೃಷ್ಟಾಂತಬೇಕು ?

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ನಡೆಯಿತು. ನಮ್ಮ ಗದ್ದೆ ಮಾಡುತಿದ್ದ ವರದನೆಂಬ ಶೂದ್ರನು ಒಂದು ಸಾರಿ ಎಂಟು ಕಂಡಗ ಬತ್ತವನ್ನು ತಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳೆದುಹಾಕಿದನು. ನಮ್ಮಮ್ಮನೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅಳಸಿಕೊಂಡಳು. ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಆಗ ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ನಂಜನಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಕಂಡಗವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡೆಂದು ಆ ಗೌಡನಿಗೆ ಮಾತುಮಾಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಇಪ್ಪತ್ತುಕಂಡಗವನ್ನೂ ಅಳತೆಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಂದು ಸುಳ್ಳುಹೇಳಿದ. ನಮ್ಮಪ್ಪನು ಅವನನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುತಂದ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಕೇಳಿದರು. ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಂಜಿಕೆಪಡದೆ, ನಾನು ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಂಡಗವನ್ನೂ ಅಳತೇಮಾಡಿ ಈ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸುರಿದುಹೋದೆನಲ್ಲವ್ವ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು—ಎಲಾ, ಸುಳ್ಳುಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ ೬೦ ವರುಷಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ನೀನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ಗಂಡುಮಗುವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಸುಳ್ಳಿಗೆ ಆ ಮಗು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರಲಿ. ಈ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊ ಎಂದಳು. ಆ ಶೂದ್ರನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಒಂದು ದಿನ ಇವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಮಗುವೂ ರಾತ್ರೆ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಒಳಗೆ ಗೆದ್ದಲು ತಿಂದು ಹೋಗಿದ್ದ ಒಂದು ತೊಲೆ ಮುರಿದು ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗು ಸತ್ತು ಹೋಯಿತು. ಆ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಅರೆಜೀವವಾಯಿತು. ಅರುಂದಮ್ಮನ ಶಾಪದಿಂದ ಹೀಗಾಯಿತೆಂದು ಆವೂರಲ್ಲಿಯೂ ಹತ್ತಿರಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವದಂತಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತು.

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಸುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ರೋಗ ಬರಲಿ, ಏನು ಸಂಕಟವಾಗಲಿ, ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ತರುತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮಮ್ಮ ಬೇವಿನಸೊಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಂತ್ರ ಹಾಕಿ ಮೂರುಸಾರಿ ನಿವಾಳಿಹಾಕಿದರೆ ಅವರ ರೋಗ ಹೋಗುತಿತ್ತು. ಆ ಸುತ್ತಿನ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮಮ್ಮನ ಹೆಸರೆತ್ತಿದ ಕಡೆಗೆ ಕೈಮುಗಿಯುತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ತಾತನೂ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಯೂ ಮೊದಲೇ ತೀರಿಹೋದರು. ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ಜ್ವರ ಬಂತು. ಅವರೂ ಕಾಲವಾದರು. ಅವರಿಗೆ ಆ ಸಾರಿ ಗುಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹೇಗೋ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಕಂಠಾಗಾಲಕ್ಕೆ ಯಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೋ ಒಳಗೇ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಪರಕರ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕರಸಿದಳು. ನಮ್ಮಪ್ಪನು ರಾತ್ರೆ ಒಂದುಗಂಟೆಗೆ ಸಾಯುತಾರೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಆ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲವೇ ನನ್ನನ್ನೂ ನಮ್ಮ ನೀಲಕಂಠನನ್ನೂ ಕರೆದು—ನೀಲಕಂಠ, ಅಕ್ಕನ ಕೈಬಿಡಬೇಡ, ವೈಧವ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಅವಳ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿತ್ತು. ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ನಿನಗೆ ೨೫ ವರುಷವಾದರೂ ಏನೂ ಅರಿತವನಲ್ಲ. ನಿನಗಿಂತ ಐದು ವರುಷಕ್ಕೆ ವೆಂಕ ದೊಡ್ಡವಳಾದರೂ ಏನೂ ಅರಿತವಳಲ್ಲ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಮನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಲಿಸಬೇಕು. ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ತಂದೀರಿ. ಈ ಬೀಗದಕೈ ಹಿಡಿ. ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಸೂಚನೆಯೂ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಗತಿಯನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಹಂಬಲನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಡಿ, ಎಂದು ಅರುಂಡಮ್ಮನು ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ನನಗಾಗಲಿ, ನನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗಾಗಲಿ ಯಾವ ಅನುಭವವೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೂ ನಮ್ಮಮ್ಮನು ಆ ದಿನ ರಾತ್ರೆ ನನ್ನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಬಡಿಸಿ ನನಗೆ ಏನೋ ಫಲಾಹಾರಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ನಮಗೆ ಏನೂ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಜಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡೆವು. ಆಗ ಅಮ್ಮನು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆದು ಹತ್ತಿರ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ತಲೆಯನ್ನು ತಡವರಿಸಿ, ಕಂಣಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಳು. ತರುವಾಯ ನಮ್ಮ ಹಂಬಲನ್ನೂ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಗಂಡನ ಹಾಸಿಗೇ ಮಗ್ಗಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕೂತುಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ

ಹಾಲನ್ನೋ ನೀರನ್ನೋ ಹಾಕುತಾ ಇದ್ದಳು. ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋಯಿತು. ಅವರು ಬಹಳ ಯೋಗ್ಯರಾದ್ದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡಿಸಬಹುದೆಂದು ಬಂದು ಕಾದಿದ್ದ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು—ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಹೋಗಿದೆ. ನಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿದೆ. ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ಆಪತ್ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವ ಕಾಲ ಮೀರಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಪತಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋದಮೇಲೆ ಆತನ ಪಾದವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಿಡದೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಇದ್ದಳು. ಅರೆಗಳಿಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಕಂಠಾಗಾಲದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕರೆದು—ಸ್ವಾಮಿ ನಾನು ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರೆ ; ನನ್ನ ಪತಿಯ ಸಂಗಡಲೇ ನಾನೂ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ತರಿಸಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಕಾಲ ಮೀರಿಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆಗ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನೂ, ನನ್ನ ತಮ್ಮನೂ ಕೇಳಿ ನಮಗೆ ದುಃಖ ಉಬ್ಬಿ ಉಬ್ಬಿ ಬಂತು. ನಾವು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಹೋದೆವು,–ಅಮ್ಮ, ಯಜಮಾನರಂತೂ ಈಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ನೀನೂ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ತಬ್ಬಲಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಡಮ್ಮ ಎಂದು ಎಳೇ ಮಕ್ಕಳಹಾಗೆ ಅತ್ತೆವು. ನಮ್ಮಮ್ಮನು ಪುನಃ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೂಡ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡನ ಪಾದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಡ್ಡಾಡಲಿಲ್ಲ. ಪುರೋಹಿತರು ಬಂದು—ತಾಯಿ, ಸುಬೇದಾರರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಂತೆ ಎಂದರು ಆಗ ನಮ್ಮಮ್ಮನು—ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಎಂದಳು. ಹೀಗೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿದರೆ, ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ, ತಾಂಬೂಲ, ಹೂವು, ದೋತ್ರದ ಜೊತೆ, ಹಳದೀ ಪತ್ತಲ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಕೊಡಿಸುತಿದ್ದದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಗಂಡನ ಸಂಗಡಲೇ ಜೀವ ಸಹಿತ ಚಿತಿಯನ್ನು ಏರಿದ ಹೆಂಗಸು ಉರಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಈಚೆಗೆ ಎದ್ದು ಓಡಿಬಂದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ತಟ್ಟುವುದೆಂದು ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಮದ್ದು ತುಂಬಿದ ಗಡಿಗೆಗಳು ಬಾಣಗಳು ಎಣ್ಣೆತುಪ್ಪದ ಗಡಿಗೆಗಳು ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚಿತಿಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಡಿಸುತಾ ಇದ್ದರು. ಆ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡು

ತಾಲ್ಲೋಕಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರೂ ಬಂದರು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಐದು ಗಳಿಗೆ ಯೊಳಗಾಗಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ಗ್ರಾಮದ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ನೆರೆಯಿತು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ೨೦—೨೫ ಸಾವಿರದಮೇಲೆ ಜನ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತೋರಿತು. ಮುಂದಿನ ಕರ್ಮ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನು ಲೇಶವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಳವಳಗೊಳ್ಳದೆ ಸ್ನಾನ ವನ್ನು ಮಾಡಿ ತುಂಬಾ ಅರಿಶಿನವನ್ನು ತೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹಳದೀಪತ್ತಲ ವನ್ನುಟ್ಟು ಎಂದೂ ಇಡುವಂತೆ ಎರಡು ಬೊಟ್ಟುಗಲಕ್ಕೆ ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಚಂದ್ರವನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಹೂಮುಡಿದುಕೊಂಡು ಗಂಧವನ್ನು ತೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಗಂಧ ಹುವ್ವು ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪುಸ ಮರದಬಾಗಿನ ಫಲದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆ ತಾಂಬೂಲ ಮೊದಲಾದ್ದೆಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಪುರೋಹಿತರು ಹೇಳಿದ ವಿಧಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಸರಿಸಿ ಮಾಡ ಬೇಕಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಚಿಕ್ಕವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹರಸಿ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆಲ್ಲಾ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೂವ್ವಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಿಂಬೇಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಮ್ಮಾಲೀ ಚೆಂಡಾ ಡುತಾ ನಿಂತಳು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಚಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿದರು. ಚಿತಿಯ ಮೇಲಿನಿಂದ ಒಂದು ವಾಸಸ್ಸನ್ನು ತಂದು ನಮ್ಮಮ್ಮನ ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಪಾದವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಿಂಬೇಹಣ್ಣಿನಿಂದ ಅಮ್ಮಾಲೀ ಚೆಂಡಾಡುತಾ ಅಮ್ಮ ತೆರಳಿದಳು. ಈ ಮಹತ್ತನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಿಂದ ಮಂದಿ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬರುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು ಚಿತಿ ಒಡ್ಡಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು ಸ್ಮಶಾನ ದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ಶವವನ್ನು ಚಿತಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟರು ಅದರಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಮ್ಮ ನನ್ನೂ ಮಲಗಿಸಿದರು ಸಹಗಮನ ಮಾಡುವ ಸತಿಯು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಚಿತ್ತ ಚಂಚಲವಾದಾಗ್ಯೂ ಅವಳು ಎದ್ದು ಈಚೆಗೆ ಬಾರ ದಂತೆ ಬೇಕಾದ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಭಾರವನ್ನು ಹೇರಿದರು. ಅಗ್ನಿಯು ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಆ ಚಿತಿಯ ಮೇಲೆ ದೂರದಿಂದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಚೆಲ್ಲುತಾ ಬಂದರು. ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆ ಎಂಬ ಕೂಗೂ ಜನರ ಹಾಹಾಕಾರವೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ದಾರಿ

ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ನಮ್ಮಮ್ಮ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದ ಸ್ಥಳದ ದೂಳನ್ನು ಗೋರಿಗೋರಿ ತೆಗೆದು ಕಂಣಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಎಷ್ಟೋ, ಹಣೆಗೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವವರೆಷ್ಟೋ, ಜಯಜಯ ಮಹಾತಾಯಿ ಆದಿಲಕ್ಷ್ಮಿ ಜಯಜಯ, ಎಂದು ಕೂಗತಕ್ಕವರೆಷ್ಟೋ, ಇಂಥಾ ಮಹಾತ್ಮಳು ಹೋದಳಲ್ಲಾ ಎಂದು ಅಷ್ಟು ದುಃಖದಿಂದಲೂ ಅಷ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಕಂಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರ ಹಾಕುತಾ ಗೊಳ್ ಎನ್ನುವವರೆಷ್ಟೋ, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಹಾಗೆ ಕೋಲಾಹಲ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಚಿತೆಯಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಗ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಂಗತಿಯೊಂದು ನಡೆಯಿತು.

ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನವೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತಿರುವಾಗಲೇ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಚಿತಿ ಅಲುಗಿತು. ಅದರಮೇಲೆ ಹೇರಿದ್ದ ಸೌದೆಯ ಭಾರವೂ ಕಲ್ಲುಗಳ ಭಾರವೂ ಯಾವುದೂ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಅರುಂಧತಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದಳು. ಈಕೆ ಚಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದ ಕೂಡಲೆ, ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ವಿಪತ್ತು ಬಂತೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಚಿತಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಅವಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಂಕಿಯೊಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಮಲೇದಾರ ಮೊದಲಾದ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರೂ ಪುರೋಹಿತ ಮೊದಲಾದ ವೈದಿಕರೂ ಇತರರೂ ಸಹಾ—ಅಯ್ಯೋ ಏನೋ ವಿಪರೀತವಾಯಿತು ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಗುಂಪೆಲ್ಲಾ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಏನ ಹೇಳಲಿ ! ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಈ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಕಾಲಮೇಲೆ ನಮ್ಮಮ್ಮನು ತಲೆಯನ್ನು ಇರಿಸಿ ಮಲಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಕೂಡಲೆ ಅವಳ ತಲೆ ಸಿಡಿದುಹೋಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ತಲೆ ಸಿಡಿಯಿತು. ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸುಟ್ಟ ಕಡೆ ಜೋಡಾಗಿ ಬೃಂದಾವನವನ್ನು ಜನರು ತಾವು ತಾವೇ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಈಗಲೂ ಈ ಗ್ರಾಮದವರು ಪೂಜೆ ಮುಂತಾ ದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಅವರವರು ಹರಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸಗಳು ಕೈಗೂಡು ವುವು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಎಸಗೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ಜೋಡಾಗಿ ಎರಡು ಬೃಂದಾವನಗಳು ಕಾಣುವುವು—

ಹೀಗೆಂದು ವೆಂಕಮ್ಮನು ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ಎಲ್ಲರೂ—ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆ, ಆಕೆಯ ಪಾದವೇ ಗತಿ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲರ ಸಂಗಡ ತಾನೂ ಕೂತುಕೊಂಡು ಸೀತಮ್ಮನು ಎಲೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸುತಿರುವಾಗ ಈ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಹಾಕುತಾ ಮಾತನಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಇದ್ದಳು.

ಸೀತಮ್ಮನು ಮಾರನೇ ದಿವಸದಿಂದ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಗಂಡನ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ತರುವಾಯ ಮನೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಡಿ ಉಟ್ಟು ನಿತ್ಯ ಗೌರೀ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅರುಂದಮ್ಮನ ಬೃಂದಾವನದ ಬಳಿಗೆ ಅಣಿಮಾಡಿದ ತಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟಲ ಸಮೇತ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದಳು. ಆ ದಿನ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದಳು. ಇವಳು ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಗತಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಒಳ್ಳೇ ಕೆಲಸವಾದ್ದರಿಂದ ಯಾರೂ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತೆಯಾದ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಸೀತಮ್ಮ ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಮಾಡಿ ಮನೋದ್ವೇಗನೆ ಮಾಡುವ ಚಾಳಿ ಬರುತಬರುತಾ ಹುಟ್ಟುಗುಣವಾಗುತಾ ಬಂತು. ಆ ಬೃಂದಾವನದ ಬಳಿಗೆ ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟರೆ ಬೀದಿಯ ಕಡೆ ಬಳಸಾಗಿತ್ತು. ಊರನ್ನು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬೆಸ್ತರಕೇರಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ದಾರಿ ಬಹುದೂರವಾಗಿದ್ದದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಬೆಸ್ತರ ಮನೆಯ ಮುಂದುಗಡೆ ಒಣಗಹಾಕಿರುವ ಕರಿಮೀನು ಮೊದಲಾದ್ದು ಬೀದಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹರಡಿ ಒಣಗಿಸುತ್ತಾ ಇರುವ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಬಲೆಗಳು, ಮೀನಿನ ವಾಸನೆ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದಹಾಗೆ ಕೂತು ಮಾಡಿದ್ದ ಹೇಸಿಗೆ, ಬೀದಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸು ಬಂದ ಹಾಗೆ ಚೆಲ್ಲಿರುವ ಕಸ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜನರು ತಂತಮ್ಮ ಮನೇ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿರುವ ಗೊಬ್ಬರದ ಗುಡ್ಡೆಗಳು, ಒಂದೊಂದು ಮನೆಯಿಂದಲೂ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಬಚ್ಚಲ ನೀರಿನ ಕೊಚ್ಚೆ, ದನಗಳ ಸಗಣಿ, ಕಸದ ಹುಲ್ಲು, ದನಗಳ ಹಳೇ ಗಂಜಳವನ್ನು ತಂದುತಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿರುವ ದನದ ಹಳೇ ಗಂಜಳ : ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಕೊಳಚೆ ಬೀದಿಗೆ ಮುಖವನ್ನು ಹಾಕದ ಹಾಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮಡಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸೀತಮ್ಮನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ನೇಮಕಕ್ಕೂ ಆ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತೂ ಹೇಸಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ದಾರಿ ದೂರವಾದ್ದು ಮತ್ತು ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಗುಡಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತಿತ್ತು. ಆ ಗುಡಿಯ ಕೈಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ಜೂಜುಗಾರರು, ಭಂಗಿ ಕುಡಕರು, ಹರಟೇ ಬಡಿಯುತಾ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡತಕ್ಕವರು, ಲಾವಣಿಗಳನ್ನೂ ಪುಂಡುಪದಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯತಕ್ಕವರು, ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತಾ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತಾ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುತಾ, ಕೆಟ್ಟ ಹೆಂಗಸರಾದರೆ ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆನಂದಪಡುತಾ, ಒಳ್ಳೇ ಹೆಂಗಸರಾದರೆ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೈಸಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಮನಸ್ಸು ಬಂದ ಹಾಗೆ ಲಲ್ಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಲೇವಡಿಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರು, ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರ ಗುಂಪು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇರುತಿತ್ತು. ಇದೇ ಆದಿಯಾದ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸೀತಮ್ಮನು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಂದು ಕವಣೇಕಲ್ಲಿನ ಎಸಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆ ಬೃಂದಾವನವಿತ್ತು. ಹುಲ್ಲಹಸಳೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ಹೋಗಬಹುದು. ಹೇಸಿಗೆ ಮೊದಲಾದ್ದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಆದಕಾರಣ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಒಂದು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಚಂದ್ರಗಂಧ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುವ ಒಂದು ಪಂಚಪಾಳ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೂವು, ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥ. ಇವುಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೀತೆಯು ಆ ಬೃಂದಾವನದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತಿದ್ದಳು. ಸೀತಮ್ಮನು ಈ ಮಧ್ಯೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಳು. ಬಯಕೆ ಸಂಕಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಓಕರಿಕೆ ವಮನ ಸಹಾ ಆಗುತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅನ್ನ ಸೇರದ ಸಂಕಟ, ಹೊಟ್ಟೇ ಹಸಿವಿನ ಬಾಧೆ, ಮನೆ ಕೆಲಸದ ಆಯಾಸ, ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಹಂಗಿಸಿ ಮೂದಲಿಸಿ ಕರುಳಿಗೆ ಇಷ್ಟಿಷ್ಟು ನೀರಬಿಡುವ ಅತ್ತೆಯ ಹುರಿಪತ, ಇದೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿತು. ಈ ಹುಡುಗಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಂಗೆಟ್ಟಳು ಒಂದು ದಿನ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನು —ಯಾಕಮ್ಮ ಊಟವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೈಕಾಲು ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು ? ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಗಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಊಟಾ ಮಾಡಮ್ಮಾ, ಸೇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಾಗೆ ಬಿಡಬಾರದು, ಎಂದಳು. ಈ ಮಾತನ್ನು ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಎಲ್ಲಿ ಸಂಚು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಳೋ ಏನೋ; ಅತ್ತೆಯಾದ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಮಾತನಾಡಿ ಮುಗಿಸುವಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ತಾನು ಬಂದು

ನಿಂತು—ಅವಳನ್ನು ಯಾರು ಊಟ ಮಾಡಬೇಡವೆನ್ನುತಾರೆ ? ಬೇಕೆಂದು ಈ ಆಟ ಆಡುತಾಳೆ, ಅತ್ತೇಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೂಡ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ, ಹುರಕೊಂಡು ಮುಕ್ಕಿ ಅರಕೊಂಡು ಕುಡಿಯುತಾರೆ ಎಂದು ನೆರೆಹೊರೆಯವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ತೌರುಮನೆಯವರಿಗೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೆಟ್ಟವರನ್ನ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲ. ನಾನಷ್ಟೆ ಕೆಟ್ಟವಳು, ಹಾಳಮೂಳಿ; ನಾನು ಹೋದರೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲಿದೆ ಅವಳಿಗೆ ಕಣ್ಣು, ಮಾರೀ ಕಂಣೆಲ್ಲಾ ಹೋತನ ಮೇಲೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ. ಕಂಗೆಟ್ಟುಕೊಂಡಳು ಕಂಗೆಟ್ಟುಕೊಂಡಳು ಎಂದು ಅನ್ನುತೀರಿ. ಅದೇನು ಕಂಗೆಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದ ಮಾರಿ ? ಎಲೆ ತುಂಬಾ ಬಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ವಾಕವಾಗಿ ಒಂದಗುಳನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಮ್ಮರಿಸುತಾಳೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಕ್ಕೆ, ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಬಂದ ಹಾಗೆ ಸೀತನನ್ನು ಹಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನು—ಯಾಕೆ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೊಡೆದಮಾರಿ ಗೀರಿ ಎನ್ನು ತೀಯೆ ಬಸರೀನ ? ಬಯಕೆ ಸಂಕಟ, ಅನ್ನ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಜವೇ, ಎಂದಳು. ಅಷ್ಟುಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಅದೇನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತೀರಿ, ಅದೇನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತೀರಿ ? ಬಸರಿಯಂತೆ ಬಸರಿ ; ಆದರೆ ಆದಳು, ಏನು ಉದ್ಧಾರ, ಅದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಂತೆ ? ಆದರೆ ಆಗುತಾಳೆ. ಸಗಣೀ ಮೇಲೆ ಸಗಣೀ ಹಾಕಿದರೂ ಹುಳು ಬರುತ್ತೆ. ತಾನು ಬಸರಿ ಅಂತ ಎಲ್ಲರೂ ಉಪಚರಿಸಲಿ ಎಂದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಅನ್ನ ಬಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಬೇಕು ಅಂತ ಚೆಲ್ಲುವುದು. ತಾನು ಬಸರಿ ಎಂತ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಲ್ಲ. ನೀವು ಮಾತುಮಾತಿಗೂ ವಹಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬರುತೀರಿ. ಅವಳು ಎತ್ತಲಾಗಾದರೂ ಹಾಳಾಗಲಿ, ಅವಳ ಗಂಧ ಗಾಳಿಗೇ ನಾನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನು ಇನ್ನು ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬೆಳೆಯುತ್ತೆ, ಯಾಕೆ ಬೇಕು ಎಂದು ಸುಮ್ಮ ನಾದಳು.

ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಬೇರೊಂದು ರಗಳೆ ಜರುಗಿತು. ಸೀತಮ್ಮನು ಯೋಗ್ಯರಾಗಿಯೂ ನಿಷ್ಠರಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳು. ಇವಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕವಾಗಿ ಒಳ್ಳೇ ಅಭ್ಯಾಸಗಳೇ ಇದ್ದವು. ಸೀತಮ್ಮನು ನಿತ್ಯವೂ ರಾತ್ರೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಮಲಗುವ ಅಭ್ಯಾಸವು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಇತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಮಹಾದೇವ ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲರೂ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರು. ಸೀತಮ್ಮನು ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಥಳ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು. ತೊಲೇ ಕೆಳಗೆ ಸೀತನ ಹಾಸಿಗೆ ಬಂತು ಇವಳ ಹಾಸಿಗೇ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಕಮ್ಮನ ಹಾಸಿಗೆ ಇತ್ತು. ಸೀತಮ್ಮನು ರಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಸಮುಸುರೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಇವಳು ಬಂದು ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು. ಕೂಡಲೆ ತೊಲೆಯ ಕೆಳಗೆ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆ ಬಂದ ದನ್ನು ನೋಡಿ—ಅಯ್ಯೋ ತೊಲೇ ಕೆಳಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ಬಂತು, "ತೊಲೆಯೋ ತೊಲೆಯೋ ನಾನೇ ಮರ, ನೀನೇ ಮನುಷ್ಯ, ಹಾವಿಗೆ ಹರನ ಆಣೆ, ಚೇಳಿಗೆ ಭೈರವನ ಆಣೆ, ಇರುವೆ ಎಂಭತ್ತು ಕೋಟಿ ಜೀವರಾಶಿಗೂ ಬಿದ್ದಬಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಇತ್ತಿತ್ತ ಬಂದರೆ ತಾಯಿ ಮುದ್ರವ್ವೆಯ ಪಾದದಾಣೆ ; ಹರಾ ಎಂತ ಬಲದ ಮಗ್ಗಲ ಹೂಡಿದೆ, ಹರಿ ಎಂತ ಎಡದ ಮಗ್ಗಲ ಹೂಡಿದೆ, ಚಿತ್ತ ಹೋಗಿ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ಕೂಡಿತು, ಮನಹೋಗಿ ಮಾಧವನನ್ನು ಕೂಡಿತು, ನಾನು ಹೋಗಿ ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಕೂಡಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರ, ತಾಯೆ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ, ಸಜ್ಜನ ಸಂಗ ಕೊಡು ದುರ್ಜನರ ದೂರತ್ತ ಇಡು, ತಾಯೇ !" ಹೀಗೆಂದು ದೇವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿ ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ನಿದ್ರೆ ಬಂತು, ಉಳಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿತ್ತು, ಹತ್ತಿರ ಮಲಗಿದ್ದ ಸಾಕಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರವಾಗಿತ್ತು. ಸೀತಮ್ಮ ಹೇಳುತಾ ಇದ್ದದನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಸಾಕಿಯು ಆಗ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತಾ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು. ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಭಗವಂತನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಲಗು ವುದು ಪೂರ್ವಾಚಾರವಾಗಿದೆ ; ಈ ಅಭ್ಯಾಸ ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಉಂಟು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಉಷಃಕಾಲಕ್ಕೇ ಸೀತೆಯು ಎದ್ದು ಮನೆಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ಕಾಸಿದಳು. ಕೂಡಲೆ ಮಡಿಯನ್ನುಟ್ಟು ನದಿಗೆ ಸೀನೀರ ತರಲು ಹೋಗಿ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಡ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಒಂದು ಕೊಡ, ತಲೆಯಮೇಲಿನ ಕೊಡದಮೇಲೆ ದೇವರ ಅಗ್ರೋದಕದ ಒಂದು ತಾಮ್ರದ ತಂಬಿಗೆ ಇದರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬರುತಾ ಇರುವಾಗ, ಸೀತಮ್ಮನು ಉದಯರಾಗ ವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳದೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಪಿಟಪಿಟನೆ ಹೇಳುತಾ ಮನೆಯ ನಡು

ವೆಗೆ ಬಂದು ಒಳಬಾಗಿಲ ದ್ವಾರಬಂಧನಕ್ಕೆ ತಲೆ ಮೇಲಿನ ಬಿಂದಿಗೇ ಮೇಲಿರುವ ತಂಬಿಗೆ ತಗಲೀತೆಂದು ಬಗ್ಗಿ ಹೊಸಿಲನ್ನು ದಾಟಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಿಯು—ಅಮ್ಮ, ಅತ್ತಿಗೆ ಅದೇನೋ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಬರುತಾಳೆ, ರಾತ್ರೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಹಾವಿಗೆ ಆಣೆ ಚೇಳಿಗೆ ಆಣೆ ಅಮ್ಮನ ಪಾದದಾಣೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೇ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಹೇಳಿದಳು ; ನನಗೆ ಏನೋ ಮಂತ್ರ ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟಳು ; ತಲೆನೋಯುತ್ತೆ, ಕಂಣು ಉರಿಯುತ್ತೆ, ಎಂದಳು. ಆಗ ಮಗಳು ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ವಿಶೇಷವಾದ ರೋಷದಿಂದ ತಟ್ಟನೆಎದ್ದು ನಡುವೆಯ ಒಳಬಾಗಿಲಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ನಿಂತು ಸೊಸೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಅದೇನೇ ನೀನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಪಿಟಗುಟ್ಟುವುದು ? ಯಾವ ಮಾಯದ ಮಂತ್ರ ಯಾವ ಮಾಟದ ಮಂತ್ರ? ಬೊಗಳು, ಎಂದಳು. ಆಗ ಸೀತಮ್ಮನು—ಅಮ್ಮ, ಉದಯರಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬರುತಿದ್ದೆ, ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಉದಯರಾಗವೆಂದರೇನೇ ? ನೀನೇನು ಹೇಳುವುದು, ನಿನ್ನೇ ರಾತ್ರೆ ಸಾಕಿಯ ಹಾಸಿಗೇ ಬಳಿ ಕೂತು ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರವೇನು ? ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಸೀತೆಯು, ನೀರನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡವಳು ಭಯದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು—ಅಮ್ಮ ನಾನು ಯಾವ ಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರೆ ಹಾಸಿಗೇ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಯಾವಾಗಲೂ ನಾನು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಒಳ್ಳೇ ಬೆಳಗು ಕೊಡೆಂದು ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ ; ಅದರಂತೆ ಹೇಳಿದೆನಮ್ಮ, ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಇನ್ನೂ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಹಾವಿಗೆ ಆಣೆ ಎಂದರೇನು ? ಚೇಳಿಗೆ ಆಣೆ ಎಂದರೇನು, ನನ್ನ ಮಗುವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ನೀನು ಹಾಗೆ ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ? ರಾತ್ರೆಯಿಂದಲೂ ಸಾಕಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ ; ತಲೆನೋವು, ಚಳಿಚಳಿ, ಎನ್ನುತಾಳೆ, ಅವಳ ತಲೇಕಂಡರೆ ನಿನಗೆ ಆಗದು, ನೀನು ಏನೋ ಮಾಡಿದೀಯೆ, ಅದೇನು ಮಾಡಿದೆ ಹೇಳು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೇ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಡಿದ ಹಿಕಾಳಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬಿಡುತೇನೆ. ನನ್ನ ಮನೇ ಅನ್ನವುಂಡು ನನ್ನಮನೇ ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟು ನನ್ನ ಮಗಳ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ತಂದು ಇದ್ದೀಯಲ್ಲೆ, ಒಳ್ಳೇ ಮಾತಿನಿಂದ ಏನ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ ಬೊಗಳು, ನೀವು ಹಾಲುಂಡಮನೇ ಕರು ಸಾಯಲಿ ಎನ್ನುವ ತಟವಾಣೀರು ; ಅದೇನು ಮಾಡಿ ಇದ್ದೀಯೆ ಹೇಳೆ ಗಯ್ಯಾಳಿ, ಅವಳೇನು ನಿನ್ನ ಗೋಜಿಗೆ ಬಂದಳೇ, ನಿನ್ನ ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳೆ, ನಿನ್ನ ಗಂಧಗಾಳಿಗೆ

ಬಂದಳೆ, ನಿನ್ನ ಕಂಣ ಚುಚ್ಚಿದಳೆ, ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೇ ಇರಿದಳೆ, ನಿನ್ನ ಸಾಲಿಗೇ ಸೀಳಿ ಉಪ್ಪು ತುಂಬಿದಳೆ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದಿದ್ದ ಮಾಗಡಿ ಮಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳೆ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದಳೆ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಮುಖ ಸುಟ್ಟಳೆ, ನಿಮ್ಮ ಅವ್ವೆ ತಲೆಗೆ ಬೂದಿ ಸುರಿದಳೆ, ನಿನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಳ್ಳು ಬಡಿದಳೆ, ಎಂದು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಕೆಲೆಯುತಾ ಬಂದಳು. ಇವಳ ಆಟೋಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಿಬಿಡುತಾಳೆಯೋ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಸೀತೆಗೆ ಕೈಕಾಲು ನಡುಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಗಾಬರಿಗೆ ಕೊಡವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ಕೊಡಗಳೆರಡೂ ಬಿದ್ದು ತಗ್ಗಿಹೋದವು, ಸೀತೆಯು ಉಕ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡಳು, ಹಾಗೇ ಸೊಕ್ಕಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಮುದುಕಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಬಂದು ಆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದಳು ; ಪಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿತು. ತಲೇಮೇಲಿನ ಬಿಂದಿಗೇ ಮೇಲಿನ ಚೆಂಬು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತು. ಆದರಮೇಲೆ ಇವಳೂ ಬಿದ್ದಳು. ಎದೆಗೆ ಏಟು ಬಡಿಯಿತು. ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟಾಯಿತು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನು— ತಿಮ್ಮು, ಇದೇನು ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವಾಗ್ಗೆ ಈ ರಂಪ ? ಅವಳು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪೇನು ? ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಏಳುವಾಗ ಯಾರೂ ದೇವರ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಏನಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು ? ಆ ಎರಡು ಜೀವದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೀನು ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಕೆಟ್ಟಮಾತುಗಳನ್ನು ಅನ್ನಬಾರದು. ನಾವು ಒಂದು ಹಸೀತಲೆ ಕಂಡೇವೆ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡಿದೇವೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅವಳು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪೇನು ? ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ದೇವರ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ ; ಯಾರೂ ಕಂಡಿಲ್ಲವೆ ? ಇಷ್ಟು ಮಾತಿಗೆ ಅವರಪ್ಪನನ್ನು ಯಾಕೆ ಅನ್ನಬೇಕು, ಅವರ ಅಮ್ಮನ ತಲೆಗೆ ಯಾಕೆ ಬೂದೀ ಸುರಿಯಬೇಕು ? ಬಹು ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮನೇ ಮಾತು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತಾ ಕಿವಿಕಿವಿ ಅರಿಯದ ಹಾಗೇ ಇತ್ತು. ಈ ಹಾದಿರಂಪ ಬೀದಿರಂಪ ಉಂಟೇ ? ಊರಜನರೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ನೆರೆದು ನಿಂತಿದೆಯಲ್ಲಾ, ಹೋಗಲಿ ಸುಮ್ಮನಿರಮ್ಮ ! ಎಂದು ಸೀತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಆಗ ತಿಮ್ಮುವು ಈದ ಹುಲಿಯ ಹಾಗೆ ಪುನಃ ಕೆರಳಿಕೊಂಡು ಬೀದೀಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕೂತು—ಈ ಹಾಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಬಾಯಿಯನ್ನೇ ಎಲ್ಲರೂ ಮುಚ್ಚಿಸುತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮಪ್ಪನ

ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೊರಗಿನವರ ಪಾಲಾಯಿತು. ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಡುಕೊನೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಹೀಗಾಗುತಿತ್ತೆ ? ಈ ಹಾಳ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಾಳಾಯಿತಲ್ಲಾ ; ಈ ಹಾಳಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತಲ್ಲಾ ; ನನ್ನ ತೌರುಮನೇ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಮುಳ್ಳು ಬಡಿದು ಹೋಯಿತಲ್ಲಾ ! ಕೈಕಾಲಿಗೆ ಸಾಲದೇ ಇರುವವರೆಲ್ಲಾ ಅನ್ನುವಹಾಗಾಯಿತು, ಆಡುವಹಾಗಾಯಿತು. ಇವತ್ತು ಅವರೇ ಬರಲಿ, ನಾನು ಇದ್ದದೊಂದು ಹೋದ್ದೊಂದು ; ಇಂದಿಗೆ ಕಡ್ಡಿ ಎರಡು ತುಂಡಾಗಲಿ, ಹೀಗೆಂದು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹುಯಿಲು ಮಾಡಿದಳು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊರಿಂದ ಮಹಾದೇವನೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು, ದೀಕ್ಷಿತನೂ ಬಾಳೆಯೆಲೆ ಮೇಲೋಗರ ಹೂತಳಸಿ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ನಡೆದ ರಂಪವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಈ ಜಗಳವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೋಗುತಾ—ಛೀ ! ಆ ಹುಡುಗಿ ಬಹು ಮಾನಿಷ್ಠೆ, ಅವಳನ್ನು ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಗೋಳುಹುಯಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ಆವರಾದರೂ ಬಂದು ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಇರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜೋಯಿಸರ ಮನೆ ಎಂತ ಇಶ್ವರ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಎಕ್ಕಾಗುಳ್ಳ ಹುಟ್ಟಿಹೋಗುತಿತ್ತು, ಹೀಗೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಮಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಹಿಂಸೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಅವರ ತೌರು ಮನೆಯವರು ಬಂದು ಬಸಿರು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೆರಿಗೆಗಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಮಗಳ ಕಷ್ಟವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು, ಅವಳ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬರೆದಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಹೇಗಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವೇಹೊರತು ಸೌಖ್ಯವಿಲ್ಲ, ಎಂದುಕೊಂಡು ತೌರ ಮನೆಯವರು ಅಕ್ಷತೇ ಪ್ರಸ್ತ ಬಳೇ ತೊಡಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತ ಸೀಮಂತ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದರು. ತರುವಾಯ ಸೀತಮ್ಮನು ದಿನತುಂಬಿ ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಸುಖ ಪ್ರಸವವಾಯಿತು. ಮಗು ಬಹು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಬಾಣಂತನವನ್ನೂ ಮಾಡಿ, ಐದನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡನಮನೆಗೆ ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಕರೆದುತಂದು ಬಿಟ್ಟರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಹು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಯಾವಾಗಲೂ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇರುತಿದ್ದ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ಮಾತ್ರ ದುಮುದುಮುಗುಟ್ಟುತಾ ಎಂದಿನಂತೆ ಇದ್ದಳು. ಆದರೆ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ಮಾತ್ರ

ಕಂಡರೆ ಬಹು ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವವಳಲ್ಲ, ಆಡಿಸುವವಳಲ್ಲ, ಮುದ್ದಾಡುವವಳಲ್ಲ, ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವಳಲ್ಲ, ಭುಜದಮೇಲೆ ಏರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವಳಲ್ಲ, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತಿದ್ದಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೇ ಇರುತಾ ಲಾಲಿಸುತಿದ್ದಳು. ಬೇಕಾದ ಬಾಲತೊಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಇಟ್ಟರು. ಒಬ್ಬರು ತಾರಮ್ಮಯ್ಯ ರಘುಕುಲ ರಾಮಚಂದ್ರನ್ನ,ಎಂದು ಆಡಿಸುವರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ತಾತಾಗುಬ್ಬಿಯನ್ನು ಆಡಿಸುವರು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಮಗುವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು "ಆನೆ ಬಂತೊಂದಾನೆ, ಏರೀ ಹತ್ತಿತೊಂದಾನೆ, ಎಳೆಹುಲ್ಲ ತಿಂತೊಂದಾನೆ, ತಿಳಿನೀರ ಕುಡಿಯುತೊಂದಾನೆ," ಎಂದು ಹೇಳುತಾ ಈ ಕಡೆಗೂ ಆ ಕಡೆಗೂ ವಾಲಾಡಿಸುವರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು "ಚಂದಕ್ಕಿಮಾಮ ಚಕ್ಕುಲಿಮಾಮ, ಮುತ್ತಲುಕುಡಿಕೆ ತಾರ ಮಾಮ ತಾರ ಮಾಮ," ಎಂದು ಚಂದ್ರನನ್ನು ತೋರಿಸುತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು "ನವಿಲೆ ನವಿಲೆ ಮಳೆಬಂದಾಗೆಲ್ಲಿರುವೆ ? ತಿರುಮಲ ದೇವರ ಗುಡಿಯೊಳಗಾಡುವೆ, ಬಂಣಾ ಚಿತ್ರದ ನವಿಲೆ, ಸೋಗೆ ಗಂಣಿನ ನವಿಲೆ" ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಆಡಿಸುವರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಕಂದಕ್ಕೆ ಲಾಲನೆಯಾಗುತಿತ್ತು. ಕಿಟ್ಟನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಮಗುವಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಒಡವೆಯನ್ನಿಟ್ಟು "ಬಾರೋ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ" ಎಂದು ಆ ಮಗುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೂಗುತ ಅದನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸುತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತಿದ್ದನು.

ಇಷ್ಟು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಸಾಕಿಯು ಮೈನೆರೆದು ಪ್ರಸ್ತವಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಆಲೋಚನೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ದಿನೇದಿನೇ ಸೊಸೆಯ ಮೇಲಿನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಕಡಮೆಯಾಗುತಾ ಬಂತು. ಸೀತಮ್ಮನಾದರೋ ಎಂದಿನಂತೆ ಮನೆಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಗೌರೀಪೂಜೆ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಂಗವಾಗಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತಾ ಯಾವ ಮರ್ಯಾದೆಗೂ ಲೇಶವೂ ಲೋಪ ಬಾರದಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುತಿದ್ದಳು. ಇವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಗುವಾದ ಕಾರಣ ಇವಳು ಮಾಡಿದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ವೆಂಕಮ್ಮ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಮೊದಲಾದ ನೇಮದವರೆಲ್ಲಾ ಊಟಮಾಡಲು ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದ ಕಾರಣ ಹಗಲಹೊತ್ತಿನ ಅಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಸೀತನೇ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವ ಮೊಮ್ಮಗನ ಲಾಲನೆ, ಅವನ ಬಾಲಲೀಲೆ, ಅವನ

ಪೋಷಣೆ, ಅವನಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಶೃಂಗಾರಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ಕಾಲ ಕಳೆದು ಹೋಗುತಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಹಳೇಗಾಯವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಕೆದಕಿ ಹೊಸದಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಗಾಯವಾಗಿ ಮಾಡುತಿದ್ದ ಸೂಜಿಯು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಅತ್ತೇಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ್ದರಿಂದಲೂ, ಸೊಸೆಗೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆಯಾಯಿತು. ಆದರೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅತ್ತೆಯ ಕೋಪಶಿಖಿಯು ಅಲ್ಪಕಾರಣಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಇತ್ತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಾರಾದರೂ ಸರಿಯೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಹಳಿಯಕೂಡದು, ಸೊಸೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಕೂಡದು. ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಪ್ರಮಾದವಾಗುತಿತ್ತು.

೧೧ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ೧೫ ದಿವಸ ಪ್ರತಿವರುಷವೂ ತಪ್ಪದೆ ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾನಕಪೂಜೆ ನಡೆಯುತಿತ್ತು. ಇದು ಬಹು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತಿತ್ತು. ಆ ಒಂದುದಿವಸದ ಫಲಾಹಾರಪೂಜೆಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ೮—೧೦ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬರುತಿದ್ದರು. ಆ ಒಂದುದಿವಸಕ್ಕೆ ನೂರಾರು ರೂಪಾಯಿನಮೇಲೆ ವೆಚ್ಚವಾಗುತಿತ್ತು. ನೂರಾರುರೂಪಾಯಿ ಎಂದರೆ ಈಗಿನವರಿಗೆ ಬಹಳ ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಮಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಸುತಿದ್ದ ಕಾರಣ ಬೆಳೆ ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ಆಗುತಿತ್ತು. ಆಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಕರಗುಪಡಿಯಾಗುತಿತ್ತು. ಬೇರೆ ದೊಡ್ಡ ಸಂತೆಗಳಿಗಾಗಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗಾಗಲಿ ಗಾಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿಹೋಗಲು ರಾಜಭಾಟೆಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ ; ಎಲ್ಲಾ ಎತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಕತ್ತೆಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ಸಾಗುತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದ ಕಾರಣ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆದ ದವಸಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತಿತ್ತು. ಈಗ ಪಲ್ಲ ೧ಕ್ಕೆ ೧೫ ರೂಪಾಯಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾರುವ ಅಕ್ಕಿ ಆಗ ಪಲ್ಲ ೧ಕ್ಕೆ ೨ ಅಥವಾ ೨॥ ರೂಪಾಯಿನಹಾಗೆ ಮಾರುತಿತ್ತು. ಅದೂ ಕೊಳ್ಳುವವರಿಲ್ಲದೆ ಮಲಾಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಪದಾರ್ಥವೆಲ್ಲಾ ಬಹಳ ಅಗ್ಗವಾಗಿ ರೊಕ್ಕ ಮಾತ್ರ

ಬಹು ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಇತ್ತು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆಗಿದ್ದ ನಾಣ್ಯದ ಬೆಲೆಯು ಈಗಿನ ನಾಣ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೂರರಷ್ಟು ಆಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗಿನ ನೂರಾರು ರೂಪಾಯಿನವೆಚ್ಚ ಈಗ ಸಾವಿರಾರುರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದಾಗುವುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೂ ಸಂತುಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಫಲಾಹಾರವಾಗಿ, ಊಟ ಹಾಗವಾದರೆ ಫಲಾಹಾರ ಮುಪ್ಪಾಗ ಎನ್ನುವವುಟ್ಟಿಗೆ ಆಯಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆಲ್ಲಾ ದಕ್ಷಿಣೆ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಮುತ್ತೈದೆಯರೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಾಕಿಯನ್ನೂ ಅತ್ತೇಮನೆಯಿಂದ ಕರಸಿದರು. ಫಲಾಹಾರವಾದ ಮೇಲೆ ಪಾನಕ ನೀರುಮಜ್ಜಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ತರುವಾಯ ಹೆಂಗಸರು ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಕೂತಿರುವಾಗ, ಮಾತಿಗೆಮಾತು ಬಂದು ನೆರೆಮನೇ ಸುಬ್ಬಕ್ಕನು—ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರವೆಲ್ಲಾ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿದೆ ; ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು, ಗಂಡಿಗೆ ಗಂಡುಮಗ, ಮುತ್ತಿನಹಾಗಿರುವ ಮೊಮ್ಮಗು ; ಮಗ ಬಲಮಗನಾದರೂ ಯಾವುದೊಂದಕ್ಕೂ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಎಂದುಕೊಂಡು, ಉಗುಳು ಮೀರದೆ ಇದಾನೆ. ಆ ಸೊಸೆಯೂ ಹಾಗೇ. ಅಂಥಾ ಸೊಸೆ ಎಷ್ಟುವರುಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದವರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಜಾಣತನವೋ, ಆ ರೂಪೋ, ನಾನು ಯಾವುದುಎಂದು ಹೇಳಲಿ, ಈ ದಿವಸ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬೃಂದಾವನದ ಪೂಜೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಹಿತ್ತಲಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೆ, ನಾನು ಏನಹೇಳಲಿ ? ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆದಿಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಹಾಗೆ ಇದ್ದಳು. ಆ ತಲೇಕೂದಲೋ, ಆ ಹಣೆ ಬೈತಲೆಯೋ. ಆ ಕಂಣು ಮೂಗೋ ಆ ಹಲ್ಲು ಬಾಯಿದೆರೆಯೋ, ಆ ಕೆನ್ನೆ ಪನ್ನೆಗಳೋ, ಕುಂದಣದ ತಗಡಿನ ಹಾಗಿರುವ ಆ ಮೈಬಣ್ಣವೋ, ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿರುವ ಆ ಮೈಸಿರಿಯೋ, ಆ ಗಂಭೀರವಾದ ನಡಗೆಯೋ, ಆ ಹಸನ್ಮುಖವೋ, ಆ ಮೃದುವಾದ ಮಾತೋ, ಆ ಸುಗುಣಗಳೋ, ನಾನು ಯಾವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಿ ! ಮಹಾರಾಯುತಿ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಏನು ಪುಣ್ಯಮಾಡಿದ್ದಳೋ, ಈಗ ಆ ರೂಪು ಆ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ : ಹೀಗೆಂದು ಆಕೆ ಕೊಂಡಾಡಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಕಿವಿಚಿದಹಾಗೆ ಆದ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಎಷ್ಟಾದರೂ ಪಟ್ಟಣವಾಸದವರ ಸಿಸ್ತು ಕೊಂಡಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ. ಆದರೇನು, ತೆಗೆ ಸುಬ್ಬಕ್ಕ, ನೋಡಲಾರೆ. ಸೀತೆಯು ಕೂದಲು ಏನೋ ಒಂದುಬಗೆ ವಂಕಿವಂಕಿಯಾಗಿ ಗುಂಗುರುಗುಂಗುರಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು

ಬಾಚಿದರೂ ಎಷ್ಟು ಎಂಣೇ ತೊಡೆದರೂ ಸಾಲದು. ಹಾಗೆ ಮೆಟ್ಟಿಲಮೆಟ್ಟಿ ಲಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಉದ್ದವಾಗಿ ಕೂತರೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸಿಂಬೀ ಸುತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವ ಹಾಗೆ ಇದೆ. ಅತಿಯಾಗಿ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಏನು ಚೆನ್ನ ? ಅವಳಿಗೆ ಜಡೆ ಹಣಿಯುವುದು ಬಹು ಕಷ್ಟ ನಮ್ಮವ್ವ, ಕೂದಲು ಸರಳುಜೋಡಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಇದ್ದು ಅಡಕನಾದ ಜಡೆಯಾಗುವ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಲಕ್ಷಣ. ನಮ್ಮ ಸಾಕಿಗೆ ಹಾಗಿದೆ, ಹಣೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎರಡುಬೆರಳು ಅಗಲ ಸಾಕೇಹಣೆ ಹಾಗೆ ಇದ್ದರೆ ಚೆನ್ನ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಗಲವಾಗಿ ಚಪ್ಪಟೆ ಯಾಗಿದ್ದರೆ ಬಂದ ಭಾಗ್ಯವೇನು ? ನಮ್ಮ ಹೇಣಿಗೆ ಹುಬ್ಬಿನಮೇಲೆ ಸಂಣಗೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಕೂದಲು ಕಂಡೂ ಕಾಣದಹಾಗೆ ಇದೆ. ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಇನ್ನೆಷ್ಟಿರಬೇಕು ? ಅದಬಿಟ್ಟು ಸೀತನಿಗೆ ಹುಬ್ಬು ಮೂಗಿನ ಮೇಲುಗಡೆ ದಪ್ಪನಾಗಿದೆ. ಕಿವೀ ಕಡೆಗೆ ಸಂಣನಾಗುತಾ ಹೋಗುತ್ತೆ, ಒಂದು ಬಗೆ ಬೇವಿ ನೆಲೆಯಹಾಗೆ ಅವಳ ಹುಬ್ಬನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಬೇವಿನೆಲೆ ತಿಂದರೆ ಹೇಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತೋ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತೆ. ಅದೇನು ಸುಬ್ಬಲ ಕಾಟೆಯೋ. ಕಂಣಾತಾನೆ ಆಗಲಿ, ಸೀತನಿಗೆ ಅದೇನೊ ಒಂದು ಬಗೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅರ್ಧ ಮುಚ್ಚಿದಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತೆ ; ತೆರೆದರೆ ಅಗಲವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆದರಿಸುತಾಳೋ ಎನ್ನುವಹಾಗೆ ತೆರೆಯುತಾಳೆ. ಆ ಕಂಣು ತಿರುಗಿಸುವುದು ಯಾರಿಗೆ ಬರಬೇಕು; ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದುಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದರೆ ತಳಾರ್‌ಪಳಾರ್ ಎನ್ನಿಸುವುದು ಯಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತೆ ? ಕಂಣು ನಮ್ಮ ಸಾಕಮ್ಮನ ಕಂಣಿನಹಾಗೆ ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟದಾಗಿದ್ದರೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಂದವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಆ ಮೈಸೂರವರ ಮನೇ ಮೂಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ತೆರವಾಗಿದೆ, ಹುಬ್ಬಿನ ನಡುವಿನಿಂದ ಸಂಣವಾಗಿ ಆಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಗ್ಗಿದ ಹಾಗೇಬರುತಾ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಗ್ಗಿದ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತೆ. ಮೂಗು ಆ ರೀತಿ ಯಾಗಿದ್ದರೆ ಉಸಿರು ಬಿಡುವುದೂ ಎಳೆಯುವುದೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲವೆ ? ಸಾಧಾರಣ ವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಿಟ್ಟಿ ನಮ್ಮ ಸಾಕು ಇವರಿಗೆ ಇರುವ ತೆರದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಡೆ ದಪ್ಪ ವಾಗಿ ತುದಿ ಕೊಂಚ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಉಸಿರು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಸರಾಗ. ಬಾಯಿ ನಮ್ಮ ಸೊಸೆಯ ಬಾಯಿನ ಹಾಗೆ ಅಷ್ಟು ಪುಟ್ಟದಾಗಿದ್ದರೆ ಉಂಡೆ ಕಬ್ಬು ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು ಹೇಗೆ ? ಬಾಯಿ ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಯಿನ ಹಾಗೆ ಅಗಲವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ನೆಗಡಿ ಬಂದು ಮೂಗು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡರೆ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಡಬಹುದು. ತುಟಿಯೂ

ಅಷ್ಟೆ, ನಮ್ಮ ಸಾಕಮ್ಮನ ತುಟಿ ದಪ್ಪ ಸೀತನ ತುಟಿ ಸಣ್ಣ. ತುಟಿ ದಪ್ಪವಾಗಿದ್ದರೆ ತಿಂನುವ ಪದಾರ್ಥ ಬಿದ್ದುಹೋಗದ ಹಾಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವುದು. ಸೀತನಿಗೆ ಮೇಲಿನ ತುಟಿ ಅತಿ ಅಗಲವಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೊತ್ತಿ ಇದೆ. ಸಾಕಿಗೆ ಮೇಲಿನ ತುಟಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತಿದ ಹಾಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಇದೆ. ನೀನು ಸಾವಿರ ಹೇಳು ಸೀತೆಗೆ ಹಲ್ಲು ಚೆನ್ನಿಲ್ಲ. ಅವಳು ನಕ್ಕರೆ ಹಲ್ಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಬೇಡವೆ ? ಕಂಡರೆ ಕಂಡಿತು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಇದೆ. ಸೀತೆಗೇನೋ ಕೆಂಪು ತೊಗಲು, ನಿಜ. ಅದೇನು ಚೆನ್ನೋ ನಾನು ಕಾಣೆ ನಮ್ಮವ್ವ, ಒಂದು ಬಗೆ ತೊನ್ನು ಬಡಕರ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಸಾಕಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಸುಮ್ಮನೆ, ಹೇಗೆ ಇರೋದು, ಮಗು ! ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಕಂಣು ಸಾಲದ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ಈಚೆಗೆ ಸಿಡಬು ಎದ್ದು ಹಾಗಾಯಿತು. ಮುಖವೆಲ್ಲಾ ಗುಣಿಯಾಗಿ ಬೂದು ಕಪ್ಪು ಕವಿಚಿಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗಿತ್ತೇ ಏನೋ ಹೇಗಾದರೂ ಇದ್ದು ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳಿ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಆ ಮೈಸೂರಿನವರ ಒಲವು ಆ ಶೃಂಗಾರ ಆ ಬಿನ್ನಾಣ ಯಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತೆ ? ಆ ನಡಗೆ ಯಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತೆ ? ಇಷ್ಟೂ ಆಯಿತು, ಆ ಸಿಸ್ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಸಾಕಿ ಏನಮಾಡೀತು ? ಗರತಿ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇದ್ದು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾಯಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತೆರೆದು ಎರಡು ಮಕ್ಕಳಾದರೆ ಸಾಕು.

ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರ ಸಭೆಯು ಮುಂದೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು. ಇವಳ ಮಾತ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮುಖಾ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹುಸಿನಗೆ ನಗುತಾ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಈ ಗರತಿಯರೆಲ್ಲಾ ಎಲೆ ಅಡಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತಾ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಂತಮ್ಮೊಳಗೆ—ತಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಮಾತ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇನು, ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನ ಮಾತ? ಅವಳು ಹೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಲಿ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತು ಕೇಳುತಿದ್ದರೂ ಸಾಕಾಯಿತು. ಒಂದು ಬಗೆ ಪಿಶಾಚಿಯ ಹಾಗೆ ಇದೆ, ಆ ಹಾಳಸಾಕಿ ಎನ್ನುವ ಹೆಂಣು, ಆ ಮೂದೇವಿಯ ಚೇಷ್ಟೆಯೋ ಅದರ ಬುದ್ಧಿಯೋ ಅದರ ರೂಪಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ, "ಕುರೂಪೀ ಬಹು ಚೇಷ್ಟಿತಾ" ಎಂದ ಹಾಗೆ, ನೋಡಿದರೆ ಓಕರಿಕೆ ಬರುತ್ತೆ. ಆ ಹೆಂಣನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಹಳಿದಳಲ್ಲಾ ; ನಮಗೇನು ಕಂಣಿಲ್ಲವೆ ? ಪಾಪ, ಆ ಹುಡುಗಿ ಸೀತಮ್ಮನೂ ಸೀತಮ್ಮನೇ, ಅವಳ ಹೆಸರು ಒಂದಲ್ಲ ಅವಳ ಇರಿಕೆ ಒಂದಲ್ಲ ; ಹೀಗೆಂದು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಮಾತನಾಡಿ

ಕೊಂಡು ಹೋಗುತಿದ್ದರು.

ಇದು ಹೀಗಿರಲಾಗಿ, ಅತ್ತ ಅಮ್ಮನ ಗುಡಿಯ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಬಲಿಸುತಾ ಬಂದನು. ಇವನ ಕಡೇ ಗುಂಪೂ ದಿನೇದಿನೇ ಬಲವಾಗುತಾ ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿ ಸೇರುತಾ ಇದ್ದ ತುಂಟರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ದುಸ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಬರುತಾ ಇದ್ದ ಕಾಣಿಕೇ ಮುಡುಪೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಗಂಟನ್ನು ದಿನೇದಿನೇ ದಪ್ಪವಾಗಿ ಮಾಡುತಾ ಬಂತು. ಹಣ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅಲ್ಪರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಿಕಾರಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇವನಿಗೆ ಕಿವಿಗೆ ಹತ್ತುಕಡಕಾಯಿತು. ಕೈಗೆ ಚಿನ್ನದ ಕಪ್ಪವಾಯಿತು, ತೋಳಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಮುಡೀಬಳೆಯಾಯಿತು, ಬೆರಳಿಗೆ ಉಂಗುರವಾಯಿತು, ಕಾಲಿಗೆ ದಪ್ಪನಾದ ಕಪ್ಪವಾಯಿತು, ಪಟ್ಟೇ ಅಂಚಿನ ಧೋತ್ರವಾಯಿತು, ನಿರಾಜಿ ಬಟ್ಟೆಯಾಯಿತು, ಗದ್ದಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತಲೆಯ ಜಟೆ ಗಂಟಿಗೆ ಸುತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಬರೀ ನಿರಾಜಿಯಾಯಿತು, ಗದ್ದಿಗೇ ಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿರಾಜಿ ಅಂಚುಸೆರಗು ಉಳ್ಳ, ಹಳದೀಮುಗುಟ ಕೆಂಪಿನ ಮುಗುಟಗಳಾದವು ; ಹೀಗೆ ಡಂಭಕ್ಕೂ ಸೊಗಸಿಗೂ ಬೇಕಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣಗಳು ದಿನೇದಿನೇ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತಾ ಬಂದವು. ಇವನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಪೂರ್ವ ವಯಸ್ಸಿನ ಲಟ್ಟರು ಹಿಂದೂ ಮುಂದೂ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುತಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಇಂಥಾ ತುಂಡಾಂಡಿಗಳು ಗುಡಿಯ ಕೈಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಜೂಜು ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ಆಡುತಾ ಇದ್ದದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪುಂಡುಪದಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತಿದ್ದರು. ಜಾವಡಿಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಹಾಡುತಿದ್ದರು. ಪೂರ್ವವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಈ ವಿಧವಾದ ರಸಿಕತೆ ಈ ಗುಂಪಿನವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತಾ ಇತ್ತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಲಲ್ಲೆಯೂ ಕ್ಯಾಕೆಯೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಆಗುತಿದ್ದವು. ಈ ಹಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು. ಊರಿನ ಜನರು ಅನೇಕರು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೀರ ತರಲು ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಕಟ್ಟು ಹರಿದ ಪಂಜಾಗಿ ನಡೆಯುತಾ ಇದ್ದ ಜನರ ಹಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆಟ್ಟತನ ನಡೆಯುಬಹುದು? ಯಾವುದು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ?

ಅತ್ತ ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಯಿಂದ ಸೀತಮ್ಮನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಬೃಂದಾವನದ ಪೂಜೆಗೆ ಹೋಗಿಬರುತಾ ಇದ್ದ ಸಂಗತಿ ಗೊತ್ತಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆ

ಬೃಂದಾವನವು ಹೊಳೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮೀಪವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದಾ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಲು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಚೆಗೆ ಹೊಳೇ ತಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊಲವನ್ನು ಯಾರೋ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೇಲೀ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರು ಈ ಬೃಂದಾವನವು ಆ ಹೊಲದ ಮಧ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರ ಪೂಜೆಗೆ ಬರಲು ಯಾರಿಗೂ ಅಡ್ಡಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬೃಂದಾವನವು ಅಮ್ಮನ ಗುಡಿಯ ಕೈಸಾಲೆಗೆ ಎದುರಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೂ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಸುಮಾರು ೧೦೦-೧೫೦ ಗಜ ದೂರವಿತ್ತು. ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸೀತಮ್ಮನು ಬೃಂದಾ ವನದ ಪೂಜೆಗೆ ಹೋಗಿಬರುವುದು ಗುಡಿಯ ಕೈಸಾಲೆಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸು ತಿತ್ತು. ಸೀತಮ್ಮನು ಪೂಜೆಗೆ ಹೋಗಿಬರುವ ಹೊತ್ತು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪಡ್ಡೇ ಹುಡುಗರ ಹಾವಳಿಯು ಅಮ್ಮನ ಗುಡಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದಿನೇದಿನೇ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂತು. ಬುದ್ಧಿವಿಕಾರಕ್ಕೆ ನೋಟವೇ ಅಂಕದ ಬಾಗಿಲಾಗಿದೆ. ಸೀತಮ್ಮ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣೂ ಆ ಕಡೆಗೇ ತಿರುಗುತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿವಸ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಗುಡಿಯ ಕೈಸಾಲೆಯಿಂದಲೇ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ದನು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ದೃಷ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ—ಈಕೆ ದೀಕ್ಷಿತರ ಸೊಸೆಯಲ್ಲವೆ ? ಎಂದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು—ಹವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು—ಒಳ್ಳೇ ಚೆಲುವೆ, ಬಹು ಸುಂದರಿಯಾಗಿದಾಳೆ. ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸೌಂದರ್ಯದ ವೈಖರಿಯನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಎಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು—ಅವಳ ತಲೇಕೂದಲು ಎಷ್ಟು ಸೊಗ ಸಾಗಿದೆ ಎಂದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು—ಬರೀ ಕೂದಲೇ ಅಷ್ಟು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ, ಆ ಕೂದಲು ಆ ಮುಂದಲೇ ಕುರುಳು ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ಮುಖದ ಮೇಲುಗಡೆ ಮೂಲೆಮೂಲೆಯಾಗಿ ಕಮಾನು ಕಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟಹಾಗೆ ಇದೆ, ಎಂದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು—ಆ ಕಣ್ಣು ಆ ಹುಬ್ಬು ಆ ನೋಟ ಇದನ್ನು ಹೋಲುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ತೆಗೆ, ಎಂದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು—ಒಂದು ಸಾರಿ ಅವಳು ನಕ್ಕದ್ದನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನಬೇಕಾದರೂ ಕೊಡಬಹುದು ಎಂದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು—ಅವಳ ತುಟಿ ಭಲೆ ಜೋಕಾಗಿ ಅದೆ ಕಣಲೋ, ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು—ಬೇಕೆಂತ ಕಡೆದು ಮಾಡಿದ ಜಂತದ ಬೊಂಬೆ ಹಂಗವಳೆ, ಅವಳ ಮೈಬ್ಬ ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗೈತೆ ಎಂದನು. ಇನ್ನೊ

ಬ್ಬನು–ಐ ಮೈ ಹೇಳತವನೆ ಮೈಯ; ಇನ್ನಾವುದು ಕೆಟ್ಟಿದ್ದಾತು ? ಎಂದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು—ಅಯ್, ತೆಗೆಯೊ ನೀ ಏನ ಬಲ್ಲೆ, ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟದಾನೆ ಡುಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಯಾಕಿಲ್ಲವ ? ಹಂಗೆ ನಡೀತವಳೆ ಕಣೆಲೊ, ಎಂದನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನು—ಅದೇನ ಹೇಳಿಯುಲೆ, ಬೊಡ್ಡಿ ಈ ಕಡೆಯಿಂದ ಆ ಕಡೆ ಕಂಣ ತಿರಗಸತವಳೆ, ಅದ ಕಂಡರೆ ಎಂತೇವನಗಾದರೂ ಜೀವಾ ವಿಳ್ ವಿಳ್ ಅನ್ನಾಕಿಲ್ಲವ ? ಎಂದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು— ನೀ ಬಲೆ ಕಂಡವ ಸುಮ್ಮನಿರಲೆ, ಒಂದು ಹೇಳತವನೆ ಒಂದ, ಇನ್ನಾವದು ಕೆಟ್ಟಿದ್ದಾತು ? ಆ ಎದೆಬಾವಕ್ಕೆ ಏನತಾನೆ ಹೋಲಿಸೀಯುಲೆ ? ಎಂದು ಒದರಿದನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನು—ಅವಳು ನಡೆಯೋವಾಗ ಮೈ ಬಳಕತಾ ನಡೀತವಳೆ, ಅದ ನೋಡಾಕೆ ಶಿವ ಇನ್ನ ಹತ್ತಕಂಣ ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಾಲದು ಕಣೆಲೊ, ಎಂದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು–ಮೊನ್ನೆ ಸುಕ್ಕರವಾದ ದೋಸರ ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ ಓಟು ಗುಲಾಬದ ಹೂ ಮನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಾ ಅಂತ ಕಳಗಸದ, ನಾನು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದವ ಹೂ ತಗಳ್ಳಿ ಅಂದೆ ; ಅವ ಬಂದಿ ಕೈ ಒಡ್ಡಿದ, ಆಹಾ ಅದೇನ ಕೈ ! ಆ ಹುವ್ವಿನ ಬಂಣ ಅವಳ ಅಂಗೈ ಬಂಣ ಒಂದೇ, ವಸಿನೂ ತಿಳಿಯಾಕಿಲ್ಲ ಹಂಗಿತ್ತು ; ಆ ಬೊಡ್ಡಿ ಕೈ ಉಗುರು ಕಾಲ ಉಗುರು ಏನಂತೀಯೋ ಕೆಂಗಣಗಲೇ ಬಂಣದ ಕನಡಿ ಹಂಗೆ ತಣಕ್‌ತಣಕ್‌ನೆ ಹೊಳೇತಿರಾದು ಕಣೆಲೆ, ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು–ಅವಳ ಮಕ ವಸಿ ಮುಳ್ಳು ಮಕವಲ್ಲವ ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು–ತೆಗೆಯೊ ಏನ ಮಾತಾಡೀಯೆ, ಇವ ಬಲೀ ಕಂಡವ, ಅವಳ ಮಕ ಎಷ್ಟೋ ನುಂಣಗೈತೆ, ಒಂದು ಬೊಟ್ಟು, ಒಂದು ಚುಕ್ಕಿ, ತೋರೀಯು ನೀನು ? ಮಾತಾಡತವನೆ ಮಾತ, ಮನಸ ಕಂಡರೆ ಮಾತಾಡಬೇಕು ಕಣೆಲೆ, ಕಾಣದಿದ್ದರೆ ಸತ್ತ ನಾಯಿನ ಹಂಗೆ ಬಿದ್ದಿಗಬೇಕು, ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹುಡುಗನು—ಅವಳು ವಸಿ ದಪ್ಪನಾಗವಳೆ ಅಲ್ಲವೇನೆಲೆ ತಿಮ್ಮ, ಎಂದನು ಆಗ ತಿಮ್ಮನು— ಎತ್ತೆಲೆ ನಿನ್ನ ಕಡಾಸಾನ, ನೀ ಬಲೆ ಹೆಂಣಗಳ ನೋಡಿದವ ; ನೀ ಏನಬಲ್ಲೆ ಕಣೊ, ಹುಡುಗಬೊಡ್ಡಿ ಹೈದ, ದಪ್ಪನಾಗವಳಾ ಅವಳು? ಮೂಲೇಮನೆ ದಡಾಲಿ ಕಂಡು ಹೇಳೀಯೋ ಕಾಣಿ. ಎಲನೇತ್ರವಾಗಿ ಬಳುಕುತಾ ಬಳುಕುತಾ ನಡೀತವಳೆ ; ನಾವು ಎಷ್ಟೋ ನೋಡಿವಿ. ಮೈಸೂರ ಬುಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕ ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದರೂ ಇಂತೆವಳು ಸಿಕ್ಕಾಕಿಲ್ಲ, ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು—ನೀ ನೋಡಿಲ್ಲ ಕಣೆಲೆ, ಇವಳ ನೀ

ಏನಬಲ್ಲೆ ? ಒಂದು ಪದಾ ಹೇಳತವಳೆ ಹೇಳತವಳೆ, ಅದನ ಕೇಳಿದವ, ಮನಸಾ ಅಲ್ಲೇ ಮೈಮರೇಬೇಕು ಕಣಲೋ, ಹಂಗೆ ಹೇಳತವಳೆ, ಎಂದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು—ಪದಾ ಹಂಗಿರಲಿ ಕೈಲೊ, ಇವ ಬಲೆ ಪದಾ ಕಂಡವನ ಮೊಮ್ಮಗ, ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಇವಳ ತಾತನಂತೆವರೆಲ್ಲಾ ಪದಾ ಹೇಳತವರೆ, ಮೊನ್ನೆ ಕಿವಡ ನಂಜನ ಮದವೆಗೆ ಬಂದಿರ್ಲಿಲ್ಲವಾ ? ಅವಳ ಮುಂದಿವ ಪದಾ ಹೇಳಾಳ ? ಅದಲ್ಲ ಕಣ, ತೆಗೆಯಲೆ ; ಇವಳಲ್ಲಿ ಇಸ್ನ್ಯಾವತ್ತಾನೇ ಕಮ್ಮಿಯಾಗ್ಯೆತೆ ? ಎಂದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು—ಇಂತೇವ ನನಗಿದ್ದರೆ ನಾ ಹೆಂಗೆ ಬಾಳಿಸಿಯೇನೊ ! ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರಬಿಟ್ಟನು. ಇವರ ಸಂಗಡ ಕೂತಿದ್ದ ಮುದುಕನೊಬ್ಬನು—ಅದೇನರಲೆ ಹಲ್ಬೆ ಹೊಡದೀರಿ, ಕೈಲಿ ಕಾಸಿಲ್ಲ ಮೈಲಿ ಬೋಸಿಲ್ಲ (ಬೋಸ=ಭೂಷಣ) ಹೋಗೊ ಸೂಳೆ ಕಂಡು ಹಮ್ಮೈಸಿ ಬಿದ್ದನಂತೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮುದುಕನು—ನಡೀರೋ, ಏನ ಹಂಗಾಡೀರಿ, ಅವ ಎಂತೆ ಮಾತಾಯೋ ? ನಿಮಗೆ ಅಕ್ಕತಂಗೀರಿಲ್ಲವ ? ಎಂದನು.

ಆಗ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು–ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ ಕೈ ತಪ್ಪಿಹೋದೀತು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಇದಾಳೆ. ರೂಪಿಗೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಮೈಸೂರ ಬೆಡಗು ಬೇರೆ ಇದೆ. ಅದೇ ಗಂಡಸಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕುಯ್ಯುವುದು ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬನು ಇವಳು ಬಲೇ ಗರತಿಯಂತೆ. ಮನೇಲಿ ಬದುಕು ಬಾಳು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ದೇವರು ದಿಂಡರು ಅಂತಾ ಅವಳಂತೆ, ಎಂದನು. ಆಗ ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ಬಲಗಡೆ ಕೂತಿದ್ದ ಉಪಾಧ್ರಿ ನಾರಪ್ಪೈಯ್ಯನು—ಏನೋ ಇದೆ ನಮಗೆ ಯಾಕೆ ? ಎನಲು, ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಶೆಯು ಅಂಕುರಕ್ಕೆ ಆರಯ್ಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತಾ— ಉಪಾಧ್ರು ಯಾಕೋ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತಾರಲ್ಲ, ಬಹುದಿವಸ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವರಲ್ಲವೆ, ಅವರು ಕಾಣದ್ದು ಯಾವುದು ? ಎಂದು ಹುಸಿನಗು ನಗುತಾ ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಾಧ್ರಿಯು—ನಾನು ಕಾಣದ್ದು ಯಾವುದಿದೆ ? ಮೊನ್ನೆ ಹುಡುಗ ಇವಳ ಗಂಡ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಓದಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ, ನಾನೇ ತಯಾರುಮಾಡಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಇಂಥಾ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಗಂಟುಹಾಕಿದರೆ ಏನಾದೀತು ? ಬೆಳಗೆದ್ದರೆ ಅತ್ತೆಗೂ ಸೊಸೆಗೂ ಹಣಾಹಣಿ ಜಗಳ ; ನಾನೂ ಕೇಳಿನೋಡ್ದಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಆ ಅತ್ತೆಯಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಡಗು ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇದಾಳೆ ಎಂದನು. ಆಗ

ಅಪ್ಪಾಜಿಯು—ಯಾಕೆ ಅತ್ತೆಗೂ ಸೊಸೆಗೂ ಅಷ್ಟು ಜಗಳ ?

ಉಪಾಧ್ರಿ—ಯಾಕೆ ಜಗಳವೋ ನಾನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ? ನಾವು ಕಂಡಹಾಗೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ಎಂಥಾ ಒಳ್ಳೇ ತಾಯಿ ಹೆತ್ತಮಗಳು. ಅವಳಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ವಿದ್ಯಗಳು ಸೇರದು. ಅದಕ್ಕೇ ಜಗಳ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ಸೊಸೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ಕೆಟ್ಟವಿದ್ಯೆವಿದೆ ?

ಉಪಾಧ್ರಿ—ಮಾಡಿದವರ ಪಾಪ ಆಡಿದವರ ಬಾಯಲ್ಲಿ, ನಮಗೆ ಯಾಕೆ ಬೇಕು ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಏನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಲೆ ಉಂಟೊ ?

ಉಪಾಧ್ರಿ—ನಾವು ಕಂಡದ್ದಲ್ಲ ಕೇಳಿದ್ದಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು ? ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಪಾಪ ಆ ಅತ್ತೆ ಯಾಕೆ ಸೊಸೆ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋದಾಳು ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ನೋಡಿ ಉಪಾದ್ರೆ, ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ನೋಡಿದೇನೆ. ರೂಪು ಇದ್ದಕಡೆ ದೋಷವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ?

ಉಪಾಧ್ರಿ—ತಾರಾಶಶಾಂಕದಲ್ಲಿ ಮೊನ್ನೆ ನಾನು ಓದಲಿಲ್ಲವೆ ? ಚಂದ್ರ ಅಷ್ಟು ಸುಂದರನಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನಲ್ಲಿ ದೋಷ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅದೇ ಕಳಂಕವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ನನಗೆ ಇದು ಒಂದು ಸಂಶಯ ನೋಡಿ ಉಪಾದ್ರೆ. ರೂಪು ಇದ್ದಕಡೆ ದೋಷ ಯಾಕೆ ಇರಬೇಕು ? ದೇವರ ಮುಖವನ್ನು ನಾವು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತಿದ್ದುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ಹಾಗಾದರೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ನಾವು ದೋಷವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು ? ದೋಷವನ್ನು ನಾವು ಆರೋಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಬಹುದೆ ?

ಉಪಾಧ್ರಿ—ಕೆಟ್ಟತನವಿಲ್ಲದ ರೂಪು ದೇವರಲ್ಲಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ರೂಪಿನ ಸಂಗಡ ಕೆಟ್ಟತನ ಸೇರಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತೆ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ರೂಪು ಇಲ್ಲದ ಕಡೆ ಕೆಟ್ಟತನ ಹುಟ್ಟುವುದು ಅಪೂರ್ವ.

ಸಭಾಪತ್ಯೆಯ್ಯ—ಕೆಟ್ಟತನ ಇರುವ ಕಡೆಯೆಲ್ಲಾ ರೂಪು ಇರುತ್ತೆಯೆ? ರೂಪು ಇದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲಾ ಕೆಟ್ಟತನವಿರುತ್ತೆಯೆ ? ಹೇಗೂ ಹೇಳುವುದ ಕ್ಕಾಗದು.

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ರೂಪು ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದು.

ಸಭಾಪತ್ಯೆಯ್ಯ—ಬರೀ ರೂಪು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮ ವಾದ ರೂಪನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಬರೆದರೆ ಮನಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟೀತೆ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ ಹಾಗೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ, ಜೀವ ಇಲ್ಲದ ಬೊಂಬೆಯನ್ನೂ ಪಟವನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಆಗದು, ಜೀವವುಳ್ಳವರ ರೂಪು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದೇನೋ ನಿಜ.

ಸಭಾಪತ್ಯೈಯ್ಯ—ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು, ಅಪ್ಪಾಜಿ, ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜೀವವಿಲ್ಲದ ಬೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿ ಆನಂದಪಡುತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಹುವ್ವನ್ನು ನೋಡಲಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಲಿ, ನಮಗೆ ಏನೋ ಆನಂದವಾಗುತ್ತೆ. ಜನರ ರೂಪನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಟ್ಟುವ ಆನಂದವೂ ಇಂಥಾದ್ದೇ ಹೆಂಗಸು ಗಂಡಸಿನ ರೂಪನ್ನೂ, ಗಂಡಸು ಹೆಂಗಸಿನ ರೂಪನ್ನೂ ನೋಡಿದಾಗಲೂ ಮೊದಲು ಇಂಥಾ ಆನಂದವೇ ಹುಟ್ಟತಕ್ಕದ್ದು. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ವಿಕಾರ ಮಾಡಿ ಮನ್ಮಥಬಾಧೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಬೇರೆ ಇದೆ.

ಉಪಾಧ್ರಿ—ಯಾವುದೊ ಹೊಸದಾಗಿ ಹೇಳುತೀರಿ, ಯಾರೂ ಕಾಣದ್ದನ್ನು ; ಹಾಗಾದರೆ ಅದು ಯಾವದಪ್ಪ ?

ಸಭಾಪತ್ಯೈಯ್ಯ—ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರಗಿಸುವುದು ಬರೀ ರೂಪಲ್ಲ, ಹೀಗೆಂದರೆ ಸೌಂದರ್ಯವಲ್ಲ, ಅದು ಪ್ರತಿಮೊಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತೆಂದು ಆಗಲೆ ನಾನು ಹೇಳಿದೇನೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೊರಗಿನ ಚರ್ಯಗಳು ಕಲ್ಲಿನಂಥಾ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಕರಗಿಸುವವು. ಹೆಂಗಸು ಗಂಡಸನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ, ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಇರುವುದು, ಕಡೆಗಂಣಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು, ಮುಂಗುರುಳನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸೆರಗನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾರಿಸಿ ಬೇಕೆಂದು ಅದನ್ನು ಜಗ್ಗಿಸಿಜಗ್ಗಿಸಿ ತುಯಿದು ಹೊದಿಯುವುದು, ಯಾರ ಸಂಗಡಲಾದರೂ ಮಾತನಾಡುತಿರುವಾಗ ಇಲ್ಲದ ನೆವವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಗುವುದು, ಗಂಡಸನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅಸಹ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವಳಂತೆ ಹುಬ್ಬನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸರಕ್ಕನೆ ಬೇರೇ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ನಗುವುದು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಇನಯುನನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಕಂಣಗುಡ್ಡೆಯನ್ನು ತೇಲಾಡಿಸುತಾ ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದು, ನೆಪ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಾರನ್ನೋ ಕರೆಯುವಂತೆ ಕರೆಯುವುದು, ಇನಯುನ ಮನಸ್ಸು ಕರಗುವ ಹಾಗೆ ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸೀರೆಯ ಸೊಗಸನ್ನೂ ಒಡವೆಯ ಬೆಡಗನ್ನೂ ಈಕಡೆ ಆಕಡೆ ಬೇಕೆಂದು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅತಿಯಾದ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು.

ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮುಖವನ್ನು ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತಾ, ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ, ಮೈಯನ್ನು ಬಳುಕಿಸುತಾ, ಪುರುಷ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡದೆ ಇರುವಾಗ ಅವನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುತಾ, ಪುರುಷ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಯೇ ನೋಡದವಳಂತೆ ಇರುತಾ, ಬೆಡಗನ್ನು ಬೀರುವುದು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅತಿಯಾಗಿ ಮುದ್ದಾಡುವುದು, ಗಹಗಹಿಸಿ ಹಾಡುವುದು, ನಗುನಗುತಾ ಅತಿ ವಿನಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಪರಪುರುಷರಿದುರಿಗೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಸುಳಿದಾಡಿ ಓಡಿಯಾಡುವುದು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಚರ್ಯೆಗಳು ಪುರುಷನೆಂಬ ಮೃಗಕ್ಕೆ ಬಲೆಯಾಗುವವು ಪುರುಷನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಚಲಿಸದ ಕಂಣು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾದರೂ ಕೇಡಿಲ್ಲ; ಮಾತಾಡದ ಬಾಯಿ ಎಷ್ಟು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಬಾಧೆ ಇಲ್ಲ ; ಚಲನ ಇಲ್ಲದ ಕೈ ಕಾಲುಗಳು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ, ಅಂಥಾ ಚರ್ಯೆಗಳೇನಾದರೂ ಇವೆಯೆ ಹೇಳಿ. ಬರೀ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಿಯಲ್ಲ.

ಉಪಾಧ್ರಿ—ನಾನು ಇಷ್ಟೊಂದು ನೋಡಿ ಅರಿಯೆ ಸ್ವಾಮಿ, ಹೀಗೆ ಹುಡುಕಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೈಲಾಗದು.

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ಸಭಾಪತ್ಯೈಯ್ಯನವರು ಹೇಳುವುದೇನೋ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಪ್ರಶಂಸೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯೋ ಸಂಗತಿ ಗೋಳು ಉಪಾಧ್ರು ಹೇಳಿದ್ದು. ಎಷ್ಟೋ ದಿವಸ ಜೋಯಿಸರ ಮನೇಲೇ ಇದ್ದು ನೋಡಿದವರು, ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ?

ಹೀಗೆ ಸಭಾಪತ್ಯೈಯ್ಯನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರವೂ, ಉಪಾಧ್ರಿಯು ಮೇಲುಮೇಲೆ ರುಚಿರುಚಿಯಾಗಿ ಆಡಿದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯೂ ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ಮಾತೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯುತಿರುವಾಗಲೇ ಇವನಿಗೆ ಚಿತ್ತ ವಿಕಲ ವಾಯಿತು, ಅಂಧಕಾರ ಕವಿದುಕೊಂಡಿತು. ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮತ್ತೇನೂ ತೋರದೇ ಹೋಯಿತು. ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತು ಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಉಪಾಧ್ರಿಯನ್ನು ಕೂಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದನು ; ಅತ್ತ ಇತ್ತ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡು—

ಉಪಾಧ್ರೆ ಹಾಗಾದರೆ ದೀಕ್ಷಿತರ ಸೊಸೇ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಜನವೇನೋ ಹೊಗಳಿಕೊಂಡಾಗ್ಯೂ ಒಳಗಿನಸ್ಥಿತಿ ಬೇರೆ ಇದೆ ಅನ್ನಿ ? ನಾನೇನೋ ಜನ

ಹೊಗಳುವುದನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ, ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಾಧ್ರಿಯು--ನಾನೇನೋ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಮೂರುಹೊತ್ತೂ ನೋಡಿದವನಪ್ಪೆ. ಆ ಹೆಂಣಿಗೂ ಆ ಗಂಡಿಗೂ ಈಡೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮಹಾದೇವ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಓದಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಹೈದ, ಈಗ ನನ್ನ ಕಂಡರೆ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಹುಚ್ಚುಮುರವನ ಆಳಿಕೆಗೆ ಒರತಕ್ಕ ಹೆಂಗಸಲ್ಲ ಅವಳು. ನಾನೇನೋ ಮುದುಕನಾದೆ, ಇದ್ದಮಾತ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ಹೆಂಣಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅವರಂಥ ಇವರಂಥ ನಿನ್ನಂಥ ಅಗಡುಬೊಮ್ಮನಹಾಗೆ ಇರತಕ್ಕವರು ಇದ್ದರೆ ಸಗ್ಗಿಯಾಳು ಅವಳು ಎಂದಿದ್ದರೂ--ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಪ್ಪ, ನನಗೆ ಯಾಕೆ ಬೇಕು, ಮೊದಲೇ ಆ ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತನಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕತ್ತಿನತನಕ ಇದೆ. ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೊಡೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಓದುಬರುತ್ತೆಯೆ ? ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟ ಹಾಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ರಂಪವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ನಿನಗೆ ಅದೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯದು. ಹೇಳಿದರೆ ಮೂರುದಿವಸದ ಪುರಾಣವಾಗುತ್ತೆ. ಕೊನೆಗೆ ಹುಡುಗರನ್ನು ಓದಿಸುವುದಕ್ಕೇ ನನಗೆ ಬಾರದು ಎಂದುಬಿಟ್ಟ ಆ ದೀಕ್ಷಿತ. ಈ ವೂರಲ್ಲಿ ಯಾರು ನನ್ನ ಕೈಲಿ ತಯಾರಾಗದೆ ಇದ್ದವ ? ಒಬ್ಬನ್ನ ಬೆಟ್ಟುಮಡಿಸಿ ಹೇಳಲಿ ನೋಡೋಣ. ಅವ ಆಡದಮಾತು ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತಾ ಇದೆ. ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಗೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇವರಿಗೇನು ಗತಿ ಇತ್ತು. ದೊರೇ ಹತ್ತರೇನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಓಡಿಯಾಟವಿದೆ, ಅದರೇನು ? ಇಂಥವರು ಎಷ್ಟು ಜನವೋ ಆ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ! ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಎಲ್ಲಾ ಹ್ಯಾಪ ಕಿಟ್ಟಂದು. ಆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನ ತಂದೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು. ಆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ಈ ಮಹಾದೇವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪೂರಾ ಬಂದೋಬಸ್ತಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿದಾಳೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ತರುವಾಯ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಉಪಾಧ್ರಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ತಾನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತಾ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗುಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತಿದ್ದನು. "ನಿನ್ನಂಥಾ ಅಗಡುಬೊಮ್ಮ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಮಾತಿನಿಂದ ತಾನು ಸರಿಯಾದ ವರನೆಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಂಡನು. ಉಪಾಧ್ರಿಯು ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ಆಡಿದನೋ ಅಥವಾ ಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಧೂಪಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದನೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏಪಂಚ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರವೆಂದು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭ ಸಾಕಾ

ಗಿತ್ತು. ಮನ್ಮಥನ ಮಾಯವೆಂಬ ಬಲೆಯು ಒಳಗಿನ ಕಣಿಗೆ ಪರೆಯಾಯಿತು. ಈ ಬಯಕೆ ಕೈಗೂಡುವುದು ಹೇಗೆ ? ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತಾ—ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಮನೆಗೆ ಯಜಮಾನಿ, ಇವಳು ಸೊಸೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದಾಳೆ, ಇದೇ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇವನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯು ಗೀಳು ಬಲವಾಯಿತು.

ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ರಾತ್ರೆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನಗುಡಿಯ ದೊಡ್ಡ ಮಂಗಳಾರತಿಯೂ ದೇವರಿಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಅಲಂಕಾರವೂ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಬಂದ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ಕೊಡತಕ್ಕ ಪಣಿವಾರದ ತರತೀಪೂ ಒಂದು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ದಿವಸ ಅಧಿಕವಾಗುತಾ ಬಂತು. ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಅಲಂಕಾರಮಾಡಲು ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಜನರು ಬಂದರು. ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿ, ಮಹಾಕಾಳಿ, ಸೀತಾಪಾರ್ವತಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಗಾಯತ್ರಿ, ಸತಿ, ಪಾರ್ವತಿ, ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರಿ, ತ್ರಿಪುರಸುಂದರಿ, ಗಂಗ, ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ಅಲಂಕಾರವಾಗುತಾ ಬಂತು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಉತ್ಸವಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆಗಳೂ ನಡೆಯುತಾ ಬಂದವು. ವಿಶೇಷವಾದ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ದೇವರಸೇವೆ ನಡೆಯುವುದೆಂದೂ ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಬಂದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ನೋಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ ಆಶೆ ಹುಟ್ಟುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಜರುಗುತಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ದೂರದ ಗ್ರಾಮದವರೆಲ್ಲಾ ಬರುತಿದ್ದರು. ಶತಕಂಠರಾವಣನ ಸಂಹಾರದ ಅಲಂಕಾರವನ್ನೂ ಮೋಹಿನೀ ಅಲಂಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುವ ದಿವಸಗಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯು ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಜನರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಶೆ ಹುಟ್ಟುವ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತಿತ್ತು. ಮಂಗಳಾರತಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ಖ್ಯಾತಿವಂತರಾದ ಪುರುಷರನ್ನೂ ಔತಣಕೊಟ್ಟು ಕರಸುತಿದ್ದರು. ಶುಕ್ರವಾರದ ದಿವಸ ಗುಡಿಗೆ ಬರೀಹೆಂಗಸರೇ ಬರಬೇಕೆಂದು ಏರ್ಪಾಡಾಯಿತು. ಜೋಯಿಸರ ಮನೇ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾದ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಕರೆದುತಂದು ಬಿಡುವುದು, ಅವರಿಗೆ ಇತರರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಟ್ಟೆತಟ್ಟೆ ತುಂಬಿ ಹೂವನ್ನೂ ಪಣಿವಾರವನ್ನೂ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಕೊಡುತಾ ಬರುವುದು, ಹೀಗೆ ಜರುಗಿತು. ನವರಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿಯೂ ಸುವಾಸಿನಿಯರ ಪೂಜೆ ಎಂಬ ನೆವದಿಂದ ಒಳ್ಳೇ ಸೀರೆಗಳನ್ನೂ ಕುಪ್ಪಸಗಳನ್ನೂ ದೀಕ್ಷಿತರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಕೊಡಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮನೆಮನೆ ಗಡಿಯು ಊರೂರು

ಗಡಿಯ ಅಪ್ಪಾಜಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡ್ರಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಕ್ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಒಂದು ದಿವಸವೂ ಬಿಡದೆ ಸೀತಮ್ಮನು ತುಳಸೀಪೂಜೆಗೆ ಹೋಗಿಬರುತಾ ಇದ್ದದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಹೀಗೆಯೇ ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹೊಳೆಗೆಹೋಗಿ ಸೀನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತಾ ಇದ್ದಳು. ಈ ಎರಡು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ವಿನಾ ಮತ್ತೆ ಯಾತಕ್ಕೂ ಸೀತೆಯು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲಾಗಿ, ತುಳಸೀಕಟ್ಟೆಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಇವಳು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವಕಡೆ ಹರಳೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಹುವ್ವಿನ ಪಟ್ಟಣಗಳು, ಗಂಧದಬಿಲ್ಲೆ ಹಾಕಿ ತುಂಬಿದ ಡಬ್ಬಿಗಳು, ಪುಣುಗು, ಜವ್ವಾಜಿ, ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಮೊದಲಾದ ವಾಸನಾದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ಭರಣಿಗಳು, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಪಗೆ ಇರವಂತಿಗೆ ಪಾದ್ರಿ ಈ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಪಚ್ಚೇತೆನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಹುವ್ವಿನ ಕುಚ್ಚುಗಳು, ರಾಜಾ ರೂಪಾಯಿಗಳು, ಕಂಠಿರಾಯ ವರಹಾಗಳೂ ಇವೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೀತಮ್ಮನು ವಿಷದಂತೆ ಕಾಣುತಿದ್ದಳು. ಇವಳ ಚಿತ್ತ ಚಂಚಲವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಒಂದು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಒಂದು ದಿವಸ ಹೆಚ್ಚುತಾ ಇದ್ದ ಅಮ್ಮನಗುಡಿಯ ಅಣ್ಣಾಪಟ್ಟೆಗಾರರ ಆಟೋಪಗಳನ್ನೂ ಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಲೆಂದು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದ ಮಾತಿನ ಭಾವವನ್ನೂ ಕಂಡು ಊಹಿಸಿ ಅವರ ಅರ್ಥವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತಾ ಇದ್ದ ಸೀತಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸು ಕೇವಲ ದೃಢವಾಗಿತ್ತು.

ಇನ್ನೊಂದುಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಅರುಂದಮ್ಮನ ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ೪–೫ ಮಾರು ದೂರದಲ್ಲ ಒಂದು ಅಶ್ವತ್ಥಕಟ್ಟೆ ಇತ್ತು. ದಿನವೂ ಆ ಅರಳೀಮರಕ್ಕೆ ತಾನು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಅಪ್ಪಾಜಿ ಹೂಡಿದನು. ಈ ಅಶ್ವತ್ಥ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ತನ್ನ ಡಂಭವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸುತಾ ಬಂದನು. ಸೀತಮ್ಮ ತುಳಸೀ ಪೂಜೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಆಗ ತಾನೂ ಅರಳೀ ಕಟ್ಟೆಗೆ ಹೋಗುತಾ ವಿಶೇಷವಾದ ಪರುಠವಣೆಯಿಂದ ತಾನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದು ಮರಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಮಾಡುತಾ ಅವಳು ಬೃಂದಾವನದ ಬಳಿ ಬರುವತನಕ ತಾನೂ ಇರುತಾ ಬಂದನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಿದ್ದನು ಸೀತನಕಡೆ ನೋಡಿನೋಡಿ ಬೇಕೆಂದು ನಗುತ ಬಂದನು. ಇದನ್ನು ಸೀತೆ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಪೂಜೆಗೆ ಹುವ್ವನ್ನು ಹಿಡಿಯಿರಿ, ದೇವರ ನಿವೇದ

ನಕ್ಕೆ ಹಂಣನ್ನು ಹಿಡಿಯಿರಿ ಎಂದು ನೆವನೆವದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತಾ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಸೀತೆಯು ಆ ಕಡೆಯೇ ತಿರುಗಿನೋಡದೆ ತನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಖವನ್ನು ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಈ ನೀಚನ ಬಾಧೆ ಬಲವಾಗುತಾ ಬಂತು. ಇದನ್ನು ಇತರರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೂ ಕಷ್ಟ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಕಷ್ಟ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಅನುಭವಿಸುವುದು ಮತ್ತೂ ಕಷ್ಟ. ಹೀಗೆ ಆಗುತಾಬಂತು. ಸೀತಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸು ಬಹು ಖಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿಂದ ತರಿಸಿದ ಉತ್ತಮವಾದ ಹೂವು ಎಲೇಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಅಮ್ಮನಗುಡಿಯ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ ಹೋಗುವುದೂ ಅಥವಾ ಎಂದಾದರೂ ತಪ್ಪಿದರೆ ಈಕೆ ಹೋಗುವ ತನಕ ಆಳಮೇಲೆ ಆಳುಬಂದು ಕುಕ್ಕಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೂ ವಾಡಿಕೆಗೆ ಬಂತು. ಈಕೆಗೆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮರ್ಯಾದೆ ನಡೆಯುತಿದ್ದುದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಬಾಳೇಹಂಣಿನ ರಸಾಯನವೇನು ಬಗೆಬಗೇ ಹಂಣುಗಳು ತುಂಬಿದ ತಟ್ಟೆಗಳೇನು, ಬಾದಾಮಿ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಖರ್ಜೂರ ಇವುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ ತಟ್ಟೆಗಳೇನು, ಶುಕ್ರವಾರದ ದಿವಸ ಒಳ್ಳೇ ಕಲಾಬತ್ತು ಕುಪ್ಪಸವೇನು ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಳುಗಳ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊರಸಿ ಆಕೇ ಸಂಗಡ ಕಳುಹಿಸುತಿದ್ದರು. ಬರಗೆಟ್ಟ ಮುತ್ತೈದೆ ಚೌಲಪಂಕ್ತಿಗೆ ಕೂತಹಾಗೆ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡು ತಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಇಮ್ಮೆ ಆಗುತಾ ಬಂತು. ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಗುಡಿಯಿಂದ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಬರುವಾಗ್ಗೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಅಪ್ಪಾಜಿ, ನೀನು ಮಹಾರಾಯ; ದೇವತೆ ನಿನಗೆ ಒಲಿದಿರುವ ಹಾಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಒಲಿದಿಲ್ಲ. ಪೂಜಾರಿಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಬಂದರು. ಹೀಗೆ ಸೇವೆ ನಡೆದದ್ದು ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ದೊರೆಮಾರರುಗಳಿಗೂ ಹೀಗೆ ನಡೆಯಲಾರದು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ, ಈಗ ಅನುಭವಿಸುತೀಯೆ, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತೀಯೆ ಮಹಾರಾಯ, ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೇ ಪದವಿ ಅನುಭವಿಸುತೀಯೆ, ಎಂದು ಹೊಗಳಿದಳು. ಆಗ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು—ತಾಯಿ, ತಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಉಂಟಾ

ಗಿದೆ. ಅದು ಸರಿ ತಾಯಿ—ಈ ಊರವರೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಸೀಮೆ ಸೀಮೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದು ದೇವರದರ್ಶನಮಾಡಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಕುಟುಂಬ ಮಾತ್ರ ಯಾವತ್ತೂ ಗುಡಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ದೇವರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಒಂದು ದಿವಸ ಅವರನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು ಅಮ್ಮಯ್ಯ, ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಷ್ಟೋ ನೋಡಿದವರು, ಇದೇನು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಕೈಮುಗಿದನು. ಆಗ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಒಳ್ಳೇದಪ್ಪ ಅವಳನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸು ತೇನೆ ; ನೀನು ಕರೆಯುವುದು ಹೆಚ್ಚೋ ಅವಳು ಬರುವುದು ಹೆಚ್ಚೋ ! ಏನೋ ಈಗಿನಕಾಲದವರು, ನಾನು ಏನ ಹೇಳಲಿ, ನನ್ನ ಮಾತು ಯಾವುದು ನಡೆಯುತ್ತೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ ? ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ, ಅವಳನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸುತೇನಪ್ಪ, ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಸೊಸೆಯನ್ನು "ಈಗಿನ ಕಾಲದವರು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಮಾತಿಗೆ ಅಪಾರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಳವಳವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತನ್ನ ಬಯಕೆ ಕೈಗೂಡುವ ದಿವಸ ಸಮಿಾಪಿಸಿತೆಂದು ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅತ್ತ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಮನೆಗೆಹೋದ ತರುವಾಯ—ಎಲೆ ಸೀತೆ, ನೀನು ಯಾಕೇ ಅಮ್ಮನಗುಡಿಗೆ ಯಾವೊತ್ತೂ ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ? ಅಪ್ಪಾಜಿ ಎಷ್ಟೋ ಪೇಚಾಡಿಕೊಂಡ ; ಮುತ್ತಿನ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರ ಹಾಗೆ ತಾನೂ ಹೋಗಿ, ಬರುವವರಿಲ್ಲವೆ ? ಎಷ್ಟೋ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುತಾರೆ, ನೋಡಿದರೆ ಈ ಕಂಣ ಪಾಪವೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತೆ ; ಹೋಗಿ ದೇವರನೋಡಿಕೊಂಡು ಬೇಕಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಅವರು ಕೊಡುವ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ನಿನ ಗೇನು ಪಾಪಬರುತ್ತೆಯೇ ? ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವಾಗ ನಿನ್ನದೇನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ? ಅಮ್ಮಮ್ಮ, ಮಹಾ ಚಿತ್ತರಿ ಬಿತ್ತರಿ, ಅವಳೇನು ಸಾಮಾನ್ಯಳೆ ? ಹೋಗು ನಡೆ, ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಾದಿದಾರೆ, ಎರಡು ಪಂಜು ತಂದಿದಾರೆ ಹೊರಡು, ಮಹಾರಾಯ ಅಪ್ಪಾಜಿಯಂಥಾ ಮನುಷ್ಯ ಉಂಟೆ ? ಹೀಗೆಂ ದಳು. ಆಗ ಸೀತಮ್ಮನು—ಎಷ್ಟು ಬಲವಂತ ಮಾಡಿದರೂ ನಾನೂ ಆ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಇದು ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ತಾನು ಇಷ್ಟು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ ವಲ್ಲಾ ಎಂದು ಅವನು ಅರೆವಾಸಿ ಕುಗ್ಗಿಹೋದನು.

ತರುವಾಯ ಒಂದಾನೊಂದು ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿವಸ ಅಡಿಗೆ ಮೊದಲಾದ

ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ತೀರಿತು. ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗಂಡಸರಿಗೆಲ್ಲಾ ಪಾರಣೆಯಾಯಿತು. ಅರಳೀಕಟ್ಟೆಗೆ ಆ ನೀಚ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ತುಳಸೀಪೂಜೆಯನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಪಾರಣೇ ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಸೀತಮ್ಮನು ವೃಂದಾವನದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತಿದ್ದಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಅತಿವೇಗವಾಗಿ ಅರಳೀಮರದ ಪೂಜೆಗೆ ಬಂದು ಒಂದು ಹಿಡಿ ಹೂವನ್ನು ಮರಕ್ಕೆ ಎರಚಿ, ತುಳಸೀಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೊಡರಿನ ದೀಪದಿಂದ ಮಂಗಳಾರತಿಗೆ ಕರ್ಪೂರ ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತೇನೆಂಬ ನೆವದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಸುತ್ತಲೂ ಆಳಮೇಲೆ ಎತ್ತು ಕೈವರೆಗೆ ಕಳ್ಳೀಬೇಲಿ ಇತ್ತು. ಗುಡೀಕೈಸಾಲೆ ಕಡೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆಗ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಮೊದಲೇ ಏರ್ಪಾಡಾಗಿತ್ತು. ಜನರು ಯಾರೂ ಈಚೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟುಗೆ ಹೊತ್ತು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಆ ದಿವಸ ಮಂಜು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕವಿದು ಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದು ಕಾಮಾಂಧರ ಕಂಣಿನ ಮಂಜೋ, ನೀಚನ ಸಿರಿ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಆಡುವ ಹೊಗೆಯ ಮಂಜೋ, ದುಷ್ಕಾರ್ಯದ ಕಪ್ಪಿನ ಮಂಜೋ, ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯ ಆಗ್ರಹ ಶಿಖಿಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಹೊಗೆಯ ಮಂಜೋ, ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸತ್ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿ ಉರಿದು ಬೂದಿಯಾಗಲು ಸಜ್ಜನರ ನಿಟ್ಟುಸಿರ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಕವಿಚಿಕೊಂಡ ಬೂದಿಯ ಮಂಜೋ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ? ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವರೆ ನಾಲಗೆ ತೊದಲಿ ಹೋಗುತ್ತೆ ; ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವರೆ ಲೇಕಣಿ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಮಂಗಳಾರತಿಗೆ ಕರ್ಪೂರವನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ನೆಪದಿಂದ ತುಳಸೀಕಟ್ಟೆಯ ಬಳಿಗೆ ಆತುರನಾಗಿ ಬಂದ ಆ ಸಿದ್ದನು ನವೀನ ರಾವಣನೋ ಕಲಿಯುಗದ ಕಾಲನೇಮಿಯೋ ಎನ್ನುವಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತಾ, ತುಳಸಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳುತಾ ಇದ್ದ ಸೀತಮ್ಮನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವಳು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸೀರೆಯ ನೆರಿಯನ್ನೂ ಸೆರಗನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಎಳೆಯುತಾ ಸೀತಮ್ಮನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತಾ— ನೀನು ನನ್ನ ಭಾಗದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ, ಬಹು ದಿವಸದಿಂದ ನಿನ್ನ ದಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಶ್ರಮಪಟ್ಟೆ ; ನಿನ್ನ ರೂಪಿಗೆ ಆ

ಬಡಹೈದನ್ನೆ? ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ದೊರೇ ಹೆಂಡಿರುಕೂಡ ಅಸೂಯಪಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಇರಿಸುತೇನೆ ಎಂದು ಆ ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯನ್ನು ತಬ್ಬಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೈಯನ್ನು ಚಾಚಿದನು. ಸೀತಮ್ಮನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಡಾಬನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದ ಕಾರಣ ಸೀರೆ ಬಿಚ್ಚಿಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸೀತಮ್ಮನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರೌದ್ರಾಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿ ಅತ್ಯಾಗ್ರಹದಿಂದ—ಎಲಾಖೂಳ, ನೀಚ, ಚಂಡಾಲ, ನನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಮುಟ್ಟೀಯೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ಹೆಣವನ್ನು ನಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿ ನನಗೆ ಇದೆ. ಜೋಕೆ ದೂರದಲ್ಲಿರು, ಇಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಹಣೇಬರಹ ತೊಡೆದುಹೋಯಿತು ; ನಿನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಮೃತ್ಯುದೇವತೆ ಎಂದು ತಿಳಿ, ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತಾ ತನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದ ತಂಬಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಸುರಿದು ತನ್ನ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇರಿಸಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತೋರದ ಕಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಉಳ್ಳಂಬಿರಿಸಿಗೂ ಅವನ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಎಸೆದಳು. ಆ ಕಲ್ಲು ಆ ಖೂಳನ ಎದೆಗೆ ತಗಲಿತು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸೊಕ್ಕಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು ; ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳಲಾರದೆ, ಹಾ ! ಅಯ್ಯೋ ! ಸತ್ತೆ ! ಎಂದು ಅರಚಿ ಕೊಳ್ಳುತಾ—ಎಲೇ ಇರಲಿ, ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತೀಯ ? ಎಂದಿಗಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತೇನೆ. ನೀನು ಹೆಣವಾದ ಮೇಲಾದರೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡುತೇನೆ ; ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜೈಸುವುದೇನೂ ಕಷ್ಟ ವಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ತೋರಿಸಿ ನನ್ನ ಹಠ ಗೆದ್ದುಕೋತೇನೆ ಎಂದು ಅರಚಿಕೊಳ್ಳುತಿರುವಾಗ, ಸೀತಮ್ಮನು ತನ್ನ ತಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು. ಪುನಃ ಚೇತರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಸಿದ್ದ ಏಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಗಲಮನೇ ಸುಬ್ಬಕ್ಕ ಪಾರಣೇಮಾಡಿ ಎಂಜಲೆಲೆಯನ್ನು ಆಚೆಗೆ ಬಿಸಾಡಲು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದಳು. ಅದು ತಿರುಗುಣಿ ಕದವಾದ್ದರಿಂದ ಕಿರ್ರನೆ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಸಿದ್ಧನು ತಬ್ಬರಿಸಾಡಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಓಡಿ ಹೋದನು. ಸುಬ್ಬಕ್ಕನ ಕಂಣಿಗೆ ನರಕಭಾಜನನಾದ ಈ ನೀಚನು ಕಾಣಿಸ ಲಿಲ್ಲ. ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಅತ್ಯಾಗ್ರಹದಿಂದುಂಟಾದ ವೀರಾವೇಶ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಾಳಿಗೆ ಇರುವ ಶಕ್ತಿ ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ತಲೇ ಕೂದ ಲೆಲ್ಲಾ ಕೆದರಿಹೋಯಿತು, ಮುಖವೂ ಕಂಣೂ ಕೆಂಡದಹಾಗೆ ಕೆಂಪಾದವು. ಯಾವಾಗಲೂ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಡೆಯುವ ಈ ಹೆಂಗಸು ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಭೂಮಿ

ನಡುಗಿ ಹೋಗುತ್ತೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಾಕುತಾ ಬಿರ್ರನೆ ಮನೇ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಳು. ಆಗ ಸುಬ್ಬಕ್ಕನ್ನು ಇವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಇದೇನು ಹೀಗಿದಾಳೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಪಾರಣೆಯಾಯಿತೆ ಸೀತಮ್ಮ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸೀತಮ್ಮನು ಏನೋ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದಳು. ಕೈಕಾಲು ನಡುಗುತಾ ತುಟಿ ಬಾಯಿಗಳು ಅದುರುತಾ ಅವಳು ಆಡಿದ ಮಾತು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಹೊರಡಲೇ ಇಲ್ಲ ಸೀತೆಯು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಅಡಿಗೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡಳು. ಊಟವನ್ನು ಮಾಡು ಯಾಕೋ ಮುಖ ಈ ದಿವಸ ಕೆದರಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಅಜ್ಜಮ್ಮ ಹೇಳಿದರೂ ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡದೆ ಕೊನೆಗೆ ಎಂಜಲುಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಎದ್ದಳು. ತರುವಾಯ ಯಾವ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸು ಬಾರದು ; ನಡೆದ ವಿಪರ್ಯಾಸವನ್ನು ಯಾರ ಸಂಗಡ ಹೇಳಬೇಕು ? ಅಜ್ಜಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಏನಾದೀತು? ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಉರಿದುರಿದು ಬೀಳುವ ಅತ್ತೆಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಕೊಳ್ಳೀ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಲೇತುರಿಸಿಕೊಂಡಹಾಗೆ ಆಗಲಾರದೆ ? ಮಾವನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ ಮರ್ಯಾದೆ ನಿಾರುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಪ್ರಮಾದವೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದೆ ? ಯಾರ ಸಂಗಡ ತಾನೇ ಆಯಿತು, ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ ? ಏನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ? ನೀಚನಾದ ಪರಪುರುಷ ತಾನು ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೆಳೆದಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗಬಂತೆ ಇಲ್ಲವೆ ? ಇನ್ನು ತಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆ ? ಆತ್ಮಹತ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತಮವಲ್ಲವೆ ? ಆತ್ಮಹತ್ಯ ಮಹಾಪಾತಕವಲ್ಲವೆ ? ದುರ್ಮಾರ್ಗನಾದ ದುಶ್ಶಾಸನನು ದ್ರೌಪದಿಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ಎಳೆದು ಬಿಚ್ಚಿಹಾಕಿದನಷ್ಟೇ ? ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ? ಆತ್ಮಹತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದರೆ ಇಷ್ಟು ಸುಂದರನಾಗಿರುವ ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ? ತಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ "ಏನೋ ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು, ಅದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂತು, ಪ್ರಾಣಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡಳು ಎಂದು ಜನರು ಆಡಿಕೊಂಡಾಗ್ಯೂ ಮಾನ ಹೋಯಿತಲ್ಲವೆ ? ಅಷ್ಟುದೂರ ತಾನು ದುರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೂ ಪಾಪವಲ್ಲವೆ ? ಸೀತಮ್ಮನವರನ್ನು ರಾವಣ ಕೈಯಾರ ಮುಟ್ಟಿ ಎತ್ತಿ ರಥದಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನಲ್ಲ ? ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರಲಿಲ್ಲ

ವಲ್ಲ ? ತುಳಸೀ ಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಆ ನೀಚನು ಮಾಡಿದ ಮಾನಭಂಗವನ್ನು ಯಾರು ಯಾರು ನೋಡಿದರೋ ? ಅದನ್ನು ಕಂಡವರಿಗೆಲ್ಲಾ ತಾನು ಮುಖ ವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ? ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಸೀತಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯಾಗಿ ತೋರುತಾಬಂತು. ಎಂಜಲೆತ್ತಿ ಗೋಮಯವನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಇರಿಸುವಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ಇವಳ ಮೈಗೆ ಜರಸು ಮುರಸಾಯಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೋಪವಾಗಲಿ ಭೀತಿಯಾಗಲಿ ಆನಂದ ವಾಗಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ದೇಹದ ಸಹಜವಾದ ವೃತ್ತಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ ವಿಗಡ ವಾಗುವುದು. ಯಾವುದು ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಬಂದ ಕೋಪ ವೇನೋ ಆ ದಿವಸವೆಲ್ಲಾ ಇಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮರುದಿವಸವೂ ಮೂರನೇ ದಿವಸವೂ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಇತ್ತು. ಸೀತಮ್ಮ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿದಾ ಳೆಂದು ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತಾ ಬಂದರು. ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ತುಳಸೀ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಆ ನೀಚ ಸಮಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಬಂದಾನೋ ಮಾನಭಂಗ ಮಾಡಿಯಾನೋ ಪ್ರಾಣ ವನ್ನು ತೆಗೆದಾನೋ ಎಂಬ ಭಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಆದ ಕಾರಣ ಬೃಂದಾವನದ ಬಳಿಗೆ ಪೂಜೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಸೀತೆಯು ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ನನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತಿದ್ದಳು. ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ರೌದ್ರಾಕಾರವು ಪುನಃ ಬಂದಂತೆ ಆಗುತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ತ್ರಯೋದಶಿ ಚತುರ್ದಶಿ ಕಳೆಯಿತು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ದಿನದ ಪೂಜೆಯೂ ಜರುಗಿತು. ಆಮೇಲೆ ನಡೆದ ವಿಪರೀತವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ?

೧೨ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ದಿನ ಹಗಲು ನಿತ್ಯ ಗೌರೀಪೂಜೆ ತುಳಸೀಪೂಜೆ ಮೊದ ಲಾದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಯಿತು. ಸೀತಮ್ಮನು ಅಡಿಗೇಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿದಳು. ಗಂಡಸರು ಊಟ ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದರು. ಸೀತಮ್ಮನು ನೀರ ಸೇದಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹಿತ್ತಲ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದ ವೆಂಕಮ್ಮ

ಸೀತ, ಯಾಕಮ್ಮ, ಈಗ ಮೂರುದಿವಸದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮುಖ ಕೆದರಿಕೊಂಡು ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೆ ? ಯಾರ ಸಂಗಡಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತಕೂಡ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ ; ನೀನು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದ್ದೀಯ, ನಿನಗೆ ಏನಾಗುತ್ತೆ ಹೇಳು. ಎಷ್ಟು ಗೆಲುವಾಗಿತ್ತಲ್ಲ ಮುಖ. ಈಗ ಏನಾಗಿದೆಯಮ್ಮ, ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಗ ಸೀತಮ್ಮನು ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸೇದಿಕೊಂಡು ಬರುತಾ ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲ ಹೊಸಿಲನ್ನು ದಾಟಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಕೂಡಲೆ ಒಳ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಆ ಚೆಂಬನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಓ ! ಎಂದು ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅರಚಿಕೊಳ್ಳುತಾ ತಟ್ಟನೆ ಬಿದ್ದಳು. ಆಗ ಒಳ್ಳೇ ಮಟ್ಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಚೆಂಬೂ ಇವಳೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಕಾರಣ ಧಡ್ಡನೆ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಊಟ ಮಾಡುತಾ ಇದ್ದ ಗಂಡಸರು ಮೊದಲು ಎದ್ದು ಬಂದು ನೋಡಿದರು. ಸೀತಮ್ಮ ಮುಖ ಅಡಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು. ಗಂಡ, ಮಾವ ಯಾರು ಬಂದರೂ ಏಳ ಲಿಲ್ಲ. ಇವರುಗಳೆದುರಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಅವಳು ಹಾಗೆ ಇದ್ದುದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಾರಣ, ದೀಕ್ಷಿತನು--ಅಯ್ಯೋ,ಸೀತಮ್ಮ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ, ಯಾರಾದರೂ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದನು. ಮನೆ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ಓಡಿಬಂದರು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ತನ್ನ ವಾಡಿಕೆಯಾದ ರೀತಿ ಯಲ್ಲಿ--ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಇವಳಿಗೇನಂತೆ ಹೊಡೆದಮಾರಿ, ದೊಣ್ಣೆಯ ಹಾಗೆ ಇದಾಳೆ. ಏಳೇ ಸಾಕು ನಿನ್ನ ಬಿತ್ತರಿತನ, ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ಉಪ ಚಾರ ಹೇಳಲಿ ಅಂತ ; ಕಂಣ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ನೋಡುತಾ ಸುಮ್ಮನೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿ ಅನ್ನಲು ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ವೆಂಕಮ್ಮನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದಳು ;--ನಾನು ಎತ್ತಲಾರೆ ಯಾರಾದರೂ ಗಂಡಸರು ಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಎಂದಳು. ಮಹಾದೇವನೇ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು ಎತ್ತಿದ ; ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಕೂರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದರು. ಗಲಗಾಯಿತು. ರಾವು ಬಡಿದಿರಬಹುದೆಂದು ಕೆಂಪುನೀರ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದರು. ತಲೆಗೆ ನೀರ ತಟ್ಟಿದರು. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಊದಿದರು. ಬೀಸಿದರು. ಪಿತ್ತವಾಗಿರ ಬಹುದೆಂದು ಬೆಲ್ಲಹುಣಿಸೇಗೊಜ್ಜು ಮೊದಲಾದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನಿಗೂ ಅವರ ತಾಯಿ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದರು. ನೆರೆಹೊರೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ನೋಡಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಮಂತ್ರ ಹಾಕಿ

ದರು. ಇಂದ್ರಾಕ್ಷಿ ಶಿವಕವಚವನ್ನು ಹೇಳಿ ವಿಭೂತಿ ಇಟ್ಟರು. ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರ ನಾಮ ಪಾರಾಯಣಮಾಡಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಹಾಕಿದರು. ಲಲಿತಾಸಹಸ್ರನಾಮ ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಇಟ್ಟರು. ಏನೇನ ಮಾಡಿದರೂ ಜ್ಞಾನ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಲನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ಕಟವಾಯಲ್ಲಿ ಸೋರಿಹೋ ಯಿತು. ಬಾಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡುವಾಗ ಹಲ್ಲು ಗಿಟ್ಟಗಿರಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಅವಳಿಗೇನು ಉಪಚಾರ, ಎಲ್ಲರೂ ತನ್ನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತಾ ರೆಯೆ ಬಿಡುತಾರೆಯೆ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸವಟ ಕಾಸಿ ಬರೇ ಹಾಕಿದರೆ ತಾನೇ ಏಳುತಾಳೆ ಎಂದಳು ! ಮೂಗು ಕಟ್ಟರೆಯಾಗಿರ ಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅಂಗಾಲಿಗೆ ಮಂಜೀ ಹುರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರೆ ಯನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ಬಳೇಚೂರಿನಲ್ಲಿ ಚಿಟಗಿ ಹಾಕಿದರು. ಯಾವುದು ಮಾಡಿದರೂ ಹಾ ಎಂದು ಕೂಡ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕೂಡ ಅತ್ತೆಯು—ಅಗ್ನಿ ಸ್ತಂಭ ಜಲಸ್ತಂಭವನ್ನು ಕಲಿತವಳು, ಅವಳಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ಮೂಲೆಗೋ ಎಂದು ಆಡಿದಳು. ಮಗುವಾದ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಾಯನ್ನು ಕಾಣದೆ, ತಾಯಿ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡದೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಹಾಗೆ ಆಗಿತ್ತು ಎದೆಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಅಮ್ಮ, ಪಾಚಿ. ಬಾ, ಇವೇ ಮೊದ ಲಾದ ಮೂರುನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳು ಬರುತಿದ್ದವು. ಮಗು ತಾಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ತನ್ಯಪಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಳುವದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿತು. ಎಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿದರೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಅವಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದು ಮುಖವನ್ನು ತೆರೆಯುವುದು, ಸೆರಗನ್ನು ಎಳೆಯು ವುದು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿತು ಯಾರು ಏನ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನವೇ ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಆ ರಾತ್ರೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನೆರೆಮನೇ ಸುಬ್ಬಕ್ಕ ನೋಡಿ—ಏಕಾದಶಿವರೆಗೆ ಸೌಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಳು. ದ್ವಾದಶಿ ದಿವಸ ಬೃಂದಾವನದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತಾ ಇದ್ದಳು. ನಾನು ಹಿತ್ತಲಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಮುಖವೆಲ್ಲಾ ಕೆದರಿ ಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮಾತನಾಡಿಸಿದೆ, ತುಟಿ ಬಾಯಿ ಎಲ್ಲಾ ನಡುಗುತಾ ಏನೋ ಉತ್ತರಹೇಳಿ ಗಜಬಜಗುಟ್ಟಿದಳು. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವಳಿಗೆ ಏನೋ ಅಲಸಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಆಗಲೇ ನನಗೆ ಅನುಮಾನವಾಯಿತು. ಏನಹೇಳಲಿ ಹೀಗೆ ಮಲಗಿದಾಳಲ್ಲ, ಯಾರು ನೋಡಿ ಹೊಟ್ಟೇ ಹಿಡಿಯ ಬಹುದು ?—ಎಂದು ಪೇಚಾಡಿದಳು. ಊರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಬಂದು

ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಎರಡು ದಿನವಾಯಿತು. ಮೂರು ದಿನವಾಯಿತು. ಹೀಗೆಯೇ ಹದಿನೈದು ದಿನವಾಯಿತು. ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಏನಾದರೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಅರೆಗಂಣು ತೆರೆದು ಮುಸುಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೇ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಆ ಮಗುವಿನ ರೋದನವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಂಥವರಿಗೂ ಕಂಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುವ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಸೊಸೆಯಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮೊಮ್ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವಳು ವ್ಯಸನಪಡುವುದಕ್ಕೂ ಅವರು ಇವರು ಹೇಳಿದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ಇವಳ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಕೊಳ್ಳೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಲೇ ತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆಗ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಸಾವಿರ ಔಷಧಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ? ಅಮ್ಮನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಣೀ ಕೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ, ಎಂದುಕೊಂಡು ಎಲೇ ಅಡಕೆ ಕರ್ಪೂರ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಬಾಳೇಹಂಣು ಎರಡು ದುಡ್ಡು ದಕ್ಷಿಣೆ ಇದೆಲ್ಲಾವನ್ನೂ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಿದ್ದನ ಮುಂದೆ ಆ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಇರಿಸಿ—ಅಪ್ಪಾಜಿ, ನಮ್ಮ ಸೀತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಮಾನ ವಿಲ್ಲದೆ ಬಿದಿದ್ದಾಳಲ್ಲಾ, ಇದೇನು ಪೀಡೆಯೇ, ಪಿಶಾಚಿಯೆ, ಜನ್ಮಾಂತರದ ಕಾಟವೆ, ದೇವರ ಕಡೇದೆ, ಮನುಷ್ಯರ ಕಡೇದೆ ? ಇದು ಗುಣವಾಗುತ್ತೆಯೆ ಇಲ್ಲವೆ ? ಕಣೀ ಹೇಳು ಅಂದಳು. ಆಂಜನೇಯನು ಕಾಲನೇಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಜೀವನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆ ದುರ್ಮಾರ್ಗನು ಬಯಸಿದಂತೆಯೇ ಆಯಿತು. ಅವನು ಚಚ್ಚೈಕನಾಗಿ ಕೂತುಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳೀಕಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ತುಂಡುಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಡಿಯುತಾ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಂಗುರಗಳ ಹಿಡಿಯನ್ನು ಅಳ್ಳಾಡಿಸುತಾ ಮೊದಲು ದೇವರುಗಳನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಆಮೇಲೆ ಮಾರಿ ಮಸಣಿಯರನ್ನೂ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ರಾಗವಾಗಿ ಕಣೀ ಹೇಳುತಾ ನೀವು ಜೀವಚಿಂತೆಗಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದೀರಿ, ಇದು ರೋಗವಲ್ಲ, ದೇವರ ಕಡೆಯದಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯರ ಕಡೇದಲ್ಲ, ಅಲಸಿಗೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಡಿಯಾಳವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕೈಯಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ ; ಇದು ಕಪಟವೇಷವೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಅವನ ಮಾತು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿ ತಿಮ್ಮ

ಮ್ಮನು—ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೊಸೆಯನ್ನು ಮತ್ತೂ ಬಯ್ಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಳು—ಆಗ ನೆರೆಮನೆ ಸುಬ್ಬಕ್ಕ ಬಂದು,

ಸುಬ್ಬಕ್ಕ—ಯಾಕೆ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತೀಯೆ, ಪಾಪ, ಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗುವ ನೊಣಾ ಕಾಣದೆ ಬಿದ್ದಿದಾಳೆ, ಒಂದು ದಿವಸ ಎರಡು ದಿವಸ ಸರಿ. ಹೀಗೆ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಅನ್ನನೀರಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಿರುವಾಗ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿಯದೆ, ಮನಸ್ಸು ಬಂದಹಾಗೆ ಆ ಹಾಳ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಬೊಗಳಿ ಯಾನು, ಅವನ ನಡತೆಗೂ ಅವನ ಚಾಳೀಗೂ ಕೊಳ್ಳಿ ಬಡಿದರು.

ತಿಮ್ಮಮ್ಮ—ಹಾಗಾದರೆ ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಸುಳ್ಳಹೇಳಿ ನಮಗೆ ಮೋಸಾ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದೇನು ?

ಸುಬ್ಬಕ್ಕ—ಅವನ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ನಂಬಬೇಡ, ಮೈಸೂರಿಗಾದರೂ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರವೋ ಮಂತ್ರವೊ ಮಾಡಿಸಿ ಔಷದಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸುವುದು ಮೇಲು ; ಹುತ್ತದೊಳಗೆ ಹಾವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು, ದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ ಹುತ್ತವನ್ನು ಬಡಿದರೆ ಹಾವು ಸತ್ತೀತೆ ?

ಇದರಂತೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದರು ಗಾಡಿ ಬಂದುಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಗಾಡಿಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸೀತಮ್ಮನನ್ನು ಎತ್ತಿದರು. ಅವಳು ಕಿರ್ರನೆ ಕಿರುಚಿಕೊಂಡು ಎಷ್ಟು ಜನಹಿಡಿದರೂ ದಕ್ಕದೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನು ಮೊದಲು ಮಲಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಪುನಃ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಆ ಭೂಗ್ರಹಚೇಷ್ಟೆ ಇರಬಹುದೆಂದು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮೂರುಸಾರಿ ಹಾಕಿಸಿದರು. ಏನೇನೊ ಮಾಡಿದರು. ಉಪಯೋಗವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಬಹಳ ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು. ಇತರರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಇವನಿಗೆ ಹಗಲು ಅನ್ನ ಸೇರದು ರಾತ್ರೆ ನಿದ್ರೆ ಬಾರದು. ಹೆಂಡತಿಯ ಚಿಂತೆಯು ಕಟ್ಟೇ ಹುಳುವಿನ ಹಾಗೆ ಕೊರೆಯುತಾ ಇತ್ತು ; ಇವನು ಬಹಳ ಕಂಗೆಟ್ಟುಕೊಂಡನು, ಇದರ ಮೇಲೆ ಮಗುವಿನ ರೋದನದ ಚಿಂತೆಯಂತೂ ಯಾಂಗೂ ಕೊನೆ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತಿತ್ತು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಹೊರಟನು. ಮಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ

ಬಂದಿದ್ದ ಅವಳ ತಂದೆತಾಯಿಗಳೂ ಅವಳ ತಾತನಾದ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯೂ ಸಹಾ ದೀಕ್ಷಿತನ ಸಂಗಡಲೇ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು.

೧೩ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅತ್ತ ಅಪ್ಪಾಜಿಯಾದರೋ—ಉಪಾಧ್ರಿಯ ಸಂಧಾನದಿಂದ ಆಗ ಬೇಕೆಂದು ಇದ್ದ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೂಡಲಿಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆಕೊಡುವ ಉಲುಪೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಆಗಬಹುದೆಂದು ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಆಶೆಯು ಭಗ್ನವಾಯಿತು. ಆದ ಕಾರಣ ಇದುವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸಗಳೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯ ಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ದಾರಿಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೆದ್ದನಾದ ಕಿಟ್ಟಜೋಯಿಸನೇ ಸರಿಯಾದ ದರ್ವಿಯಾಗಿದಾನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು ಅಪ್ಪಾಜಿ, ಉಪಾಧ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ಆ ಗುಂಪಿನ ಜನರು ಕೃತಸಂಕೇತರಾಗಿ ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗೋಸ್ಕರ ಕಿಟ್ಟ ಜೋಯಿಸ ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ಒಳಗೊಳಗೆ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಮರ್ಮವನ್ನು ಲೇಶವೂ ಅರಿಯದ ಕಿಟ್ಟ ಜೋಯಿಸನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಮ್ಮನಗುಡಿಗೆ ಹೋಗು ವುದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾದ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಭಕ್ತಾದಿ ಗಳು ಕೊಡುವ ದಾನಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಪುಡಿಕಾಸುಗಳನ್ನು ದಿನವಹಿ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸುವುದು, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಕುಚೋದ್ಯಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ವಿಷಯ ನಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಗಿಸುತಾ ತಾನೂ ನಗುತಾ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಜಾವದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿದರು. ಎಲ್ಲಾ ವಿನೋದಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕಿಟ್ಟ ಜೋಯಿಸನ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಿ ಅವನನ್ನು ರೇಗಿಸಿ ನಡೆಯುವ ಕುಚೋದ್ಯದ ಹಾಸ್ಯರಸದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಆನಂದವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಭವಿಸುತಿದ್ದರು.

ಉಪಾಧ್ರಿ—ಜೋಯಿಸ, ಪಂಚಾಂಗ ತಂದು ಇದ್ದೀಯ ? ಈವತ್ತಿನ ದಿನಶುದ್ಧಿ ಹೇಳಯ್ಯ.

ಕಿಟ್ಟ—ಓ ಬೇಕಾದಹಾಗೆ ಹೇಳುತೇನೆ. ನನಗೇನೂ ಬಾರದು ಎಂತ

ಹೇಳುತೀರೋ ಉಪಾದ್ರೆ ? ಪಂಚಾಂಗ ಓದುತೇನೆ ಕೇಳಿ : ಪ್ರಮಾದ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಬಹುಳ ಪಂಚಮಿ ಶನಿವಾರ ೧೦ ಗಳಿಗೆ ೨೦ ವಿಗಳಿಗೆ ಚಿತ್ತಾ ನಕ್ಷತ್ರ ೪-೫, ಅತಿಗಂಡ ನಾಮಯೋಗ ೧-೨, ಶಕುನಿ ನಾಮಕರಣ ೫೭-೫೪, ರಾತ್ರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿರುವಂಥಾದ್ದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಕೆಲವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ, ತೇದಿ ೩೫.

ಉಪಾದ್ರಿ—ದಿನಶುದ್ಧಿಯ ಫಲವೇನಯ್ಯ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಓಹೋ ಹೇಳುತೇನೆ. "ಪ್ರಮಾದಸಂವತ್ಸರವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಮಾದಗಳು ನಡೆಯುವಂಥಾದ್ದು, ಮಾರ್ಗಶಿರ ಬಹುಳ ಪಂಚಮಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಮಾರ್ಗಶಿರ—ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗತಕ್ಕವರ ತಲೆಯು—ಬಹುಳ ಎಂದರೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಪಂಚಮಿ ಎಂದರೆ ಪಂಚತ್ವ ಅಥವಾ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು—ಹೇಗೆಂದರೆ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗತಕ್ಕವರ ತಲೆಯನ್ನು ಕಳ್ಳರು ಒಡೆಯುವರು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಪಂಚಮಿ ಶನಿವಾರ ಎಂದರೆ ಪಂಚಮ ಶನಿಕಾಟವಾಗುವಂಥಾದ್ದು. ಚಿತ್ತಾ ನಕ್ಷತ್ರಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತೋರಿದ ಹಾಗೆ ಜನರು ನಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ಫಲ. ಅತಿಗಂಡ ಯೋಗಕೆ. ಗಂಡಾಂತರಗಳು ಅತಿಯಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವವು, ಶಕುನಿಕರಣದ ಫಲವು, ಈ ದಿನ ಹುಟ್ಟುವವರೆಲ್ಲಾ ಶಕುನಿಯ ಹಾಗೆ ಯುಕ್ತಿಗಾರರು.' ಏನಪ್ಪ ಅರ್ಥ ವಾಯಿತೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ಪಂಚಾಂಗದ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳು ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ.

ಕಿಟ್ಟ—ನಾನೇನು ಹೇಳಲಾರೆ ಎಂತ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆಯೊ ? ಏನು ನೀನು ಕಣೀ ಹೇಳುತೀಯಲ್ಲ ಹಾಗೊ ? ಹೇಳುತೇನೆ ತಕೊ. "ತಿಥೇ ಚ ಶ್ರೀಮಾಪ್ನೋತಿ" ಪಂಚಾಂಗ ಕೇಳಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ತಿಥಿ ಮಾಡುತಾರೆ ; ಅದರಿಂದ ಊಟ ಸಿಕ್ಕಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಬರುತ್ತೆ, ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಎಂದರೆ ಸಂಪತ್ತು ಬರುತ್ತೆ. "ವಾರಾದಾಯುಷ್ಯ ವರ್ಧನಂ" ಎಂದರೆ ವಾರ ತಿಳಿದರೆ ಇಂಥಾ ವಾರ ಇಂಥವರ ಮನೆ ಊಟವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತೆ, ಹೀಗೆ ಮನೆಮನೇ ವಾರದ ಊಟದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ತಿಂದು ಆಯುಸ್ಸು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತೆ. "ನಕ್ಷತ್ರಾದ್ಧರತೇ ಪಾಪಂ" ನಕ್ಷತ್ರ ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಪಾಪ—ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. "ಯೋಗಾದರೋಗ ನಿವಾರಣಂ" ಯೋಗಾ—ನಮ್ಮ ಜಾತಕದ ಯೋಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಸುಂಕದ ದರೋಗ ಸಾಬರ ಕಾಟ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತೆ. "ಕರಣಾತು ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಂಚ" ಕರಣ

ಎಂದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಕರಣ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುವವು— ಹೀಗೆಂದು ಅರ್ಥ ಉಪಾದ್ರೆ. ನನಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಅಂದು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡು ತೀರೋ ?

ಉಪಾದ್ರಿ—ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳು ತೀಯಪ್ಪ ?

ಕಿಟ್ಟ—ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಡುವೇ ಜಗುಲೀ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿಗೇ ಹಾಕಿಬಿಡುವುದೇ. ಜಪ್ಪಯ್ಯ ಎಂದರೂ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ, ಆನೆ ಆಡಿ ಕುದುರೆ ಕುಣಿಯಲಿ, ಬೆಳಗಾದಮೇಲೆಯೇ ಏಳುವುದು ; ಹೋಗಲಿ, ಒಂದು ಚಿಟಿಗೆ ನಶ್ಯ ಕೊಡಿ.

ಸಭಾಪತ್ಯೈಯ್ಯ—ಕಿಟ್ಟ, ವೆಂಕಟ್ಟೈಯ್ಯನ ಛತ್ರದ ಅಪ್ಪಳೈಯ್ಯಂ ಗಾರು ಬಂದಿದಾರೆ, ನೋಡಿದೆಯ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಏನೊ ಅಪ್ಪಳೈಯ್ಯಂಗಾರಿ, ಸಂಡಿಗೆ ಅಯ್ಯಂಗಾರಿ, ಯಾವಾಗ ಬಂದೆ ?

ಅಪ್ಪಳೈಯ್ಯಂಗಾರಿ— ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರೆ ಬಂದೆ ಕಿಟ್ಟ.

ಕಿಟ್ಟ—ಎಲ್ಲಿ ಇಳಿದಿದೀಯೆ ? ರಾತ್ರೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆಯು, ಇಲ್ಲ ನಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೇ ತಂದಿದೀಯ ? ಅಥವಾ ಎಡದ ಮಗ್ಗಲಾಗಿ ಮಲಗಿ ಕೊಂಡೆಯ ?

ಸಭಾ—ಏನು ಹೀಗೆ ಕೇಳುತೀಯೆ ? ಅಡಿಗೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುತ್ತೆ. ನಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೇ ತಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುತ್ತೆ ಯೇನೈಯ್ಯ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಚೆನ್ನಾಗೂ ತುಂಬುತ್ತೆ, ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ರಿಗೆ ಇರುವುದೇ ನಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೇ ಜೀವಾಳ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ನಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾಮ ಇರುತ್ತೆ, ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬೋದು ಹೆಂಗೆ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಆ ರಹಸ್ಯ ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತು ? ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಚಂಬು ಕಂಬಳಿ, ಪಾಥೇಯ ಎಂದರೆ ಅನ್ನದ ಬುತ್ತಿ, ಪಾದರಕ್ಷೆ, ಪೂಜೆಗೆ ಯಂಬರ ಮನ್ನಾರು ಎಂಬ ವಿಗ್ರಹ ಈ ಐದೂ ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೆ. ಆ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೆ ತಗಲಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರಬಹುದು. ಈ ಐದೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರಲ್ಲಿರಲೇ

ಬೇಕು. ಆದ್ದದರಿಂಲೇ ಇವರಿಗೆ ಐಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂತು.

ಅಪ್ಪಳ್ಳೈ—ಎಲಾ, ಛಿ,ಛಿ, ಅನ್ನದ ಬುತ್ತಿ, ಯಕ್ಕಡ, ದೇವರು ಇದೆಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಸಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಇರಿಸುತ್ತಾರೆಯೆ ? ಹುಚ್ಚನ ಹಾಗೆ ಬೊಗಳಬೇಡ ಕಣೋ.

ಕಿಟ್ಟ—ಹಾಗಾದರೆ ಸಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಗಾತ್ರವಾಗಿ ಓಲಗರಿ ಯಲ್ಲಿ ಹಣಿದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು ? ನಿಮ್ಮ ಜನ ಮೈಸೂರಿಂದ ಗೆಜ್ಜಲ ಹಟ್ಟಿ ಕಣಿವೆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ತಲಪುವುದಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ದಿನವೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗುತ್ತೆಯಲ್ಲಾ ನೀವು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡು ತೀರಿ ಹೇಳು. ನೀರಕಂಡ ಕಡೆ ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು, ನಾಮಾ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಜುಟ್ಟು ಬಿಚ್ಚಿ ಕೊಡವಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಅಂಗವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮರೇಕಟ್ಟಿ ಬೆರಣೀಸುಂಡೆ ಅದು ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿಸಿ ಬಿಸಿನೀರ ಕಾಸಿ ಸಾಮದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಯಲ್ಲಿರುವ ೨೧ ಹುಳಿಯನ್ನದ ಪೊಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಊಟಮಾಡಿ ತರುವಾಯ ಬಿಸಿನೀರ ಕುಡಿದು ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವರು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವುದು ಉಂಟೆ ಇಲ್ಲವೆ ?

ಅಪ್ಪಳ್ಳೈ—ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಕುಲಗೆಟ್ಟವ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಡುತಾರೆಯೇನೊ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟದ್ದೀರ ? ಇಲ್ಲ; ನಂಟರ ಮನೆಗೆ ನಾಯಿ ಹೊಕ್ಕರೆ ಎಂಟೂರಿಗೂ ಬೆರೆಯಿತು.

ಸಭಾ—ಮುಸರೆ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಾ ರೇನೈಯ್ಯ ? ಹೇಳುವರು ಹೆಡ್ಡರಾದರೆ ಕೇಳುವರು ಕಿವಡರಾಗಬೇಕು.

ಕಿಟ್ಟ—ನೀವೇನು ಬಲ್ಲಿರಿ, ಆ ರಹಸ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆ. ರಾಮಾನುಜ ರಹಸ್ಯ, ಚಿದಂಬರ ರಹಸ್ಯ, ರತಿ ರಹಸ್ಯ, ಯೋಗ ರಹಸ್ಯ ಎಂದು ರಹಸ್ಯ ಚತುಷ್ಟಯಗಳಿವೆ. ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ಮುಸುರೆ ದೋಷವಿಲ್ಲ. "ಅಲ್ಲಾಂಡ ಪಲ್ಲಾಂಡೋ ಕಾಸಿಗೆ ಮೂಣ ಅಪ್ಪನ ಕೊಂಡೋ, ಮುರಚಿ ಮುರಚಿ ವಾಯಿಗೆ ಪೋಟಕೊಂಡೊ ಕಬ್ಬಚ್ಚಿ ಮೇಲೆ ಕೈತೇಚಿಕೊಂಡೋ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮುಸರೇ ದೋಷ ಹೋಯಿತು.

ಅಪ್ಪಳ್ಳೈ—ಎಲಾ, ಏನು ಬೊಗಳುತೀಯೋ ನಾಯಿ ಬೊಗುಳಿದ ಹಾಗೆ ? ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಸುರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳಿದರೊ ? ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನೈವೇದ್ಯವಾದ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಮುಸರೇ ದೋಷವಿಲ್ಲ, ಎಂದು

ಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ದೋಷವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದರೆ ಅನೇಕ ಪಾಪ ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕೂಡ ಹೇಳಿದಾರೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ಅದೇನೋ ಸರಿ, ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೀಜ ಮಂತ್ರ ಬೇರೆ ಇದೆ : "ರಂಗನೇ ಪೆರುಮಾಳು, ಪೊಂಗಲೇ ಪ್ರಸಾದಂ ಕಂಬವೇ ತಣ್ಣಿ" ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಸರೆ ದೋಷವೆಲ್ಲಾ ಹೋಯಿತು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ. ಮಡಿಯ ವಿಚಾರವಂತೂ ಕೇಳಲೇ ಬೇಡಿ.

ಅಪ್ಪಳ್ಳಿ—ಈ ಹುಚ್ಚನ ಮಾತೇನು ? ಸುಮ್ಮನೆ ತಲೆ ಹುಳಿತ ನಾಯಿನ ಹಾಗೆ ಬೊಗಳುತಾನೆ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ಮಡಿಯ ಸಂಗತಿಯೇನು ?

ಕಿಟ್ಟ—ಇವರ ಜನರಲ್ಲಿ ಯುಗಾದಿ ದೀವಳಿಗೆಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇವರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಇವರಿಗೆ ಜುಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ಗಾತ್ರ ಇದ್ದೀತೆ ? ಒಂದು ಮಡೀ ಉಟ್ಟಮೇಲೆ ಏನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಅದು ಮಡಿಯಂತಲೇ ; ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವಂತೆ.

ಅಪ್ಪಳ್ಳಿ—ಹೌದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ (ಉಪಸ್ಪರ್ಶೋ ನಸ್ಪರ್ಶಃ) ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಕಿಟ್ಟ—ಮಡೀ ಉಟ್ಟು ಗಾಡಿಯಮೇಲೆ ಹಾಸಿಗೇ ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡರೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ.

ಅಪ್ಪಳ್ಳಿ—ಹವುದು ಹಾಗೇ ಸರಿ, ಗಾಡೀಮೇಲೆ ನಾವು ಕೂತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಹಾಸಿಗೆ ಮೇಲಲ್ಲ. ಗಾಡಿ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯಾಧಾರವಾದ್ದು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿಗೆ ಇದೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಗಾಡಿಯೇ ಆಧಾರ. ಗಾಡೀ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ನಾವು ಹಾಸಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದಹಾಗಾಯಿತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಾವು ಹಾಸಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕಿಟ್ಟ—ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ನಾವು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ?

ಅಪ್ಪಳ್ಳಿ—ಆಗ ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತು.

ಕಿಟ್ಟ—ಆಗಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಯಾಕೆ ಅನ್ನು ತೀಯೋ ? ಭೂಮಿಾಮೇಲೆ ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದು ಅದರ ಮೇಲೆ ನಾವು ಕೂತಾಗ್ಲೂ ಭೂಮಿಯೇ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯಾಧಾರವಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಅದಕ್ಕೆ

ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಕಾರಣ ಹಾಸಿಗೆ ನಮಗೆ ಉಪಸ್ಪರ್ಶವೇ ಆದಂತಾಯಿತು, ಈ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತೀಯ ?

ಅಪ್ಪಳ್ಳಿ—ಭೂಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಉಪಸಂಬಂಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ಕಿಟ್ಟ—ಮಡಿಯುಟ್ಟು ಜಮಖಾನ ತುಳಿಯುತೀರಿ, ಆದರೂ ಮಡಿ ಎನ್ನುತೀರಿ. ಇದಕ್ಕೇನು ಹೇಳುತೀಯ ?

ಅಪ್ಪಳ್ಳಿ—ಏನೋ ದೇಶಾಚಾರ ಕುಲಾಚಾರ ರೀತ್ಯಾ ನಡೆಯುತ್ತೆ.

ಉಪಾಧ್ರಿ—ನಿಮ್ಮ ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಇದೆಯೋ ಕಿಟ್ಟ ಜೋಯಿಸ ? ಬಿದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿದಾಳಂತಲ್ಲ ಪಾಪ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಮೊದಲು ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ಈಚೆಗೆ ಮಂತ್ರ ಹಾಕಿಸಿದೆವು. ಬೀದೀಜೋರಿಯಿರುವ ಮಹಾದೇವನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದಾರೆ, ನಮ್ಮ ಭಾವ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿದಾರೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ತರುತಾರೆ. ಅವರು ಬರುವತನಕ ಮಹಾದೇವನ ಕಿರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಇರಿಸಿ ಹೋಗಿದಾರೆ.

ಅಪ್ಪಳ್ಳಿ—ಹಾಗಾದರೆ ವೈಷ್ಣವರ ಮಡಿ ನಿನಗೆ ಸಮಾಧಾನವೇನೊ ಅಲ್ಲವೇ ಕಿಟ್ಟ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಬಿಡಪ್ಪ ಅದೇನು ಹೇಳಿಯೆ ? ಅದೊಂದು ವಿಪರೀತ. ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಆಚಾರ್ರು ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು ಎಲ್ಲಾ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ.

ಸಭಾಪತಿ—ಯಾವ ಆಚಾರ್ರೋ ಕಿಟ್ಟ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಆಚಾರ್ರ ಹಾಗೆ ವೇಷಾ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದವರೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡಾಚಾರ್ರು, ಪೂರಿ ರಾಮಾಚಾರ್ರು, ವಗ್ಗರಣೇ ಭೀಮಾಚಾರ್ರು, ಎಂಟುಮಣಾಚಾರ್ರು, ಗೋಪಾಟ್ಟಚಾರ್ರು. ಅಪ್ಯ, ಟೊಪ್ಯ, ಟೊಣ್ಯ, ಟೊಶ್ಯ ಎಂತ ಇವರ ಶಿಷ್ಯರು. ಇವರಿಗೆ ಒರಳಗಲ ಮುದ್ರೆ, ಮನಕೆ ಗಾತ್ರ ಅಂಗಾರ, ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಲ್ಲೆ ಕಣೊ, ಇವರಲ್ಲೀಗ ಮಡಿ ಹೆಚ್ಚು ನಾನು ಒಪ್ಪಿದೆ, ಕೂತರೆ ಮಡಿ, ನಿಂತರೆ ಮಡಿ, ಕಾಲುಮಡಿ, ಕೈಮಡಿ, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಮಡಿ, ಉಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ಮಡಿ, ತಿಲ್ಲಿಕ್ಕೆ ಮಡಿ, ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮಡಿ, ಗಂಡನಿಗೆ ಮಡಿ, ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಮಡಿಯಪ್ಪ ಮಡಿ.

ಸಭಾಪತಿ—ಕಿಟ್ಟ ಆಚಾರ್ರು ರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟದ್ದು ಹೇಳೋ.

ಕಿಟ್ಟಿ—ರಾಯರ ಮನಿ ಮದ್ವಿಗೆ ಆಚಾರ್ರು ತಮ್ಮೂರಿಂದ ಹೊರಟರು. ಇವರ ಸಂಗಾತಿ ಅವರ ಸಂಸಾರ ಹೊರಡಬೇಡೇನು ? ಆಚಾರ್ರ ಕುದರಿ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಆಗೋಣ, ಕೊಣ್ಯ ಅಂಬೊ ಶಿಷ್ಯ—ಅಶ್ವದಮೇಲೆ ಕೂಡಲಿಕ್ಕೆ ಧಾರುಧಾರು ಇದ್ದಾರೆ, ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಆಗ ಆಚಾರ್ರು--ಅಶ್ವದ ಮೇಲ ಕೂಡ್ಲಿಕ್ಕೇ ? ಕೂಸು, ಕೂಸಿನ ತಾಯಿ. ಮಿಾಶೀರಾಯ ಯಂಕಣ್ಣ, ರೊಟ್ಟೀ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ರು, ಬಾಳೀಗೆಡ್ಡೆ ರಾಮಾಚಾರ್ರು, ಆರುಮಣ ಆರಳಿಟ್ಟು ಮೂರುಮಣ ಕೋಡಬ್ಳಿ, ಇಷ್ಟೇ. ಮತ್ತೆ ದಾರಿದ್ದಾರೆ ? ಎಂದರು. ಆಚಾರ್ರು ಸವಾರಿ ಹೊರಟರು. ದಾರ್ಯಾಗ ಕಾವೇರಿ ನದಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡದ ಹಣೀಗೆ ಶ್ರೀಮುದ್ರಿ ಗೋಪೀಚಂದನ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದ ಹಾಂಗೆ ಗ್ರಹಸ್ಥರ ಮನೀಗೆ ಹೋಗಬಹುಂದ ? ಆಚಾರ್ರಿಗೆ ಸ್ನಾನಾಯಿತು. ನಾಸಾದಿ ಕೇಶಪರ್ಯಂತಂ ಗೋಪೀಚಂದನ ಧಾರಣೆ ಆಯಿತು, ದ್ವಾದಶನಾಮ ಪೂರೈಸಿತು. ದೇವರ ಪೂಜಿ ಮಾಡಬೇಡೇ ? ಆಚಾರ್ರ ತೀರ್ಥ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿಕ್ಕೆ ಗ್ರಹಸ್ಥರು ಕಾದಿದ್ದಾರೆ. ದೀಪ ಹಚ್ಚಬೇಡೆ ? ಪ್ರಣತಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟರು ಎಂಣೆ ಎಲ್ಲದ ? ಆಚಾರ್ರು ಮಡಿ ಚೀಲದಾಗ ಹುಡಕಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದರು. ಎಂಣೆ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಆಚಾರ್ರಾಕಿಯು—ಏನು ಏಸೂಬಾಯಿ, ಹೀಂಗೆ ಉಂಟಾ ? ಕಾಸಿನ ಚಿಟ್ಯಾಗ ಒಂದು ಚಿಟ್ಟೆ ಎಂಣೆತಂದು ಕೂಸಿಗೆ ಎರೆದು ಶೀಶಿಗೆರೆದು ನರಾರಿಗೆರೆದು ಪತ್ತ್ಯಾಗೆರೆದು ಸಿಂಗೂಗಿಕ್ಕಿ ಬುಂಗೂಗಿಕ್ಕಿ ಮಗಮಾಥವಗ ದೊಗದೊಗದಿಕ್ಕಿ ನೆರಮನೀದೀಪಾ ಹೊರಮನೀ ದೀಪಾ ನಂದಾದೀಪಾ ಮಗ್ಗರಣೆ ಸೌಟು, ಎಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕಾಸಿನ ಚಿಟ್ಯಾಗ ಒಂದು ಚಿಟ್ಟೆ ಎಂಣೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೆ, ಸಿಂಗು ಬುಂಗು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಮಂಗಳಮಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರಲ್ಲ? ಎಂದಳು. ಆಗ ಆಚಾರ್ರು--ಸಾಕ್ಷಾತು ಸೂರ್ಯದೇವರು ದೀಪಕ್ಕ ದೀಪವಾಗಿದ್ದಾರ ಮತ್ತ ಬೇರೆ ದೀಪ ಅವಶ್ಯಕಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಅದ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗಿ ಬಿಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದರು. ಆಗ ಗ್ರಹಸ್ಥರ ಮನಿಯಿಂದ ಆಚಾರ್ರನ್ನು ಕರೀಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರು. "ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ" ಎಂದು ಹೇಳುತಾ ಪೂಜೆಗೆ ಆರಂಭ ಮಾಡೋವೇಳೆಗೆ ಕರೀಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಆ ಕೂಡಲೆ "ಸ್ವಸ್ತಿ ಪ್ರಜಾಭ್ಯಃ ಪರಿಪಾಲಯಂತಾಂ"ಎಂತ ಪೂಜಿ ಕೊನೀಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ಪೆಟ್ಟಿಗಿ ಹುರಿಯನ್ನ ಮೊದಲು ಬಿಚ್ಚುವ ಹಾಗೇ ಬಿಚ್ಚುತಾ ಕೊನೀಗೆ ರಾಂಗೆಯೇ ಸುತ್ತಿ ಪೆಟ್ಟಿಗಿ ಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಆಚಾರ್ರ ಕೂಸು-ಅಮ್ಮ, ತಿಲ್ಲಿಕ್ಕ ಕೊಡು ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಆದಕ್ಕ ಆಕಿ—

ಹಲಸಿನಕಾಯಿ ತಿಲ್ಲಿಕ್ಕೆ ನಾವು ಅರಸು ಮಕ್ಕಳ, ಬಾಳೆಕಾಯಿ ತಿಲ್ಲಿಕ್ಕೆ ನಾವು ಭಾಗ್ಯವಂತರ, ದೊನ್ನಿ ದೊನ್ನಿ ತುಪ್ಪಾ ತಿಲ್ಲಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನ ಮನಿ ಶಾರ್ದವ ? ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದಳು.

ಸಭಾ—ಕಿಟ್ಟ, ನೀನು ಹುಚ್ಚ ಎಂತ ಯಾರೊ, ಅಂದರಲೋ ?

ಕಿಟ್ಟ—ನಾನು ಹುಚ್ಚನೂ ಹವುದು, ನೀನು ಬೆಪ್ಪನೂ ಹವುದು.

ಉಪಾದ್ರಿ—ಹಾಗಾದರೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಪೇಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಹಾದೇವನ ಕೊಠಡಿಗೆ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟಿತು ?

ಕಿಟ್ಟ—ಸೇರಿದರೆ ಭಯವೇನು ? ನಮ್ಮ ಸೀತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿ ಕೊಂಡಿದಾಳಲ್ಲ ?

ಅಪ್ಪಳ್ಳಿ—ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅನ್ನುತೀಯೆ. ನೀವು ಅಡ್ಡಗಂಧದವರ್ರು ಮಾತ್ರ ಸರಿಯೋ ?

ಕಿಟ್ಟ—ನಾವು ಎಲ್ಲಾದರಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿಯೇ. ಹರವಿದ ಮಡಿಯನು ಕೋಲಿನಲ್ಲಿ ತರುತಾರೆ. ಆದರೂ ಅದು ನಮಗೆ ಮಡಿಯಾಯಿತು. ಆ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕೂಡ ಆಗುತ್ತೆ. ಅನ್ನದ ಬುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗು ತೇವೆ. ಅದು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಸರೆ ಅಲ್ಲವಂತೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿದ್ದು ಮುಸರೆ ಅನ್ನುತಾರೆ. ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿದ ಹೆಸರುಬೇಳೆ ಕಡಲೇಬೇಳೆ ಮುಸರೆ ಯಲ್ಲವಂತೆ, ಬೆಂದರೆ ಮುಸರೆ ಎನ್ನುತಾರೆ. ಗೋಧಿ ರವೆ ಬೆಂದರೂ ಮುಸರೆಯಲ್ಲವಂತೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಸಿ ಮಡಿ ಮಸಿ ಮೈಲಿಗೆ, ಹೊದ್ದರೆ ಮಡಿ ಉಟ್ಟರೆ ಮೈಲಿಗೆ. ಊಟಾ ಮಾಡದೆ ಬಿಚ್ಚಿರಿಸಿ ದರೆ ಉಟ್ಟದ್ದು ಮಡಿಯೇ. ಶ್ರಾದ್ಧದ ಕಜ್ಜಾಯ ಪಿತೃಶೇಷ. ಸಾವೇನೋ ದೈತ್ಯಶೇಷ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇವರ ಒಕ್ಕಲವರೂ ಇದಾರೆ. ಹೇಳುವುದು ವಿಭೂತಿಯವರು ಎಂತ. ಬೇಟೆರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಒಕ್ಕಲಾದರೆ ಮೂರುನಾಮ ಹಾಕುತೇವೆ. ಹುಚ್ಚರಾಯಸ್ವಾಮಿ ಒಕ್ಕಲಾದರೆ ಮುದ್ರೇ ಹಾಕುತೇವೆ. ಚಾಮುಂಡಿ ಒಕ್ಕಲಾದರೆ ಕುಂಕುಮ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತೇವೆ. ಬಾಬೈಯ್ಯನ ಒಕ್ಕಲಾದರೆ ಲಾಡಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತೇವೆ. ಕಿಸಿಮುಸಿ ಒಕ್ಕಲಾದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಗೂ ಹೋಗುತೇವೆ. ಹೊಗೇಸೊಪ್ಪಿನ ಒಕ್ಕಲಾದರೆ ಗುಡಿಗುಡೀಗೂ ಹೋಗುತೇವೆ.

ಸಭಾ—ಹುಲಿಗೆ ತನ್ನ ಕಾಡೇನು ಪರರ ಕಾಡೇನು, ಕಿಟ್ಟ ?

ಕಿಟ್ಟ—ಅಷ್ಟಲ್ಲದೇ ಏನು ? ನೀನೇನು ಹೇಳುವುದು ? ಎಲ್ಲರೂ ಇಷ್ಟು

ಹರಟೆ ಹೊಡೆದರಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಒಂದು ಚಿಟಿಗೆ ನೆಸ್ಯ ಕೊಟ್ಟರೆ ? ನಾನು ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಗೊಳ್ ಎಂದು ನಕ್ಕು ಲೇವಡಿ ಹತ್ತಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯುತ್ತೆ. ಒಂದು ಚಿಟಿಗೆ ನೆಸ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ಬದುಕಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಮಾತನಾಡುತಾ ಇರುವುದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ವಿನೋದವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ಉಪಾದ್ರಿ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಬೇರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸೇ ಬೇರೆ ಇತ್ತು. ಆಗಾಗ್ಯೆ ಅವನು ಕೇಳುವ ಮಾತೇ ಬೇರೇ ತೆರವಾಗಿತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ಗುಡಿಯಿಂದ ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ,

ಉಪಾದ್ರಿ—ಕೊಠಡಿ ಬೀದೀ ಬಾಗಿಲಕಡೆಗೇ ಇದೇ ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತಷ್ಟೆ. ಮೊದಲು ಮಾತನಾಡಿದ್ದ ಪ್ರಕಾರ ಎರಡು ಕೆಲಸವೂ ಸಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಸಮಯ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ತಮ್ಮ ದಯದಿಂದ ಆಗಬೇಕು.

ಉಪಾದ್ರಿ—ನನಗೆ ಒಳಗುಟ್ಟು ತಿಳಿಯದೆ ? ಕೆಲಸದ ರೀತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಹೇಳುತೇನೆ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ—ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಮಾಡೋಣ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದರು.

೧೪ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅತ್ತ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋದ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಸೊಸೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿ ಇಂಥಾದ್ದೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಡೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತಾ ಬಂದನು. ಎಂಥಾ ಜೋಯಿಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದರೂ ಯಾರೂ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೇಳುತಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಪ್ರಾಣಭೀತಿಯುಂಟು ಎನ್ನುತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ದೊಡ್ಡ ಜೀವಕ್ಕೆ ಭಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಯಾವುದೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ತೋರದೆ ಹೀಗೂ ಹಾಗೂ ಸಂಶಯಪಡುತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಇದು ಆಭಿಚಾರಿಕ, ಶಾಬರ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಬೇಕೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ ಎಂದರು. ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಹೀಗೆಯೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತಾ ಬಂದನು. ಕೊನೆಗೆ ಮಂತ್ರಮೂರ್ತಿ ತಲಚೇರಿ ಶೇಷಯ್ಯನವರು

ಎಂದು ಇದಾರೆ ಅವರಿಗೆ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾಟಮಾಡುವುದು ಅದಕ್ಕೆ ತಡೆ ಕಟ್ಟುವುದು, ಇದೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅವರು ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಉಪಾಸಕರು, ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಅನುಕೂಲಿಸಬಹು ದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ಈ ಶೇಷಯ್ಯನು ಒಳ್ಳೇ ಆಸ್ತಿವಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಯಾವ ವಿಧ ದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಮನೆ ಯಿಂದ ಸಂಬಳವೂ ನಡೆಯುತಿತ್ತು. ಈತನು ಹಣೆತುಂಬ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದನು. ಈತನ ಆಹ್ನಿಕವೆಲ್ಲಾ ತೀರುವಾಗ್ಗೆ ಹಗಲು ಜಾವ ಹೊತ್ತು ಆಗುತಿತ್ತು. ತರುವಾಯ ಹೊರಗಿನ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂತು ಕೊಂಡು ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಔಷಧಿಕೊಡುವುದು ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಹಾಕು ವುದು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡುತಿದ್ದನು. ಯಾರ ಮನೆಗೂ ಹೋಗುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಂದಲೂ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಯಂಕಾಲದ ಪೂಜೆ ಬಹಳ ಅಟ್ಟಹಾಸವಾಗಿ ಜರುಗುತಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರ ನಿವೇದನ ಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಕಾಣಿಕೆಗಾಗಿಯೂ ಯಾರು ಏನತಂದು ಇರಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು, ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ಶುಕ್ರವಾರದ ಪೂಜೆ, ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಬ್ಬದ ಪೂಜೆ, ನವರಾತ್ರಿ ಪೂಜೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಳಿ ರಾತ್ರಿಪೂಜೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸುವಾಸಿನಿಪೂಜೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತ ರ್ಪಣೆ, ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ವೆಚ್ಚ ಬಹುಬಲವಾಗಿ ನಡೆಯುತಿತ್ತು. ಈತನು ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸರಸಿ, ಜನರಲ್ಲಿ ಹೊಂದುವುದು ಬಲ ; ಮೂರನೇ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಚದುರಂಗ, ಗಂಜೀಫ್, ಇದನ್ನು ಆಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ, ಉಂಟು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಭಾರತ ಭಾಗವತ ರಾಮಾಯಣ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸುವುದು, ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಾಗವಾಗಿ ಓದಿಸುವುದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತಿದ್ದನು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನ ಈತನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಅರ್ಜಿ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಬರೆಸುವುದಕ್ಕೂ ಈತನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜನರು ಬರುತಿದ್ದರು. ಈತನಿಗೆ ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಭಾಷಾಭಿಮಾನ ಬಹು ಹೆಚ್ಚಾ ಗಿತ್ತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಭ್ರಮೆಯೂ ಈತನನ್ನು ಬಾಧಿಸು ತಿತ್ತು. ಕುಂಪಣಿಯವರು ಈ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗು ತಾರೆ, ಅವರು ವ್ಯಾಪಾರಗಾರರು, ರಾಜ್ಯಕಟ್ಟಿ ಅವರಿಗೆ ಏನಾಗಬೇಕು ?

ತುರುಕರನ್ನು ತಾನು ಮಂತ್ರಹಾಕಿ ಈ ರಾಜ್ಯದಿಂದಲೇ ಓಡಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ತಳ್ಳೀ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದನು. ಯಾರು ಯಾವ ಮಾತನಾಡುತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿ ಎನ್ನುತಿದ್ದನು. 'ಅರ್ಜಿ' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮನುವೆ ಎಂತಲೇ ಬರೆಯಬೇಕು. 'ಶಾಯಿ'ಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಮಸಿ ಎಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕು. 'ಛಾಪಾಕಾಗದ'ಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮುದ್ರೇ ಕಾಗದ ಎಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕು. 'ಮುಲಕಿಬಾಬು' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟವಣೆ ಎಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕು. 'ಪೇನಾಗರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಬಹು ಕೋಪ, ಲೇಕಣಿ ಎಂತಲೇ ಕರೆಯಬೇಕು. 'ಹುದ್ದೇದಾರ್' ಎನ್ನಲಾಗದು. ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. 'ತೇರೀಜ್' ಎಂದರೆ ಬಹು ಕೋಪ ಬರುತಿತ್ತು. ಟವಣೆ ಎಂತ ಕರೆಯಬೇಕು. 'ತರಿ ಖುಷ್ಕಿ' ಎನ್ನಕೂಡದು, ಗದ್ದೆ ಬೆದ್ದಲು ಎನ್ನಬೇಕು. ಅಥವಾ ನೀರಾರಂಬ ಕಾಡಾರಂಬ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಸರಿಯೆ. 'ಹಣದ ವಸೂಲಿ' ಎನ್ನಲಾಗದು, ಹಣ ಎತ್ತುವುದು ಎನ್ನಬೇಕು. ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಪಲ್ಲಟವೂ ಆಗುತಿತ್ತು. ಮಾತನಾಡುತಾ ಮಾತನಾಡುತಾ ಇರುವಾಗ ಯಾರೋ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರೆ 'ಒಡ್ಡೋಲಗದಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಶೇಷಯ್ಯನು—'ಒಡ್ಡೋಲಗ' ಎಂದರೇನು ಮಾತು ? ಚೆನ್ನಾಗಿ 'ದರ್ಬಾರು' ಎನ್ನಿ ಎಂದನು. ಈತನ ಸಂಗಡ ಬಹು ಸಲಿಗೆಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತಾ ಚದುರಂಗ ಆಡುತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು—ದರ್ಬಾರು ಎನ್ನುವುದು ದೇಶಭಾಷೆಯಲ್ಲವಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು ? ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಶೇಷಯ್ಯನು—ದರ್ಬಾರು ಎನ್ನುವುದು ಮೊಗಲಾಯಿ, ಹೇಳುವಾಗ ಜರಬಾಗಿರುತ್ತೆ, ಎಂದನು.

ಈ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯೂ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನೂ ಹೋಗಿ ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರು. ಜನ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಲ್ಲದ ಸಮಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ಸೀತಮ್ಮನ ಸ್ಥಿತಿ ಕುರಿತು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಏನೋ ಕೆಲವು ಗಣಿತವನ್ನು ಹಾಕಿ ನೋಡಿ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಶೇಷಯ್ಯನು—ಈ ದಿವಸ ಶುಕ್ರವಾರ ನನಗೆ ವ್ಯವಧಾನ ಕಡಮೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡತಕ್ಕದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಶನಿವಾರ ಯಾವ ಮಾತೂ ಬೇಡ. ನಾಡಿದ್ದು ಆದಿತ್ಯವಾರ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬಂದರೆ ಹೇಳುತೇನೆ ಎಂದನು. ಅದೇ

ಪ್ರಕಾರ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಹೋಗಿ ಕಾಣಲಾಗಿ ಶೇಷಯ್ಯನು—ನನ್ನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೊರಟದ್ದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಸಮೀಪವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಶೂದ್ರ ಇದಾನೆ, ಅವನು ದುಷ್ಟ. ಸ್ತ್ರೈಣ್ಯನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಗದೇ ಹೋದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ದೇವತೆಯನ್ನು ಆವಾಹನೆಮಾಡಿ ಶೂನ್ಯಮಾಡಿ, ರೋಗಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ತುಳಿಯತಕ್ಕ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ಹೂಳಿದಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸಹಾಯವಿದೆ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನಿಮಗೆ ಮಿತ್ರನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದ ಶತ್ರುವಾಗಿದಾನೆ. ಇದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಗುಣವಾದೀತೆ ಆಗಲಾರದೆ ಎಂದು ಜೀವಚಿಂತೆ ನಿಮಗೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನನ್ನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ಸಂದರ್ಭ ನನಗೆ ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಏನೋ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದಾನೆ ಪ್ರಾಣಭಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರುತ್ತೆ, ಇದು ಹಿಂತಿರುಗುವುದು ಕಷ್ಟ; ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ರೀತ್ಯಾ ನೋಡಿದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಾಣಭೀತಿ ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ ತೋರುತ್ತೆ. ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಓಡುವುದಿಲ್ಲ ಹಗಲು ವೇಷದ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತಾನೆ. ಆತನಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಯೋಚಿಸಿ ಆ ಮಹಾತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡೋಣ. ಈ ವಿಜಾತೀಯವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕುತೂಹಲ ನಿಮಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ನಾಳೆ ಸೋಮವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಹಗಲು ವೇಷದ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನು ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ತಿಳಿದವನು. ಇವನು ಹುಟ್ಟುತಾ ತೆನಗು ರಾಜ್ಯದವನಂತೆ, ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈತನಿಗೆ ಯಂತ್ರ, ಮಂತ್ರ, ಶುಕ್ರನಾಡಿ ಪ್ರಕಾರ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಚರಕ ಪ್ರಯೋಗದ ವೈದ್ಯ, ಗಣೇಶ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಶೂನ್ಯ ಮಾಡುವುದು, ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವುದು, ಅಗ್ನಿಸ್ತಂಭ ಜಲಸ್ತಂಭಾದಿ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟು ಮಾಯದ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಹಗಲವೇಷವನ್ನು ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಇವ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದನು ಈತನು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರಭುಗಳ ಭೇಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅರಮನೆಗೆ

ಹೋಗಿ ಬರುತಾ ಇದ್ದನು. ಇವನು ಯಾವಾಗ ಹೇಗೆ ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಯಾರೂ ತಡೆಯಕೂಡದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಒಂದು ದಿವಸ ಈ ಕೃಷ್ಣೈಯ್ಯನು ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡು ತಲೆಯನ್ನು ಜಟೆಯಾಗಿ ಬಿಚ್ಚುಯಿದುಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಮುಟವನ್ನೂ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಲೇ ಬುರುಡೇ ಹೋಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕವನಿಗೆ ಲಂಗೋಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವನಿಗೂ ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಬಳಿದು ಅವನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾನು ನಿರ್ವಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊರಟನು. ಹಗಲು ವೇಷದವನಾದ್ದರಿಂದ ಇವನು ಯಾವಾಗ ಅರಮನೆಗೆ ಯಾವ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ ಯಾರೂ ತಡೆಯಕೂಡದೆಂದು ಒಟ್ಟು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ವೇಷದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿಯೊಂದಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣೈಯ್ಯನು ಪುರುಷ ಚಿಹ್ನೆಯೇ ಕಾಣದಹಾಗೆ ಸೇದಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಜಲವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ರಂಧ್ರವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತಿತ್ತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಬಾವಿಳಾಸದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಭೆಯೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಿತು. ಇವನನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ನಿರ್ವಾಣವಾಗಿದ್ದ ಆ ಪುರುಷನೆದುರಿಗೆ ಸುಂದರಿಯರಾದ ಹಲವು ಜನ ಸೂಳೆಯರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇವನೊಡನೆ ಇನ್ನು ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಗೇಲಿ ಮಾಡುತಾ ಚಕ್ಕಂದವಾಡುತಾ ಬಂದರು. ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಆಗ ದೊರೆಯು ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇನಾಮನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಇನ್ನೊಂದು ದಿವಸ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು. ಮೈಸೂರಿಗೆ ಆಗ ಒಬ್ಬ ಫಕೀರ ಬಂದಿದ್ದನು. ಇವನು ಬತ್ತಲಗಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಗೊಬ್ಬಳೀ ಮುಳ್ಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬರೀ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅಂಗತಂಗನಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಂದಣಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದನು. ದೊರೆಯು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಫಕೀರನಿಗೆ ಇನಾಮುಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಈ ಸಂಗತಿ ಕೃಷ್ಣೈಯ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಮಾರನೇ ದಿವಸ ಕೃಷ್ಣೈಯ್ಯನು ಹಾಗೆಯೇ ಗೊಬ್ಬಳೀಮುಳ್ಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಹಾಕಿಸಿ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ತಾನು ಅದರಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡದಾದ ಎರಡು ಚಪ್ಪಡಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಅದೇ ಕುಂದಣ

ಮಟ್ಟೆ ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಪ್ರಭುಗಳ ಶಿವಪೂಜೆಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದನು. ಶಿವಪೂಜೆಯಾಗಿ ಆ ತೊಟ್ಟಿಯಿಂದ ಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಪರಾಂಬರಿಕೆಯಾಯಿತು. ರಾಣಿವಾಸದವರೆಲ್ಲಾ ಮೇಲೆ ಜಾಲದ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು ನೋಡಿದರು. ಈ ಗಾಡಿಯು ಅರಮನೇ ಎದುರಿನ ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಸುತ್ತಿತು. ಕೃಷ್ಣೈಯ್ಯನ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದರು. ಪುನಃ ಬಹುಮಾನ ದೊರೆಯಿತು.

ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಬೈರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದನು. ಕುಪ್ಪಣ್ಣನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನ ಕಂದಕದಲ್ಲಿ ಅವಧೂತ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನ ಮಂಟಪವೆಂದಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ಬೈರಾಗಿ ಬಂದು ಇಳಿದುಕೊಂಡನು ಇವನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಒಂದು ಸೇರು ಹಸೀ ಜಾಪಾಳದ ಬೀಜವನ್ನು ತಿನ್ನುತಾ ಇದ್ದನು. ಅರಮನೇ ಇಲಾಖೆಯ ಜಿನಸಿ ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಜಾಪಾಳವನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ದೊರೆಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೊಡಿಸತಕ್ಕ ಕೆಲಸವು ಚಿತ್ರಗಾರ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೆ ನೇಮಕವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಚಿತ್ರಗಾರ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನಲ್ಲಿ ದೊರೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು. ರಾತ್ರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹೊರತು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನು ದೊರೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತಾ ಚದುರಂಗ ಗಂಜೀಪು ಮೊದಲಾದ ಆಟಗಳನ್ನು ಅವರ ಸಂಗಡ ಆಡುತಾ ವಿನೋದವಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತಿದ್ದನು. ಪ್ರಭುಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಗೌರವವಿದ್ದರೂ, ಈತನು ಯಾರಿಗೂ ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇತರರಿಂದ ಆಗದ ಕೆಲಸ ಈತನಿಂದ ಆಗುತಿತ್ತು. ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಪಠದ ಆಟ ಮೊದಲಾದ ಆಟಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದವನು ಈತನೇ. ಅನೇಕರು ಈತನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುತಿದ್ದರು. ಒಂದುದಿವಸ ಬೆಳಗ್ಗೆ ೮ ಗಂಟೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನ ಮನೆಯ ಮಹಡೀ ಮೇಲೆ ಅನೇಕರು ಸೇರಿದ್ದರು. ಹಗಲವೇಷದ ಕೃಷ್ಣೈಯ್ಯನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕೂತಿದ್ದನು. ಬೈರಾಗಿಗೆ ಜಾಪಾಳದ ಬೀಜವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವನ ಕಡೆಯವರು ಬಂದು ತಗಾದೇ ಮಾಡಿದರು. ಕೃಷ್ಣೈಯ್ಯನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು—ತಿಪ್ಪಣ್ಣನವರೆ, ಸವೀರ, ವತ್ಸನಾಭಿ, ಇಲೀ ಪಾಷಾಣ ಮೊದಲಾಗಿ ನವಪಾಷಾಣ

ಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಒರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಿ ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿಮಾಡಿಸಿ ತರಿಸಿ ; ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದನು. ಹಗಲುವೇಷದವನಾದಕಾರಣ ಯಾವ ತಂತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ತಿಪ್ಪಣ್ಣನು ಜಿನಸೀ ಕಚೇರಿಯಿಂದ ನವಪಾಷಾಣಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಹುಡಿಮಾಡಿಸಿದನು. ಆ ಹುಡಿಯನ್ನು ಬೆಳ್ಳೀತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿತಂದು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನು ಆ ಪುಡಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹುರಿಟ್ಟು ಮುಕ್ಕಿದಂತೆ ಮುಕ್ಕಿ ಪೂರೈಸಿದನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಯವಾಯಿತು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಎದ್ದು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಒಬ್ಬನೇ ನಿಂತನು ಎಷ್ಟುಹೊತ್ತು ನೋಡಿದರೂ ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನು ತಾನೂ ಎದ್ದು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ಆಹ್ನಿಕವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಊಟಮಾಡಿ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು ಎಲೆ ಅಡಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೂತುಕೊಂಡನು. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೂ ಬಹು ಭಯವುಂಟಾಯಿತು. ಅದುವರೆಗೆ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಸತ್ತುಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಆತನೂ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕೂತಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಊಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ತಿಪ್ಪಣ್ಣನು ಘಡೇ ಘಡೇ ಜವಾನರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಸುಖವಾಗಿ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದಾನೆಂದು ಕೇಳಿ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿದನು. ರಾಜಸಭೆಗೆ ಸಭೆಯೇ ಆಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಯಿತು. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆಸಿ ನೋಡುವಾಗ ಅವನು ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ದೊರೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾದ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಇಂಥಾ ಅಮಾನುಷ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾವ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಯಾವ ಉಪಾಸನಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೊ ತಿಳಿಯದು. ಇಂಥಾ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ಮಂತ್ರಮೂರ್ತಿ ಶೇಷಯ್ಯನು ಮಾತನಾಡಿ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನ ಸೊಸೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ಇಂಥಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರತ್ನಾಕರ ಮಹೋದಧಿಯ ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸೀತಮ್ಮನ

ವ್ಯಾಧಿಯು ಗುಟ್ಟೇ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿವಾರಣೆ ಏನೆಂಬುವುದು ಇನ್ನೂ ಅರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ರೋಗಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಖತಃ ನೋಡಿ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೊರತು ಯಾವ ಯೋಚನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿ, ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಗೂ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದರು ಶೇಷಯ್ಯನು ಎಲ್ಲಿಗೂ ಊರಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಾನು ಸೀತಮ್ಮನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಒಪ್ಪಿದನು. ಆದರೆ ತಾನು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಅಂಥಾ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಶುಪತಿಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯೂ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನೂ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋದರು ; ಶಿವಪೂಜೆ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ವಿದ್ವದ್ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಯಾಗಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವ ವಾಡಿಕೆ ಪ್ರಕಾರ ನಾಮತೀರ್ಥದ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯು ಬಿಜಮಾಡಿ ಪಂಡಿತರುಗಳ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡುತಾ ಕೂತಿರುವಾಗ ಸಮಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಪಶುಪತಿಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯು—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಹಗಲುವೇಷದ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರನ್ನು ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಎಂಟು ದಿವಸದವರೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಸೀತಮ್ಮನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿದನು ಆಗ ದೊರೆಯು—ಸೀತಮ್ಮನೆಂಬ ಹುಡುಗಿ ನಮ್ಮ ಸಿಡಿಲುಮರಿಯ ಸೊಸೆಯಲ್ಲವೆ ? ಮದುವೆಗೆ ನಾನೂ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಇನ್ನೂ ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗಿದೆ, ನೀವು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಏನೋ ಕೃತ್ರಿಮದಿಂದ ನಡೆದಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಸಿಡಿಲಮರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯೇನೋ ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುತಿದ್ದಳೆಂದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಗಾಳೀ ಸಮಾಚಾರ ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆಯೆ ? ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು—ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಿತ ಹೆಂಡತಿಯ ಅವಿವೇಕವು ಬಂಣ ಬರೆದು ಹೋದಮೇಲೆ, ಇನ್ನು ತಾನು ಬದುಕಿ ಫಲವೇನೆಂದು ಮುಖವನ್ನು ಚಿಕ್ಕದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಲೆಬಾಗಿ ಮೌನವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಪ್ರಭುವು—ಸಿಡಿಲಮರಿ, ನೀನು ಯಾಕೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ

ಖಿನ್ನನಾಗುತೀಯೆ ? ಈ ಗೃಹಛಿದ್ರ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಪಾಂಡವಾದಿಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಂಕೋಚಬೇಡ. ಹಗಲುವೇಷದ ಕೃಷ್ಣೈಯ್ಯನನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು ಎಂದು ಇಂಗಿತಜ್ಞರಾದ ಪ್ರಭುವು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಇನ್ನು ೫-೬ ದಿವಸಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ವೈದಿಕ ಬರುವುದು, ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುತೇನೆಂದು ಕೃಷ್ಣೈಯ್ಯನು ಹೇಳಿದನು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಶುಪತಿಶಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯೂ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಭೋಜನಮಾಡಿ ಕೂತುಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ಮಹಾದೇವನು ತಂದೆಗೆ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದು ಒಬ್ಬ ಆಳಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದು ಬಂದು ತಲುಪಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ಒಕ್ಕಣೆ ಏನೆಂದರೆ :--
ತೀರ್ಥರೂಪರವರ ಪಾದಪದ್ಮಂಗಳಲ್ಲಿ,

ಬಾಲಕ ಮಹಾದೇವ ಮಾಡುವ ಶಿರಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ. ಈ ವೈಶಾಖ ಶು|| ೨ ಭಾನುವಾರದಲ್ಲು ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವರೂ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದೇವೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಕುಶಲಾತಿಶಯಂಗಳಿಗೆ ಬರಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಪತ್ರಿಕೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು. ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯನ್ನು ಬೀದೀಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದ್ದುದು ಸರಿಯಷ್ಟೇ ಮೊನ್ನೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಹಾಹಾ ಎಂದು ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಡಿಯುತಾ ಕೂಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಳು. ಕೂಡಲೆ ಹಜಾರಕ್ಕೆ ತಂದು ಮಲಗಿಸಿದೆವು. ಚಿರಂಜೀವಿ ಕೃಷ್ಣನು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಹತ್ತುಸಾರಿಯಾದರೂ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿ ಅಳುತಾನೆ. ಅವನ ದುಃಖವನ್ನು ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರದವರು ನೋಡಿ ಸಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಪತ್ತು ಸಂಭವಿಸಿದೆ ಆ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯನ್ನು ಹಜಾರಕ್ಕೆ ಕರೆದುತಂದು ಮಲಗಿಸುವಾಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಒಳಗಡೆ ಕದ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆವು. ನಿನ್ನೆ ಬೆಳಗಾದಮೇಲೆ ನೋಡುವಾಗ ಆ ಕೊಠಡಿಗೆ ಬೀದೀಕಡೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕನ್ನ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಕನ್ನದಲ್ಲಿ ಎರಡಾಳು ನುಸಿಯಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲಾ ಗೂರಾಡಿದೆ. ಒಂದು ಕೈಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಒಡೆದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಕಿದೆ. ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯು ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತಾ ಇದ್ದ ಅಡ್ಡಿಕೆ ಜಡೇಮುವ್ವ

ಚೌರೀಕೊಟ್ಟು ದೊಡ್ಡಗುಂಡು ಬುಗಡಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಆ ಕೊಠಡಿಯ ಕದ ಬಾಗಿಲಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರೇ ಇರಿಸಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಅವುಗಳು ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನು ಹೋಗಿದೆಯೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಗದ ಕಂಡ ಕ್ಷಣವೇ ತಾವು ಯಾವ ಕೆಲಸವಿದ್ದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಬರಬೇಕು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲರೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಭೀತರಾಗಿದಾರೆ; ತಮ್ಮ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಎದುರು ನೋಡುತಾ ಇದಾರೆ. ಈ ವಿವರವನ್ನು ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಸರಿತರುವಂತೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಇಂತಿ ಸಾ|| ನಮಸ್ಕಾರ.

ಹೀಗೆಂದು ಆ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿತ್ತು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಅದನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು—ಏನೋ ನಮಗೆ ಗ್ರಹಚಾರಕಾಲ ಬಂದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಬಂದಿದೆ. ದೇವರು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಮಾಧೈಯ್ಯ, ನಾನು ಈಗಲೇ ಹೊರಡುತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತೇನೆ. ತರುವಾಯ ಕೃಷ್ಣೈಯ್ಯನನ್ನು ನೀನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಊರಿಗೆ ಹೋದನು. ಹೋಗುತಾ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಗರದ ಅಮಿಲ್ದಾರರಲ್ಲಿ ಈ ಕಳವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಕಿಲ್ಲೇದಾರರು ಅಮಿಲ್ದಾರರು ಸಹಾ ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳವಾದ್ದಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟವರಂತೆ ನಟಿಸಿದರು. ಕಿಲ್ಲೇದಾರರು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರು. ಕಳ್ಳರನ್ನು ಪತ್ತೆಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದರು.

೧೫ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅಮಾಸೆಯ ಕಥೆ

ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕುಂಪಣೀ ಸರ್ಕಾರದ ಕೆಲವು ಜವಾನರು ೮ ಜನರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದು ಸರಾರ್ಮಿಚಾವಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸರಾಮಿಲ್ದಾನನು ಮೇಲ್

ಪಟ್ಟೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಆ ಜವಾನರು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ೮ ಜನರನ್ನೂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಗಂಜಾಮುದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂದೀಖಾನೀ ದರೋಗಂಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆ ೮ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಕೊಠಡಿಗೆ ಕೂಡಿ ಕಂದಾಚಾರದವರನ್ನು ಪಹರೆ ಇಟ್ಟರು. ಈ ಕೊಠಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಚಾಕರರ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳಬಂಟರು ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿ ಒಂಟಿಒಂಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಜನರಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತಿದ್ದರೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೆ ಯಾರನ್ನೂ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಡುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಳ್ಳಬಂಟರು ಮಾತ್ರ ಆ ಜನರಿಗೆ ಸಂತೋಷಕರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಡುತಾ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡುತಾ ಕೇವಲ ಹಿತಚಿಂತಕರಂತೆ ನಟಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸುಖದುಃಖಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಂಟಾದ್ದರ ಜೊತೆಗೆ ಇಲ್ಲವಾದ್ದನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಬಂದು, ಅವರ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಆ ಜನರ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸೆಳೆಯುತಾ ಬಂದರು. ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬಂದ ಆ ಎಂಟುಜನರು ಬೇರೆಬೇರೇ ಒಂಟಿಯಾಗಿರುತಾ ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಇದ್ದಕಾರಣ ಕಳ್ಳಬಂಟರು ಚತುರೋಪಾಯಮಾಡಿ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಯಾವ ಯತ್ನವೂ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿನಾ ಉಳಿದ ಏಳುಮಂದಿಯೂ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಅನೇಕ ಬಂದೀಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅನೇಕ ಜನರ ಕಳ್ಳಬಂಟರ ಪುಸಲಾವಣೆಗೂ ಅನೇಕ ಜನ ಕಂದಾಚಾರದ ಕಟುಕರ ಚಿಟುಕುಮುಳ್ಳಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿ ಅನುಭವಿಸಿ ತೀರಿದ ಕೈಗಳಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ, ನಾಕಾಣೆ ನಾನರಿಯೆ, ಎಂಬ ಸಸೇಮಿರವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತಲೇ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಾತ್ರ ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೊಸಬನಾಗಿದ್ದನು ; ಆ ಗುಂಪಿನವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವವಯಸ್ಸಿನವನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಇವನಿಗೆ ಆಪ್ತನಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಳ್ಳಬಂಟನು ಕೇವಲ ಚಾತುರ್ಯ ಉಳ್ಳವನಾದಕಾರಣ ದಿನಕ್ರಮೇಣ ಆ ಯೌವನಸ್ಥನನ್ನು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಂದನು. ಕಳ್ಳಬಂಟನು ಆಡುತಾ ಬಂದ ನೀತಿಗೂ ಹೇಳುತಾ ಬಂದ ಕಥೆಗಳಿಗೂ ಮರುಗಿ ಆ ಹುಡುಗನು ತನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತಾ ಬಂದದ್ದು ಹೇಗೆಂದರೆ :-

ಹಿಮವದ್ಗೋಪಾಲನ ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಊರ ಹೆಸರನ್ನು ನಾನರಿಯೆ. ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಕೇವಲ

ಬಡವ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಕಾಲು ಕುಂಟು. ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ
ಮಾಡಲಾರಳು. ಇವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಒಂದು ಗಂಡು ಹೀಗೆ
ಎರಡು ಮಕ್ಕಳಾದವು. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಕೂಲಿ ಕಂಬಳಮಾಡಿ ಜೀವಿಸು
ತಿದ್ದನಂತೆ. ನಾನು ಆದಿತ್ಯವಾರ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಚಿತ್ತಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ
ನಂತೆ. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ತಿಥಿ ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಕೆಟ್ಟದೆಂದು ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ
ಆ ಊರ ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳಿದರಂತೆ ಅದರಿಂದ ಏನು ಕೇಡಾಗುತ್ತೋ
ಎಂದು ಭೀತಿಪಡುತಾ ಇದ್ದ ನಮ್ಮಪ್ಪನು ನನಗೆ ವರುಷ ತುಂಬುವುದರೊಳ
ಗಾಗಿ ಸತ್ತು ಹೋದನಂತೆ. ತರುವಾಯ ಆರುತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ
ಸತ್ತುಹೋದಳಂತೆ ಆಗ ನನಗೆ ವರುಷೂವರೆ. ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಐದುವರುಷ
ವಯಸ್ಸಂತೆ. ಅದುವರೆಗೂ ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಸಂಗಡ ಜಗಳವಾಡುತಿದ್ದ ನಮ್ಮ
ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನು ನನ್ನನ್ನೂ ನಮ್ಮಕ್ಕನನ್ನೂ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಹೋಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನೆಯನ್ನೂ ಹೊಲವನ್ನೂ ತಾನೇ
ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನಂತೆ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಪರದೇಶಿಗಳಾಗಿದ್ದ
ನಮ್ಮನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಹಾಗೆ ಹೊಡೆಯುವುದು ಬಯ್ಯುವುದು, ದಿವಸಕ್ಕೆ
ಒಂದು ಸಾರಿಯೂ ನಮಗೆ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕಬಾರದು, ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ
ಚಾಡಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ನಮ್ಮನು ಹೊಡಿಸುವುದು, ನಮ್ಮ ಕೈಲಾದ ಕೆಲಸ
ವನ್ನು ನಮ್ಮಿಂದ ಮಾಡಿಸುವುದು, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತಿದ್ದಳು. ನಾವು
ಇದ್ದದು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಮಲೆಸೀಮೆ. ಅಲ್ಲಿ ಚಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳು
ವುದಕ್ಕೆ ಅಂಗೈ ಅಗಲ ಬಟ್ಟೆಗೂ ಗತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬರೀ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನಾವು
ಓಡಿಯಾಡುತಿದ್ದೆವು. ಒಂದು ಹರಕು ಕಂಬಳಿ ಇತ್ತು. ಅದು ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ
ದಂತೆ. ಅದನ್ನು ನಾನೂ ನಮ್ಮಕ್ಕನೂ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಸುರುಟಿಕೊಳ್ಳು
ತಿದ್ದೆವು. ನನ್ನ ಮೂರನೇ ವರುಷ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲಾ
ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ. ಹಗಲುಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಒಣ
ಹುಲ್ಲನ್ನು ಆ ಕಂಬಳಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ಜೇರೀ ಸುತ್ತಿರಿಸುತಿದ್ದೆವು. ಈ
ಹುಲ್ಲನ್ನು ರಾತ್ರೆ ಹಾಸಿಕೊಂಡು ದನದ ರಂಜಳಿಗೆಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳು
ತಿದ್ದೆವು. ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ಮುಳ್ಳುಬೇಲೀ ಹಾಕಿರುತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕದವಿಲ್ಲ
ಬಾಗಿಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಐದುವರುಷ ನಮ್ಮಕ್ಕನಿಗೆ ಒಂಭತ್ತು ವರುಷ ತುಂಬಿತು.
ನಾವು ರಾಗೀ ಬೀಸುತಿದ್ದೆವು. ಸಂಣಮೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಂಬಿನ ಕೂಗು
ದೂರದಿಂದ ನಾನೂ ನಮ್ಮಕ್ಕನೂ ನೀರನ್ನು ತಂದು ದನಗಳು ಕುಡಿಯುವ

ದಕ್ಕೂ ಮನೇ ಬಳಕೆಗೂ ಬಾನಿಗೆ ಹಾಕುತಿದ್ದೆವು. ದೊಡ್ಡ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀರ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವ್ವ ಹೇಳಿದಳು. ಮೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಆಳವಾದ ಕೊಳದಿಂದ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಆ ದೊಡ್ಡ ಮಡಕೆಯನ್ನು ತುಂಬಿದೆವು. ಆ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಎತ್ತುವುದು ಹೇಗೆ ? ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಗದು. ಏನುಮಾಡಬೇಕು ? ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಒಂದುಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೂ ಬೇಲಿಗೆ ಹಬ್ಬಿದ್ದ ಹಂಬನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹರವಿಗೆ ಉಗ್ಗದ ಹಾಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ನಮ್ಮಕ್ಕ ಬಿಗಿದಳು. ಆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ನಾನೊಂದು ಕಡೆ ಅವಳೊಂದು ಕಡೆ ಎತ್ತಿ ತೋಳಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋಗುವುದು ಒಂದುಕಡೆ ಇರಿಸುವುದು, ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಹಟ್ಟೀ ತನಕ ಕೊಂಡುಹೋದೆವು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬಹು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು, ಏದುಬ್ಬಸಬಂತು; ಕೊನೆಗೂ ತಂದೆವಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಸಂತೋಷದಿಂದ, ಒಳಕ್ಕೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಇರಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಆತುರಪಟ್ಟೆವು. ನಮ್ಮ ಹಾಳ ಗ್ರಹಚಾರವನ್ನು ಏನ ಹೇಳಲಿ ? ಹೊಸಲಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಲು ನಮ್ಮ ಕೈಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸಲು ಮಡಿಕೆಗೆ ತಗಲಿ ಅದು ಒಡೆದು ಹೋಯಿತು. ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ನೀರಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವ್ವ ಬಂದು ನೋಡಿದ್ದೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೈಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆದಳು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಏಟು ಬೀಳುತಿರುವಾಗ ನಮ್ಮಕ್ಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಳುತಾ—ಚಿಕ್ಕವ್ವ, ತಮ್ಮನನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಡ, ಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆ ಎಂದು ಕೈಯನ್ನು ಅಡ್ಡ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವ್ವನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೋಪ ಬಂತು. ತಮ್ಮನಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತೀಯ ಲೌಡಿ, ಎಂದು ಚಿಕ್ಕವ್ವ ನನ್ನನ್ನೂ ನಮ್ಮಕ್ಕನನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊಡೆದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಬಂದ. ಅವನ ಸಂಗಡ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವ್ವನು ಇಲ್ಲದ ಚಾಡಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು ಸುಳ್ಳಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಅವನಿಗೂ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೋಪಬಂತು. ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹಂಬನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆದನು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮೈ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಸುಂಡೆಯಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ರಕ್ತ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಮ್ಮುತಾ ಇತ್ತು. ಅವತ್ತೆಲ್ಲಾ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಬಾಗಿಲಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವ್ವನೂ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೂ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ನಮ್ಮ ಕಂಬಳಿ ಒಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹೋಯಿತು. ಬರೀಮೈಯಲ್ಲಿ ಎಂದಿನ ರಂಜಳಿಗೆ

ಯಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡೆವು. ಏಟು ಬಿದ್ದದು ಬೇರೆ, ಚಳಿ ಬೇರೆ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲದ್ದು ಬೇರೆ ಹೀಗೆ ಇತ್ತು. ನಿದ್ರೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹುಲಿ ಕಿರುಬ ಇವುಗಳ ಕಾಟ ಬಲ. ಸರಿಹೊತ್ತು ಮೀರಿತ್ತು. ಒಂದು ಹುಲಿ ಕೂಗುತಾ ನಮ್ಮ ಗುಡಲಿನ ಹತ್ತಹತ್ತರಕ್ಕೆ ಬಂತು. ನಮಗೆ ಬಹು ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತಾ ಕೂತಿದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಮಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಹುಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ಕೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯೋಣ ಬರುತೀಯ ? ಎಂದು ನಮ್ಮಕ್ಕ ಕೇಳಿದಳು. ಸಾಯುವುದು ಎಂದರೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಹಾಗೆ ಸತ್ತರೆ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವ್ವ ಹೊಡೆಯುತಾಳೋ ಏನೋ, ನಾನು ಏಟ ತಡೆಯಲಾರೆ ಕಣಕ್ಕಯ್ಯ ಎಂದೆ. ನಾನು ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖಬಂತು ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕಂದ ಎಂದು ಅವಳು ನನ್ನ ಕತ್ತನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅತ್ತಳು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳುವುದಕ್ಕೇ ನಮ್ಮ ಕೈಲಾಗದು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎದ್ದು ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡೆವು. ಬಾಗಿಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದ. ರಾತ್ರೆ ಯಾಕೆ ಹಿಟ್ಟ ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ನಾನು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತಾ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೆ ಆಗ ಅವನು ಒಣಕಲ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಂದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟನು ಅದನ್ನು ತಿಂದು ನೀರು ಕುಡಿದಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಸಿರು ಬಂತು. ಹೀಗೆಯೇ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಾಲಾ ಕಳೆಯುತಾ ಬಂದೆವು. ನಮ್ಮಕ್ಕ ಅಡಿಗೇ ಮಾಡುವ ಹಾಗಾದಳು. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವ್ವ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಅವಳ ಕೈಲಿ ಮಾಡಿಸುತಾ ಬಂದಳು. ಆಗಿನಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಹಿಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕುವ ಹಾಗಾಯಿತು.

ನಾವು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಮರಾಟೆಯವರಂತೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕಂತೆ. ನಮ್ಮಕ್ಕ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ೧೨–೧೩ ವರುಷವಾಗುತಾ ಬಂತು. ಅವಳನ್ನು ಮದುವೇ ಮಾಡಿಕೊಡಿ ಎಂದು ಅನೇಕರು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ೫೦ ವರಹ ಕೊಟ್ಟವರಿಗೇ ಮದುವೇ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಹಠಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆ ತಾನು ದೊಡ್ಡವಳಾದರೆ ಜಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತಾರೆ, ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮದುವೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು ಎಂದು ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕ ದೇವರಿಗೆ

ಹರಕೇ ಹೊರುತಿದ್ದಳು. ಕಣವೇ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಹೆಂಣ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಬಂದನು. ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ೫೦ ವರಹಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾಸು ಕಡಮೆಯಾದರೂ ಹೆಂಣ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಹೇಳಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಐವತ್ತು ವರಹವನ್ನು ಎಣಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಈಗಲೇ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಆತ ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವ್ವನು—ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಟ್ಟ ಸಾಕುವುದೇ ಮಿಕ್ಕಿತು, ಈಗಲೇ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಯ್ಯ ಎಂದಳು. ನಮ್ಮಕ್ಕನು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದಳು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವ್ವನು—ನಮ್ಮ ಮನೇ ಸೀರೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಹಾಕಿ ನಿನ್ನ ಗಂಡನಮನೇ ಸೀರೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗು ಎಂದಳು. ಕನ್ಯಾರ್ಥಿಯು....ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ, ಐವತ್ತು ವರಹ ಕೊಟ್ಟಿದೇನೆ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಒಂದು ಹಣದ ತುಂಡನ್ನಾದರೂ ಉಡಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಣೇ ಬೇಡವೆಂದು ಸುಮ್ಮನೇ ಹೊರಟನು. ಆಗ ನಮ್ಮಕ್ಕನು ಸುಮ್ಮನಿರದೆ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು—ಸ್ವಾಮಿ, ನನಗೋಸ್ಕರ ೫೦ ವರಹ ಕೊಟ್ಟವರು ಇನ್ನೊಂದು ಹರಕು ಪಂಚೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರಿರ? ದಯಮಾಡಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಎಂದು ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲುಮಾಡಿದಳು. ಆ ಪುರುಷನು ಬಹಳ ಕನಿಕರದಿಂದ ತನ್ನ ಒಂದು ಪಂಚೆಯನ್ನು ನಮ್ಮಕ್ಕನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೊದಲು ಉಟ್ಟಿದ್ದ ಹರಕು ತುಂಡನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಇರಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅತ್ತಳು. ಅಕ್ಕ, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡ, ನಾನು ಏಟ ತಡೆಯಲಾರೆ, ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಾನು ಅತ್ತೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ಭಾವನ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿತು. ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಕಾಪಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು, ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ನಮ್ಮಕ್ಕನು ನನ್ನ ತಲೇ ತಡವರಿಸಿ—ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ತಂಣಗೆ ಬದುಕು ತಂದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಳುತ್ತಾ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ನಮ್ಮಕ್ಕನ ಹಂಬಲು ನನಗೆ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ. ನಮ್ಮಕ್ಕನನ್ನು ಮಾರಿ ಬಂದ ೫೦ ವರಹವನ್ನು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನು ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯೊಳಗೆ ಇರಿಸಿದ್ದನು. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವ್ವನು ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಾವನೋ

ಒಬ್ಬನ ಸಂಗಡ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಓಡಿಹೋದಳು. ಹಿಟ್ಟು ಬೇಸುವುದಕ್ಕೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಹಾಗಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನು ಆ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಊರೂರು ಗಡಿಯ ಹೊರಟನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡವರ ಸಂಗಡಲೆಲ್ಲಾ—ಈ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ೨೦ ವರಹ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತಲೇ ಬಂದನು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ತಿಥಿ ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತಾ—ಈ ಹುಡುಗನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವರಿಗೆ ಬಹಳ ಹಣ ದೊರೆಯುವುದು, ಇವನು ಬಹಳ ಪುಣ್ಯವಂತನಾಗುತಾನೆಂದು ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳಿದಾರೆಂಬದಾಗಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳುತಾ ಬಂದನು. ಕಡೆಗೆ ಅರಿಕುಟಾರದಕಡೆ ಇರುವ ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ತಂದಿದ್ದ ರೊಟ್ಟಿಯೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದುಹೋಗಿ ನನಗೆ ಒಂದು ದಿವಸದ ಉಪವಾಸವೂ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ಎರಡು ದಿವಸದ ಉಪವಾಸವೂ ಆಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ದೊಡ್ಡ ಗಂಟನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಅವನ ಸಂಗಡ ಓಡಿಓಡಿ ನನಗೆ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಆವೂರ ಅಮ್ಮನ ಗುಡಿಯ ಕೈಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರೋ ಜನರು ಬಂದು ಕೂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮಲಾಭವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ನಮ್ಮ ಕಥೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಹೇಳಿದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ೫೦ ವರುಷಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಟ್ಟನ್ನೂ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಉಪಚರಿಸಿದನು. ನಮಗೆ ಹಸಿವು ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮನುಷ್ಯ ಯಾವ ಜಾತಿಯವನೆಂದೂ ಕೂಡ ಕೇಳದೆ ಊಟಮಾಡಿದೆವು. ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಮನೆಬಾಗಿಲನ್ನೂ ಅವನು ವಾಸಮಾಡತಕ್ಕ ರೀತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಯಾರೋ ಉತ್ತಮಜಾತಿಯವನೇ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವು. ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿತು. ಅವರ ಮನೇ ಜಗಲೀ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ. ಆತನೂ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೂ ಏನೋ ಮಾತನಾಡುತಾ ನನ್ನ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಎತ್ತಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬಂತು. ಆಮೇಲೆ ಏನು ಮಾತು ಜರಿಗಿತ್ತೋ ಕಾಣೆ. ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಬೀದೀಬಾಗಿಲ ಜಗಲೀಮೇಲೆ ೮–೧೦ ಜನರು ಕೂತು ಮಾತನಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಮಾತು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು—ಏನು ವಿಶಾನಮೋಷ ಯೋಚಿಸುತೀಯೆ, ಮಾದ, ನಿನಗೆ ಮಳ

ಳಿಲ್ಲ, ಹುಡುಗ ಚೆನ್ನಾಗಿದಾನೆ. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ ತಿಥಿ ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನಿಂದ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳು ಆಗಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಹಣದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಬೇಡ. ನಾವಾಗಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದ್ದು ತಾನಾಗಿ ದೊರೆತಿದೆ. ಹಣಕ್ಕೆ ಪಾಲುಮಾರಬೇಡ. ಒಂದು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸಬಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಆ ವೂರ ಗಂಡಸರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟರು. ಅವರುಗಳೂ ಕೂಡ—ಮಾದೈಯ್ಯ ಬದಲು ಮಾತನಾಡಬೇಡ, ಸುಮ್ಮನೇ ಹಣ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು ಎಂದರು. ಆಗ ಮಾದೈಯ್ಯನು ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರಹವನ್ನು ತಂದು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾನಾಗಿ ತನ್ನ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಂದು ಪಂಚೆಯನ್ನೂ ಒಂದು ಕರೀ ಕಂಬಳಿಯನ್ನೂ ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ತಂದು ಎಲೆಅಡಕೆ ಇರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಊಟಮಾಡಿ—ನೀನು ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರು, ನಾನು ಬರುತೇನೆಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿ ಅದೇ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹೋದನು ; ನನ್ನನ್ನು ಆ ವೂರವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಮಾದೈಯ್ಯನಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಹೆಣ್ಣಾಗಲಿ ಗಂಡಾಗಲಿ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ಇಬ್ಬರೇ ಇದ್ದರು. ನನ್ನನ್ನು ಅವರು ಬಹು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಂಡರು. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಮಗನಾದೆ. ಕುಲದವರಿಗೆ ಊಟ ಮೊದಲಾದ್ದೆಲ್ಲಾ ಆಯಿತು. ನನಗೆ ಅಮಾಸೆ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

ತರುವಾಯ ಆ ವೂರ ಜನರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತಿದ್ದರು ಏಟೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋಯಿತು. ಅಮ್ಮನ ಗುಡಿಯ ಹಿಂದಿನ ಗರಡೀಮನೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಕೆಲವು ದಿವಸ ಸಾಧಕ ಮಾಡಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ ಬೈಲುಸಾಧನೆ, ದೊಣ್ಣೇವರಸೆ, ಕತ್ತೀವರಸೆ, ಪಟಾವರಸೆ, ಬಾಕಿನವರಸೆ, ಕುಸ್ತಿ, ಓಡುವುದು, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಾನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಕಲಿತುಕೊಂಡೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೊಸ ವರಸೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಆ ವೂರವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿ ತಿಂಡೀ ಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವಾಗಿ ಊಟವಾಗುತಿತ್ತು ನಾನು ಉದ್ದವಾಗಿ ಬೆಳೆದೆ. ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಉಮ್ಮಸ್ಸು ಬಹು ಬಲವಾಯಿತು. ಯಾವಕೆಲಸವೂ ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತಿರ

ಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಭಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮುಂದಾಳಾಗಿ ನುಗ್ಗುತಿದ್ದೆ. ಇತರರು ಕೈಲಾಗದು ಎಂದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುತಿದ್ದೆ. ನನಗೆ ಸುಮಾರು ೧೮ ವರುಷವಾಯಿತು. ಒಂದು ಒಳ್ಳೇ ದಿನವನ್ನು ನೋಡಿ, ನನಗೆ ಜುಟ್ಟು ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಹೊಸಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊದಿಸಿದರು, ಹುವ್ವಿನಹಾರವನ್ನು ಕತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಊರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಅಮ್ಮನ ಗುಡಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿ ನನಗೆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಹಣೆಗಿಟ್ಟರು. ಅಮ್ಮನ ಪೂಜಾರಿಯಾದ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಎಂಬುವನು ಬೆಳ್ಳಿಕಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಒಂದು ಕರೀ ಬೆತ್ತವನ್ನು ತಂದು ಅದರಿಂದ ಮೂರು ಸಾರಿ ತಲೆಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಸವರಿದನು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಪಿಟಿಪಿಟನೆ ಹೇಳುತಿದ್ದನು. ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಮಾದೈಯ್ಯನನ್ನು ಅಪ್ಪಾಯೆಂತಲೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅಮ್ಮಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತಿದ್ದೆ. ಅದೇ ದಿವಸ ನಮ್ಮಪ್ಪನೂ ಇನ್ನೂ ಊರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾದವರೂ ಕೂತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ನಮ್ಮಪ್ಪನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ :—

ಮಾದ—ಈ ಪೂರಜನರೆಲ್ಲಾ ನಂನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿದೇವೆ. ನಾವು ಕತ್ತಲೇಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕಾಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತೇವೆ. ನಾವು ಹೋಗಿಬರುವ ದಾರಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. ಯಾರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂದು ಹಿಡಿಯಬಾರದೆಂದು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತೇವೆ. ದೇಶಾಂತರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರ ಮನೆಗೆ ಕನ್ನವನ್ನು ಹಾಕುತೇವೆ. ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತರುತೇವೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪೂರವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಒಂದು ಸಂಕೇತಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇದೇವೆ. ಯಾರಾದರೂ ನಮ್ಮ ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಒಬ್ಬರ ಹೆಸರನ್ನು ಒಬ್ಬರು ಹೇಳಕೂಡದು. ನಾವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಸಾಗುತ್ತೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನ ಗುಡೀ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಅಮ್ಮನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಣಿವಗ್ಗೈರೆ ನಮಗೆ ಹೇಳಿ ನಮಗೆ ಜಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಹೇಳುತಾನಾದಕಾರಣ, ತಂದದರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಪಾಲುಮಾಡಿ ಒಂದು

ಪಾಲನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ ; ಕನ್ನದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಒಳಗಿನಿಂದ ಒಡವೆ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಈಚೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಡತಕ್ಕವನಿಗೆ ಒಂದು ಪಾಲು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ನಗರದ ಅವಿಾಲ ಕಿಲ್ಲೇದಾರ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಒಂದು ಪಾಲು ಹೋಗುತ್ತೆ. ಉಳಿದ ಏಳು ಪಾಲನ್ನು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗತಕ್ಕವನು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಚಿತ್ತಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾಗಬೇಕು. ನೀನು ಇಂಥಾ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾಗಿದೀಯೆ. ನೀನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲೆಯಾ ?

ಅಮಾಸೆ—ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ನಾನು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಗುಟ್ಟನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯಬೇಕು. ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು.

ಮಾದ—ನೀನು ಹೆದರದೆ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕೆಲಸಾಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ನಾಳೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಂಗಡ ನೀನೂ ಹೊರಡಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ದಿವಸ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾಡಿ ಗುಡಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನೀನು ಕನ್ನದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಬೇಕಾದ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ನುಣ್ಣಗೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜುಟ್ಟು ಇರಕೂಡದು. ಅದು ಇದ್ದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆ ದಿನ ಹಗಲು ಅರೆಹೊಟ್ಟೆ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ರಾತ್ರೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಅನ್ನ ತಿನ್ನಬಾರದು. ಹಾಗೆ ತಿಂದರೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಲು ದೇಹ ಸಸಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ಎಂಣೆ ತೊಡದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೆ ಜಾರಿಹೋಗುತ್ತೆ. ಉಡಿದಾರವೂ ಕೌಪೀನವೂ ಬಾಳೆಪಟ್ಟೆ ನಾರಿನದಾಗಬೇಕು. ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೆ ಕಿತ್ತು ಹೋಗುತ್ತೆ. ಮುಖಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮಸೀ ಬಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಂಡರೆ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ ಯಾರಾದರೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೆ ಅಪಾಯ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಒದೆದು ಓಡಿಹೋಗಬೇಕು. ನಾರಿನ ಉಡಿದಾರಕ್ಕೆ ಸಂಣ ಬಾಕನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಯಾರಾದರೂ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರೆ ಬಾಕಿನಿಂದ ಅವರ ಗೋಮಾಳಿಗೋ ಹೊಟ್ಟೆಗೋ ತಿವಿದು. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಬೇಕು. ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಮನೇ ನೋಡುವಾಗ್ಗೆ ಬಹು ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಬೇಕು. ಗೋಡೇ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಸಂಣ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು

ಇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ ಪೆಟಾರಿಗಳ ಬೀಗವನ್ನು ಬೇರೆ ಕೈಗಳಿಂದ ತೆಗೆದು ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಹೆಂಗಸರ ಮೈಮೇಲಿನ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗದ ಹಾಗೆ ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಕಂಠಾಭರಣವನ್ನು ಕತ್ತರಿಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೈಕಾಲ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತಿರುಪು ತಿರುಗಿಸಿ ಅಥವಾ ಬಿಗಣೀ ತೆಗೆದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವರ ಮಾಂಗಲ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಆಶೆ ಪಡಬಾರದು. ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ಯಜಮಾನಿಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಹೊರಡಬೇಕು. ಕನ್ನದೊಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದ ಕೂಡಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸರಾಗವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬೀದೀ ಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ಅಥವಾ ಹಿತ್ತಲಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ಬಾಗಿಲ ಚಿಲಕಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ತೆಗೆದಿರಬೇಕು. ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೆ ಹೋದವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಏಟುಬಿದ್ದು ಅವರು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಜೀವ ಇರಲಿ ಹೋಗಿರಲಿ ಅವರ ತಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದರೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ಇಷ್ಟೇ. ಉಳಿದವರು ತಂತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಾರೆ. ಕನ್ನ ಹಾಕುವ ದಿವಸ ಹಗಲು ಸನ್ಯಾಸಿಯೋ ಜೋಗಿಯೋ ಜೋಯಿಸನೋ ಜಂಗಮನೋ ಆಗಿ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನೀನು ರಾತ್ರೆ ಕನ್ನ ಹಾಕಬೇಕೆಂದಿರುವ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಒಳ್ಳೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಪದ ಮಂತ್ರಾದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಆ ಮನೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ರಾತ್ರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಮುಂದಾದ ಎಕ್ಕಡವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ನಮ್ಮಪ್ಪನು ಕನ್ನ ಕಳವು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟನು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಅದು ಯಾವುದೂ ನನಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ.

ಮೂರನೇ ದಿವಸ ಸಂಕೇತ ಮಾಡಿದ್ದ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಯಮುತ್ತೂರಿಗೆ ಹೋದೆ. ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗಾರರೆಲ್ಲರೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಬಂದರು. ಹಗಲ ಹೊತ್ತು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ರಾತ್ರೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರುತಿದ್ದೆವು. ಕಲೆಕ್ಟರು ಕಚೇರಿ ಹೆಡ್

ಮುನಿಷಿ ನವನೀತವಿಲಿಪ್ಪಾಂಗೈಯ್ಯರು ಎಂಬಾತನು ಎರಡು ಕೈಯಿಂದಲೂ ದೋಚಿದೋಚಿ ದೊಡ್ಡಕ್ಕಲಾಗಿದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರೆ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಾ ಮಾಡಿದೆವು. ಜಯ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ಎಂದು ನಾನು ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದೆ. ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆಯೇ ೧೦–೧೫ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿನದು ದೊರೆಯಿತು. ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಕಾಡುದಾರಿಬಿದ್ದು ರಾತ್ರೆ ಹಗಲು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಆ ಮುನಷಿಗೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಲಂಚಕೋರನಿಗೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಜಗಳ ವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಸರ್ಕಾರದವರು ಆ ಜನರನ್ನು ಹಿಡಿದು ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿದ ರೆಂದು ನಮಗೆ ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಿತು.

ಮೊದಲ ಸಾರಿಯೇ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತಂದದ್ದು ಊರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಹು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ನಾವು ಶ್ರೀರಂಗ, ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿ, ಕುಂಭಕೋಣ, ಮಧುರೆ, ಸೇಲ್ಯ, ದಿಂಡಗಲ್ಲು, ಧಾರಾ ಪುರ, ತಿನ್ನವಳ್ಳಿ, ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇ ಪೂರಾ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದೆವು. ಅನೇಕ ಅನೇಕ ವೂರುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮನೇ ನುಗ್ಗಿದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಒಳಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿ ದ್ದರು. ಆಗೆಲ್ಲಾ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಕೆಲವರನ್ನು ಕೈಬಾಕಿನಿಂದ ತಿವಿದು ಓಡಿಹೋದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಸತ್ತುಹೋದರೆಂತಲೂ ಕೇಳಿದೆ. ನಾನು ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ರತ್ನಗಳು ಎಷ್ಟಿ ದ್ದರೂ ನಾನು ಸೋಸಿಬಿಟ್ಟು ಕಂಸದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಕೊಡುತಿದ್ದೆ. ಸಾಧ್ಯ ವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಂದ ನಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕರಗಿಸಿಬಿಡುತಿದ್ದೆವು. ತಾಲ್ಲೋಕಿ ನವರ ಹಂಚಿಗೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಗವಾಗಿಯೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತಿದ್ದೆವು. ಚಾಮರಾಜನಗರದ ಆಮಿಲ ಕಿಲ್ಲೇದಾರ ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ನಾವು ಕೊಟ್ಟ ನಗಗಳಿವೆ. ನಾನು ಕಂಸದೊಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿರುವಾಗ ಯಾರೂ ಆ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಬರದಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯವರು ಕತ್ತಿ ಕಠಾರಿ ದೊಣ್ಣೆ ಕವಣೇಕಲ್ಲು ಇವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುತಿದ್ದರು. ನಾನು ಕಂಸ ದೊಳಗಿನಿಂದ ಒಡವೆಗಳನು ತೆಗೆದು ಈಚೆಗೆ ಹಾಕುತಾ ಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಆಗಆಗಲೇ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯವರು ಸಾಗಿಸಿಬಿಡುತಿದ್ದರು. ಆ ಮನೇ ಸುತ್ತಲೂ ೧೦೦ ಗಜ ಫಾಸಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಅವರನ್ನು ನಮ್ಮವರು ಹೊಡೆದುಹಾಕುತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಕಡೆಯವರು ಬಹು ವೇಗವಾಗಿ ಓಡು

ತಿದ್ದರು. ಪೆಟ್ಟಿಗೇಗಾಡಿ ಸಾರೋಟುಗಾಡಿಯೆಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳವರು ಅದರ ಹಾಗೆಯೇ ಓಡುತಿದ್ದರು. ಗೋಡೇ ಗುದ್ದಯ್ಯ, ನೆಲಗವಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಎಂಬುವರು ಕನ್ನಾಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹು ಜಾಣರು. ಕನ್ನಾಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಕೈವಾಡ ಒಂದೊಂದುವಿಧ. ಹೊರಗೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ಕನ್ನಾ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಕನ್ನಾಕೊರೆಯುತಿದ್ದವನು ಒಬ್ಬ ಇದ್ದ. ಅವನು ಬಹು ಜಾಣ. ನಮಗೆ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳು ಬರುತ್ತೆ. ನಮ್ಮವರು ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತಾರೆ. ಇದೂಅಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ಕಾಡ ಹಂದಿಯ ಹಾಗೆ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಗೊರ್ಗೊರ ಎನ್ನುತಾ ಹೋಗುತಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ವರಹಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಒಬ್ಬ ಕರಡಿಯ ಹಾಗೆ ವೇಷ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ಜಾಂಬವನೆಂದು ಹೆಸರು. ಇವರು ರಾತ್ರಿ ಯಾರಾದರೂ ಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಹಂದಿಯ ಹಾಗೂ ಕರಡಿಯ ಹಾಗೂ ಜನರನ್ನು ಭಯಪಡಿಸಿ ಓಡಿಸುತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಣಿವೇ ಕೆಳಗೆ ಅನೇಕ ವೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರ ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸವರಿ ಗುಡಿಸಿಬಿಟ್ಟೆವು.

ಒಂದುಸಾರಿ ಇನ್ನೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು. ಸತ್ಯಮಂಗಲದ ತಾಲ್ಲೋಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುಣ್ಯವಂತನಾದ ಗೌಡ ಇದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಆ ಕಡೆ ಗೌಡರಿಗೆ ಗೌಂಡ ಎನ್ನುತಾರೆ. ಆ ವೂರಿಗೆ ಹೋದೆವು. ಹೊಂಚುಹಾಕುತಾ ಇದ್ದೆವು ನಾನು ಆ ವೂರ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತಾಇದ್ದೆ. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಕನ್ನಾಹಾಕಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸು ಬಂದಳು. ಅವಳು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಮಗುವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದಳು. ಭಾರೀ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವು ರಾತ್ರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಾರದೆಂದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟುಕೊಂಡೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಮನೇಮುಂದೆ ಹಾದು ನಾನು ಆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತಾ ಇರುವಾಗ ಆ ಹೆಂಗಸು ನನ್ನನ್ನು ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡುತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಹೊಸಮುಖವೆಂದು ಗುರುತು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತಾಳೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾನು ಒಳಗೆ ಭಯಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಲನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಎಲಪ್ಪ ನೀನು ಯಾವ ವೂರೋ ? ಎಂದಳು

ನಾನು ಮಾತನಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಕೆ ಪುನಹ—ಎಲ ನೀನು ಜಯಪ್ಪನಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದಳು. ಈ ಹೆಸರು ನನಗೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದು, ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೂಗುವ ಈ ಹೆಂಗಸು ಯಾರೋ ನೋಡಲೇಬೇಕು. ಆದ್ದೆಲ್ಲಾ ಆಗಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ. ಆಕೆ ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸಿನೋಡಿ, ಜಯು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ ಕಂದ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು ಅವಳ ಕಂಣಿನಲ್ಲಿ ಪಳಪಳನೆ ನೀರು ಸುರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು ಆಗ ಅವಳು ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ನನಗೂ ತುಂಬಾ ದುಃಖಬಂತು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಅತ್ತೆವು. ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದಳು. ನಾವು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟವೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಪುನಃ ಅತ್ತೆವು ಅವನ್ನು ಅವಳ ಗಂಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಾಗಿನಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದೆ. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೂ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನೂ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ನಾನಿರುವ ವೂರನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಿರುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೆನೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದೆ. ತರುವಾಯ ನಮ್ಮಕ್ಕನು ತನಗೆ ಮೂರುಜನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೂ ಮೂರುಜನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೂ ಇದಾರೆಂತಲೂ ತಾನು ಸುಖವಾಗಿದೇನೆಂತಲೂ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರು ಎಂದು ಬಲವಂತಮಾಡಿದಳು. ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದ ನನಗೆ ಒಳಗೆ ಎಲೆ ಹಾಕಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದಳು. ನಾನು ಹೊರಗೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಒಳಕ್ಕೆ ಬರಲು ನನಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹೊರಗಡೆ ಬಡಿಸಿದರು ಊಟಮಾಡಿದೆ. ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ನನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರು, ತನ್ನ ಎರಡನೇ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕ ಬಲವಂತ ಮಾಡಿದಳು ನಾನು ಇನ್ನೊಂದುವೇಳೆ ಬರುತ್ತೇನೆ, ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರಾದ ಸಾಹುಕಾರರು ಹೊರಟು ನಿಂತಿದಾರೆ ಎಂದೆ. ನಮ್ಮಕ್ಕನು ಪುನಃ ಕಂಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರುತಂದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬರುತೀಯ ಮಗ ? ಎಂದಳು. ನನಗೂ ದುಃಖಬಂತು. ಹಿಂದಿನ ಕಥೆಯೆಲ್ಲಾ ಪುನಃ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಕ್ಕನಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಅವಳು ನನ್ನ ಹೊಡೆಯಬೇಡವೆಂದು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ಅಡ್ಡ

ಲಾಗಿ ಬರುತಿದ್ದದೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಜ್ಞಾಪಕಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಬಂದ ದುಃಖ ವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮಕ್ಕನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದೆ ಆಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಕಳವಳವಾಯಿತು. ರಾತ್ರೆ ನಾನು ಏನುಮಾಡ ಬೇಕು ? ಕನ್ನಹಾಕಿ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಲೂಟೀಮಾಡಲೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ದ್ರೋಹಿಯಾಗುತೇನೆ. ಒಲ್ಲೆನೆಂದೇನೇ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗಾರರು ನನ್ನ ಸುಮ್ಮನೇ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಳವಳ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ಕೊನೆಗೆ ಏನೋ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಆ ದಿವಸ ಕರೀಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಕತ್ತಲೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನದ ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಒಳಗೆ ಇದ್ದೆ. ಬಂಗಾರದ ಬಂದಿ ಯನ್ನು ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಚಿನ್ನದ ಮುರುಕುಗಳು ಸುಮಾರು ತೂಕದಲ್ಲಿ ಮೂರುಸೇರಿನಷ್ಟು ನನ್ನ ಕರೀಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ತೆಗೆದು ನಮ್ಮಕ್ಕನ ತಲೆದಸಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಅವಳ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಈಚೆಗೆ ಬಂದೆ. ನಮ್ಮ ವರು ಏನು ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಸಾಮಾನನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ದಾರೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಮೇಲೆ ಏನೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದೆ.

ಒಂದುಸಾರಿ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಚ್ಚುಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು. ಒಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗಾರರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಳಿಯುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಇಳಿಯುತಿದ್ದೆವು. ಆ ಊರ ಹೊರಗೆ ಒಂದು ಕೊಂಬಿನ ಕೂಗಿನ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಡಿ ಇತ್ತು. ಅದು ದೊಡ್ಡ ಗುಡಿ. ಕೈಸಾಲೆ ಮೊದಲಾದ್ದೆಲ್ಲಾ ಬಹಳ ರಮ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕೈಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ ಕಾಡು ಜೀ ಎನ್ನುತಾ ಇತ್ತು. ಮರಗಳೆಲ್ಲಾ ಗಗನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಮಟ್ಟಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬಿಸಿಲು ಬೀಳುತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಕಿರುಬ ತೋಳ ಬಹು ಬಲವಾಗಿದ್ದುವು. ಗುಡಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಳ್ಳ ಹರಿಯುತಾ ಇತ್ತು. ಆ ಹಳ್ಳದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಡತುಳಸಿ ಕಾಡುಮಲ್ಲಿಗೆ ವನಸಂಪಿಗೆ ತಗಡೆ ಮೊದಲಾದ ಹೂವುಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಕೊಯ್ಯುವವರೇ ಇರ ಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹೂಗಳ ವಾಸನೆ ಗಮಗಮನೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೂವನ್ನು ಕೊಯಿದು ಬಂದು ಗುಡಿ ಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವರುಗಳ ತಲೆಯಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ಹಿಡಿ ಇರಿಸುತಾ

ಬಂದೆ. ನಾನು ಆ ಗುಡಿಗೆ ಹೋದಾಗಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಅಳುತಾ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಸದ್ದು ಕೇಳುತಾ ಇತ್ತು. ನಾನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿನೋಡಿದರೂ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಆ ಸದ್ದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೇಳುತಿತ್ತು. ಆಗ ಗುಡಿಯೊಳಗ ಯಾರಿದ್ದಾರೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಹೋದೆ. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗಹಾಕಿತ್ತು. ಆ ಬೀಗವನ್ನು ಮುರಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಬೀಗ ಮುರಿದವನಿಗೆ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಒಳಕ್ಕೆಹೋದೆ. ಒಳಗೆ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ದೀಪ ಸೊಣಸೊಣನೆ ಉರಿಯುತಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಮೀಟಿ ನೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಕಣದಲ್ಲಿ ಹಸೇಮಣೆ ಹಾಕಿ ಮೇಲುಹಾಸುಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿತ್ತು. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಬಾಳೇಹಣ್ಣು ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಹೂವು ವೀಳಯದೆಲೆ ಅಡಕೆ ಒಂದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ನಾಲ್ಕು ಬಾಳೆಲೆ, ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನಿರಿಸಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಪ್ರಸ್ತಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು. ನಾನು ಒಳಕ್ಕೆಹೋದ ಕೂಡಲೇ ಸದ್ದಾಗುತಾ ಇದ್ದುದು ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ನಾನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿದೆ. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಹೆಂಗಸು ಕೂತಿದ್ದಳು. ನೀನು ಯಾರಮ್ಮ ಎಂದೆ. ಆಕೆ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ; ಆಕೆಗೆ ಕೈಕಾಲು ನಡುಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಭೀತಿಯಿಂದ ಹೀಗಾಗುತಾ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು—ನೀನು ಯಾರಮ್ಮ ಮಾತನಾಡು, ನಿನಗೆ ಯಾವ ಕಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುತೇನೆ, ಹೆದರಬೇಡ, ಎಂದೆ. ಇನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ ಅಳುತಲೇ—ನೀನು ಯಾರಪ್ಪ ಎಂದಳು. ನಾನು ಯಾರೋ ಪರದೇಶಿ, ಯಾರಾದರೇನು ಎಂದೆ. ನನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡುತೇನೆಂದು ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರಮಾಣಮಾಡು ಎಂದಳು. ನಾನು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೆ. ಆಗ ಆ ಹೆಂಗಸು—ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸ್ಥಳಬಿಟ್ಟು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಡೆ ಎಂದಳು. ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಡಿನೊಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಂಡೆ ಇತ್ತು. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಪೊಟ್ಟರೆ ಇತ್ತು. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ನುಸಿದು ಹೋದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಹಜಾರದಹಾಗೆ ಸ್ಥಳವಿತ್ತು. ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ನೀರಿನ ಚಿಲುಮೆ ಇತ್ತು. ಆ ಬಿಲದ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಪೊಟ್ಟರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಒಳಕ್ಕೆ ಬರುತಿತ್ತು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಾವಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಗೊತ್ತಾಗುವಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಆಕೆ ನಾನು ಕೂತು

ಕೊಂಡೆವು. ಆಗ ಆ ಹೆಂಗಸು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ :—

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೂರುಗಾವುದ ದೂರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗಂಡನ ಮನೆ ಇದೆ ನಾವು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಲಿಗರು. ನನಗೆ ಗಂಡ ಇದ್ದಾನೆ. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳಿವೆ. ನನ್ನ ಗಂಡ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಾಯದವನು. ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವೂರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಣಗಾರನಾದ ಒಬ್ಬ ಉಪ್ಪಲಿಗ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ೬೦ ವರುಷವಾಗಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಮೂರುಜನ ಹೆಂಡಿರಿದ್ದಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುವುವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಮದುವೆಖರ್ಚನ್ನೂ ಮೇಲೆ ೧೦೦ ವರಹವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ತಾಳಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ ತರುವಾಯ ಈ ಮುದುಕನಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ಮದುವೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಈ ಮುದುಕ ಜಾತಿಯ ಯಜಮಾನನಂತೆ. ಅವನ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಗಂಡನು ಅಳುತ್ತಾಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಈ ಮಾತನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆಗ ನಾನು—ಛೀ, ಎಂಥಾಮಾತು ? ಇದ್ದರೆ ಒಬ್ಬ ಗಂಡ ಇರಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗಬೇಕು, ಈ ಹಾಳ ಉಪ್ಪಲಿಗರ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ ಸುಡಬೇಕು ; ಒಬ್ಬರ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯೆ ? ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೂ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಅವರ ಒಡವೆಯೂ ಬೇಡ, ನೀನೇ ನನಗೆ ಒಡವೆ, ನಿನ್ನನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಹೋಗತಕ್ಕವಳಲ್ಲ ಎಂದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೊರಗಿದ್ದವರು ಕೇಳಿದರು. ನನಗೆ ಇಲ್ಲದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರು. ಹರಗೀಸ ನಾನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ಹೊರಟುಹೋದರು. ತರುವಾಯ ೮–೧೦ ದಿವಸವಾಯಿತು. ಹಗಲು ಊಟದಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತಿದ್ದೆ. ಜನರು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಯಾರೋ ಬಂದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿದರು. ಮತ್ತೆ ಯಾರೋ ಬಂದು ನನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಗಿಡಿದರು. ಹಿಟ್ಟಿನ ಗಡಿಗೆಯೂ ಉದಕದ ಜಂಡೆಯೂ ನೀರಿನ ಗಂಬಿಗೆಯೂ ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತು. ಇಬ್ಬರು ಬಂದು ನನ್ನ ಕೈ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಕೊನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುತಂದು ಕಣ್ಣಬಿಚ್ಚಿದರು. ನೋಡಿದರೆ ಮದುವೆ ಸಾಮಾನೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ

ಇಂಥಾ ವಿಪತ್ತು ಬಂತು, ಎಂದು ದುಃಖಪಟ್ಟಳು.

ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು—ಅಮ್ಮ ನಿನ್ನ ಗಂಡಮಕ್ಕಳು ಇರುವ ಕಡೆಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ತಲಪಿಸುತ್ತೇನೆ, ಭಯಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ನೀನು ಅಷ್ಟು ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನೀನೇ ನನ್ನಭಾಗದ ಈಶ್ವರ, ಎಂದಳು. ನಾನು ರೊಟ್ಟೀ ತಿಂದೆ. ಅವಳಿಗೂ ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ. ತಿರುವಾಯು ಕೂತು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹೆಂಗಸಿನ ರೂಪವನ್ನೂ ಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಗೊಂಡಿತು. ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಪರಸ್ತ್ರೀಗೆ ಆಶೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮೂರೆಲ್ಲಾ ಹಾಳಾಗುತ್ತೆ ಎಂದು ನಮ್ಮಪ್ಪ (ಮಾಬ) ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಆಗ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಡಗಮೆಟ್ಟಿದೆ. ಅವಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನಂತೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಅವಳೂ ನಾನೂ ಕಾಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟೆವು. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕೂಡ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಗಂಡನ ಊರಿಗೆ ಗಟ್ಟದಮೇಳೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದೆವು. ಆ ವೂರು ಒಂದು ಹರಿದಾರಿ ಇದೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ೧೦—೧೫ ದುಂಡಾಳುಗಳು ಓಡಿವೋಡಿ ಬಂದರು. ಇವರನ್ನು ಆ ಹೆಂಗಸು ಮೊದಲು ಕಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ 'ಸತ್ತೆ' ಎಂದು ಅರಿಚಿಕೊಂಡಳು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ ಆಕೇ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು—ನೀವು ಎಷ್ಟು ಜನವಾದರೂ ಇರಿ, ನಾನು ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹೆಂಗಸಿನ ತಂಟೆಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯರ ತಾಳಿ ಈ ಕ್ಷಣವೇ ಕಡಿದುಹೋಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ ಎಂದೆ. ನನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಅಂಜದೆ ಆ ಜನರು ಹೆಂಗಸಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಬಂದರು. ಆಗ ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೂರಿಸಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಪ್ತಿ ಎಂಬ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿರಿದು ಪಟಾ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಆ ಹೆಂಗಸಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಾ ಬಂದೆ. ನಿಂತ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಆಕೆಗೆ ಲೇಶವೂ ಕುಂದಕವಾಗದೆ ಎಲ್ಲಾ ವರಸೆಗಳನ್ನೂ ನಾನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಬಂದ ಕಾರಣ ೮—೧೦ ಜನರು ಕತ್ತೀ ಏಟನ್ನು ತಗಲಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರು. ಕಾಲು ಹೋದವರು ಕೈಹೋದವರು ಹೊಟ್ಟೆ ಸೀಳಿದವರು ಮೂಗು ಕುಯಿದವರು ತಲೇಚಿಪ್ಪು ಹಾರಿದವರು ಹೀಗೆ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಪೆಟ್ಟಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳದಹಾಗೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. ಮೂರುನಾಲ್ಕುಜನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವೇ ಹೋದಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಮೂರುನಾಲ್ಕು ಜನ ದೂರದಲ್ಲಿ

ನಿಂತು ನೋಡಿ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಅರಿಚುತ್ತಾ ಓಡಿಹೋದರು. ಉಳಿದ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಕಾದಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಕಾಡೆಲ್ಲಾ ರಕ್ತಮಯವಾದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆಗ ಆ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ವೂರಿಗೆ ಹೋದೆ. ರಾತ್ರೆ ಊಟದ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ ಬಾಗಿಲ ತೆಗೆಯಿಸಿದೆ. ಆಕೆಯೂ ನಾನೂ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದೆವು. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಅಳುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಅವಳ ಗಂಡ ಅನ್ನ ತಿಂದು ಮೂರುದಿವಸವಾಗಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಹಾಕ ತಕ್ಕವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಹೆಂಗಸು ಬಹು ದುಃಖಪಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ತು ತರುವಾಯ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಆ ಅಬಲೆಗೆ ಬಂದ ವಿಪತ್ತನ್ನೂ ಅದು ಪರಿಹಾರವಾದ ಬಗೆಯನ್ನೂ ನಾನು ಆಕೆ ಸಹಾ ವಿವರಿಸಿದೆವು. ನನ್ನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಹೇಳುವಕಡೆ ನಾನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ಆಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸುವಳು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದಮೇಲೆ ಸಮಸ್ತರೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ನಮ್ಮ ಭಾಗದ ಪರಮೇಶ್ವರ ನಿನ್ನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದನೆಂದು ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಿದರು. ನನ್ನನ್ನು ಮೂರುದಿವಸ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಔತನಮಾಡಿ ನನಗೆ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ನಾನು ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಆ ಊರವರೆಲ್ಲಾ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು.

ತರುವಾಯ ಆ ವೂರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇದಾರಿಯಿಂದ ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಬಂದು ತಲಪಿದೆ. ಅದುವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗುಂಪಿನವರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕಾಣದೆ ಯಾರೋ ಕೊಂದುಹಾಕಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಾವು ಊರಿಗೆಬಂದರು. ನಾನು ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನಮ್ಮಪ್ಪನು ಬಹಳ ಪೇಚಾಡುತ್ತಾ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಜನರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋದೆ. ನಮ್ಮಪ್ಪನು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು—ನೀನು ಯಾಕೆ ಒಬ್ಬನೇ ಹಿಂದೆ ನಿಂತೆ ? ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ೧೦—೨೦ದಿವಸವಾದರೂ ನೀನು ಬರದೇ ಇರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ಉಪ್ಪಲಿಗಿತ್ತಿಯ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದೆ. ಆಗ ನಮ್ಮಪ್ಪನು—ನೀನು ಬಹು ಒಳ್ಳೇಕೆಲಸಮಾಡಿದೆ. ಗಂಡಸಾದವನಿಗೆ ಪತಿವ್ರತೆಯ ಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪರಾಕ್ರಮವಿಲ್ಲ ; ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಮುದುಕರನ್ನೂ ದೀನರಾದವರನ್ನೂ ದುರ್ಬಲರನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆ

ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹಾಗೆಂಯೇ—ಇದುವರೆಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಈ ಊರವರು ನಡಿಸುತ್ತಾಬಂದರು. ಪರಸ್ತ್ರೀಮೇಲೆ ಕಣ್ಣುಹಾಕದೆ ಇರುವುದು ನಾವು ಇದ್ದ ಊರಿನ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ನಾವು ಆಶೆಬೀಳದೆ ಇರುವುದು, ಇವೆರಡೂ ನಮಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ಪರಮಧರ್ಮವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂತು. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಇಂಥಾ ಕೆಟ್ಟತನದಿಂದ ಊರೇ ಹಾಳಾಗುತ್ತೆ. ಆ ತಾಯಿ, ಆ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಅಮ್ಮನೇ ಕಾಪಾಡಬೇಕು, ಎಂದು ಗೊಣಗಿಕೊಂಡನು.

ತರುವಾಯ ೨–೩ ದಿವಸದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಮೋಹಿಂ ಹೊರಟೆವು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಹೇಗೆಂದರೆ :—

ಅಮಾಸೆ—ಪರಸ್ತ್ರೀಗೂ ನಾವು ಇರುವ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಪರರ ಸ್ವತ್ತಿಗೂ ಆಶೆಬೀಳಬಾರದು. ಈ ಧರ್ಮ ಈಗ ಕೆಟ್ಟಿತು ಎಂದು ನಮ್ಮಪ್ಪ ಹೇಳಿದ. ಕಾರಣವೇನೋ ನಾನರಿಯೆ.

ಕಳ್ಳವರದ—ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಎಷ್ಟೋಕಾಲ ಕಂಡ ಮುದುಕ; ಅವ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ. ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ಬುದ್ಧಿ ಈಚೆಗೆ ಬಲುಕೆಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಹಾರುವ ಉಪಾಧ್ಯೆ ಬಂದು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿದಾಗಿನಿಂದ ಪೂಜಾರಿಯ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಕೆಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವನು ಆಡಿದ್ದೇ ರಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಅವ ಹೇಳಿದ್ದು ಯಾವುದು ತಪ್ಪುತಿತ್ತು ?

ಅಮಾಸೆ—ಇದ್ದ, ಅಪ್ಪಾಜಿ ಏನುಮಾಡಿದ ? ಕೊಂಕಡೆಬಿಟ್ಟು, ಏಳುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ? ಅಂತೂ ಅವನ ಮುಖ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿದೆಯಪ್ಪ. ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಕಳೆಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಸಿದ್ದ—ಅದು ಹೇಗೆ ಇದ್ದಾತು ಅಮಾಸೆ ? ಮನಸಿನಂತೆ ಮುಖ. ಮಾಡೋಕೆಲಸ ಎಂತೇದು, ಮನೇ ಹಾಳ್ಸಾಗೋ ಕೆಲಸವ ?

ಕಳ್ಳವರದ—ಉಪಾಧ್ಯಿ, ದೀಕ್ಷಿತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ, ಬೆಳೆದ. ಅವರು ಇವನಿಗೆ ಬಲೇ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಓದುವಾಗ ಹೈಕಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಡ ಎಂದದರಂತೆ ಅದನ್ನೆ ಮನಸ್ಸಿಕೊಂಡು ಒಳಗೇ ಇಸಾಕಾರುತ್ತಾ ಇದ್ದ. ಮಹಾದೇವನ ಹೆಂಡತಿ ಕೆಟ್ಟವಳು ಹಾಗೆಹೀಗೆ, ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಅವಳನ್ನು ಕೆಡಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಏನೇನೋ ಹೇಳಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕೆಡಿಸಿದನಂತೆ. ಅದರಮೇಲೆ ಉಪಾಧ್ಯಿಮಾತಕೇಳಿ ಅವಳ

ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಬೀಳಾಕೆ ಹೋದನಂತೆ, ಅವಳೇನೋ ಇವನ ಎದೆಗೆ
ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದು ಓಡಿದಳಂತಪ್ಪ, ಇಂತೂ ಅಪ್ಪಾಜಿಯೇನೋ ಎದೆ
ಬಹು ನೋವು ಎನ್ನುತಾ ನರಳುತಾ ಇದಾನೆ. ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ನಾನು ಬಲ್ಲೆ.

ಅಮಾಸೆ—ಆ ಬೊಡ್ಡಿ ಬಲೆ ಸೆಡಕಿನವಳು, ಇವನ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡು
ತವಳೆಯು ? ಊರವರೊಡವೆಗೆ ಆಶೆ ಬೀಳೋದು ಎಂತ ಏನೇನೋ ನಮ್ಮಪ್ಪ
ಅನ್ನುತಿದ್ದ, ಅದೇನೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕಳ್ಳ ವರದ—ಹಾಗೆ ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ನಡೆಯಿತು. ಅದನ್ನು
ಕಿಲ್ಲೇದಾರ ಸುಬೇದಾರ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ತಿಪ್ಪೇಸಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.
ಮಾದೇವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಚಳಿಜರಬಂದು ಕಿರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಿಕೊಂಡಿದ್ದ
ಳಂತೆ ಉಪಾದ್ರಿ ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಆಸೆ
ತೋರಿಸಿ ಆ ಕಿರುಮನೆಗೆ ಕನ್ನ ಹೊಡಿಸಿದ ಅಪ್ಪಾಜಿಯೇ ಒಳಕ್ಕೆ
ನುಗ್ಗಿದ್ದ. ಅವಳು ಆ ರಾತ್ರೆ ಹೊರಗೆ ಮಲಗಿದ್ದಳಂತೆ. ಈ ಪೂಜಾರಿ
ಕಟ್ಟುಮುಖಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆ ಕಿರುಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಲ್ಲರೆ ಚೀಟಿಪಾಟಿ
ಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಬಂದ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಆಗಿ ೬—೭ ದಿವಸ
ವಾಯಿತು. ನೆಲಗವಿಸಿದ್ದನೇ ಕನ್ನ ಹೊಡಿಯಾಕೆ ಹೋಗಿದ್ದವ, ಅವನೇ
ಹಿಂಗೆಹಿಂಗೆ ಆಯಿತು ಎಂತ ಹೇಳಿದ.

ಅಮಾಸೆ—ನಮ್ಮಪ್ಪ ಎಷ್ಟೋ ನೋಡಿದವ, ಅಷ್ಟಕಾಣದ ಕೇಳಿ
ಜನ ? ಇದೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದಮೇಲೆ ನನಗೇನೋ ಕೈಕಾಲೇ ಬರಾರೆಲ್ಲ. ಈ
ಸಾರಿ ನಾವು ಹೋದಾಗ ಏನಾಗುತ್ತೋ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು
ನಾವು ಹೋಗಿ ಪಾಮನೂರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದೇವಾಂಗದವನ ಮನೆಗೆ ಕನ್ನಾ ಹಾಕಿ
ದೆವು. ಒಳಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸವರಿಸುತಾ ಇರುವಾಗ ಕರೀಬಟ್ಟೇ ಹೊದ್ದು
ಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬನಮೇಲೆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ತುಳಿದೆ.
ಅವನು ತನ್ನ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಎರಡುಸಾರಿ
ಬೀಸಿದ. ಮೊದಲನೇ ಏಟು ಬಲದಪಟ್ಟೆಗೆ ಬಿತ್ತು. ಕೈಲಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ
ಬಿತ್ತು. ಸದ್ದಾಯಿತು ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಎದ್ದರು. ಕೈಲಿದ್ದ ಬಾಕು
ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೋಯಿತು. ಅವನು ಎರಡನೇ ಸಾರಿ ಬೀಸಿದಾಗ ದೊಣ್ಣೆಪೆಟ್ಟು
ನನ್ನ ತೊಡೆಗೆ ಬಿತ್ತು. ನಾನು ಜ್ಞಾನತಪ್ಪಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೆ. ದೀಪಾ ಹತ್ತಿಸಿದ
ಹಾಗೆ ಕಂಡಿತು ನನ್ನ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ನವಾರದಿಂದ ಬಿಗಿದಹಾಗೆ
ತೋರಿತು. ಬೆಳಗಿನಜಾವದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಬಂತು. ಈಗ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಂದಿರುವ

ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಹಿಂಗಟ್ಟುಕಟ್ಟಿ ತಂದು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸರ್ಕಾರದವರು ಬಂದುನೋಡಿ ನಾವು ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯವರೆಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುತಂದರು.

ಅಮಾಸೆಯು ಈ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕಳ್ಳಬಂಟನು ಇದನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಬಂದೀಖಾನೇ ದರೋಗನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದನು.

೧೬ನೆ ಅಧ್ಯಾಯ

ಅಮಾಸೆಯು ತನ್ನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದ ಮೂರು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಮೈಸೂರಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಂದು ನಗರದ ಅಮೀಲರ ಮನೆಯನ್ನೂ ಶಿಲ್ಲೇದಾರರ ಮನೆಯನ್ನೂ ತಾಲ್ಲೋಕಿನ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮನೆಯನ್ನೂ ಝಡತಿಮಾಡಿದರೆಂತಲೂ ಅವರ ಮನೇ ನಗಗಳು ಅನೇಕವನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ್ದಲ್ಲದೆ ಆಯಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಅವಮಾನತ್ತುಮಾಡಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದರೆಂತಲೂ ಬಲವಾದ ವರ್ತಮಾನ ಹುಟ್ಟಿತು. ಕಾರಣವೇನೋ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮಾರಮಣರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯು—ಅಯ್ಯೋ ಈ ಕೇಡು ಉಂಟಾ ? ಯಜಮಾನರು ತಾಲ್ಲೋಕು ಧೊರಿ. ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದಾ ? ಕೇಳೋರೇ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಹಾಂಗದಲ್ಲ. ಅವರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕದಾವುದು ದೊಡ್ಡದು ಕೊಡುತಾರ ತಕೋತಾರ ಲಾಕ್ಏಕ ಮಾಡಥಾರ ಏಕ್ಲಾಕ್ ಮಾಡಥಾರ, ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಏನದ ? ಇಂಥಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮಾನ ಹೀಂಗ ಹೋಗಬಹುದಾ ? ನಮ್ಮ ಮನಿ ಎಲ್ಲ ಗುಡಿಸಿದ ಹಾಂಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರಲ್ಲ. ಯಜಮಾನರು ಒಂದು ಕಾಸು ಮುಟ್ಟುತಿರಲಿಲ್ಲ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಸೀಮ್ಯಾಗೆ ಬಂದು ಹೀಂಗಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಹಾಂಗೆ ಹೋಗುತಿದ್ದೆವಾ ? ಅಂಥಾ ಧೊರಿ ಈ ತಾಲ್ಲೋಕಿಗೆ ಎಂದಿಗೆ ಬಂದಾನು ? ನಮ್ಮ ಮನಿಯುವರೂ ಹಾಂಗೇ ಹೇಳಿಧಾಂಗ ಕೇಳೋ

ಣಿಲ್ಲ. ದಾವುದೂ ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ ಅಂತ ಆಗಾಗ ಹೇಳಿದ್ದೇನು. ಆತಗದಾವುದು ಲಕ್ಷ್ಯ ? ನಾನು ಆಮೀಲರ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲವ, ಇವರು ಹ್ಯಾಂಗಾದರೂ ಹೋಗಲಿ, ನನಗೆ ಅವಮಾನವಲ್ಲವ ? ಇಂಥಾ ಗ್ಯಂಡ ಇದ್ದೇನು ? ಸುಮ್ಮಗ ಕಂಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆ ಕಡಿ ಹಾಳಾದರ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಈ ಹಾಳ ತಲಿ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂಗಾರಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದೇನು. ಅಷ್ಟಕ್ಕ ಮಾರ್ಗ ಇಲ್ಲದ ಹೀಂಗೆ ಈತಗಾಗಿ ನಾನು ಹೊರಗ ಮುಖ ಇಡಲಿಕ್ಕಾಗದ ಹಾಂಗಾಯಿತು. ಏನಬಡಿಕೊಳ್ಳಿ ? ಎಂದು ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ಸಂಗಡ ಆಡಿಕೊಂಡಳು.

ಅತ್ತ ಮೈಸೂರಿಂದ ಸವಾರಕುದುರೆಯವರೂ ಬಾರಿನವರೂ ಸಹಾ ಮದ್ದುಗುಂಡು ಕತ್ತಿ ಭರ್ಜಿಗಳ ಸಮೇತ ಚಾಮರಾಜನಗರದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸಾಧಾರಣ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ತೊಪ್ಪೂರು ಕಣಿವೆ ಗೆಜ್ಜಲಹಟ್ಟಿ ಕಣಿವೆ, ಈ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕಣಿವೇ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಜನರನ್ನು ಕಳ್ಳರು ದರೋಡೆಮಾಡಿ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿ ಅನೇಕರನ್ನು ತಲೆ ಒಡೆಯುತಾ ಇದ್ದರು. ಇದರ ಬಂದೋಬಸ್ತಿಗಾಗಿ ಆ ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾರು ಮಾಡಿದ ಬಂದೂಕನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಿಪಾಯಿಗಳೂ ಸವಾರರೂ ಗಸ್ತು ಮಾಡುವ ಏರ್ಪಾಡು ಇತ್ತು. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಾರಿನವರೂ ಸವಾರರೂ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಜನರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಇತರ ವಿಧವಾದ ಪುಕಾರೆ ಲೇಶವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕಣಿವೇಕೆಳಕ್ಕೆ ವಿಜಯ ಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಮೋಹಿಂ ಹೋಗಿದ್ದ ಜನರು ಯಾರೂ ಸಂಜವಾಡಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಎಂದಿನಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬರುತಾರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೆ ಎಂದು ಆ ಗ್ರಾಮದವರೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿದ್ದರು.

ಆಗ ನಡೆದ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಏನ ಹೇಳಲಿ ? ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಊರಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆಯೂ ಚಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಸೀತಮ್ಮನ ಸ್ಥಿತಿ ಏಕರೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಮಧ್ಯೆ ಕಿಟ್ಟಜೋಯಿಸನು ನಸ್ಯದ ಆಶೆಗೋಸ್ಕರ ಅಮ್ಮನಗುಡಿಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂತುಕೊಂಡು ಹರಟೇಬಡಿಯುತಿರುವಾಗ, ಪೂಜಾರಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ಯಾವುದೋ ಮಾತನಾಡುತಾ—ಏನು ಕಿಟ್ಟಪ್ಪ, ದೀಕ್ಷಿತರು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದರಲ್ಲ, ಯಾರಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ? ನಿಮ್ಮ ಮಹಾದೇವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಏನ ಮಾಡಿಸಿದರು ? ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಿಟ್ಟಜೋಯಿಸನು—ನಮ್ಮ ಭಾವ

ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿಬಂದರು. ದೊಡ್ಡ ಮಂತ್ರವಾದಿ ೩,೪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತಾನೆ. ಅದು ಎಂಥಾ ರೋಗವೇ ಆಗಲಿ ಭೀತಿಶಂಕೆಯೇ ಆಗಲಿ ದೇವರ ಕುಶಲವಾದರೂಸರಿಯೆ ಮನುಷ್ಯರ ಕಡೆಯದಾದರೂ ಸರಿಯೆ, ಒಂದು ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಗುಣಮಾಡುತಾನೆ. ನೀನು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದೇ ಹೋದೆ; ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುವುದು ? ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕರೆದುತಂದು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಸಲೇಬೇಕು, ಎಂದು ಐತ್ಸೈಲಾಗಿ ನಸ್ಯದ ಸಿಂಬಳವನ್ನು ಮೇಲಿನ ತುಟಿಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಅದನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತೆಗೆದು ಬಟ್ಟೆಗೆ ಒರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಈ ಮಾತ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಳವಳವಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಮಂತ್ರವಾದಿಯ ಹೆಸರುವಾಸಿಯು ಎಷ್ಟಾದರೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೆ,? ಅವನು ಬಂದಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುತಾನೆ ಎಂಬ ದಿಗಿಲು ತಟ್ಟಿತು. ಈ ಮಾತು ಜರುಗಿದ ದಿವಸ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸೀತಮ್ಮನ ಸ್ಥಿತಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಯಿತು. ಗಳಿಗೆ ಗಳಿಗೆಗೆ ಮೇಲುಬ್ಬಸ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಲೊದಳೆ ಹೊರಟಿತು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಶ್ವಾಸ ತುಯ್ಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಭೀತಿಪಟ್ಟರು. ಆಗ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು— ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಸುಮ್ಮನೇ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲವೆ ? ಈಗೇನಂತೆ ಇವಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ? ಸೊಸೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮಾವನವರು ಅನ್ನೊಂದು ಪ್ಯಾರಂಗದಹಕ್ಕಿಸುತಾ ಇದಾರಲ್ಲ. ಹೀಗೂ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತೆ ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಆಟ ಹತ್ತುತಾಳೆ. ಬೇಕು ಎಂತ ಕೆಂಪು ತೊಗಲಿನ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದಾರೆ. ಏನು ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಕರೀಮೂತಿಯೇ ? ಎಂದಳು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನು—ತಿಮ್ಮ, ಆ ಹುಡುಗಿ ಸಾಯುತಾ ಬಿದ್ದಿದಾಳೆ, ಗಳಿಗೆಯೋ ಕ್ಷಣವೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಇದೆ, ಈಗಲೂ ಅವಳ ಮೇಲೆ ನಿನಗೇನು ? ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ನಿಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೀವು ಬಿದ್ದಿರಿ. ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ನೀವು ಬರಬೇಡಿ. ಇನ್ನೇನು ಎಲ್ಲಾ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು ? ನಮ್ಮಪ್ಪನ ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ಬರಿದಾಯಿತು. ಈಗ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ತಾನಬಾಜಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಹಾಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ ಆ ದಿನ ಮೂರನೇ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಹೊರ ನಡುವೆಗೆ ಹಿಡಿದರು ಅದುವರೆಗೆ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಗಾಬರಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಊಟವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಏನಾದೀತೋ ಜಾಗ್ರತೆ

ಯಾಗಿ ಊಟಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಸ್ನಾನಮಾಡುತಿದ್ದನು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನು ಮಗನಿಗೆ ನೀರನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತಾ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಗು, ಶಿವಮ್ಮ ಹಂಗಣೆ ಸಾಕಾಗಿದೆಯಪ್ಪ ; ಈ ಊರಿಗೆ ನಾವು ಬಂದದ್ದು ಹಂಗಿನ ಕೂಳ ತಿನ್ನುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಬಾಯಿ ಹಿಡಿಯದ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಡುತಾಳೆ. ಇವಳ ಸಂಗಡ ಹೊಡೆ ಬಂಡಲ ಹತ್ತಿ ನನಗೆ ಬೇಜಾರಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ನಾವು ತಿರಕೊಂಡು ತಿನ್ನುತಿದ್ದೆವೇನು ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಇವರ ಅಪ್ಪನ ಮನೇ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದ್ದೇನು ? ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ; ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ನಮಗೆ ಮಾನವಲ್ಲ, ಈ ಊರಿಗೆ ನಾವು ಬಂದದ್ದು ನಮಗೆ ಆಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಾಡವಾಸ ನಮಗೆ ಸಲಿಸಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಇನ್ನೇನು ರತ್ನದಂಥಾ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ತಂದು ಕಾಡುಪಾಲುಮಾಡಿ ಬಿಡುತೇವೆ. ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯೋ ಎರಡು ಗಳಿಗೆಯೋ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಇಂಥಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇವಳು ಹೀಗಾಡುವುದು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ತಾನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತೆಯೆ ? ಬಂದಿರುವುದು ಅಪವಲ್ಲದ ರೋಗ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಈಗಲೂ ಇವಳು ಹೀಗಾಡುತಾ ಬಂದರೆ, ಇವಳೇ ಏನೋ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು ಎನ್ನುತಾರೋ ಇಲ್ಲವೊ? ಈಶ್ವರ ಬಲ್ಲ, ಯಾರ ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಇರುವುದೊ! ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಕಳಂಕವಿಲ್ಲದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಸರಿ ಅದೇನಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ಈ ಊರಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನಾದರೂ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡು. ಪಶುಪತಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತೇನೆ, ಬೆನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನ ಒಪ್ಪತ್ತು ಹಾಕಲಾರನೆ ? ಸಾಯುವ ಕಡೆಗಾಲಕ್ಕೆ ಹಂಗಿನಕೂಳು ಇಲ್ಲದೆ ಮೂರುದಿನವಾದರೂ ಇರೋಣ, ಮೈಸೂರಿಗೆ ನಡೆ, ಎಂದು ಕಂಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರಹಾಕುತಾ ಎಂದಳು. ಆಗ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಅಮ್ಮ, ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲೆ. ಈಗ ಆಡಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ನನಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ನೀನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಡುತೀಯೆ, ನಾನು ಒಳಗೇ ಕೊರೆದುಕೊಂಡು ಪೇಚಾಡುತೇನೆ. ಈ ಊರಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಯ ಬರುತ್ತೆ. ಅದುವರೆಗೆ ಬಂದದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸಿ ತೀರಬೇಕು, ಎಂದು ತಾಯಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದನು. ಎಲ್ಲರೂ

ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಮಡಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಎಲೆಯಮುಂದೆ ಕೂತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಿದರು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒಂದುತುತ್ತು ಮೂಗಿಗೆ ಒಂದುತುತ್ತು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ನೋಡುವಾಗ್ಗೆ ಸೀತಮ್ಮನ ಸ್ಥಿತಿ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ನೋಡಿದರು. ಆಗ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಎಲೆ ಮಗು ಸಾಕಿ, ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡಮ್ಮ, ಹೆದರಿಕೊಂಡೀಯೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ ಎಂದು ಮಗಳನ್ನು ಕೂಗಿದಳು. ಪಾರ್ವತಮ್ಮನು ಸೀತನ ಬಾಯಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿದಳು. ಆ ನೀರು ಕಟವಾಯಲ್ಲಿ ಸುರಿದು ಹೋಯಿತು. ತಟ್ಟನೆ ಮೈ ಕೈಯೆಲ್ಲಾ ತಣ್ಣಗಾಯಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾಡಿ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ತುಯ್ಯುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಶ್ವಾಸ ಒಂದು ಸಾರಿ ಗೊರ್ರೆಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ರುದ್ರ ನಾಡಿ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದರು. ಅದೂ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಮುಗಿದುಹೋಯಿತು. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಗೋಳ್ ಎಂದು ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಸೀತಮ್ಮನ ಮಗುವಾದ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು ದಿಗಿಲಿನಿಂದ ತಾನೂ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲುಮಾಡಿತು. ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕೂತುಕೊಂಡು, ಅಮ್ಮ ಅಮ್ಮ, ಹಪ್ಪ ಹಪ್ಪ, ಎನ್ನುತಾ ಅವಳ ತುಟಿ ಬಿಡಿಸುವುದು, ಎದೆಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೆರಗ ತೆಗೆಯುವುದು, ಸೀರೆ ಎಳೆಯುವುದು, ಅಳುವುದು, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದುಃಖ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆ ಗೋಳಿನಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನಿಗೆ ಏನೂ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಮ್ಮನು ಕೇವಲ ಮುದುಕಿ, ಕೈಹಿಡಿದು ಇಬ್ಬರು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಹೆಣದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹಸುಳೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡನು. ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳು ಅನ್ನ ನೀರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಮುಖ ಕೆಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ, ಮೈ ಕುಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಿದವರೆಲ್ಲಾ—ಅಯ್ಯೋ ಗಾಬರಿ ಮಾಡಬೇಡಿ, ಮುಖ ಕೆಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಪ್ರಾಣವಿದೆ, ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು ಎನ್ನುತಾ ಬಂದರು. ಸಾಕಿಯು—ಅಮ್ಮ ಅತ್ತಿಗೆ ಸತ್ತಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ, ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತಾಳಮ್ಮ ಎಂದಳು. ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು. ಆ ವೂರ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸರು ಆದಿಯಾಗಿ ಬಂದು ನೆರೆದರು. ಈ ಸೀತಮ್ಮ ಸತ್ತುಹೋದಳೆಂದು ಕೇಳಿ ಸಮೀಪದ ಗ್ರಾಮದವರೆಲ್ಲಾ ಬಂದರು.

ಆಗ ಪುರೋಹಿತರು ವಾಹಕರು ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ದೀಕ್ಷಿತನು ಕರಸಿದನು. ಅಪರಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ್ದೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ರಾತ್ರಿಗೆ ತ್ರಿಪಾದಿ ನಕ್ಷತ್ರವಿರುತ್ತೆ. ಈಗಲೇ ಶವವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಬಿಡೋಣ. ಇವತ್ತು ಪೌರ್ಣಮಿ ರಾತ್ರೆ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳದಿಂಗಳಿದೆ, ವೈಶಾಖ ಮಾಸ, ಮಳೆ ಬರುತ್ತೆ ಎಂಬ ಭಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗಲೇ ಶವವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಬಿಡೋಣ ಎಂದನು. ಚಿತಿ ಮೊದಲಾದ್ದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಹೆಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಚಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟರು. ಮುತ್ತೈದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ಹೊಸಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊದ್ದಿಸಿದರು. ಅರಿಸಿನವನ್ನು ತೊಡೆದು ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿಸಿದರು. ವಾಹಕರು ಚಟ್ಟಕ್ಕೂ ಹೆಣಕ್ಕೂ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನು ಆ ಶವದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೂತುಕೊಂಡು ದುಃಖಪಡುತಾ—ಅಯ್ಯೋ ಸೀತ, ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗಮ್ಮ ಕಾಡಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಿ, ಪಶುಪತಿಗೆ ಏನಹೇಳಲಿ, ನಿನ್ನ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಲಮ್ಮ? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ರೋಗವೇ ನಿನಗೆ ಬಂತಲ್ಲ; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರು ಮುದುಕರು ಇದ್ದೆವು. ಹಾಳ ಜವರಾಯ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ? ಯಮನಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲವೆ, ತಾಯಿ? ಮಗುವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಡೆಯಲಿ? ಅದರ ಗೋಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಲಿ? ಅಯ್ಯೋ ಈಶ್ವರ, ಇಂಥಾ ಹೊತ್ತು ಕೊಟ್ಟೆಯಾ? ಎಂದು ಹಲುಬಿ ಅಳುತಿದ್ದಳು. ಅದುವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನೇ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿದ್ದ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಶವದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಎಸೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಒಂದು ಸಾರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಎರಚಿದಳು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ದುಃಖ ಬಂತು. ಅಯ್ಯೋ ಸೀತ, ಹೋಗುತೀಯ; ಇನ್ನು ನಿನ್ನಂಥಾ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣಲೀ? ಏಳುಜನ್ಮ ಎತ್ತಿದರೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲೆ ನನ್ನಮ್ಮ, ನಿದ್ರೆಮಾಡುವವಳ ಹಾಗೆ ಮಲಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲೇ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಂದು ಆಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿಕೊಂಡೆಯ ತಾಯಿ? ನಾನು ಏನ ಅಂದರೂ ಒಂದು ಮಾತನ್ನಾದರೂ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು ಆಡಿದವಳಲ್ಲವಲ್ಲೇ ನೀನು; ಈಗ ಒಂದು ಮಾತನಾಡಮ್ಮ, ಒಂದು ಮಾತನಾಡು. ನಾನು ಅನ್ನುತಾ ಇದ್ದದು ನನ್ನಿಂದ ತಪ್ಪಾಯಿತು ಕಣಮ್ಮ, ಒಂದು ಮಾತನಾಡು. ನೀನು ನಗುತಾ ಮಾತನಾಡುತಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತಿತ್ತಲ್ಲೇ. ನಾನು ಒಳಗೇ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದೆನಲ್ಲೇ.

ಸೀತಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಒಂದಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಇರಿಕೆ ಒಂದಲ್ಲವಲ್ಲೇ. ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರ ನೆಟ್ಟಗಿದೆ, ನಿನ್ನ ಸೊಸೆಗೆ ಸಮಾನವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಗಳುತಿದ್ದರಲ್ಲೇ. ಮಗು ಹೊಡಕೊಳ್ಳುತ್ತೆಯಲ್ಲೇ, ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲಿ. ಮಗುವನ್ನು ತಬ್ಬಲಿಮಾಡಿ ಹೋಗುತೀಯ ? ತಾಯಿ. ನಿನಗೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಕೈಸೇದಿಸಿಕೊಂಡರೇ ? ಅವರ ಮನೆ ಹಾಳಾಗ. ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ ! ನಿನಗೆ ವಾಸಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಹದಿನೆಂಟು ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೇ ಹೊತ್ತೆನಲ್ಲೇ. ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಅಮ್ಮನ ಗುಡಿಗೆ ತಂಬಿಟ್ಟಿನ ದೀಪಾ ವಾರವಾರಕ್ಕೂ ಹೊತ್ತೆನಲ್ಲಮ್ಮ. ನಮ್ಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಯಾವ ದೇವರೂ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತೇ ? ಅಯ್ಯೋ ಸೀತ, ಸೀತಮ್ಮ, ಅಯ್ಯೋ ವಿಧಿಯೇ, ನಾವು ಏನು ಪಾಪವ ಮಾಡಿದೆವು? ಹಾಳ ಜವರಾಯನೇ, ನನ್ನ ಸೊಸೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಪಟ್ಟಣ ತುಂಬುತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ ? ಈ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಮುಖವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಹಾಳಪಟ್ಟಣ ಬೆಳಕಾಗುತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ? ಪಾಪೀ, ಯಾರೂ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ರೋಗ ಬಂತೇ ನಿನಗೆ ? ಅಯ್ಯೋ ಮಗುವೇ, ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ, ನಿನ್ನ ಗೋಳನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿ ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಲೋ, ನಾನು ಹೇಗೆ ಹೊಟ್ಟೇ ಹಿಡಿಯಲೋ ಅಪ್ಪಯ್ಯಾ ? ನಾನು ಒಂದು ದಿವಸವಾದರೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ನೆಟ್ಟಗ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲೇ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತೇನೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಕೈಮುಗಿಯುತೇನೆ. ಅಪರಾಧವೇನಿದ್ದರೂ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಏಳಮ್ಮ, ಹಾ ಸೀತಾ, ಸೀತಾ ! ಎಂದು ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಹಾಡಿಹಾಡಿ ಹಲುಬಿ, ಹಲುಬಿ, ಹೆಣದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಉರುಳಾಡುತಾ, ಹಣೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಎದೆಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಬಾಯಿಬಾಯಿ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತಾ ಶವವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಲೀಸದೆ ಪ್ರಲಾಪಿಸುತಿದ್ದಳು. ಇವಳ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಗೊಳೋ ಎಂದು ಅತ್ತರು ಶವವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ವಾಹಕರು ಹೊರಟರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಣದ ಮೇಲೆ ಅರಿಶಿನ ಎರಚಿದರು, ಕುಂಕುಮ ಎರಚಿದರು, ಹೂ ಎರಚಿದರು, ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆಯಿತು. ನಮ್ಮೂರ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೊರಟು ಹೋದಳು ಎಂದು ಗುಂಪೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಿತು.

ಊರಿಗೆ ಶ್ಮಶಾನವು ಬಹಳ ದೂರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಕಲ್ಲು ಎಸೆಗೇ ದೂರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಹೆಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಳುಕಿದರು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನೇ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಚಿತಿ ಒಡ್ಡಿತ್ತು. ಕಾಡು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಣ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸೌದೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡಿದರು. ಮಗುವಾದ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನೇ ಮಂತ್ರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಶವಕ್ಕೆ ಉಡಿಸಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರರೀತ್ಯಾ ತೆಗೆದುಹಾಕಲು ಪುರೋಹಿತನು ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿದಾಗ ವಾಹಕರು ಹೆಣದ ಮೈಮೇಲಿದ್ದ ಸೀರೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಆಗ ದೀಕ್ಷಿತನು—ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ನೀರ ಸುರಿಸುತಾ ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿ ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿ ಅಳುತಾ—ನಮ್ಮ ಸೀತಮ್ಮ ಬಹು ಮಾನಿಷ್ಠಳು. ಆ ಸೀರೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಬೇಡಿ, ಕರ್ಮಲೋಪವಾದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಬಿಡೋಣ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು ಅದರಂತೆ ಸೀರೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯದೆ ಹೆಣದಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರು. ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶವಾಯಿತು. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹತ್ತುವುದು ತಡವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಇದ್ದು—ಇನ್ನೇನು ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದರು. ಆಗ ರಾತ್ರೆ ಹತ್ತು ಗಳಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಕೊಯಮತ್ತೂರು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯು ಈ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಶ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗಿತ್ತು. ಕಣಿವೇ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ಹಿಂದಿನ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಸಿಲ ತಂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಡಿಚೀಲದ ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೆ ಸೇದಿಕೊಂಡು ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಬೀಸಿ ಕಾಲನ್ನು ಹಾಕುತಾ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಆಂಧ್ರ ದೇಶದವನು. ಇವನ ಹೆಸರು ಆನಂದ ಭಟಜಿ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ವಾಸಸ್ಥ. ಇವನ ಹೆಸರು ಗಿರಿಯಣ್ಣ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿ ಬರುತಿರುವಾಗ ದೂರಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯ ಬೆಳಕು ಕಂಡಿತು. ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಮಸಣದ ಬೆಂಕಿ ಕಂಡಿತು. ಆಗ ಭಟಜಿಯು ದೂರದಿಂದಲೂ ಆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ಬರುತಾ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಗಿರಿಯಣ್ಣನ ಸಂಗಡ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಅವನು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಹೋಗುತಾ ತಟ್ಟನೆ—

ಭಟಜಿ—ಗಿರಿಯಣ್ಣ, ಈ ಬೆಂಕಿ ನೋಡಿದೆಯ ?

ಗಿರಿಯಣ್ಣ—ನೋಡಿದೆ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಲ ಸುಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕೀ

ಹಾಕಿದಾರೋ, ಇಲ್ಲ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಬೆಂಕೀ ಹಾಕಿದಾರೋ, ಯಾವುದೋ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಭಟಜಿ—ಇದ್ದಲ ಸುಡುವ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲ. ಹೆಣಾ ಸುಡುವ ಬೆಂಕಿ. ಯಾವುದೋ ಊರು ಹತ್ತಿರವಾಯಿತು. ಸಂಜವಾಡಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ದೂರ ದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಾಣುತ್ತೆ.

ಗಿರಿ—ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೇ ಸರಿ. ಹೆಣವೆಂತಲೇ ತೋರುತ್ತೆ. ಇನ್ನೂ ಈಗತಾನೇ ಬೆಂಕೀಹಾಕಿ ಹೊರಟುಹೋಗಿದಾರೆ.

ಭಟಜಿ—ಇದು ಹೆಣ ಎನ್ನಬೇಡ. ಮನುಷ್ಯ ದೇಹವೇನೋ ಹವುದು. ಅದು ಸತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣವಿದೆ. ಆದರೂ ಬೆಂಕೀಹತ್ತಿಸಿ ಹೋಗಿದಾರೆ.

ಗಿರಿ—ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿ ಉರಿ ಏಳುತಾ ಇದೆ. ಪ್ರಾಣವಿದೆಯೆಂದರೇನು ?

ಭಟಜಿ—ಬೇಕಾದರೆ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡು. ತೋರಿಸುತೇನೆ. ಆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವಿದೆ.

ಗಿರಿ—ಪ್ರಾಣವಿದೆ ಎಂತ ಹೇಗೆ ಹೇಳುತೀಯೆ ?

ಭಟಜಿ—ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಕೇಳು. ಆ ಶರೀರ ಕೂಗುತಾ ಇರುವ ಸದ್ದು ಕೇಳುತ್ತೆ.

ಗಿರಿ—ಸ್ವಲ್ಪ ಸದ್ದೇನೋ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಸಣ್ಣಗೆ ಕೇಳುತಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಗಾಳಿಬೀಸುವ ಸದ್ದೆ ? ಆ ಹೆಣದ ಸದ್ದೆ ?

ಭಜಜಿ—ಹೆಣದಲ್ಲಿ ಸದ್ದೆಲ್ಲಿಯದು ? ಕೂಗು ಆ ಶರೀರದಿಂದ ಹೊರ ಡುತ್ತೆ.

ಗಿರಿ—ಹೆಣ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುತಾ ಇದೆ. ಅದು ಅರಿಚುತ್ತೆ ಎಂದರೆ ನಂಬುವ ಮಾತಲ್ಲ.

ಭಟಜಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಾನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ತೋರಿಸುತೇನೆ, ನೀನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ನೋಡುತಾ ಒಂದು ಕಡೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತೀಯ ? ಈ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಯಾರೋ ನೀಚ ಬಲವಾಗಿ ಕೈಕೊಟ್ಟಿದಾನೆ. ಒಳ್ಳೇದು ಇರಲಿ, ನೀನು ಮಾತ್ರ ಹೆದರಬೇಡ.

ಗಿರಿ—ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ.

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತಾ ಇಬ್ಬರೂ ಆ ಊರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಭಟಜಿಯು ತನ್ನ ಮಡಿಚೀಲದ ಗಂಟನ್ನು ಗಿರಿಯಣ್ಣನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ತಾನು ಮಡಿಪಂಚೆ

ಯನ್ನಿಟ್ಟು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿಯನ್ನೂ ಮಡಿಚೀಲ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಂಕುಮವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಏನೋ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ತರುವಾಯ ಕೂತುಕೊಂಡು ಬೆಂಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದನು ; ಮತ್ತು ಎರಡು ಕೊನೆಗೂ ಬೆಳ್ಳೀಕಟ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದ ಒತ್ತೊತ್ತೀಳುದ್ದ ಕರೀಬೆತ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀರು ಸೋರು ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಜುಟ್ಟಿನಿಂದ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಡಿಯುತಾ, ಪುನಃ ಬೆತ್ತದಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಬಡಿಯುತಾ, ಅನೇಕ ದೇವರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸ ರನ್ನೂ ಹೇಳುತಾ ಹ್ರಾಂ, ಹ್ರೀಂ, ಹ್ರೂಂ, ಫಟುಸ್ವಾಃ ಎನ್ನುತಾ,— ಮುವ್ವತ್ತಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವೆ ; ಭೂತ, ಭೇತಾಳ, ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ, ಶಾಕಿನಿ, ಡಾಕಿನಿ, ಪ್ರೇತ ಪಿಶಾಚಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವೆ, ದುಷ್ಟರ ಕೈಕಟ್ಟುವೆ, ನೀಚರ ಮನವನ್ನು ಕಟ್ಟುವೆ, ಓಂ, ಫಟುಸ್ವಾಃ ; ಓಂ ಫಟುಸ್ವಾಃ, ಓಂ ಫಟುಸ್ವಾಃ, ಹೀಗೆಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ತರುವಾಯ ನಾಲ್ಕು ಕಲ್ಲನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಡಿ ಮರಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಮಂತರಿಸಿ— ಈ ಕಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿ, ಈ ಮರಳನ್ನು ಹಿಡಿ. ನೀನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಕೂತುಕೊ. ನಿನ್ನ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೂ ಈ ನಾಲ್ಕು ಕಲ್ಲನ್ನು ಎಸೆ. ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ನಿನಗೆ ಭಯ ತೋರುತ್ತೋ ಆ ಕಡೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಚಿಟಿಗಿ ಮರಳನ್ನು ಎಸೆ ಯುತಾ ಬಾ, ಎಂದು ಗಿರಿಯಣ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಮಹಾ ಮಂತ್ರವಾದಿಯು ಪುನಃ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತಾ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಬೆಂಕಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ನೀರನ್ನು ಸುತ್ತಕಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಜುಟ್ಟಿನ ನೀರನ್ನು ಆ ಬೆಂಕಿಯಮೇಲೆ ಹಿಂಡುವುದು, ಪುನಃ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದು, ಪುನಃ ಜುಟ್ಟಿನ ನೀರನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಮೇಲೆ ಹಿಂಡುವುದು ಹೀಗೆ ಮೂರು ಸಾರಿ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಬೆತ್ತದಿಂದ ನೆಲದಮೇಲೆ ಒಂದು ಚಕ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಅದರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅದರ ಮುಂದೆ ತಾನು ತನ್ನ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಡಿಯುತಾ ಮಂತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿ ಸಿದನು.

ಅಯ್ಯೋ ! ಆಗ ನಡೆದ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಏನೆಂದು ವಿವರಿಸಲಿ ! ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏನೇನು ರಹಸ್ಯಗಳಿವೆಯೋ ಅವು ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗು ವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಆ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಆ ಬೆಂಕಿ

ಯಿಂದ ಹೊರಡುತಿದ್ದ ಕೂಗು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೋ ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಆಗ ಗಿರಿಯಂಣನು ಭಯದಿಂದ ಕೆಟ್ಟಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅರಚಿಕೊಂಡನು. ಭಟಜಿಯು ತನ್ನ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮೂರುಸಾರಿ ನಿವಾಳಿಸಲು ಗಿರಿಯಂಣ ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂತುಕೊಂಡನು. ಪುನಃ ಆನಂದ ಭಟಜಿಯು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ನೀರು ಜುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸೋರುತಾ ಇರಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮೂರುಬೊಗಸೆ ಜಲವನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಮೇಲೆ ಎರಚಿ ಏನೋ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತಾ ಮೊದಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವೀರಾಸನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೂತುಕೊಂಡನು. ಚಿತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಆಡುತಾ ಇದ್ದ ಮೋಡದಿಂದ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಮಂಕಾಯಿತು. ಚಿತಿ ಅಲ್ಲಾಡಿತು. ಆದರಮೇಲೆ ಕೈಕಾಲು ಆಡಿದಹಾಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರ ಏಳುವ ಹಾಗೆ ಕಂಡಿತು. ಗಿರಿಯಂಣ ಪುನಃ ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅರಚಿಕೊಂಡು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಥವರಿಗೂ ಭಯವಾಗತಕ್ಕದ್ದೇ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ; ಸ್ಮಶಾನ ; ಮಹಾ ನಿಶಿ ; ಮೇಲ್ ಮೋಡದ ಕತ್ತಲೆ ; ಪಿಶಾಚಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕುಣಿಸುವ ಮಂತ್ರವಾದಿ ; ಸುತ್ತಲೂ ಬೂದೀರಾಸಿ ; ಮೂಳೇರಾಸಿ ; ನಾಯಿ ನರಿ ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುತಿರುವ ಹೆಣಗಳ ವಿಕಾರರೂಪು ; ನಿರ್ಮಾನುಷ್ಯವಾದ ಪ್ರದೇಶ ; ವಿಪರೀತವಾದ ಹೆಣದ ನಾತ; ಈ ಮಧ್ಯೇ ಚಿತಿಯಿಂದ ಹೆಣವು ಎದ್ದುಬಂದು ಮಾತನಾಡುವುದು : ಏನು ಭಯಂಕರವಾದ ಸ್ಥಿತಿ ! ಭೀತಿಯುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು ? ಯಾವುದು ಕಡಮೆಯಾಗಿದೆ ? ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಣವು ಎದ್ದುಬಂದು "ಅಪ್ಪಾ ಹೆಂಣುಜನ್ಮ ಬಟ್ಟೇ ಕೊಡಿ," ಎಂದು ಕೂಗಿತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಿರಿಯಂಣ್ಣನಿಗೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣವೂ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಭಟಜಿಯು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದನು; ಹೆಣದಕಡೆ ತನ್ನ ಧೋತ್ರವನ್ನು ಎಸೆದನು; ಒಂದುಕಡೆ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಗಿರಿಯಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಸಿ, ಉಭ ಶುಭ ಎನ್ನದಹಾಗೆ ಅವನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೇ ಕೂರಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಭಟಜಿಯು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತಾ ಆರ್ಭಟಿಸುತಾ ಏನೋ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತಿದ್ದನು. ಕೈ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಸ್ತ್ರೀ ಜನ್ಮವು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಈ ಮಹಾ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ಅವಳಿಗೆ ಶಿರಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಾಲಿನವರೆಗೂ ತನ್ನ ಕೈಬೆತ್ತದಿಂದ ನಿವಾಳಿಸಿದನು. ಅವಳನ್ನು ಕೂರಿಸಿದನು. ಅವಳ ಸುತ್ತಲೂ ಗೀಟ ಹಾಕಿ ಏನೋ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಬರೆದನು. ತನ್ನ ಭರಣಿಯಿಂದ

ಒಂದು ಈಟಗಿ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮತ್ತೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಂತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಊರಕಡೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕೂಗಾಯಿತು. "ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ" ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತಾ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಓಡಿಓಡಿ ಬರುತಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎಡವಿ ಬೀಳುತಾ "ಅಮ್ಮಾ ಉರಿ, ತಾಯೇ ಉರಿ ; ತಪ್ಪಾಯಿತು ತಪ್ಪಾಯಿತು" ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತಾ ಬರುತಿತ್ತು. ಆಗ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ಚಕ್ರದ ಮೇಲೆ ಪುನಃಪುನಃ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಹೊಡೆಯುತಾ ಬಂದನು. ಇವನು ಹೊಡೆಯುತಾ ಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಓಡಿಬರುತಿದ್ದವನ ಅರಚಲು ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತಾ ಬಂತು. ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತಾ ಇರುವಾಗ ಅದು ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವನು ಬಂದು ಭಟಜಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತಾ ಕೈಕೈ ಮುಗಿಯುತಾ ಗೊಳೋ ಎಂದು ಅಳುತಾ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಭಟಜಿಯು ಬಹು ಕ್ರೂರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ "ಹೂಳಿರುವುದನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡುಬಾ" ಎಂದನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಓಡಿಹೋಗಿ ಸಹಗಮನದ ಜೋಡೀ ಬೃಂದಾವನದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತಮ್ಮನು ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ತುಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಹೋಗಿ ಮಾಡುತಿದ್ದ ಕಡೆ ತಾನು ಹೂಳಿದ್ದ ಗೇಣುದ್ದದ ಮರದ ತುಂಡನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಂದು ಭಟಜಿಯ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದನು. ಅದು ಮರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಹೆಣ್ಣುಬೊಂಬೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಬೊಂಬೆಯ ತಲೆ ಕೈಕಾಲು ಮೈ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದಿತ್ತು. ಭಟಜಿಯು ಆ ಬೊಂಬೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ "ಅದನ್ನು ಆ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಸುಡು" ಎಂದು ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದರಂತೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಅದು ಸುಟ್ಟುಹೋಯಿತು. "ಆ ಮನುಷ್ಯ ಯಾರು ನೋಡಮ್ಮ" ಎಂದು ಭಟಜಿ ಹೇಳಿದನು. ಬೆಂಕಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸೀತಮ್ಮನು—ಸ್ವಾಮಿ, ಇವ ನಮ್ಮೂರ ಅಮ್ಮನಗುಡಿ ಪೂಜಾರಿ, ಎಂದಳು. ಮಂತ್ರವಾದಿಯು ತನ್ನ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಆ ಪೂಜಾರಿಯ ಎರಡು ಕೆನ್ನೆಯನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿದನು. ಆ ಕೂಡಲೇ ಆ ನೀಚನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಸಂಕಟವುಂಟಾಯಿತು ; ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಅವನು ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾರಿಕೊಂಡನು. ಆ ರಕ್ತದ ಸಂಗಡಲೇ ಅವನ ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಲ್ಲುಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದುಹೋದುವು. ಪುನಃ ಭಟಜಿಯು

ತನ್ನ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅವನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಒಂದೇಟನ್ನು ಹೊಡೆದು "ನಿನ್ನ ಹಲ್ಲನ್ನು ಉದುರಿಸಿದೇನೆ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಯಾರಿಗೂ ಇಂಥಾ ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆ. ನೀನು ಪರಮ ನೀಚ. ಈ ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಗೆ ನೀನು ಎರಡಬಗೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೀನು ಅನುಭವಿಸೀಯೆ, ತೊಲಗಾಚೆಗೆ" ಎಂದು ಗದರಿಸಿದನು. ಆ ದುರ್ಮಾರ್ಗನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಸೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತಾ—"ಹಾಳ ಉಪಾದ್ರಿಯ ಮಾತ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಾಯಿತು ದೇವರೇ" ಎಂದು ಅರಚಿಕೊಳ್ಳುತಾ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಹೀಗೆ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತಾ ಇದ್ದ ಸೀತೆಯು ಬದುಕಿ ಈಚೆಗೆ ಬಂದಳು.

ಆಗ ರಾತ್ರೆ ೨೫ ಘಳಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಭಟಜಿಯು ಪುನಃ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬೇರೇ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಸೀತಮ್ಮನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಕೇ ಬಾಯಿಂದ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನೂ ಗಿರಿಯಣ್ಣನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಊರೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಜೋಯಿಸರ ಮನೇ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದನು ; ಕದಾ ತೆಗೆಯಿರಿ ಎಂದನು. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಕೂತಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸುರುಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತ, ತಿಮ್ಮಮ್ಮ, ಮಹಾದೇವ, ಇವರು ಮಾತ್ರ ಸೀತಮ್ಮನ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಮಾತನಾಡುತಾ ಹಲುಬುತಾ ಕೂತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಕಂಬದಲ್ಲಿ ದೀಪ ಉರಿಯುತಿತ್ತು. ಅಂಥಾ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕೂಗಿದವರು ಯಾರೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಮಹಾದೇವನು ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲ ತೆಗೆದನು. ಭಟಜಿ ಗಿರಿಯಣ್ಣ ಸಹಿತ ಸೀತಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೂತುಕೊಂಡರು. ಬಿಳೀಪಂಚೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸೀತಮ್ಮನ ಗುರುತು ಯಾರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರೆ ಅನ್ನ ನೀರಿಲ್ಲದೆ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಮುಳುಗಿದ್ದ ಆ ಮನೆಯ ಜನರಿಗೆ ಯಾರನ್ನು ನೋಡುವುದೂ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದೀಪವಿದ್ದರೂ ಅದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದುಕಡೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಉರಿಯುತಿತ್ತು. ಸೀತಮ್ಮನು ಒಂದು ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿರುವ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಸದಾಶಿವ ದೀಕ್ಷಿತನು ಭ್ರಮೆಯಿಂದ, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು,

ದೀಕ್ಷಿತ—ಯಾರು ಮಾವಯ್ಯನೆ ?

ಭಟಜಿ—ಸ್ವಾಮಿ, ನಾವು ಕೊಯಿಮುತ್ತೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಿಂದ ಬಂದೆವು. ಹಗಲು ಬಿಸಿಲು. ಆದಕಾರಣ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆವು ಬಹು ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಳಿಯು ವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರೂ ಜೋಯಿಸರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ ಬಂದರು. ತಮ್ಮ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆವು. ನಾಳೆ ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತೇವೆ.

ದೀಕ್ಷಿತ—ಸ್ವಾಮಿ, ತಾವು ಇನ್ನು ಯಾರಮನೆಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ ಮೈಸೂರಿಂದ ಬಂದ ನಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ನೀವು ಮೈಸೂರಿನವರಲ್ಲ ವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಬಾಗಿಲ ತೆಗೆಯುತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಅಶೌಚ. ಬೇರೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ.

ಭಟಜಿ—ತಮಗೆ ಎಂಥಾ ಅಶೌಚ ?

ದೀಕ್ಷಿತ—ನಮಗೆ ಮೃತಾಶೌಚ.

ಭಟಜಿ—ಕಾರಣವೇನು ?

ದೀಕ್ಷಿತ—ನಮ್ಮ ಸೊಸೆ ಸತ್ತುಹೋದಳು ಶ್ಮಶಾನಕ್ಕೆ ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ದಹನಮಾಡಿ ಬಂದು ಜಾವ ಹೊತ್ತಾಯಿತು.

ಭಟಜಿ—ಏನುಸ್ವಾಮಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತೀರಿ ? ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೆ ಸತ್ತಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ?

ದೀಕ್ಷಿತ—ಸುಟ್ಟುಬಂದು ಕುಳಿತಿರುವವ ನಾನು. ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು ?

ಭಟಜಿ—ತಾವು ಏನೋ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತೀರಿ. ತಮ್ಮ ಸೊಸೆ ಸತ್ತಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಜ್ಯೋತಿಷವನ್ನು ಬಲ್ಲೆ.

ದೀಕ್ಷಿತ—ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಡೆದುದಕ್ಕೆ, ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಜ್ಯೋತಿಷ ವೇತಕ್ಕೆ ? ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲಾ ದುಃಖ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವಾಗ ತಮ್ಮ ವಿತಂಡವಾದ ನನಗೆ ಬೇಡ. ಈ ಸೂತಕದ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಸಮನಲ್ಲ. ಬೇರೇ ಯಾರ ಮನೆಗಾದರೂ ದಯಮಾಡಿ. ಅಥವಾ ಗುಡಿಯ ಕೈಸಾಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಭಟಜಿ—ತಮಗೆ ದುಃಖದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಂದರೆ

ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಏನೋ ಅರಿಯದೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆವು. ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತೇವೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕಾದರೂ ಅಪ್ಪಣೇ ಕೊಡಿಸಿ. ಈ ಆವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ. ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ನಮ್ಮ ತಂಗಿ ಬಂದಿದಾಳೆ. ಆಕೆಗೋಸ್ಕರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆವು.

ಸದಾ—ಹಾಗಾದರೆ ಬೀದಿ ನಡುವೆಯಲ್ಲಿ ಜಗಲಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಡುವೇ ಜಗಲಿಯಮೇಲೆ ಭಟಜಿ ಗಿರಿಯಣ್ಣ ಕೂತುಕೊಂಡರು. ಸೀತಮ್ಮ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡಳು. ಬೆಳಕು ಹರಿಯುತಬಂತು. ಭಟಜಿಯು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ—ದೀಕ್ಷಿತರವರೆ, ಬೆಳಗಾಯಿತು, ನಾವು ಹೊರಡಬೇಕು. ನನ್ನ ತಂಗಿಯ ಸೀರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಬೆಂಕಿಬಿದ್ದು ಸುಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ನಮ್ಮ ಪಂಚೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದಾಳೆ, ಹೊರಗೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುತಾಳೆ. ತಮ್ಮ ಸೊಸೆಯ ಒಂದು ಹಳೇ ಸೀರೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆಯಲಾರೆ. ತಾವು ಬಹು ಸತ್ಯವಂತರೆಂದು ಕೇಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆವು. ತಾವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಕಾಪಾಡಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತೆ. ಹಾಗೂ ಸರಿ ಹೀಗೂ ಸರಿ. ದಾನಕ್ಕೆ ಸಕಾಲವಾಗಿದೆ. ನಾವೂ ಆರ್ತರಾಗಿದೇವೆ, ಎಂದು ವಿನಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ದೀಕ್ಷಿತನು ಪಾರ್ವತಮ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು—ಅಮ್ಮ, ಆ ಹುಡುಗಿ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದ ಒಂದು ಹಳೇ ಸೀರೆಯನ್ನೂ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವಳ ಕುಪ್ಪಸವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು, ಎಂದನು. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಮುದುಕಿಯು ತಂದು ಭಟಜಿಯ ಮುಂದಿರಿಸಿದಳು. ಆಗ ತಿಮ್ಮಮ್ಮನು—ಅವಳಿದ್ದು ಈ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತಿದ್ದರೆ, ಇರಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದು ಯಾತಕ್ಕೆ? ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ದುಃಖಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ಈ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವಳು ಬರುತಾ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆದಿಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಬರುತಾಳೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಇರುತಿದ್ದಳು. ಅಯ್ಯೋ ಅಯ್ಯೋ! ಅಂಥಾ ರೂಪೋ ಆ ಗುಣವೋ! ಇನ್ನೆಂದಿಗೆ ಕಂಡೇವು! ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿಯಪ್ಪ, ಯಾರಾದರೂ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿ ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಭಟಜಿಯು—ತಾಯಿ ತಮಗೇನು ಕಡಮೆ? ಯಾತಕ್ಕೆ ದುಃಖಪಡುತೀರಿ. ಅಂಥಾ ಸೊಸೆಯೇ ಬರುತಾಳೆ ಎಂದು ಹೇಳುತಾ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಅದರ ಸಂಗಡ ಇಸುಕೊಂಡು, ನಡುವೆಗೆ

ಹೋಗಿ ಸೀತಮ್ಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವಳು ಆ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಕುಪ್ಪಸ ವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಹಣೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಳು ಇವಳು ನಡುವೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಭಟಜಿಯೂ ಗಿರಿಯಂಣನೂ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೂತುಕೊಂಡರು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು—ಮತ್ತೇನು ಸ್ವಾಮಿ ? ಎಂದನು. ಭಟಜಿಯು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ನಾನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾದ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಸೊಸೆ ಸತ್ತುಹೋದಳೆಂದು ತಾವು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಹಾಗಾದರೆ ತಾವು ಹಾಗೆಯೇ ನಂಬಿಕೊಂಡಿರಿ. ನನ್ನದೊಂದು ಮನುವೆ ಇದೆ, ಅದನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮನೇ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿ, ನಾನು ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತೇನೆ ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ದೀಕ್ಷಿತನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—ಪದೇ ಪದೇ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೀಗೆ ಹೇಳು ತಾನಲ್ಲ ? ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತಾನೆ ? ಯಾವ ರೋಗವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಹುಡಗಿ ಸತ್ತದ್ದೇನೋ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಇದು ಭೀತಿಶಂಕೆಯೇ ಶಾಬರ ಪ್ರಯೋಗವೇ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಕುರಿತು ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ವಿಚಾ ರಿಸಿ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿತ್ತಷ್ಟೆ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಏನೋ ಹೀಗೆ ಕುಣಿಚಿ ಕುಣಿಚಿ ಹೇಳುತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಆಗಂತುಕರಾಗಿ ಬರುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಮಹತ್ತು ಗಳಿರುವುದುಂಟು. ಈತ ಏನು ಹೇಳುತಾನೋ ಪರೀಕ್ಷಿಸೋಣವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಜಾರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

ಆಗಿನ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಏನಹೇಳಲಿ ? ಯಾಕೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆಯಿಸಿ ದಾರೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಮಾನವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಭಟಜಿಯು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರು ಯಾರೂ ಹೆದರಿ ಕೊಳ್ಳದಹಾಗೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿ, "ಸೀತಮ್ಮ , ಬಾ" ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದನು. ಸೀತಮ್ಮ ತಟ್ಟನೆ ನಡುವೆಯಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಸಮಸ್ತ ರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಕಂಣು ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು. ದೃಷ್ಟಿ ಸೀತನಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟಿತು. ಬಾಯಿ ತಾನಾಗಿ ತೆರೆದುಹೋಯಿತು. ಭಯ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಸಂತೋಷ ಮೂರೂ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಾನು ತಾನೆಂದು ಮುಂದುವರಿಯುತಿದ್ದವು. ಆಗ ಪಾರ್ವತಮ್ಮನು "ಸೀತ ?" ಎಂದಳು. ಸೀತನು "ಆ" ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಳು. ಆಗ ಮನೇ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ

ಬಂದು "ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ತಾಯಿ, ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ ? ನಿನಗೇನಾ
ಗಿತ್ತು ?" ಎಂದು ಒಬ್ಬರು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡರು, ಒಬ್ಬರು ತಲೆ ತಡವರಿಸಿದರು.
ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು, ದೀಕ್ಷಿತನು—ಸೀತಾದೇವಿ ಅಗ್ನಿ
ಕುಂಡದಿಂದ ಬಂದಹಾಗೆ ಬಂದೆಯಾ ಅಮ್ಮಾ ? ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬಾ
ಎಂದನು. ಕೂಡಲೆ ಅದುವರೆಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ತಿಮ್ಮ
ಮ್ಮನು ಸೀತಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ಅವಳನ್ನು ಅರ್ಧ ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳುತಾ ಅವಳ ತಲೆಯನ್ನು ತಡವರಿಸುತಾ—ಅಮ್ಮಾ, ನೀನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲ
ರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ ತಾಯಿ ? ಹೇಗೆ ಬದುಕಿ ಬಂದೆ ? ಇದೇ
ನಾಶ್ಚರ್ಯ ! ನಿನಗೆ ಏನಾಯಿತಮ್ಮಾ ? ಯಾವ ದುರ್ಮಾರ್ಗರು ಏನ
ಮಾಡಿದ್ದರೆ ? ನಿನ್ನ ಭಾಗದ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಹಾಗೆ ಬಂದು ಈ ಪುಣ್ಯಾ
ತ್ಮರು ಕಾಪಾಡಿದರೆ ಅಮ್ಮಾ ? ಪುನಃ ತಾಯಿಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆಯ.
ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಾದೆಯ, ಮಗುವಿಗೆ ತಾಯಾದೆಯ ? ಎಂದು ಹಲವು
ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಬಲಿಸಿದಳು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆನಂದಬಾಷ್ಪ ಸುರಿಯಿತು. ದೀಕ್ಷಿ
ತನು ಎದ್ದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಬ್ಬರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ—ಸ್ವಾಮಿ,
ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲದ ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು, ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ,
ಎಂದು ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಮುಗಿದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅದಕ್ಕೆ ಘಟಜಿಯು
—ಸೀತಮ್ಮನೇ ಹಿಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲಿ, ಎಂದನು. ಆಗ
ಸೀತಮ್ಮನು ಪರಮನೀಚನಾದ ಅಮ್ಮನಗುಡೀ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ ಅಕೃತ್ಯವನ್ನು
ತಾನು ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ತಾನು ಮೊದಲು ಹಿತ್ತಲಬಾಗಿಲಿನಿಂದ
ಬರುತಾ ಇರುವಾಗ್ಯೆ ಜ್ಞಾನತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗುವ ತನಕ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತ
ವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದಳು. ಆ ತರುವಾಯ ಗಿರಿಯಂಣನು
ಶ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧ ಮಾಟದ ಬೊಂಬೆ ಕಿತ್ತು ತಂದು
ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟದ್ದನ್ನೂ, ಅವನ ಹಲ್ಲುಗಳೆಲ್ಲಾ ಉದುರಿಹೋದ್ದನ್ನೂ
ಅವನು ರಕ್ತ ಕಾರಿಕೊಂಡು ಅಳುತಾ ಊರಿಗೆ ಓಡಿಹೋದ್ದನ್ನೂ ತಾವುಗಳು
ಊರಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನೂ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ
ಆ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಘಟಜಿಗೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ
ಮಾಡಿ—ಸ್ವಾಮಿ, ನಮ್ಮ ಭಾಗದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತಮ್ಮ ರೂಪಿನಲ್ಲಿ ದಯ
ಮಾಡಿದಾನೆ, ಎಂದು ಹತ್ತು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿದರು.

ಕೂಡಲೇ ಅಪರಕರ್ಮಾದಿಗಳ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಅಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದ ಮನೆಗೆ ಸುಂಣದ ನೀರನ್ನು ಎರಚಿ, ಪುಣ್ಯಾವರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ವಸಿಷ್ಠ ವಾಮದೇವರಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಿ, ದೀಕ್ಷಿತನು ಈ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಗೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಸತ್ತುಹೋದ ಸೀತಮ್ಮ ಬದುಕಿಬಂದಳು ಎಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ಹೇಗೋ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಕಿವಿಯಿಂದ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಒಂದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳದ್ರವ್ಯದ ವಾಸನೆಯಹಾಗೆ ಊರಿಂದ ಊರಿಗೆ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುತಾ ಬಂತು. ಸೀತಮ್ಮನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಎಷ್ಟು ಇತ್ತೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಜನ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಸೀತಮ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದೆ ಅವಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ದಣಿಯದೆ ಅವಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೇಳಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರು. ಜನ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರು ಬರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನು ಗಿರಿಯಂಣ ಭಟಜಿ ಇವರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕಾಣುತಾ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಅತ್ತ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಈ ವರ್ತಮಾನವು ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನ ಕಾಗದ ತಲಪುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಆ ಕೂಡಲೇ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಗೆ ಕಾಗದದ ಮೂಲಕ ನೇಟಾದ ವರ್ತಮಾನವೇ ತಲುಪಿತು. ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯೂ ಅವರ ಮನೇ ಜನರೂ ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆರಗಾಗಿ ಹೋದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಆ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸಮಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂಬಾ ವಿಳಾಸದಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತನ ಕಾಗದವನ್ನು ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಪ್ರಭುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಓದಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಮಹಾರಾಜರೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಭೆಯೂ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಪುನಃ ಪುನಃ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿ—ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ ? ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯದೇ ಇದ್ದ ಸಂಗತಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದೆ. ಸತ್ತ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಪ್ರಾಣದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಆತನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ

ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿಯೂ ಅವರ ಮನೇ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಹೊರಟು ಅತಿ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಸಂಜವಾಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಸೀತಮ್ಮನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಇವರುಗಳ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಮಾತನ್ನೇ ಪುನಃಪುನಃ ಕುಣಕಿಕುಣಕಿ ಕೇಳುತಾ ಬಂದರು.

ಅತ್ತಲಾ ದಂಡಿನ ಜನರು ಚಾಮರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇಳಿದಿದ್ದ ರಷ್ಟೆ. ಇವರು ಸೀತಮ್ಮನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಉರಿಯಮೇಲೆ ಇಟ್ಟ ರಾತ್ರಿಯೇ ದಾರೀಬಿಟ್ಟು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದ ಹಾಗೆ ಹೊರಟು ಸಂಜವಾಡೀ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಊರಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡರು. ಅಮ್ಮನಗುಡೀ ಸಿದ್ಧಪ್ಪಾಜಿಯವರ ಮನೆಯ ಮತ್ತು ಗುಡಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಗಿಯುಳ್ಳ ಪಹರೆ ಬಂದು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿತು ಈ ಊರ ಜನಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯು ಆಮಾಸೆ ಹೇಳಿದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶದವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರ ಹುತ್ತವೇ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಈ ಜನರು ಯಾತಕ್ಕೂ ಹೇಸತಕ್ಕವ ರಲ್ಲ. ಸಮಯ ಬಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಜನರನ್ನಾದರೂ ಕೊಂದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಅಭ್ಯಾಸವೂ ಇವರಿಗೆ ಇತ್ತು. ಮತ್ತು ಪೂಜಾರಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪಾಜಿಯ ಕಡೆಯವರು ಕೇವಲ ಸಾಹಸಿಗಳೆಂದೂ, ಇವನು ಈಚೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಖ್ಯಾತಿಗೆ ಬಂದ ಗುಡಿಯ ಪೂಜಾರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ದೇವರ ಭಕ್ತರೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬರಬಹುದೆಂದೂ ಸಹ ಭಯವಿತ್ತು. ಆದಕಾರಣ ಹೆಚ್ಚಾದ ಸೇನೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಸೀತಮ್ಮ ಊರೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ, ದಂಡಿ ನವರು ಬಂದು ಈ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆ ಯೊಳಕ್ಕೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರು ಗಂಡಸರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಿಂಗಟ್ಟು ಮುರಿಕಟ್ಟಿ ಕೂರಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಯವರನ್ನೂ ಝಡತಿಮಾಡಿ ದರು ; ಮನೆಗಳ ಹಾರನ್ನು ಎತ್ತಿದರು, ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿದರು, ನೆಲ ವನ್ನು ಅಗೆದರು. ಅನೇಕ ಒಡವೆಗಳೂ, ವರಹಗಳೂ, ರತ್ನಪಡಿ ನಗಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದವು. ಸಿದ್ದಪ್ಪಾಜಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಲೆಕ್ಕ ವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಒಡವೆಯೂ ಹಣವೂ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದೆ ರಕ್ತ ಸೋರುತಾ ಮುಖವೆಲ್ಲಾ ಬಾತುಕೊಂಡು ಮೈ ಎಲ್ಲಾ ತರೆದುಹೋಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳಲಾರದೆ ಸಂಕಟಪಡುತಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸಿದ್ದಪ್ಪಾಜಿಯುವರಿಗೂ

ನಿಗಳ ಬಂಧನವಾಯಿತು. ಉಪಾಧ್ಯ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕೈಕೋಳವಾಯಿತು. ಇದೂ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಸರಕಾರದವರು ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ನಗನಾಣ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೊಹರುಮಾಡಿ ಗಾಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬಾರಿನವರೂ ಕುದುರೆ ಸವಾರರೂ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋದರು. ಈ ಹಾಳ ಕಳ್ಳರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿ ಸರ್ಕಾರದವರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಹೋದ ಜನರು ಕೆಲವರು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಡುಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿಹೋದರು. ಒಂದೆರಡು ದಿವಸದೊಳಗಾಗಿ ಊರೆಲ್ಲಾ ಹಾಳಾಯಿತು. ಈ ವದಂತಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸುತ್ತಲೂ ಹತ್ತು ಗಾವುದದವರೆಗೂ ಹರಡಿಕೊಂಡಿತು. ತಮ್ಮನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತಾರೋ ಎಂದು ಯಾವ ಊರವರೂ ಸಂಜವಾಡಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಕೂಡಾ ನೋಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಅಮ್ಮನ ಗುಡಿಗೆ ದೀಪ ಹತ್ತಿಸುವವರು ಕೂಡ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರು. ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಆ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇಕಡೆಗೆ ಬಿಜಯಂಗೈದಳು. ಆ ಕಡೆ ನಗರದ ಅಮಲ್ದಾರರೂ ಕಿಲ್ಲೇದಾರರೂ ಹೆಡ್‌ಮುನ್ಷಿಯವರೂ ಇತರ ಕರಣೀಕರೂ ಗುಮಾಸ್ತೆಯವರೂ ಪಟೇಲರೂ ಶಾನುಭೋಗರೂ ದೇವರ ಪೂಜಾರಿಗಳೂ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೂ ಉಳಿದ ಸಾಮಾಜಿಕರೂ ಮೋಹಿಂ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಚೋರಭಟರೂ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋದರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಸರು ಬಂದಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ವಿಚಾರಣೇ ಮಾಡುವಾಗ್ಯೆ ದಂಡಿನವರು ಸಂಜವಾಡಿಯಿಂದ ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ನಗಗಳನ್ನು ದೇಶಾಂತರಗಳಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಜನರು ನಮ್ಮದು ತಮ್ಮದು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದರು. ವಿಚಾರಣೆ ಅನೇಕ ತಿಂಗಳು ಜರುಗಿತು. ಈ ಕಳ್ಳರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪಾಜಿ ಮೊದಲಾದ ಜನರನ್ನು ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು, ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಬಂದೀಖಾನೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಉಪಾಧ್ಯ ನಾರಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೂ ಐದು ವರುಷ ಜ[illegible] ಮಂಟಪವಾಸ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಸರ್ಕಾರ[illegible] ...ಖಾನೆಯಾಯಿತು. ಉಳಿದ ಕೆಲವು ಜ[illegible]

...ದಾಶಿವದೀಕ್ಷಿತ ಪಶುಪತಿ ಸಾಂಬಶಾಸ್ತ್ರಿ... ...ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಉಪಚಾ...

